

WELKOM **W**IERDEN

Programmabegroting 2024

Kerngegevens gemeente Wierden

	1-1-2023 Werkelijk	1-1-2024 Begroot
Aantal inwoners	24.822	25.040
Aantal woonruimten	10.694	10.930

Colofon

Dit is een uitgave van de Gemeente Wierden
Pouliestraat 3
7642 EB Wierden
telefoon 0546-580800
gemeente@wierden.nl
website: www.wierden.nl

N.B. Door het afronden op hele euro's kunnen in dit boekwerk afrondingsverschillen voorkomen. Bedragen worden weergegeven in eenheden van € 1.000.

INHOUDSOPGAVE

Nota van aanbieding	4
Het programmaplan.....	24
1 Programma Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie.....	30
2 Programma Sterke sociale samenleving	39
3 Programma Duurzame ontwikkeling	65
4 Programma Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling.....	75
5 Programma Prettig wonen en leven	85
Algemene dekkingsmiddelen	107
Overhead, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting	112
Paragraaf A: Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	125
Paragraaf B: Onderhoud kapitaalgoederen	139
Paragraaf C: Financiering	147
Paragraaf D: Bedrijfsvoering	152
Paragraaf E: Verbonden partijen	159
Paragraaf F: Grondbeleid.....	171
Paragraaf G: Lokale heffingen.....	176
Bijlage 1: Financiële Positie	186
Bijlage 2: reservepositie	188
Bijlage 3: Reserves eenmalige dekking vs boekwaarden eenmalige dekking	209
Bijlage 4: Geprognosticeerde balans.....	210
Bijlage 5: Begrotingsuitgangspunten 2024	212
Bijlage 6: EMU-Saldo.....	215
Bijlage 7: Nieuwe actiepunten	216
Bijlage 8: Subsidieplafonds.....	220
Bijlage 9: Overzicht baten en lasten per taakveld	222
Vaststelling begroting.....	225

NOTA VAN AANBIEDING

GEMEENTE WIERDEN

Wierden, 3 oktober 2023
Aan de raad
Nota van aanbidding bij de begroting 2024

Geachte leden van de raad,

Met genoegen bieden wij u de programmabegroting 2024 aan. Een begroting die volledig aansluit op de door de gemeenteraad vastgestelde NMB 2024-2027. Zoals u van dit college gewend bent nemen wij uw besluiten vanuit NMB één op één over in de begroting. En dit zullen wij ook blijven doen.

Verdere uitwerking van de amendementen en moties rondom woningbouwlocaties vragen gezien de impact op de organisatie dusdanig meer tijd dat wij niet in de gelegenheid zijn deze in de voorliggende begroting mee te nemen. Uiteindelijk betekent dit dat wij de capaciteitsplanning ten aanzien van deze projecten volledig opnieuw moeten beoordelen. En aangezien dit meerdere afdelingen raakt door de integraliteit vraagt dit om meer tijd en zorgvuldigheid. Specifiek op dit thema zullen wij u in Q1 nader informeren en meenemen in de planning die wij hanteren.

De voorliggende begroting is tot stand is gekomen in een tijd waar we te maken hebben met veel onzekerheden. Deze programmabegroting heeft daardoor twee gezichten. In 2024 en 2025 is sprake van een sluitende begroting waarbij structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. In de jaren 2026 en 2027 is dat niet meer het geval. Het college neemt het advies van de VNG ter harte en maakt zichtbaar wat de financiële consequenties zijn van de bezuinigingen door het Rijk.

Wij leggen voor deze jaren daarom een realistische begroting voor gebaseerd op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit het coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Het financiële ravijn waar het Rijk de gemeente Wierden mee confronteert bedraagt ca. € 2 miljoen. Duidelijkheid over hoe het Rijk zal omgaan met deze voor de gemeente onzekere situatie is er op dit moment nog niet.

Daarnaast is er ook in onze samenleving en in de wereld veel onzekerheid. Hoe verloopt de oorlog in de Oekraïne verder? Blijven we te maken hebben met de hoge energieprijzen? De inflatieontwikkelingen en vinden we nog voldoende menskracht vanwege de krapte op de arbeidsmarkt? Wat gebeurt er met de asielinstroom? En zo zijn er diverse factoren waar we als gemeente geen invloed op hebben maar wel bepalend zijn voor de financiële en organisatorische slagkracht van de gemeente Wierden. Nu en in de toekomst. Kijkend naar bestaanszekerheid van onze inwoners kiezen wij er op dit moment voor, als het gaat om OZB, om slechts de inflatiecorrectie toe te passen.

De dit jaar door u vastgestelde toekomstvisie geeft ons daarbij houvast. Immers is deze visie door en met onze samenleving tot stand gekomen. En met deze toekomstvisie wordt helder en duidelijk onze koers bepaald. Een koers die we samen met de gemeenteraad ten uitvoer brengen waarbij wij specifiek toch ook hier de bestuurlijke vernieuwing en meer inwonersparticipatie willen benoemen.

Het geheel overziende hebben we de opgaven, ambities en de (nieuwe) wettelijke taken redelijk in evenwicht kunnen brengen met de capaciteit in de organisatie. Hiervoor hebben we wel een uitbreiding van de formatie opgenomen die hiervoor toereikend moet zijn. Maar we hebben op onderdelen ook een fasering aangebracht in de uitvoering van minder prioritaire zaken. Alles tegelijk kan nu eenmaal niet, waarbij we wel gaan afmaken waar we mee begonnen zijn. Wij zijn in staat om belangrijke plannen op het gebied van wonen, zorg, duurzaamheid, onderwijs en mobiliteit in uitvoering te nemen. Tevens willen we voor zover mogelijk een bijdrage leveren aan de opvang van ontheemden.

De gemeente Wierden heeft altijd de kracht van de samenleving benut en dat is een solide basis om de toekomst met elkaar in te gaan, ook in deze onzekere en roerige periode. Als gemeente blijven we dan ook alle ruimte geven aan het “samen doen”. Wierden is en blijft een sterke gemeente gericht op ontmoeten en ontwikkelen. Inhoudelijk zijn we met elkaar al op de goede weg binnen de transformaties in het publieke domein. We vinden altijd weer nieuwe wegen en mogelijkheden om samen te werken en participatie te bewerkstelligen op manieren die passen bij de tijd van nu. Als bestuur hechten wij grote waarde aan onze relatie met inwoners, ondernemers, organisaties en alle andere betrokkenen.

We zijn ons ervan bewust dat we de lat voor onszelf hoog leggen. Maar samen met onze samenleving zullen we alles op alles zetten om de gevraagde resultaten te gaan behalen. Waarschijnlijk niet in het tempo dat we het liefst zouden hanteren, maar we gaan ervoor!

Financieel

De begroting 2024 en het meerjarenperspectief 2025 - 2027 geven het volgende beeld:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Saldo begroting en meerjarenperspectief	-1.077	-2.106	1.488	1.168
<i>Verklaring + is tekort -/- overschot</i>				

Voorstel

1. De Programmabegroting met Nota van aanbidding 2024 vast te stellen;
2. De in bijlage 8 genoemde subsidieplafonds vast te stellen;
3. Het batig saldo in 2024 te storten in de algemene reserve;
4. Om naast de budgetten, welke vermeld staan in de jaarschijf 2024 vanuit de Nota Meerjarenbeleid 2024-2027 (zie bijlage 7) ook de volgende budgetten beschikbaar te stellen voor:
 - stimulering duurzaamheid € 25.000 structureel en hiervoor een reserve Stimulering Duurzaamheid in te stellen (motie P NMB 2024-2027);
 - eenmalige bijdrage OZJT conform Addendum begroting 2023 SamenTwente € 5.800;
 - hogere subsidie voor onderhoudsvoorziening SAWE, € 45.000 structureel en € 225.000 eenmalig;
 - hogere subsidie zwembad De Kolk € 193.000;
 - beheerder Microsoft 365 structureel € 90.700;
 - uitvoeringsplan Twentse VTH - samenwerking, structureel € 20.000;
 - programma en overzicht onderwijshuisvesting
 - eerste inrichting 't Laar krediet € 17.000, jaarlast € 2.215;
 - extra tijdelijke huisvesting 't Galjoen krediet € 160.000, jaarlast € 20.000;
 - aanvullende storting Starterslening € 120.000, jaarlast € 3.000;
 - aanvullende storting Duurzaamheidslening € 100.000, jaarlast € 2.500;
 - cameratoezicht Stationsomgeving krediet € 25.000, jaarlast € 10.875;
 - eenmalige aanvulling reserve gemeentelijke monumenten € 8.475.
5. Een reserve kapitaallasten nieuwbouw/renovatie PO in te stellen voor investeringen in onderwijshuisvesting die gedekt kunnen worden uit de reserve IHP.

Burgemeester en wethouders van Wierden,

de secretaris,

de burgemeester,

Marcel Klos

Doret Tigchelaar

ENKELE ONTWIKKELINGEN NADER TOEGELICHT

In deze Nota van aanbidding bij de begroting 2024 is voor alle genoemde voorstellen die zijn verwerkt in de begroting 2024 een nadere toelichting opgenomen (paragraaf 'Toelichting op de voorstellen die zijn verwerkt in de begroting'). Op deze plek gaan wij nader in op enkele ontwikkelingen die van grote invloed zijn op de begroting 2024.

Nieuw beleid vanuit de Nota Meerjarenbeleid 2024-2027

Structureel:

- In overeenstemming met de door u vastgestelde NMB 2024-2027 is in 2024 voor een bedrag van € 1.185.735 aan structureel nieuw beleid opgenomen.
- Een overzicht van dit nieuwe beleid en de lasten is opgenomen in bijlage 7 van deze begroting.
- Bij de behandeling van de NMB 2024-2027 is een motie aangenomen voor een structureel bedrag ad € 25.000 voor een in te stellen stimuleringsfonds duurzaamheid.
- Aanvullend op de NMB 2024-2027 zijn voor 2023 nog de volgende zaken opgenomen:
 - hogere subsidie SAWE (zie ook eenmalig) € 45.000;
 - hogere subsidie De Kolk € 193.000;
 - beheerder Microsoft 365 € 90.700;
 - uitvoeringsplan Twentse VTH samenwerking € 20.000;
 - Programma onderwijshuisvesting:
 - eerste inrichting 't Laar € 17.000;
 - tijdelijke huisvesting 't Galjoen € 160.000;
 - renovatie School met de Bijbel Notter Zuna € 1,4 mln;
 - Aanvullende stortingen voor Duurzaamheids- en Startersleningen van € 100.000 en € 120.000.
 - Cameratoezicht Stationsomgeving, € 10.875

Eénmalig:

- In overeenstemming met de NMB 2024-2027 is in 2024 een bedrag van € 8.100.400 aan éénmalige middelen voor nieuw beleid opgenomen.
- Een overzicht van dit nieuwe beleid is opgenomen in bijlage 7 van deze begroting.
- Voor 2024 is een bedrag ad € 5.808 opgenomen voor OZJT/Samen 14, een en ander in overeenstemming met de begroting van SamenTwente die in het voorjaar voor een zienswijze aan u is voorgelegd.
- Door een wijziging van de BOSA-regeling is de btw op bewegingsonderwijs niet meer compensabel is voor de SAWE. Het gevolg hiervan is dat de SAWE nu niet meer alle btw gecompenseerd krijgt, maar nu nog maar iets minder dan 50%. De storting in de onderhoudsvoorziening moet hierdoor worden verhoogd, eenmalig € 225.000.
- Voor de uitvoering van de subsidieregeling gemeentelijke monumenten is een bedrag van € 8.475 als aanvullende storting in de gelijknamige reserve.

Algemene uitkering

De septembercirculaire is op Prinsjesdag 2023, net voor het afronden van onze begrotingsstukken, verschenen. Ondanks de beperkt beschikbare tijd hebben wij de uitkomst van deze circulaire betrokken bij de besluitvorming over de begroting 2024 en meerjarenraming 2025 - 2027.

Uit de septembercirculaire 2023 van het gemeentefonds blijkt dat gemeenten voornamelijk extra gecompenseerd worden voor de inflatie en met ingang van 2027 voor een deel door een volumestijging op basis van het bruto binnenlands product (bbp). In constante prijzen komt dit neer op een plus van € 249.000 in 2024 en die afneemt ten gevolge van het constant maken van de begrotingsraming.

De belangrijkste ontwikkelingen uit de circulaires 2023 zijn:

- De ontwikkeling van het accres. Vanaf 2026 wordt het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek geïndexeerd. Er wordt dan alleen nog maar een nominaal accres verstrekt door het Rijk. Het Rijk werkt samen met gemeenten aan een nieuwe financieringssystematiek en vanaf 2027 wordt de volumeontwikkeling van het fonds gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar. Het doel is dat het gemeentefonds minder schommelt.
- Het incidenteel schrappen van de opschalingskorting tot en met 2025 (de laatste korting in dit verband was in 2019) is gehandhaafd. Dat wil zeggen dat deze in zijn volledige omvang in 2026 terugkomt. Dit is ook zo in de meerjarenraming verwerkt;
- Voor 2024 en 2025 heeft het Rijk eenmalig 100% van de extra gelden jeugdzorg, conform de reeks van de commissie van Wijzen, aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor de jaren 2026 en 2027 moet het Rijk nog een besluit nemen. Het Rijk, de VNG en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben afgesproken dat de gemeenten 100% van de in het vooruitzicht gestelde bedragen voor 2024 – 2026 als stelpost mogen opnemen in de begroting. Ook dit is zo in de meerjarenraming verwerkt.
- Ter indicatie geven wij mee dat op basis van de huidige gegevens de algemene uitkering voor Wierden in 2028 met per saldo slechts € 56.000 zal afnemen.

Gedraglijn bij het “trap op – trap af” principe

De ervaring leert dat rijksuitgaven in de regel achterblijven op de jaarbegroting en doorschuiven naar de latere jaren. Dit veroorzaakte schommelingen in het accres. Om deze reden hebben we in de begroting 2023 een deel van het accres achtergehouden en niet als structureel dekkingsmiddel meegenomen in deze begroting. Deze handelwijze werd ook gehanteerd door het bureau Inergy (voorheen Pauw) dat ruim 95% van de gemeenten ondersteunt bij het berekenen en analyseren van het Gemeentefonds. Nu het volumedeel van het accres is vastgeklikt en niet meer onderhevig is aan schommelingen behoeft er geen bedrag meer te worden achtergehouden. Dit betekent vanaf 2024 een structureel voordeel van ca. € 1,6 miljoen.

Sociaal domein

Het begrote uitgavenvolume voor de Wmo en Jeugdzorg is in 2024 op basis van de beschikbare informatie ten opzichte van de begroting 2023 toegenomen. Basis voor de ramingen zijn de beschikbare (historische) gegevens over aantallen, een inschatting van gebruik van de dure specialistische Jeugdzorg (het gebruik hiervan kan nogal fluctueren) en gestegen tarieven.

Daarnaast loopt er op dit moment een onderzoek naar reële tarieven voor de jeugdzorg en Wmo. De uitkomst hiervan is nog niet bekend. Op basis van huidige informatie wordt hiervoor een stelpost opgenomen. In programma 2 wordt verder ingegaan op de Wmo en jeugdzorg.

Het Rijk heeft evenals vorig jaar besloten in 2024 en 2025 éénmalig aanvullende middelen beschikbaar te stellen voor de stijgende kosten van de Jeugdzorg. Het kabinet moet nog een beslissing nemen over de structurele compensatie vanaf 2026. In afwachting hiervan heeft de provinciale toezichthouder medegedeeld dat gemeenten voor het meerjarenperspectief mogen uitgaan van 100% uitkering van de reeks compensatie extra middelen Jeugdzorg die de "Commissie van Wijzen" adviseert. Daarbij moet rekening worden gehouden met een structurele korting van € 500 miljoen in 2025 en € 511 miljoen in 2026 waarvoor het Rijk nog maatregelen moet nemen. Deze korting is vooralsnog budgettair neutraal geraamd in onze begroting door verlaging van de lasten op de Jeugdzorg. Ook dit is conform de richtlijnen van de provinciale toezichthouder.

Lokale lasten

De tarieven worden normaliter verhoogd met het verwachte inflatiepercentage 2024 uit de

meicirculaire 2023. Dit percentage bedraagt per saldo 4,75%. Gebruikelijk is dat dit percentage voor de belastingen wordt aangepast met de nacalculatie van de inflatie van in dit geval 2021. Uiteindelijk blijkt dit inflatiepercentage 2,05% lager te liggen dan destijds geraamd waardoor de totale prijsaanpassing 2,7% dient te bedragen. Wij stellen voor de onroerende zaakbelastingen, toeristen- en forensenbelasting met laatstgenoemd percentage te verhogen en de tarieven voor de afvalstoffen- en rioolheffing zoals gebruikelijk 100% kostendekkend te ramen (inclusief genoemde indexatie).

Bij de behandeling van de begroting 2023 is gezien de inflatie en energiecrisis waarmee onze inwoners te maken hebben besloten in 2023 éénmalig geen inflatieaanpassing toe te passen op de OZB tarieven voor woningen en niet-woningen. Omdat onze inwoners nog steeds te maken hebben met hoge inflatie en de financiële noodzaak ontbreekt om in 2024 de inflatieaanpassing over 2023 alsnog toe te passen stellen wij voor om dit achterwege te laten.

Ravijn vanaf 2026

Uit de meerjarenraming blijkt dat het financiële ravijn vanaf 2026 nog steeds aanwezig is. De gesprekken tussen de VNG en het rijk lopen nog over de nieuwe financieringssysteem van het Gemeentefonds. De uitkomst is echter nog onduidelijk. Indien de tekorten zich in 2026 en volgende jaren daadwerkelijk gaan voordoen dan kunnen wij niet anders dan ook naar ons eigen huishoudboekje te gaan kijken. Het onder de loep nemen van onze uitgaven en de inkomsten lijkt dan onvermijdelijk. De genoemde achterwege gelaten OZB verhoging 2023 en een vergelijking van onze OZB tarieven / belastingdruk voor woningen en niet-woningen met omliggende gemeenten zullen wij komend jaar analyseren. Deze analyse zal in Q2 van 2024 plaatsvinden na bekendmaking van de meicirculaire 2024.

Het college neemt het advies van de VNG ter harte en maakt zichtbaar wat de financiële consequenties zijn van de bezuinigingen door het Rijk. Omdat 2024 een sluitende begroting laat zien zal het normale repressieve toezicht van toepassing zijn. Echter, de meerjarenraming is niet sluitend waardoor in het kader van het Inter Bestuurlijk Toezicht de kleur "oranje" zal worden toegekend.

Diversen

Enkele andere zaken:

- De budgetuitzetting vanwege m.n. tariefstijgingen bedraagt in 2024 voor de jeugdzorg en Wmo € 469.000;
- Er loopt een onderzoek naar reële tarieven jeugdzorg en Wmo. De consequenties hiervan treden met ingang van 1 januari 2023 in werking. Op basis van de ontvangen informatie tot nog toe houden wij hiervoor een stelpost aan van € 330.000.
- Het aantal cliënten voor huishoudelijke ondersteuning neemt toe. Tezamen met een tariefstijging een nadeel van ca. € 348.000 in 2024;
- De kosten voor leerlingenvervoer nemen toe met € 110.000;
- Voor verdere loon- en prijsontwikkeling is een stelpost opgenomen van € 1.551.000.
- Aan verwachte baten uit de grondexploitatie is conform de exploitatie-opzetten afgerond € 8.000.000 opgenomen. Dit is de belangrijkste oorzaak van de toename van het begrotingstotaal.

VOORSTELLEN DIE LEIDEN TOT ONDERSTAANDE BEGROTINGSUITKOMST

Omschrijving	Financiële consequenties							
	Structureel				Eenmalig			
	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
Voorlopige begrotingsruimte								
1 Primitieve ramingen, exclusief de volgende zaken:	-793	-3.206	-679	-717	34	34	34	34
Extra jeugdgeden Hervormingsagenda (reeks								
a commissie van Wijzen)	-1.452	-899	-392	-320				
Korting Gemeentefonds, aanvullende rijksbezuiniging								
b op jeugdzorg		534	534	546				
c Stelpost verlaging uitgaven jeugdzorg		-534	-534	-546				
Uitkomst concept begroting	-2.245	-4.105	-1.071	-1.037	34	34	34	34
Benodigd voor nog niet verwerkte beleidsbeslissingen :								
2 Vanuit de Berap 2023:								
* Brede Spuk / GALA	B.N.	B.N.	B.N.	B.N.				
* Leerbaarheidstoets naar uitvoeringsbudget inburgering	6	6	6	6				
Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen naar GGD								
* Twente	4	4	4	4				
* Aanv. Investeringsbudget recreatief fietspad Ypeloweg	20	20	20	20				
* Aanschaf 2e auto BOA	7	7	7	1				
Uitbreiding salarisadministratie voor gemeente								
* Oldenzaal	B.N.	B.N.	B.N.	B.N.				
Totaal beslag op begrotingsruimte	37	37	37	31	-	-	-	-
Actiepunten Nota Meerjarenbeleid (NMB) 2024-2027								
Zie hiervoor de NMB 2024-2027 en bijlage 7 van deze								
3 begroting	1.186	1.656	1.819	1.903	8.100	1.778	1.906	1.311
Extra afschrijving voertuigen					-	-	-	-
Onttrekking aan reserve boekverliezen					-	-	-	-
Totaal actiepunten NMB 2024-2027	1.186	1.656	1.819	1.903	8.100	1.778	1.906	1.311
Vergelijkbaar saldo met NMB 2024-2027								
4 Gepresenteerd saldo in de NMB 2024-2027	-1.696	-2.985	228	633				
Negatief is een verbetering, positief een verslechtering	674	573	557	264				
Overige zaken								
5 Bijdrage OZJT conform Addendum begroting 2023 SamenTwente					6			
6 Hogere subsidie voor onderhoudsvoorziening SAWE	45	45	45	45	225			
Hogere subsidie zwembad De Kolk	193	193	193	193				
7 Beheerder Microsoft 365	91	91	91	91				
8 Uitvoeringsplan Twentse VTH - samenwerking	20	20	20	20				
9 Programma en overzicht onderwijshuisvesting								
- Eerste inrichting 't Laar (€ 17.000)	2	2	2	2				
- extra tijdelijke huisvesting 't Galjoen (€ 160.000)	20	20	19	19				
- Renovatie School met de Bijbel Notter Zuna (PM), dekking reserve IHP	PM	PM	PM	PM				
10 Aanvullende storting Starterslening € 120.000	3	3	3	3				
11 Aanvullende storitng Duurzaamheidslening € 100.000	2	2	2	2				

12	Cameratoezicht Stationsomgeving € 25.000	11	11	11	10				
13	Aanvulling reserve gemeentelijke monumenten						8		
	Totaal overige zaken	387	387	386	385	239	-	-	-
Creëren van begrotingsruimte									
14	Aanpassen diverse tarieven aan inflatie	-218	-218	-218	-218				
	Lasten sportvoorziening Esrand en nieuwbouw scholen								
15	Enter					-1.132	-1.132		
16	Vrijval vasthouden kapitaallastendruk voertuigen					-			
17	Stelpost rentelasten					-240	-215	-190	-165
	Totaal creëren van begrotingsruimte	-218	-218	-218	-218	-1.372	-1.347	-190	-165
Septemercirculaire									
18	Verhoging algemene uitkering septemercirculaire 2023	-493	-132	266	-165				
	stelpost loon- en prijscompensatie	239	239	239	239				
	stelpost rijksvaccinatieprogramma	5	5	5	5				
		-249	112	510	79				
Amendementen en moties bij de behandeling van de NMB met financiële gevolgen									
19	Amendement 1: Ontwikkeling nieuwbouw mogelijkheden Hoge Hexel	PM	PM	PM	PM				
	Amendement 2: Herontwikkeling locatie Gymzaal Wilhelminastraat	PM	PM	PM	PM				
	Motie E: Nieuwbouw Enter-Wierden na 2026-2027	PM	PM	PM	PM				
	Motie P: Reservering stimuleringsfonds Duurzaamheid	25	25	25	25				
		25	25	25	25	-	-	-	-
Aanwending van dan wel storting in reserves									
20	Aanwending Reserve IHP					-300	-130		
	Storting reserve dekking kapitaallasten nieuwbouw/renovatie PO					300	130		
21	Vrijval reserve winstgrondverkopen					-984			
22	Aanwending algemene reserves					-6.017	-465	-1.750	-1.180
	Storting algemene reserve					-	-	-	-
	Totaal aanwending dan wel storting in reserves	-	-	-	-	-7.001	-465	-1.750	-1.180
Saldo									
		-1.077	-2.106	1.488	1.168	0	0	0	0

TOELICHTING OP DE VOORSTELLEN

Onderstaand is per voorstel een nadere toelichting opgenomen waarbij de nummering van het voorstel verwijst naar het overeenkomstige nummer in het overzicht op de vorige pagina.

Voorlopige begrotingsruimte

1. Uitkomst concept begroting:

De concept begroting 2024 vertoont bij voortzetting van het bestaande beleid een voorlopig overschot in 2024 van - € 2.211.000. Dit bestaat uit een structureel overschot van - € 2.245.000 en een éénmalig tekort van € 34.000.

Het beeld in het meerjarenperspectief bij bestaand beleid geeft het volgende beeld:

	structureel	eenmalig
2025	-/- € 4.105.000 overschot	€ 34.000 tekort
2026	-/- € 1.071.000 overschot	€ 34.000 tekort
2027	-/- € 1.037.000 overschot	€ 34.000 tekort

Het eenmalige tekort in 2024 bestaat uit:

- Onvoorzien éénmalig € 34.000

Bij punt 3 wordt nader ingegaan op het structurele overschot.

Het Rijk en de VNG werken op dit moment aan de Hervormingsagenda jeugdzorg:

a. Vooruitlopend hierop zijn voor t/m 2025 aanvullende middelen toegevoegd aan het Gemeentefonds. Dit betekent voor Wierden in 2024 een extra bijdrage ad € 1.452.000. De provinciale toezichthouder staat voor de meerjarenraming 2026-2027 toe dat gemeenten 100% van de extra jeugdelden in de meerjarenraming opnemen.

b. Daarnaast heeft het Rijk landelijk besloten tot een aanvullende besparing van structureel € 500 miljoen in 2025 en € 511 miljoen vanaf 2027. De verantwoordelijkheid voor het realiseren hiervan ligt bij het Rijk. Het Gemeentefonds wordt echter wel met deze extra bezuiniging gekort.

c. De toezichthouder heeft in vervolg hierop aangegeven dat gemeenten in de meerjarenraming rekening mogen houden met een besparing ter grootte van de bovengenoemde extra bezuiniging van het Rijk, zodat deze voor de gemeente in die jaren budgettair neutraal verloopt.

Beslag op begrotingsruimte

2. Benodigd voor nog niet verwerkte beleidsbeslissingen:

In uw vergadering van 26 september 2023 heeft u met het vaststellen van de bestuursrapportage 2023 besloten de volgende bedragen structureel beschikbaar te stellen:

- De gemeente Wierden ontvangt voor de uitvoering van het GALA per jaar een bedrag dat in 2023 start op € 375.000 en langzaam terugloopt naar € 290.000 in 2026. Bedoeling is dat de financiering voor de doelen van het GALA ná 2026 structureel in het

Gemeentefonds opgenomen wordt. Dit betreft deels bestaande budgetten waar we al gebruik van maken en deels nieuwe budgetten. Onder "Ontwikkelingen" wordt dit nader toegelicht in programma 2.

- Via het Gemeentefonds hebben wij € 6.000 ontvangen voor de uitvoering van de leerbaarheidstoets. De leerbaarheidstoets is onderdeel van de brede intake in de Wet inburgering. Concreet betekent dit dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het inplannen van de afspraken met de kandidaten voor de afname van de leerbaarheidstoets, het beschikbaar stellen van afnamelocaties en de begeleiding van de afname van de toets. Dit bedrag is toegevoegd aan het uitvoeringsbudget voor inburgering.
- Via het Gemeentefonds hebben wij € 4.000 ontvangen voor de uitvoering van het Rijksvaccinatie-programma HPV mannen. De taak wordt uitgevoerd door de GGD Twente. Dit bedrag is toegevoegd aan het desbetreffende budget voor de GGD.
- In de bestuursrapportage is een aanvullend investeringsbudget recreatief fietspad Ypeloweg opgenomen ad € 500.000. Deze kan gedeeltelijk gedekt worden door aanwending van € 100.000 subsidie, die het Rijk beschikbaar heeft gesteld. Het restant van € 400.000 resulteert in extra structurele kapitaallasten van € 20.000.
- Er zijn in 2023 extra middelen besteed aan het aanschaffen van een tweede BOA auto. Dit is noodzakelijk om beide BOA's onafhankelijk van elkaar te kunnen inzetten. De tweede BOA is een Domein II BOA en heeft daarmee een groter takenpakket, met name op het gebied van economische delicten en milieu. De jaarlasten van deze tweedehands auto bedragen ca. € 7.350 (inclusief verzekering). Afschrijvingsduur is 3 jaar.
- Op 1 september 2023 starten we met de aansluiting van de gemeente Oldenzaal bij de samenwerking op het terrein van de salarisadministratie en e-HRM. Het betreft een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Wierden, Rijssen-Holten, Twenterand, Hof van Twente, Haaksbergen en Samen Twente. Deze aansluiting moet per 1 januari 2024 gerealiseerd zijn. De gemeente Wierden is 'gastheer'. Dit betekent onder andere dat medewerkers van deze samenwerking in dienst zijn bij onze gemeente. De samenwerking met de gemeente Oldenzaal betekent een formatie-uitbreiding van 1 Fte vanaf 1 september 2023. De kosten op jaarbasis van bijna € 85.000 komen voor rekening van de gemeente Oldenzaal. Daarnaast worden overheadkosten doorberekend aan de betreffende organisaties. De samenwerking met de gemeente Oldenzaal leidt dus tot een uitzetting van onze begroting, maar verloopt voor de gemeente Wierden kostenneutraal.

Actiepunten Nota Meerjarenbeleid 2024 - 2027

3. Actiepunten Nota Meerjarenbeleid 2024 - 2027

Actiepunten vanuit de Nota Meerjarenbeleid (NMB) worden zoals gebruikelijk afzonderlijk in de begroting vermeld. Dit komt het onderscheid tussen bestaand en nieuw beleid ten goede. De financiële consequenties van de aangenomen moties en amendementen bij de vaststelling van deze NMB worden zoals gebruikelijk afzonderlijk onder punt 15 inzichtelijk gemaakt. Met de invulling van de actiepunten is in 2024 in de structurele sfeer een bedrag van € 1.186.000 gemoeid en éénmalig een bedrag van € 8.100.000. In bijlage 7 staan de actiepunten vermeld.

Vergelijkbaar saldo met NMB 2023- 2026

4. Vergelijking Actualisatie financiële positie met de financiële positie in de NMB 2024 - 2027.

Een vergelijking van de financiële positie met de financiële positie zoals opgenomen in de NMB 2024-2027 geeft ten aanzien van het structurele saldo het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Saldo actualisatie NMB 2024 - 2027	-1.696	-2.985	228	633
Saldo begroting 2024 incl. actiepunten NMB	-1.022	-2.412	784	896
Verbetering (-)/verslechtering (+) saldo	674	573	556	263
Verklaring:				
Beschikbaar voor loon- en prijscompensatie in NMB	-1.479	-1.312	-1.312	-1.312
Verlaging stelpost loon- en prijsontwikkeling 2024	-167	-167	-167	-167
Diverse inflatoire aanpassingen (subsidies, inkoop etc)	252	252	252	252
Cao ontwikkeling	650	650	650	650
Periodieken organisatie	-	55	88	143
Salarislasten oud Sw-ers in gemeente dienst	207	182	154	2
Stelposten Sw-ers incl vervangingen groenploeg	-9	-23	-33	-65
Budgetuitzetting jeugdzorg en Wmo	469	207	207	183
Stelpost onderzoek reële tarieven jeugdzorg en Wmo	330	330	330	330
Huishoudelijke hulp incl eigen bijdrage	348	473	473	473
Leerlingenvervoer	110	110	110	110
Woningaanpassingen WMO (obv 3-jaarsgemiddelde)	45	45	45	45
Nieuw beschut toename	83	83	83	83
Vrijval kapitaallasten	-	-1	-3	-123
Afname rentedruk in begroting	-53	-53	-53	-53
OZB meeropbrengst vanwege volume groei	-117	-168	-187	-225
Toeristenbelasting	-51	-54	-54	-54
Diversen	56	-36	-27	-9
Verbetering (-)/verslechtering (+) saldo	674	573	556	263

In de programma's worden alle bovenstaande punten toegelicht. Enkele opvallende afwijkingen worden hieronder ook kort toegelicht:

- In de begroting 2023 en NMB 2024-2027 is reeds rekening gehouden met loon- en prijsontwikkelingen en deze bedragen worden voor de vergelijking nu ingebracht. De stelpost loon- en prijsontwikkeling is in 2024 verlaagd met € 167.000 ten opzichte van het niveau in de begroting 2023;
- Inflatoire aanpassingen doen zich op meerdere budgetten voor en in veel gevallen in combinatie met andere oorzaken (m.n. autonome ontwikkelingen). De grootste aanpassingen zijn zichtbaar op de raming voor subsidies/inkoop € 252.000 en CAO ontwikkelingen. Voor het gemeentelijk personeel bedragen de extra lasten ca. € 650.000.
- Vanwege de natuurlijke afname van het aantal oud SW-medewerkers nemen ook de loonkosten hiervan af. Deze afname wordt jaarlijks geraamd. Hier tegenover is er een afname van de integratie-uitkering Participatie uit het Gemeentefonds. Deze is al

geraamd in de NMB. Het aantal mensen in "nieuw beschut" neemt langzamerhand toe.

- Op basis van ervaringscijfers en inschattingen is er sprake van een budgetuitzetting voor de Jeugdzorg en Wmo, ten opzichte van de begroting 2023 een nadeel van € 469.000 in 2024. De verwachte kostenreducties door de implementatie van de rijksmaatregelen (zie punt 1) en de maatregelen uit het rapport Berenschot zijn in de begroting en meerjarenraming verwerkt;
- Er loopt een onderzoek naar reële tarieven voor de jeugdzorg en Wmo. De uitkomsten van dit onderzoek zijn nog niet bekend. Verwacht wordt dat tarieven met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 worden verhoogd. Op basis van de eerste resultaten wordt hiervoor een stelpost geraamd van € 330.000.
- De raming voor huishoudelijk hulp is met € 348.000 verhoogd. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een groei van de hulpvraag (aantal cliënten) en anderzijds door tariefaanpassingen. Vanwege de verwachte vergrijzing is de raming in meerjarenperspectief verhoogd met € 125.000;
- In verband met gestegen kosten is het budget voor leerlingenvervoer verhoogd;
- In meerjarenperspectief wordt rekening gehouden met de vrijval van kapitaallasten. Deze vrijval wordt veroorzaakt doordat de boekwaarde van investering jaarlijks afneemt door afschrijvingen. De vrijval in het jaar 2027 veroorzaakt m.n. het verschil.
- De opbrengst OZB neemt met name toe vanwege de groei van het aantal woningen.

Overige zaken

5. Bijdrage OZJT

Conform de vastgestelde begroting van de GR SamenTwente wordt voor het jaar 2024 - gelijk aan 2023 - nog 1 keer eenmalig ca. € 6.000 geraamd voor ambulante taken (incidentele uitbreiding op contractmanagement en contractbeheer).

6. Hogere subsidie voor onderhoudsvoorziening SAWE

In de bestuursrapportage 2023 is gemeld dat door een wijziging van de BOSA-regeling de btw op bewegingsonderwijs niet meer compensabel is voor de SAWE. Het gevolg hiervan is dat de SAWE nu niet meer alle btw gecompenseerd krijgt, maar nu nog maar iets minder dan 50%. De storting in de onderhoudsvoorziening moet hierdoor worden verhoogd. Ten tijde van de invoering van de BOSA is de subsidie in 2003 gekort met ruim € 68.000 vanwege het voordeel. De SAWE heeft om meer stortingen in het onderhoudsfonds te kunnen doen met terugwerkende kracht vanaf 2019 jaarlijks € 45.000 meer subsidie aangevraagd.

We hebben overlegd gevoerd met de SAWE over de benodigde aanvullende subsidie hiervoor. Wij stellen u voor om eenmalig € 225.000 (voor de periode 2019 - 2023 is 5 jaar) beschikbaar te stellen en vanaf 2024 de structurele subsidie te verhogen met € 45.000.

Hogere subsidie voor zwembad De Kolk

De subsidie aan het zwembad De Kolk wordt zoals gebruikelijk verhoogd met het indexcijfer uit de meicirculaire, voor 2024 betekent dit een verhoging met 4,75%. Uit de ontvangen begroting 2024 van zwembad De Kolk blijkt dat er desondanks een tekort wordt voorzien van € 300.000.

Het tekort wordt veroorzaakt door:

- € 81.000 energielasten. De energielasten voor het zwembad zijn vanwege de beëindiging van de contractsduur en het aangaan van een nieuwe leveringscontract aanzienlijk gestegen en kunnen niet door de reguliere indexatie van 4,75% worden opgevangen. Gezien de situatie op de energiemarkt alleszins begrijpelijk.
- € 65.000 personeelslasten. Het zwembad heeft, evenals andere sectoren, te maken met ongebruikelijke CAO ontwikkelingen als gevolg van de arbeidsmarktkrapte in combinatie met een lage werkloosheid en verlies aan koopkracht door hoge inflatie. Daarnaast wordt er ten opzichte van omliggende zwembaden een ander CAO gehanteerd waardoor het moeilijk is om personeel vast te houden. De Kolk heeft maatregelen genomen om in deze concurrerende markt een aantrekkelijke werkgever te blijven. De personeelslasten nemen hierdoor toe en deze worden ook onvoldoende gecompenseerd door de gehanteerde index.
- € 47.000 bedrijfsvoering en administratie. Reden hiervoor is het noodzakelijk in huis halen van de administratie van het zwembad De Kolk en de doorbelasting van de hiermee gepaard gaande kosten door SAWE.

Wij stellen u voor de subsidie aan De Kolk voor de tekorten op de energie- en personeelslasten op te hogen met € 193.000.

Daarnaast wordt er een structureel tekort op het onderhoudsfonds begroot, ca. € 96.000. Dit tekort is onlangs aan ons gepresenteerd. Wij zijn hierover en over de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, waar het zwembad onderdeel vanuit maakt, in gesprek met de SAWE en stichting De Kolk. Verduurzaming hangt naar onze mening nauw samen met onderhoud en exploitatie. Wij komen hierop in 2024 bij uw raad terug.

7. Beheerder Microsoft 365

We hebben dit jaar versneld de migratie naar een Microsoft omgeving opgestart; Wierden was/is nog een van de laatste gemeenten die haar netwerk niet geheel op Microsoft had draaien. Het onderhouden van de oude omgeving bleek onhoudbaar vanwege ontbrekende kennis in de markt en leveranciers die hun software met name op Microsoft baseren waardoor we achter gaan lopen met patches en updates.

Deze migratie kondigden we al in meerdere NMB's aan als onvermijdelijk en gaven daarbij aan dat dit helaas vergezeld gaat van een toename in licentiekosten maar ook in beheerlasten. Hoe mooi het ook allemaal klinkt, de suites van Microsoft vragen substantieel meer beheer door de veelheid aan producten, de onderlinge verbanden ertussen en de snelheid waarmee ontwikkelingen elkaar opvolgen. Omdat Microsoft zo breed in de markt gebruikt wordt, is het tenslotte voor hackers een erg interessant platform om aan te vallen. Dit samen leidt er toe dat wij de beheerlast op onze infrastructuur zien toenemen en wij een extra Microsoft systeem- en security beheerder willen aantrekken om onze omgeving in de toekomst veilig en betrouwbaar te houden. Deze specialist zal zich gaan bezig houden met het inrichten en beheren van de Microsoft cloudomgeving, het doorvoeren van security patches, het uitrollen van nieuwe functionaliteiten en het actief monitoren van beveiligingsontwikkelingen.

De jaarlasten worden geraamd op 1 fte schaal 10 of ca. € 91.000.

8. Uitvoeringsplan Twentse VTH-samenwerking

In de regio Twente werken de 14 gemeenten, de provincie Overijssel en diverse ketenpartners beleidsmatig samen in het VTH-Wabo-veld, zowel bestuurlijk als ambtelijk. In opdracht van het Portefeuillehouders overleg Wabo-VTH Beleid (PHO) is de samenwerking geëvalueerd. In Twente bestaat onderscheid in de beleidsmatige VTH-samenwerking en VTH-samenwerking in de uitvoering (gemeente/provincie, VTH-partners zoals ODT, VR e.d.). Uit de evaluatie blijkt dat er rondom de VTH-samenwerkingsstructuur diverse andere, losse samenwerkingsvormen aanwezig zijn waarvan het onvoldoende helder is wat de samenhang is met de VTH-samenwerking, bijvoorbeeld als het gaat om samenwerking bij de implementatie Omgevingswet. Het belang en de noodzaak van de Twentse VTH-samenwerking staat niet ter discussie. Er zijn in een uitvoeringsplan de volgende verbetervoorstellen gedaan:

1. Borgen van Twentse VTH-samenwerking
2. Versterken van ambtelijke VTH-samenwerking
3. Verbinden van VTH-samenwerking

De ambitie is om in 2023 de urgente voorbereidingen te hebben getroffen om in 2024 te werken volgens VTH-samenwerking 'nieuwe stijl'.

Voor de berekening van de benodigde capaciteit wordt uitgegaan van een gelijke bijdrage van iedere deelnemer voor de VTH-samenwerking als geheel. Van iedere deelnemer wordt op jaarbasis een personele inzet/bijdrage gevraagd van afgerond 0,1 fte. De bijdrage bestaat uit het leveren van inzet / capaciteit (in totaal 130 uur per deelnemer per jaar) of als dit niet gaat door middel van inbreng van financiële middelen. Een bijdrage van 0,1 fte staat gelijk aan € 10.000. De bijdrage per deelnemer is in eerste instantie voor een periode van 3 jaar met de intentie van een structurele bijdrage (afhankelijk van uitkomst van evaluatie in 2026).

Er wordt een voorzitter en secretaris aangesteld voor de kerngroep die verder bestaat uit collega's uit drie nader te bepalen Twentse gemeenten die de kar dan Twentebreed gaat trekken.

Voor ambtelijke ondersteuning wordt ook 0,1 fte geraamd. De financiële consequentie voor Wierden bedraagt per saldo 2 x 0,1 fte of ca. € 20.000 per jaar.

9. Programma onderwijshuisvesting 2024

Jaarlijks kunnen de schoolbesturen aanvragen indienen voor opname van voorzieningen op het onderwijshuisvestingsprogramma. Het college is verantwoordelijk voor de vaststelling van het onderwijshuisvestingsprogramma en –overzicht.

Het programma bevat het totaal van de voorzieningen dat door ons college gehonoreerd wordt. Het overzicht bevat de aangevraagde voorzieningen, die niet op het programma zijn opgenomen, en derhalve niet worden gehonoreerd. Het programma en het overzicht dienen op uiterlijk 31 december voorafgaande aan het betreffende jaar te worden vastgesteld. De gemeenteraad beperkt zich tot het vaststellen van het bedrag op de gemeentebegroting dat beschikbaar is voor onderwijshuisvesting.

Wij stellen u voor om de volgende bekostigingsplafonds voor onderwijshuisvesting in de begroting 2024 op te nemen:

- Basisschool Het Laar verzoekt om vergoeding van kosten voor de eerste inrichting en onderwijsleerpakket. Uit de beoordeling blijkt dat op basis van de ruimtebehoefte Het

Laar recht heeft op deze uitbreiding van de eerste inrichting. Hiervoor is een krediet benodigd ad € 17.700 met een jaarlast van € 2.000;

- Het Galjoen heeft een aanvraag ingediend voor extra huisvesting. Voor uitbreiding wordt gekeken naar (de groei van) leerlingen aan de hand van een actuele leerlingenprognose. Op basis van de leerlingenprognose bestaat er geen recht op permanente uitbreiding maar wel op tijdelijke huisvesting. Hiervoor is een krediet benodigd van € 160.000 met een jaarlast van € 20.000;
- De school met de Bijbel Notter Zuna heeft het binnenklimaat laten meten en de hoogste urgentie (op een lijst van drie urgenties) gekregen. De school heeft subsidie aangevraagd via de Vangnetregeling van de Maatwerkregeling Ventilatie op Scholen van het Ministerie van OCW en gekregen ter grootte van € 711.000. De school vraagt of het mogelijk is om renovatie/nieuwbouw naar voren te halen. Deze staat gepland op de vijfde plek in het IHP en in 2031 gepland. Dit betreft de derde fase in het IHP. Dan kan dit worden gecombineerd met de subsidie voor verduurzaming. Door de subsidie is er een aanzienlijk financieel voordeel te behalen op de kosten van renovatie dat weer ten gunste kan komen van andere investeringen in het IHP. Wij staan in beginsel welwillend tegen over dit verzoek en zijn in gesprek met het schoolbestuur hierover. Er bestaan voor renovatie geen VNG-norm bedragen. Met het schoolbestuur is overlegd om aan de hand van een bouwkostencalculatie en een programma van eisen tot een kredietaanvraag te komen. Op basis van een huidige inschatting kan indicatief een investering van € 2.500 - € 3.000 per m2 bvo worden aangegeven of bij een oppervlakte van ca. 800 m2 bvo een bruto investering van € 2 tot € 2,4 miljoen. De verkregen subsidie van OCW ad € 711.000 kan hier op mindering worden gebracht (een voordeel op de totale raming). Het verzoek nemen we mee in het door ons vast te stellen programma onderwijshuisvesting 2024, uiteraard onder de voorwaarde dat uw raad een krediet hiervoor beschikbaar stelt in 2024. Op dit moment volstaan we met een PM-raming.

10. Aanvullende storting SVn Startersleningen

Na inwerkingtreding van de vernieuwde verordening SVn Starterslening begin 2023, zijn we gestart met het opnieuw toekennen van startersleningen. Gemiddeld wordt er één Starterslening per maand verstrekt. Het huidige resterende budget à € 260.000,-, is naar verwachting onvoldoende om de rest van dit jaar én het hele jaar 2024 SVn Startersleningen te kunnen verstrekken. Daarom wordt voorgesteld om het budget bij de SVn te verhogen met € 120.000,-. Het verloop zal gemonitord worden en indien nodig komen wij er bij de Bestuursrapportage 2024 op terug. De voorwaarden voor het toekennen van een starterslening zijn te vinden op <https://www.wierden.nl/starterslening>

11. Aanvullende storting SVn Duurzaamheidsleningen

Vanaf begin dit jaar is de SVn duurzaamheidslening opnieuw leven ingeblazen na een aantal jaren niet actief te zijn geweest. Bij het opnieuw activeren van de duurzaamheidslening is gelijktijdig een bedrag bijgestort om tot een totaal van € 500.000,- te komen. We zijn nu 9 maanden verder en zien dat er al ongeveer 20 aanvragen zijn toegekend, die een waarde van ruim € 270.000,- vertegenwoordigen. Deze aanvragen zijn voornamelijk gedaan in de lente en zomerperiode van dit jaar, waarbij de winterperiode dus nog komt. Wat we zien in de winterperiode is vaak een stukje extra bewustwording op de nut en noodzaak van beter

isoleren, minder energie verbruiken en energie opwekken. De verwachting is dat hierdoor het aantal aanvragen de komende maanden zal toenemen en het budget daarmee mogelijk voor aanvang van of medio 2024 ontoereikend zal zijn om alle aanvragen in behandeling te kunnen nemen. Om onze inwoners te kunnen blijven helpen bij het verduurzamen van hun eigen woning en daarmee het energieverbruik terug te brengen, wordt voorgesteld het budget bij de SVn te verhogen met € 100.000,-. Ook het verloop van de SVn Duurzaamheidslening zal in 2024 gemonitord worden en hierover zullen wij u na Q1 van 2024 informeren over de status. Indien nodig komen we hier bij de Bestuursrapportage 2024 op terug. De voorwaarden voor het toekennen van een duurzaamheidslening zijn te vinden op <https://www.wierden.nl/duurzaamheidslening> .

12. Cameratoezicht Stationsomgeving

In de gemeenteraad van 6 december 2022 is een motie vreemd van de VVD aangenomen met daarin de opdracht naar het college om in overleg te gaan met de politie om extra cameratoezicht in het centrum en bij het NS-station te realiseren, het laatste in overleg met de NS als eigenaar en beheerder van het treinstation en aansluitend afspraken te maken over de inzet van camera's. Wij stellen u voor om camera's te plaatsen en hiervoor een krediet beschikbaar te stellen van € 25.000. De jaarlijkse lasten van het cameratoezicht bedragen inclusief onderhoud ca. € 11.000.

13. Aanvulling reserve gemeentelijke monumenten

Uit de begroting 2024 blijkt dat de stand van de reserve gemeentelijke monumenten onvoldoende groot is om de komende 4 jaar de budgetten van € 8.000 per jaar voor de uitvoering van de gelijknamige subsidieregeling te kunnen dekken. Derhalve is in 2024 een aanvullende storting benodigd van ca. € 8.000.

Creëren van begrotingsruimte

14. Aanpassen diverse tarieven aan inflatie

De in de meicirculaire 2023 opgenomen prijsindexen van het Centraal Planbureau (CPB) laten voor 2024 een gemiddelde prijsstijging zien van 4,75% (het gewogen gemiddelde van de loonvoet sector overheid en prijsindex netto materiële overheidsconsumptie). Destijds is door u besloten de daarvoor in aanmerking komende belastingen en rechten jaarlijks met dit percentage aan te passen.

De volgende heffingen komen hiervoor in aanmerking:

• gemeentelijke leges	€	53.000
• leges voor rijbewijzen	€	78.000
• leges voor reisdocumenten	€	106.000
• begrafenisrechten	€	344.000
• onroerende zaakbelastingen woningen	€	3.562.000
• onroerende zaakbelastingen niet-woningen	€	1.720.000
• leges omgevingsvergunningen	€	752.000
• marktgelden	€	20.000

• forensenbelasting	€	113.000
• toeristenbelasting	€	<u>290.000</u>
Totaal	€	7.038.000

De verhoging als gevolg van inflatie bedraagt dan 4,75% van € 7.038.000, ofwel € 334.000. De afvalstoffenheffing en de rioolheffing zijn in de primitieve raming al op het gewenste niveau inclusief inflatie begroot en zijn daarom buiten deze berekening gelaten.

Bij de behandeling van de begroting 2023 is besloten om vanwege de huidige hoge inflatie en de energiecrisis om geen inflatie door te voeren voor de OZB woningen en niet-woningen. Het percentage bedroeg in 2023 3,15%. Hierbij is het voorbehoud gemaakt dat wellicht in een later jaar - indien de situatie daarom vraagt - deze verhoging alsnog doorgevoerd zou kunnen worden. Er is op dit moment geen noodzaak voor het komend begrotingsjaar om deze verhoging alsnog door te voeren.

Nacalculatie inflatiepercentage:

We passen jaarlijks nacalculatie toe op het inflatiepercentage. Er wordt daarbij gekeken of het toegepaste inflatiepercentage ook daadwerkelijk is uitgekomen. Dit kan dan twee kanten opwerken, een verhoging dan wel een verlaging van het inflatiepercentage. Doelstelling is en blijft de inflatie goed te maken en dit is ook altijd de achterliggende gedachte geweest van de systematiek.

Voor de begroting 2024 betekent dit dat het laatst door het CPB definitief vastgestelde percentage (het jaar 2021) voor nacalculatie in aanmerking komt. Bij de begroting 2021 is een inflatiepercentage aangehouden van 2,65 en het inflatiepercentage 2021 is nu vastgesteld op 0,6. Te verrekenen is derhalve - 2,05 %.

De volgende heffingen komen voor een verlaging in aanmerking:

• onroerende zaakbelastingen woningen	€	3.562.000
• onroerende zaakbelastingen niet-woningen	€	1.720.000
• forensenbelasting	€	113.000
• toeristenbelasting	€	<u>290.000</u>
Totaal	€	5.685.000

De verlaging als gevolg van de nacalculatie bedraagt - 2,05% van € 5.685.000, ofwel - € 116.000. Samen met de eerder genoemde verhoging van € 334.000 gaat het per saldo uiteindelijk om een verhoging van € 218.000.

Een nacalculatie bij de retributies of wel rechten is niet aan de orde omdat bij de jaarlijks op te stellen begroting gekeken wordt naar de kostendekkendheid.

15. Vrijval lasten sportvoorziening Esrand en nieuwbouw scholen Enter.

Conform de besluitvorming ten aanzien van de realisatie van een sporthal op de Esrand is de benodigde verhoging van de subsidie aan de SAWE ad € 672.000 geraamd voor de exploitatie van deze hal. Realisatie en in gebruik name van de sporthal is niet voorzien voor

2026. In 2024 en 2025 kan derhalve deze budgetruimte éénmalig worden aangewend als algemeen dekkingsmiddel.

Hetzelfde geldt voor het al beschikbaar gestelde krediet voor de nieuwbouw scholen Enter. De jaarlasten, die hiervoor in deze begroting zijn opgenomen, bedragen € 315.000 vermeerderd met een stelpost voor de gestegen bouwkosten ad € 145.000 of per saldo € 460.000. Ook hier wordt de realisatie en in gebruik name niet voorzien voor 2026. Derhalve kan ook in dit geval deze ruimte in 2024 en 2025 als éénmalig dekkingsmiddel worden aangewend.

16. Eenmalige vrijval kapitaallastendruk

Er is in 2024 geen sprake van eenmalige vrijval van kapitaallastendruk van voertuigen.

17. Stelpost rentelasten

Het niet toevoegen van rente aan reserves en voorzieningen brengt risico's met zich mee. Dit komt door het feit dat deze posten ook dienst doen als financieringsmiddel. Op het moment dat de reserve of voorziening namelijk weg valt als intern financieringsmiddel is er geen ruimte om de rentelast bij externe financiering op te vangen. Om dit te ondervangen is afgesproken om een bepaalde rentedruk in de begroting aan te blijven houden. Afgesproken is om de stelpost af te laten hangen van de omvang van het eigen vermogen en de voorzieningen. Omdat deze posten nooit volledig zullen worden aangewend, de gemeente zal altijd reserves en voorzieningen hebben, wordt de stelpost jaarlijks vastgesteld op 1,6% van 50% van het eigen vermogen. Dit percentage is het gewogen gemiddelde rentepercentage over de in de begroting opgenomen kort- en langlopende financieringsmiddelen.

In de begroting is hiervoor een structurele stelpost rentelasten opgenomen. Hiervan wordt vanaf 2025 jaarlijks € 25.000 gereserveerd voor het afdekken van de rentelasten van eventueel aanvullend aan te trekken geldleningen. De verwachting is dat tot en met 2024 geen aanvullende geldleningen benodigd zijn. Het meerdere wordt jaarlijks aangewend als éénmalig dekkingsmiddel.

Septembercirculaire

18. Gevolgen septembercirculaire.

De septembercirculaire 2023 kent voor Wierden voor de jaarschijven 2024 - 2027 niet veel wijzigingen ten opzichte van de meicirculaire 2023. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De accessen voor de loon- en prijsontwikkeling zijn van 2024 tot en met 2028 bijgewerkt. Met name de index voor de loonvoet sector overheid is gestegen;
- Als gevolg van de nieuwe financieringssystematiek is het volumeaccres in 2027 gestegen op basis van het historisch gemiddelde bbp (bruto binnenlands product);
- De prijsindex voor 2024 is gestegen met als gevolg de we de stelpost voor loon- en prijsontwikkelingen verhoogd hebben.
- Per 1 januari 2024 wordt de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma voor zwangere vrouwen overgedragen naar gemeenten. De gelden die hier beschikbaar

voor zijn gesteld, worden bijgeboekt op een stelpost voor mogelijke doorbetaling aan de GGD.

Voor Wierden geeft de septembercirculaire ten opzichte van de meicirculaire 2023 een voordeel of nadeel van per saldo:

2024 € 249.000 voordeel
2025 € 112.000 nadeel
2026 € 510.000 nadeel
2027 € 79.000 nadeel

Amendementen en moties bij de behandeling van de NMB

19. Amendement en moties

Bij de behandeling van de Nota Meerjarenbeleid 2024 - 2027 zijn de volgende amendementen en moties aangenomen met mogelijk financiële consequenties:

- * Amendement 1: Ontwikkeling nieuwbouw mogelijkheden Hoge Hexel, besluit:
De verkenning van de woningbouwmogelijkheden in Hoge Hexel mee te nemen in de programmering van de NMB 2024-2027 vanaf 2024.
- * Amendement 2: Herontwikkeling locatie Gymzaal Wilhelminastraat, besluit:
De plannen met betrekking tot de gebiedsontwikkeling van de gymlokatie Wilhelminastraat worden verkend zodat bij beëindiging van het gebruik in 2025 overgegaan kan worden om binnen afzienbare tijd in realisatie van het dan voorliggende plan.
- * Motie E: Nieuwbouw Enter - Wierden na 2026-2027, draagt college op:
 1. *Om op korte termijn te starten met de voorbereiding en uitvoering van Berghorst fase 3 en Zuidbroek Oost, en niet pas in 2026.*
 2. *Bij het maken van de omgevingsvisie direct in 2024 toekomstige woningbouwlocaties voor na 2026 op te nemen.*
 3. *Een capaciteitsberekening bij de begroting 2024 aan de raad voor te leggen.*
 4. *Dit niet alleen te doen maar samen met onze inwoners.*
- * Motie P: Reservering stimuleringsfonds Duurzaamheid, verzoekt het college:
 1. *Een stimuleringsfonds duurzaamheid te starten.*
 2. *Hier structureel 25.000 euro per jaar voor te reserveren in de NMB voor de komende 4 jaar.*
 3. *De raad te informeren hoe het fonds wordt ingezet.*

Wij volstaan voor de financiële vertaling in deze begroting met een PM-raming. Verdere uitwerking van deze amendementen en moties vragen gezien de impact op de organisatie dusdanig meer tijd dat wij niet in de gelegenheid zijn deze in de voorliggende begroting mee te nemen. Uiteindelijk betekent dit dat wij de capaciteitsplanning ten aanzien van deze

projecten volledig opnieuw moeten beoordelen. En aangezien dit meerdere afdelingen raakt door de integraliteit vraagt dit om meer tijd en zorgvuldigheid.

Zoals u van dit college bent gewend nemen wij uw besluiten vanuit NMB een op een over in de begroting. En dit zullen wij blijven doen.

Specifiek op dit thema zullen wij u in Q1 2024 nader informeren en meenemen in de planning die wij hanteren.

Voor uitvoering van motie P is een structurele storting opgenomen van € 25.000 in een in te stellen reserve Stimulering Duurzaamheid met daarnaast een structurele onttrekking en budget voor de uitvoering ter grootte van hetzelfde bedrag. Op deze wijze worden niet bestede gelden in enig jaar teruggestort in de reserve.

Aanwending van dan wel storting in reserves en fondsen

19. Aanwending reserve IHP

Ter dekking van de kapitaallasten van navolgende investeringen in onderwijshuisvesting worden bedragen onttrokken aan de reserve IHP en gestort in de stellen reserve kapitaallasten nieuwbouw/renovatie PO:

- Voorbereidingskrediet nieuwbouw obs De Widerode 2025 € 300.000;
- Voorbereidingskrediet renovatie bbs Het Laar 2026 € 130.000.

21. Vrijval reserve winst grondverkopen

Op basis van de jaarlijkse actualisatie van het benodigde weerstandsvermogen voor de grondexploitatie kan in 2024 € 984.000 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

22. Aanwending algemene reserve

Voor het dekken van de uitgaven, welke met eenmalige middelen worden bekostigd, is in 2024 een onttrekking aan de algemene reserve benodigd ter grootte van € 6.017.000.

Voor de jaren daarna gaat het om:

2025 € 465.000 onttrekking
2026 € 1.750.000 onttrekking
2027 € 1.180.000 onttrekking

Saldo

Het begrotingsjaar 2024 en de meerjarenraming 2025 vertonen overschotten van respectievelijk ca. € 1.077.000 en € 2.106.000.

Het voorstel is gezien de verwachte teruggang van de structurele beschikbare financiële middelen in 2026 en de onzekerheden vanaf 2026 om het batig saldo 2024 te reserveren voor toekomstige zaken die op ons afkomen.

HET PROGRAMMAPLAN

OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

1. Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie
2. Sterke sociale samenleving
3. Duurzame ontwikkeling
4. Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling
5. Prettig wonen en leven

en de overzichten:

- Algemene dekkingsmiddelen
- Overhead, onvoorzien en vennootschapsbelasting

LEESWIJZER

Het Programmaplan is zoals gezegd ingedeeld naar programma's. Dat zijn de vijf programma's uit het coalitieprogramma met als titel 'Ruimte voor iedereen'. Elk programma behandelt een bepaald beleidsdoel van de gemeente en geeft de doelstellingen aan die de gemeente op dit beleidsveld wil realiseren. Daarnaast zijn er 2 voorgeschreven overzichten opgenomen.

Bij elk van de aangewezen programma's gaat het in de kern van de zaak steeds om de 3 W-vragen:

1. *Wat willen we bereiken?*
2. *Wat gaan we er voor doen?*
3. *Hoe gaan we dit meten?*
4. *Wat mag het kosten?*

De gedachte hierachter is dat de gemeenteraad door het beantwoorden van deze vragen zijn kaderstellende rol goed kan invullen. De raad stuurt op het niveau van de programma's, het college op het niveau van de uitvoeringsinformatie (de taakvelden). Het autorisatieniveau van de gemeenteraad ligt op het niveau van de programmatotalen.

Wat willen we?

Hier wordt het beoogde maatschappelijk effect aangegeven. Op het niveau van de programma's staan kernpunten weergegeven waarmee bepaalde doelen worden nagestreefd.

Wat gaan we daar voor doen?

Nadat de vraag "wat willen we bereiken?" is beantwoord, wordt aangegeven wat gedaan zal worden om de gestelde doelen na te streven. Dit komt tot uitdrukking in nieuwe actiepunten en beschrijving van bestaand beleid.

Hoe gaan we dit meten?

Er is landelijk een basisset beleidsindicatoren voorgeschreven. Hiermee wordt beoogd om de begrotingen inzichtelijker te maken voor raadsleden die niet met financiën zijn belast en een betere onderlinge vergelijkbaarheid van de gemeentebegrotingen mogelijk maken. Daarnaast zijn er outputgegevens opgenomen, die ten dele laten zien wat er binnen het bestaande beleid om gaat, deze zijn informatief van aard en worden dan ook niet ter vaststelling aangeboden aan uw raad.

Wat mag het kosten?

Per programma wordt aangegeven wat de structurele en éénmalige lasten en baten zijn. In dit overzicht wordt onderscheid gemaakt in:

- Lasten en baten: het totale bedrag dat gemoeid is met het programma, inclusief nieuw beleid;
- Mutaties reserves: hier worden de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zichtbaar gemaakt en deze leiden tot een totaal bedrag per programma na mutaties in reserves;
- In een detailtabel worden de baten en lasten onderverdeeld in uitvoeringsinformatie per taakveld;
- Nieuw en wijziging van beleid wordt inzichtelijk gemaakt in afzonderlijke tabellen. Hierbij wordt een onderverdeling gemaakt in:
 - o nieuwe actiepunten (gebaseerd op de Nota Meerjarenbeleid 2024-2027);
 - o verdere voorstellen die voortvloeien uit de Nota van aanbidding.

Programmatotalen

Programmatotalen in meerjarenperspectief

Lasten per programma (x €1.000,-)	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	33	1.123	2.175	2.198	2.154	2.070
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	9.540	10.007	11.130	11.057	10.958	11.036
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	3.719	4.332	4.441	4.198	4.228	4.239
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	23.148	32.107	32.223	31.296	30.984	30.770
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	2.216	3.389	2.970	2.826	2.766	2.756
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	3.700	2.257	2.633	2.352	2.353	2.253
Prog. 5 Prettig wonen en leven	11.437	14.181	22.722	22.738	23.161	22.785
Totale lasten voor mutaties in reserves	53.793	67.396	78.294	76.665	76.604	75.909

Baten per programma (x €1.000,-)	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-47.367	-45.987	-52.884	-53.751	-48.610	-48.726
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-36	-328	-28	-28	-28	-28
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-2.475	-1.145	-1.215	-1.223	-1.284	-1.319
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-4.031	-7.138	-4.805	-4.805	-5.071	-5.076
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-2.237	-3.354	-2.816	-2.791	-2.791	-2.791
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-2.951	-1.283	-1.415	-1.415	-1.415	-1.415
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-5.463	-6.808	-14.280	-14.371	-14.352	-14.390
Totale baten voor mutaties in reserves	-64.560	-66.043	-77.443	-78.384	-73.551	-73.745

Saldo voor mutaties in reserves	-10.767	1.352	852	-1.718	3.054	2.164
--	----------------	--------------	------------	---------------	--------------	--------------

Storting in reserve	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	6.049	972	40	34	34	34
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	162					
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie						
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	1.003	942	5.512	804	634	504
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	202		25	25	25	25
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	415	50				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	1.325	542	542	542	542	542

Onttrekking aan reserve	Werkelijk Begroting		Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-3.166	-2.769	-6.018	-466	-1.751	-1.181
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-545	-161	-161	-148	-134	-134
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-138					

Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-1.174	-89	-232	-526	-324	-194
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-137	-82	-85	-85	-25	-25
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-1.374	-304	-984			
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-535	-568	-567	-567	-567	-567
Resultaat totaal inclusief reserves	-8681	-114	-1077	-2105	1489	1169

Structureel

Lasten per programma (x €1.000,-)	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	2175	2198	2154	2070
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	9647	10024	10113	10190
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	4191	4198	4223	4239
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	31863	31206	30934	30770
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	2756	2756	2756	2756
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	2243	2252	2253	2253
Prog. 5 Prettig wonen en leven	22403	22587	22731	22785
Totale lasten voor mutaties in reserves	75.278	75.221	75.164	75.063

Baten per programma (x €1.000,-)	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-51.512	-52.404	-48.420	-48.561
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-28	-28	-28	-28
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	-1.215	-1.223	-1.284	-1.319
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-4.805	-4.805	-5.071	-5.076
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-2.791	-2.791	-2.791	-2.791
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-1.415	-1.415	-1.415	-1.415
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-14.214	-14.299	-14.352	-14.390
Totale baten voor mutaties in reserves	-75.980	-76.965	-73.361	-73.580

Saldo voor mutaties in reserves	-702	-1.744	1.803	1.484
--	-------------	---------------	--------------	--------------

Storting in reserve	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	4	4	4	4
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	25	25	25	25
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	542	542	542	542

Ottrekking aan reserve	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-127	-114	-100	-100
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-226	-226	-194	-194
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-25	-25	-25	-25
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-567	-567	-567	-567
Resultaat totaal inclusief reserves	-1077	-2106	1489	1169

Enmalig

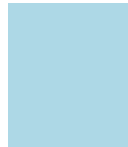
Lasten per programma (x €1.000,-)	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen				
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	1.483	1.032	845	845
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie	250		5	
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	361	90	50	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	214	70	10	
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	390	100	100	
Prog. 5 Prettig wonen en leven	319	152	430	
Totale lasten voor mutaties in reserves	3.017	1.444	1.440	845

Baten per programma (x €1.000,-)	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-1.372	-1.347	-190	-165
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb				
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin				
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-25			
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw				
Prog. 5 Prettig wonen en leven	-67	-72		
Totale baten voor mutaties in reserves	-1.464	-1.419	-190	-165

Saldo voor mutaties in reserves	1.553	25	1.250	680
--	--------------	-----------	--------------	------------

Storting in reserve	Begroting		Meerjarenbegroting	
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	40	34	34	34
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb				
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	5.508	800	630	500

Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling
 Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw
 Prog. 5 Prettig wonen en leven

Onttrekking aan reserve	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2024	2025	2026	2027
Ovz. Algemene dekkingsmiddelen	-6.018	-466	-1.751	-1.181
Ovz. Overhead, Onvoorzien, Vpb	-34	-34	-34	-34
Prog. 1 Vern.Lok.Democratie				
Prog. 2 Sterke Soc. Samenlevin	-6	-300	-130	
Prog. 3 Duurzame Ontwikkeling	-60	-60		
Prog. 4 Eerl. eco.+gebiedsontw	-984			
Prog. 5 Prettig wonen en leven				
Resultaat totaal inclusief reserves	-1	0	0	0

1 PROGRAMMA VERNIEUWING LOKALE DEMOCRATIE, BESTUUR EN ORGANISATIE

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 4,4 miljoen zijn in 2024;
- De belangrijkste kostenposten het taakveld Bouwtoezicht (€ 0,8 miljoen), het taakveld Bestuur (€ 1,1 miljoen) en het taakveld Burgerzaken (€ 0,7 miljoen) zijn;
- De belangrijkste risico's zitten in lagere opbrengsten van de bouwleges.

Toelichting programma

De komende periode brengen wij het college en de raad dichterbij onze inwoners en ondernemers en vice versa. Waar mogelijk geven wij ruimte aan groepen inwoners om zaken zelf te regelen. We gaan mee met de veranderende omstandigheden waarin wij leven. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en gemeenteraad werken wij aan maatschappelijke opgaven.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Toekomstgerichte en toegankelijke gemeente voor inwoners en ondernemers

We streven naar een flexibele aanpak om snel te kunnen inspelen op veranderingen in de wereld. Ons doel is het creëren van een gemeente waarin iedereen zich thuis voelt en waarin we nauw samenwerken met inwoners, ondernemers en organisaties. Onze 'Toekomstvisie Thuis in de gemeente Wierden, dorpsleven met een groene stip op de horizon' dient als leidraad voor deze toekomst.

Belangrijke aspecten hiervan zijn het verbeteren van onze dienstverlening, het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving en het bevorderen van actieve participatie. We streven naar tevredenheid van inwoners en ondernemers, heldere communicatie en betrokkenheid van de samenleving bij beleidsbeslissingen. Ook willen we de afstand tussen de overheid en de samenleving verkleinen door vernieuwingen in de lokale democratie, zoals het betrekken van inwoners bij besluitvorming en het herzien van onze bestuursstijl en -cultuur.

Met deze aanpak willen we een optimistische en toekomstgerichte gemeente worden, waarin iedereen de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen en waarin we gezamenlijk bouwen aan een prachtige toekomst.

Wat willen we bereiken?

Doelen
Stimuleren hoge mate van inwonersparticipatie en inwonersbetrokkenheid
Verhogen klanttevredenheid inwoners en ondernemers
Efficiënte toekomstgerichte organisatie die in staat is doelen uit coalitieprogramma te realiseren

Monitoring

In 2024 doen we voorstellen voor indicatoren om de voortgang in de vernieuwing van de lokale democratie, bestuur en organisatie te kunnen monitoren. De voorbereiding van deze voorstellen maakt deel uit van het programma voor bestuurlijke ontwikkeling.

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Toekomstvisie 2030 'Thuis in de gemeente Wierden, dorpsleven met een groene stip op de horizon'
- Visie op Dienstverlening 2022-2026
- Koersdocument voor de organisatieontwikkeling Expeditie Wierden
- Welstandsnota
- Legesverordening
- Omgevingswet

Actiepunten:

- **Ontwikkeling Programma Bestuurlijke Ontwikkeling**
Werken aan het versterken van de relatie tussen samenleving, bestuur en organisatie. Onze aanpak omvat duidelijke doelen, een heldere scope en planning, inclusief communicatie en participatie. Het programma Bestuurlijke Ontwikkeling

willen we in samenspraak met de raad, de organisatie en de samenleving voorbereiden en uitvoeren. Voor de kosten van de voorbereiding nemen we een eenmalig een bedrag op van € 50.000,-- in 2024.

- **Ontwikkelingen communicatie**

Het is essentieel dat gemeentemedewerkers duidelijk communiceren en heldere taal gebruiken. Zo kunnen we effectief en transparant communiceren met inwoners, ondernemers en andere betrokkenen. Op deze manier bevorderen we een goede communicatie en versterken we het vertrouwen tussen de gemeente en de gemeenschap.

Project 'Duidelijke taal'. Eerste voorbereidingen in 2024 in samenhang met en gekoppeld aan de implementatie van de Omgevingswet. Dit betekent dat we naar aanleiding van de aangenomen motie in 2024 een klankbordgroep vorm zullen geven.

- **Verder professionaliseren inwonersparticipatie**

Inzetten van de Handreiking Inwonersparticipatie als hulpmiddel. We ondersteunen ook de eigen initiatieven van inwoners, zodat zij kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de gemeente. Lokale betrokkenheid en inbreng van inwoners zijn cruciaal voor het vormgeven en verbeteren van onze gemeente.

- **Lokale omroep**

We zijn voornemens om in 2024 met een voorstel te komen hoe de samenwerking met een lokale omroep vorm te geven met ingang van 2025. Dit naar aanleiding van de nieuwe wetgeving waarbij ook licentiekeuze aan de orde is. Dit vraagt om afstemming met andere gemeenten in Twente.

- **Implementatie Omgevingswet**

Met de huidige inzichten moet voor 2024 in elk geval rekening worden gehouden met een benodigd budget van in totaal € 300.000 voor de algehele implementatie Omgevingswet en voor de benodigde werkzaamheden om in dat jaar aan het definitieve omgevingsplan te werken. Het bedrag van € 300.000 is gebaseerd op een inschatting van de eenmalige kosten die we moeten maken om de implementatie goed door te voeren in de organisatie en voldoende capaciteit vrij te maken voor het opstellen van het omgevingsplan en omgevingsvisie (meerjarig traject). Daarnaast zullen we kosten gaan maken voor het laten uitvoeren van ruimtelijke/milieuonderzoeken. Op basis van het transitieplan naar een definitief omgevingsplan en de inzichten die gedurende 2023 zijn opgedaan, zal voor de jaren 2025 en verder elk jaar opnieuw een inschatting gemaakt worden van de benodigde middelen voor dat jaar. Hierbij moet in ieder geval worden gedacht aan een budget voor de inhuur van externen om eigen medewerkers vrij te maken. Dit bedrag wordt geschat op ieder jaar € 100.000 voor de periode 2025, 2026 en 2027.

Een eventuele verplichting voor het laten opstellen van een MER (milieu-effect rapportage) is hier niet bij opgenomen. Hiervoor zijn we in afwachting van het antwoord op de vraag of dit voor het beleidsarm omzetten naar een definitief omgevingsplan en –visie noodzakelijk is. Wanneer deze verplichting er wel komt,

dient rekening te worden gehouden met een benodigd budget van € 100.000 extra. Dit bedrag is gebaseerd op ervaringscijfers voor dergelijke rapportages in het verleden en nodig voor het laten uitvoeren van de rapportage door een extern bureau. In de meicirculaire wordt voor 2024 een indicatief, eenmalig, bedrag van € 201.960 verwacht. In de begroting kan dit bedrag (deels) als dekking voor de kosten voor de implementatie van de Omgevingswet worden opgenomen.

Lasten 2024: € 300.000 (eenmalig) voor implementatie Omgevingswet

Lasten 2024: € 100.000 (eenmalig) voor MER Omgevingswet

Eenmalige dekking vanuit ontvangen Rijksmiddelen: € 200.000

- **Lerend partnerschap en wijkgerichte aanpak**

We hanteren een wijkgerichte aanpak voor diverse thema's, zoals verduurzaming en maatschappelijke ondersteuning. In de pilot met de Coöperatie Notter Zuna (CONZ) spreken we van een lerend partnerschap.

- **Bovenlokale subsidies**

We streven naar een grotere benutting van bovenlokale subsidies om onze lokale ambities maximaal te realiseren.

- **Verkiezingen**

Voor het organiseren van verkiezingsdebatten voor de eerstvolgende verkiezing van de gemeenteraad is in 2026 eenmalig budget nodig.

Lasten 2026: € 5.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Het openbaar bestuur van de gemeente (Raad, college, en griffie)
- Burgerzaken (onder andere rijbewijzen, reisdocumenten, Burgerlijke stand, Gemeentelijke Basisadministratie en organiseren verkiezingen)
- Communicatie en representatie
- Heffing en invordering van belastingen
- Bouwtoezicht en leges omgevingsvergunning
- Uitvoering Algemene Plaatselijk Verordening (APV)
- Omgevingswet:
 - Huidige kwaliteit handhaven en daarvoor controles uitoefenen en eventueel handhavend optreden;
 - Behandelen van aanvragen in het kader van de omgevingsvergunningen;
 - Ontwikkelingen omtrent de Wet Kwaliteitsborging volgen;
 - De kwaliteit van vergunningvrij bouwen controleren.

1.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2020	2021	2022
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	706,54	718,84	833,99
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	6,60	7,13	7,30
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	12,78	14,93	13,98
Externe inhuur	Totale kosten inhuur externen	1.742.783	2.212.196	2.195.564
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	6,92	6,97	7,08
Overhead	% van totale lasten	10,38	10,95	14,80

In de afgelopen jaren is met de raad diverse keren gesproken over de kosten van inhuur externen. Toegezegd is om in de jaarstukken een toelichting te geven op de voor externe inhuur gemaakte kosten. Bovenstaande tabel is gelijk aan de tabel in de jaarstukken.

1.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	3.574	4.131	4.437	4.194	4.224	4.235
Baten	-2.329	-945	-1.216	-1.224	-1.284	-1.319
Saldo programma	1.245	3.186	3.221	2.970	2.940	2.916

Mutaties reserves:

Storting in reserve

Onttrekking aan reserve

	-138					
Resultaat programma	1.106	3.187	3.226	2.975	2.944	2.920

Detailtabel programma 1 - Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie

(x €1.000,-)		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
0.01.10	Raad en raadscommissies	299	300	301	301	301	301
0.01.20	College van b en w	-187	662	693	693	693	693
0.01.30	Commissies van advies	1	8	4	4	4	4
0.01.40	Intergemeent. samenwerking	21	30	42	42	42	42
0.01.50	Internationale contacten	1	1				
0.01.60	Rekenkamer(funcitie)	16	16	16	16	16	16
0.20.10	Rijbewijzen	69	81	90	88	96	100
0.20.20	Reisdocumenten	115	200	190	199	216	228
0.20.30	Verkiezingen	112	95	111	111	116	111
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	174	205	203	203	203	203
0.20.50	Huisnummering en straatnaamgev	10	12	10	10	10	10
0.20.60	Burgerlijke stand	89	72	73	73	73	73
0.30.10	Overige grondzaken	98	116	137	137	137	137
0.30.20	Eig.dommen niet openb. dienst	227	2	2	2	2	2
0.40.20	Communicatie	17	16	17	17	17	17
0.40.30	Representatie	186	70	118	118	118	118
	Bestuursondersteuning raad	292	309	320	320	320	320
0.40.50	Overhead	325	50	50			
0.50.10	Beleggingen	14	23	24	24	24	24
0.61.10	WOZ baten en lasten / invord.	338	358	340	340	340	340

0.64.10	Heffing	8	15	13	13	13	13
1.20.30	Openbare orde en veiligheid	343	342	520	520	520	520
8.10.20	Omgevingswet	208	352	314	114	114	114
8.30.30	Bouwtoezicht	786	784	844	844	844	844
8.30.40	Bestuursdwang	11	14	9	9	9	9
Totale lasten van het programma		3.573	4.133	4.441	4.198	4.228	4.239
Baten							
0.20.10	Rijbewijzen	-76	-85	-111	-103	-135	-148
0.20.20	Reisdocumenten	-145	-257	-243	-259	-288	-310
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	-14	-31	-35	-35	-35	-35
0.30.10	Overige grondzaken	-13	-20	-13	-13	-13	-13
0.30.20	Eig.dommen niet openb. dienst	-293					
0.61.10	WOZ baten en lasten / invord.	-20	-24	-24	-24	-24	-24
1.20.30	Openbare orde en veiligheid		-2	-2	-2	-2	-2
8.30.40	Bestuursdwang	-12					
8.30.50	Leges omgevingsvergunningen	-1.756	-526	-787	-787	-787	-787
Totale baten van het programma		-2.329	-945	-1.215	-1.223	-1.284	-1.319
Saldo programma		1.244	3.187	3.226	2.975	2.944	2.920

Nieuw en wijziging van beleid Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027	
Originele begroting	Lasten		3	3	3	3
	Baten		-87	-68	-28	-28

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.20.30	Org.verkiezingsdebat raad 2026	Nee			5	
0.40.50	Div.verb.Dienstverl. 2023-2024	Nee	50			
8.10.20	Impl. Omg.wet en omg.plan 2024	Nee	100			
8.10.20	Opstellen MER Omg.wet 2024	Nee	100			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			250	0	5	0

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.50.10	Kap. lasten Lin.Afschr.2,5%	Ja	6	6	6	6
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			6	6	6	6

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.20.10	Gemeentelijke leges Rijbewijze	Ja	-4	-4	-4	-4
0.20.20	Gemeentelijk leges Reisdocumenten	Ja	-5	-5	-5	-5
8.30.50	Leges omgevingsvergunning	Ja	-36	-36	-36	-36
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-45	-45	-45	-45

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.20.10/20 Reisdocumenten en rijbewijzen

Het verloop van de lasten en baten wordt beïnvloed door het verwachte aantal uit te geven reisdocumenten per jaar. In het aantal per jaar zitten de gebruikelijke schommelingen.

0.40.30 Representatie

De hogere uitgaven in 2024 worden veroorzaakt door toenemende kosten van representatie. Realisatiecijfers van afgelopen jaren geven aan dat verhoging noodzakelijk is. Daarnaast zijn er budgetten opgenomen in het kader van Expeditie Wierden, goed werkgeverschap en binding van personeel. Per saldo op dit taakveld een nadeel van € 48.000.

1.20.30 Openbare orden en veiligheid

De hogere lasten in 2024 worden veroorzaakt door hogere door belaste salarislasten (uitbreiding formatie 2023 en verwachte loonontwikkeling).

8.10.20 Omgevingswet

De afname in 2025 wordt veroorzaakt door de eenmalige kredieten voor de implementatie Omgevingswet/-plan en opstellen MER Omgevingswet, tezamen netto € 200.000 (zie nieuwe actiepunten).

8.30.30 Bouw- en woningtoezicht

De hogere lasten in 2024 worden veroorzaakt door hogere door belaste salarislasten.

8.30.50 Leges omgevingsvergunningen

De werkelijke opbrengst aan leges omgevingsvergunningen is de laatste jaren hoger dan begroot. De reden dat de raming niet is verhoogd is dat inwerkingtreding van de wet Kwaliteitsborging een aantal keren is uitgesteld. Deze wordt nu verwacht per 1 januari 2024. Deze wet heeft nadelige gevolgen voor de leges omgevingsvergunningen. We hebben een inschatting gemaakt van de gevolgen van deze wet voor de gemeentelijke leges en wij

achten het verantwoord om de raming van de opbrengst leges omgevingsvergunningen te verhogen met € 225.000.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

2 PROGRAMMA STERKE SOCIALE SAMENLEVING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 32,0 miljoen zijn in 2024 en dit hiermee het grootste programma is;
- De belangrijkste kostenposten de taakvelden Maatwerkvoorziening Wmo (€ 5,5 miljoen), de taakveld Maatwerkvoorzieningen Jeugd (€ 5,5 miljoen), het taakveld Inkomensregelingen (€ 5,5 miljoen) en ter taakveld Sport € 3,2 miljoen) zijn;
- Belangrijkste risico's zitten in het sociale domein en onderwijshuisvesting.

Toelichting programma

In december 2022 heeft de gemeenteraad de Maatschappelijke Agenda 2022-2026 vastgesteld. Met als ondertitel: In Wierden doen we het samen.

In de Maatschappelijke Agenda staat onze missie voor het sociale domein: Een gezonde, veilige, sociale en inclusieve gemeente waar alle inwoners de ruimte hebben om mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven, zorgen voor zichzelf en voor elkaar. Kinderen en jongeren groeien gezond, veilig en kansrijk op.

De Maatschappelijke Agenda en deze missie zijn leidend in het werk van de gemeente in en voor het sociaal domein én voor de uitgaven in de begroting 2024. Dit houdt in dat we nog meer dan voorheen inzetten op preventie, op de eigen kracht van inwoners en als het écht nodig is, op zo licht mogelijke ondersteuning dichtbij huis.

Sturingsmogelijkheden gemeenten

Met de groeiende verantwoordelijkheden voor gemeenten vanuit de decentralisaties is voor gemeenten ook de garantie verdwenen dat het budget toereikend is om de benodigde uitgaven te dekken. Gemeenten zijn zelf in toenemende mate risicodragers geworden. De onvoorspelbaarheid van de gemeentelijke uitgaven is vanaf 1 januari 2015 sterk toegenomen, omdat er ook veel minder beïnvloedbare variabelen zijn die een grote impact kunnen hebben op de uitgaven. Daarom is en blijft ons belangrijkste doel om de zorg en begeleiding binnen het sociaal domein toegankelijk én betaalbaar houden, zonder de menselijke maat en kwaliteit van dienstverlening en zorg uit het oog te verliezen. In 2022 en 2023 hebben we daarom de maatregelen uit het Rapport Berenschot ingevoerd, met als doel om meer grip te krijgen op de toenemende financiële tekorten binnen het sociaal domein. Hierdoor hebben we meer zicht gekregen op inkomsten en uitgaven en sturen we, ook in 2024, meer op indicaties en inzet van het voorveld.

Sturing en monitoring

Besparen in het sociaal domein begint met het krijgen van inzicht in de cijfers. Daarom wordt er in het sociaal domein steeds meer gewerkt met dashboards en wordt er elk kwartaal een factsheet gemaakt waarin aantallen cliënten en de kosten per onderdeel inzichtelijk worden gemaakt. Het is van belang om datasturing als integraal onderdeel van de organisatie te blijven zien en hierop te blijven investeren.

Rijksmiddelen Jeugdzorg

Het Rijk en de VNG hebben op 18 april 2023 een financieel principeakkoord bereikt over de Hervormingsagenda Jeugd. Voor 2024 was al € 1.454 miljoen toegekend en nu is voor 2025 € 954 miljoen beschikbaar gesteld. Hiermee was al rekening gehouden. Nieuw in dit akkoord is de financiële afspraak dat het besparingspotentieel gemeenten van € 374 miljoen voor 2023, € 463 miljoen voor 2024 en € 570 miljoen voor 2025 voor de jaren 2024 en 2025 bevroren is op het niveau van 2023. Echter voor 2026 staat de besparing, zoals voorzien, weer op € 961 miljoen en loopt op tot iets meer dan € 1 miljard voor 2027. Dit betekent voor de jaren 2024 en 2025 een voordeel.

Gezond en Actief Leven Akkoord

In februari 2023 hebben het rijk, de VNG en 13 zorgpartijen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend. Dit akkoord hangt nauw samen met het Integraal Zorgakkoord (IZA) en heeft als doel om gemeenten in staat te stellen om nóg meer preventief en in samenhang te werken aan een gezonde generatie in 2040. Voor de uitvoering van de afspraken uit het GALA stelt het rijk een brede specifieke uitkering (SPUK) beschikbaar aan gemeenten. Voor Wierden bedraagt de jaarlijkse SPUK €371.139 in 2023 en dit bedrag loopt terug tot €291.174 in 2026. De SPUK GALA bevat deels bestaande budgetten en deels nieuw budget.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Inwoners zijn zo lang en zoveel mogelijk zelfredzaam

Wat willen we bereiken?

Doelen
Inwoners voelen zich goed en hebben vertrouwen in de omgeving en wonen zo lang mogelijk zelfstandig
Inwoners zijn sociaal zelfredzaam

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Mate waarin inwoners (18 jaar en ouder) zich beter kunnen redden door de geboden ondersteuning	82%	88%	86%	89%	Cliëntervaringsonderzoek Wmo
Aantal zelfstandig wonende personen van 70 jaar en ouder (per 1.000 inwoners doelgroep)	Wierden 966 Nederland 953	Wierden 974 Nederland 953	Wierden 978 Nederland 953	Wierden 977 Nederland 949	cbs.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Jeugdwet

Actiepunten:

- **Onderzoek en pilot onafhankelijke coach**
De doorontwikkeling van de maatwerkvoorziening Huishoudelijke Ondersteuning (HO) is inhoudelijk en financieel van belang. In 2023 wordt onderzocht hoe we de zelfredzaamheid van inwoners bij hun dagelijkse bezigheden in huis zo goed mogelijk

kunnen ondersteunen. De uitkomsten van het onderzoek worden in 2024 en 2025 in de praktijk uitgevoerd om de effecten te kunnen bepalen. Daarom wordt de pilot onafhankelijke coach voortgezet in 2024 en 2025.

Lasten pilot 2 jaar voor 0,2 fte: € 20.000 per jaar

- **Onderzoek en mogelijke pilot voorliggende vervoersvoorzieningen**

Wierden kent weinig openbaar vervoer en er zijn weinig voorliggende vervoersvoorzieningen. Daarom wordt in samenwerking met omliggende gemeenten en bv. de provincie onderzocht hoe we meer voorliggende vervoersvoorzieningen kunnen realiseren. Met als doel om onze inwoners meer eigen regie te bieden en de omvang van het maatwerkvervoer in de hand te houden. In 2024 en 2025 is budget beschikbaar om een pilot voorliggende vervoersvoorzieningen uit te voeren.

Lasten pilot voor 2 jaar: € 20.000 (per jaar)

Bestaand beleid:

- De Wierdense uitgangspunten voor het sociaal domein staan verwoord in de Maatschappelijke Agenda 2022-2026. Wij werken aan een integrale aanpak met eigen kracht als basis, aandacht voor preventie en de gemeente als regisseur en financier. Met als doel kwalitatief goede en betaalbare ondersteuning voor onze inwoners in de toekomst. De doelstellingen van het GALA sluiten hier één op één op aan. Daarom besteden we de brede SPUK GALA niet aan hele nieuwe activiteiten, maar breiden we de activiteiten o.b.v. de Maatschappelijke Agenda uit en/of intensiveren we ze.
- De toegang tot gemeentelijke ondersteuning is cruciaal in sturing op onze doelen. De toegangsfunctie is belegd via onze gemeentelijke regisseurs. Eén gezin, één plan, één regisseur is hier steeds meer leidend in. Integraliteit in de uitvoering, een gezinsbrede blik, ook al ben je specialist op een bepaald terrein. De focus van de toegang is steeds meer het vergroten van zelfredzaamheid en het versterken van eigen kracht, tijdelijke ondersteuning met inzet van gebruikelijke hulp, mantelzorg, sociaal netwerk en algemene (voorliggende) voorzieningen. Dit vraagt tijd en kwaliteit aan de keukentafel en van de professionals. Hier is maatschappelijk en financieel winst te behalen.
- Preventie en instroombeperking/uitstroombevordering blijft noodzakelijk als pijler rond transformatie en sleutel voor verbeteringen. Zowel voor instroombeperking als uitstroombevordering spelen de algemene voorzieningen een belangrijke rol. Inzet van de algemene voorzieningen en vooral van de voorliggende preventieve voorzieningen kan de druk op maatwerkvoorzieningen verlichten of zelfs voorkomen. Immers, kwetsbare inwoners kunnen door inzet van deze voorzieningen zoveel als mogelijk tijdig geholpen worden om zo lang mogelijk zelfregie te houden en hun sociale netwerk te versterken, waardoor uiteindelijk zwaardere zorg in de vorm van individuele maatwerkvoorzieningen niet nodig is. Bij kwetsbare inwoners denken wij aan sociaal geïsoleerde eenzame inwoners, jong en oud, inwoners met een fysieke en/of verstandelijke beperking en inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Door in te blijven zetten op preventie en versterking van de algemene voorzieningen wordt het aantal inwoners dat daadwerkelijk gebruik zal moeten maken van professionele ondersteuning zo laag mogelijk gehouden. Dit doen we samen met maatschappelijke

partners die hiervoor van de gemeente Wierden een subsidie ontvangen. We zorgen er voor dat degenen die het echt nodig hebben ook die ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. We zijn ons er wel degelijk van bewust dat er ook mensen zijn die geen hulpvraag stellen, geen hulp aanvaarden of ernstig in hun eigen kracht zijn beperkt. Juist deze mensen benaderen wij actief en bieden wij professionele ondersteuning aan.

- OZJT verzorgt in opdracht van de 14 Twentse gemeenten (Samen14) de inkoop en het contractmanagement van jeugdhulp en Wmo voorzieningen. De contracten vertegenwoordigen een waarde van ca. 210 miljoen euro op jaarbasis, dus een zorgvuldige en doelmatige besteding is van groot belang. In 2022 is de Regiovisie Jeugdhulp Twente vastgesteld. Hierin staat beschreven hoe aanbieders, professionals en gemeenten in de aankomende jaren vanuit samenwerking de jeugdhulp gaan verbeteren. We hebben met elkaar afgesproken dat iedere jeugdige in Twente toekomstperspectief zou moeten hebben. In de Regiovisie is de opdracht geformuleerd om vanuit de leidende principes de strategische doelen te beschrijven en uit te werken in een strategisch inkoopdocument voor de nieuwe inkoop jeugdhulp per 1-1-2025.
- Twente is voorloper in de aanpak van zorgfraude. Twente heeft al strenge voorwaarden aan de voorkant, zowel via het barrièremodel van het OZJT als in de inkoop- en contracteringsvoorwaarden van individuele gemeenten. Voorwaarden die nog verder zullen worden aangescherpt om goede zorg voor kwetsbare inwoners te kunnen garanderen. Verschillende overheidspartners, waaronder Twentse gemeenten, OZJT/Samen14, Sociale Recherche Twente (SRT), politie, Openbaar Ministerie (OM) en Belastingdienst, werken onder het RIEC-convenant intensief samen om misstanden aan te pakken en fraude en criminele activiteit vanuit of rondom zorg te voorkomen. De ambitie is binnen Twente een dusdanig beleid en bijbehorende handelswijze vast te stellen dat oneigenlijk gebruik van zorggeld niet meer voorkomt. Dat vereist een gezamenlijk beleid vanuit 14 Twentse gemeenten gericht op het uitsluiten van kwaadwillende aanbieders in het traject voorafgaande aan de gunning en contractering. Dit is in 2023 o.a. in praktijk gebracht door de ontwikkeling van het Kwaliteits- en Integriteitsinstrument Twente (KIT). Het KIT is een beoordelingssysteem van de contracten die worden afgesloten. Hierbij wordt integriteit en kwaliteit vooraf getoetst en wordt een risicoanalyse uitgevoerd, zodat er bij de gunning kwalitatief goede en integere zorgaanbieders overblijven.
- Beschermd wonen en maatschappelijke opvang zijn vormen van zorg die vallen onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Op basis van bestuurlijke afspraken tussen het ministerie van VWS en de VNG voert Almelo deze centrumgemeentetaken nu uit voor onze regio. Op dit moment is de regionale samenwerking op verschillende manieren nader geregeld, o.a. met een convenant voor heel Twente en een regioplan voor onze 6 gemeenten. Deze stukken zijn in 2022 geactualiseerd en aangepast aan de keuze van het Rijk om de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen te decentraliseren naar alle gemeenten afzonderlijk. Inhoudelijk is deze decentralisatie per 1 januari 2022 gestart en aansluitend daarop zal de decentralisatie van de financiële verantwoordelijkheid voor beschermd wonen plaatsvinden. Dit onderdeel van de

decentralisatie hangt samen met de invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen en is al meerdere keren uitgesteld. Medio 2023 wordt er uitgegaan van invoering per 1 januari 2025. Hierbij komt dan de landelijke bestuurlijke afspraak over de centrumgemeenten voor beschermd wonen te vervallen. Deze wordt vervangen door een binnen de VNG vastgestelde Norm voor Opdrachtgeverschap beschermd wonen (BW) en maatschappelijke opvang (MO) (NvO-BW/MO). Voor maatschappelijke opvang verandert er vooralsnog niets in de landelijke afspraken; deze taak wordt mogelijk over enkele jaren verder gedecentraliseerd. Doel van de hernieuwde regionale samenwerkingsafspraken blijft om door regionale samenwerking inwoners van onze gemeenten die tijdelijk specialistische ondersteuning nodig hebben door (psycho)sociale problematiek zo snel en goed mogelijk dicht bij huis óf thuis te blijven helpen.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Participerende en financieel zelfredzame inwoners

Wat willen we bereiken?

Doelen
Zoveel mogelijk inwoners naar betaald werk
Inwoners zijn economisch zelfredzaam

Monitoring

Indicator	2023	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Aantal mensen in- en uitstroom naar betaald werk	Nog niet bekend	In: 67 Uit: 54 waarvan naar werk ca. 15	In: 44 Uit: 63 waarvan naar werk ca. 25	In: 60 Uit: 47 waarvan naar werk ca. 18	In: 56 Uit: 55 waarvan naar werk ca. 17	Inzicht Pink
Aantal personen met een uitkering in het kader van de participatiewet	1-1-2023 179	1-1-2022 168	1-1-2021 185	1-1-2020 173	1-1-2019 172	Inzicht Pink

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Participatiewet
- Wet inburgering

Actiepunten:

-

Bestaand beleid:

- We willen het aantal bijstandsuitkeringen beperken, door zoveel mogelijk mensen die zijn aangewezen op een bijstandsuitkering te begeleiden naar zo regulier mogelijk werk. Voor wie dit (nog) niet mogelijk is zetten we in op het vergroten van de zelfredzaamheid door activering en andere vormen van participatie (o.a. scholing en vrijwilligerswerk).

- We zetten loonkostensubsidie in om mensen met een arbeidshandicap/beperkte loonwaarde te ondersteunen bij het uitvoeren van betaald werk. Het gaat onder andere om het realiseren van banen voor mensen die vallen onder het doelgroepenregister garantiebanen.
- Sinds 1 januari 2021 is de wet gemeentelijke schuldhulpverlening (wgs) gewijzigd. Deze wetwijziging biedt de grondslag waarop o.a. energiemaatschappijen, zorgverzekeraars en verhuurders betalingsachterstanden moeten doorgeven aan de gemeente. Tegelijkertijd verplicht de gewijzigde wet gemeenten om alle signalen die zij ontvangen in dit kader op te pakken. Vroegsignalering en preventie is hierbij van groot belang. We willen voorkomen dat mensen grotere financiële problemen krijgen en in armoede terechtkomen. Escalatie van schulden en daarmee samenhangende problemen pakken we daarom zo snel en effectief mogelijk op. Op basis van een evaluatie zijn enkele aanbevelingen voor de doorontwikkeling naar voren gekomen. Belangrijk is om inwoners laagdrempelig te helpen en zo zichtbaar mogelijk te maken op welke hulp en ondersteuning ze kunnen rekenen.
- Door internationale en landelijke ontwikkelingen zien we de laatste tijd het aantal mensen met financiële problemen toenemen. Als gemeente richten wij ons op het versterken van de financiële zelfredzaamheid van inwoners en het stimuleren dat inwoners en met name kinderen in gezinnen met een lager inkomen mee kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur. Preventieve inzet op armoede en schulden levert in belangrijke mate een bijdrage aan het welzijn en gezondheid van inwoners en op deze manier kunnen problemen op andere leefgebieden die mogelijk leiden tot de inzet van maatwerkvoorzieningen vanuit het sociaal domein worden voorkomen.
- De gemeente maakt deel uit van de GR Stadsbank Oost Nederland (SON). De SON is een samenwerkingsverband waaraan 21 gemeenten in Twente en de Achterhoek deelnemen. Als “gemeentelijke kredietbank” biedt de Stadsbank een, zowel vanuit maatschappelijk als ook bedrijfseconomische optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening aan, aan met name minder financieel draagkrachtigen. Het betreft onder andere (sociale) kredietverlening, schuldenregeling, voorlichting en budgetbeheer.
- De omvorming van het Wsw-bedrijf Soweco is gerealiseerd. De bestaande samenwerking in de vorm van GR Soweco is beëindigd, op onderdelen blijft Wierden samenwerken met Almelo, Twenterand en Tubbergen; deze taken zijn voor een belangrijk deel ondergebracht in de nieuwe uitvoeringsorganisatie (NUO) werkend onder de naam Ontplooi. Nieuwe afspraken zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst.
- De nieuwe wet inburgering is per 1 januari 2022 in werking getreden; meer taken liggen nu (weer) bij de gemeente, zoals het inkopen van de inburgeringscursussen en het voeren van regie op de inburgeringstrajecten. Inzet is waar mogelijk een hoger taalniveau (B1) en, waar dit niet mogelijk is, het zo snel mogelijk versterken van de zelfredzaamheid van de inburgeraar (Z-route).

- Iedere gemeente moet jaarlijks een aantal statushouders huisvesten. Dit gebeurt op basis van een taakstelling (per half jaar). We willen dat statushouders zo snel mogelijk integreren en participeren. Het gaat om het leren van de taal, meedoen in de wijk, het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten, het vinden van werk.
- Voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders die we in onze gemeente huisvesten maken we gebruik van de diensten van Vluchtelingenwerk Oost Nederland. De begeleiding vindt plaats in nauwe samenwerking met de gemeentelijke regisseurs voorveld en regisseurs participatie.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

We streven na dat inwoners zich gezond voelen en meedoen in de samenleving naar eigen kunnen

Wat willen we bereiken?

Doelen

De gezondheid en vitaliteit van inwoners is bevorderd

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2016	Meetinstrument
Percentage jongeren dat eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart	90%	-	86%	-	Gezondheidsmonitor jeugd (GGD Twente)
Percentage volwassenen dat eigen gezondheid als (zeer) goed ervaart	-	82%	-	84%	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (GGD Twente)
Percentage volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijn	-	50%	-	54%	Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (GGD Twente)

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet publieke gezondheid (Wpg)

Actiepunten:

- **Vervanging AED en AED-kasten**

AED's en AED-kasten hebben een levensduur van 10 jaar. In 2024 zijn enkele AED's en buitenkasten aan vervanging toe. De kosten voor vervanging bedragen € 2.000 per AED en € 750 per buitenkast. Regulier onderhoud (zoals batterijen en elektroden) wordt begroot op totaal € 4.000.

Investering 2024: € 10.000

Lasten 2024 e.v.: € 1.500 (structureel)

Bestaand beleid:

- We werken in onze gemeente in het sociaal domein vanuit het concept Positieve gezondheid. Dit is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in 6 dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Met die bredere benadering ondersteunen we het vermogen van onze inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Professionals van de verschillende voorveld- en zorgpartners en medewerkers van de gemeente krijgen scholing om vanuit Positieve gezondheid 'het andere gesprek' te voeren met inwoners. En ze uit te nodigen, uit te dagen en te ondersteunen om de eigen regie te nemen.
- Met een gezonde leefstijl kan men niet vroeg genoeg beginnen. Sport is meer dan alleen bewegen. Sport en bewegen verbindt de integrale aanpak op alle beleidsdomeinen, draagt bij aan het realiseren van onze maatschappelijke doelen, heeft een positieve invloed op een actieve en gezonde leefstijl, bevordert sociale participatie en zorgt er voor dat inwoners gezond en vitaal blijven. Naast een preventieve functie stimuleert sport en bewegen naast de sociale, ook de emotionele en fysieke ontwikkeling van in het bijzonder jeugd en jongeren. Daarom bevorderen we de deelname van kinderen aan sport door het kindpakket actief onder de aandacht van de doelgroepen te brengen.
- De bredere kijk op sport en bewegen is verwerkt in de Visie sport en bewegen die eind 2021 is vastgesteld door de raad. Deze visie zet in op 3 pijlers: Iedereen beweegt mee, Actieve sportaanbieders en Ruimte voor bewegen. De visie is uitgewerkt in het Lokaal Sportakkoord dat we in 2023 hebben geactualiseerd.
- Om meer bewegen te stimuleren worden specifieke programma's aan inwoners aangeboden die gericht zijn op o.a. overgewicht en valpreventie.
- De gemeente beschikt over een meer dan vereiste dekkinggraad van AED's. Een deel van de AED's is door de gemeente geplaatst en wordt door de gemeente onderhouden en zo nodig vervangen. Daarnaast kunnen derden (bedrijven, verenigingen, etc.) zelf een AED plaatsen. Zij zijn dan ook zelf verantwoordelijk voor eventuele vervanging. Deze AED's worden wel door de gemeente onderhouden, als ze aan de voorwaarde voldoen dat ze 24/7 beschikbaar zijn voor iedereen.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Optimale ontwikkeling van de jeugd

Wat willen we bereiken?

Doelen
Jongeren hebben een startkwalificatie
Jongeren groeien veilig op in hun eigen omgeving

Monitoring

Indicator	2023	2022	2021	2020	Meetinstrument
Vroegtijdig schoolverlaters (VSV-ers) zonder startkwalificatie (aantal VSV-ers in VO + MBO)		Schooljaar 2021/2022 26	Schooljaar 2020/2021 25	Schooljaar 2019/2020 11	Duo
Aantal kinderen met een maatregel (OTS, Voogdij, JR, JB)	1-1-2023 27	1-1-2022 33	1-1-2021 69	1-1-2020 73	Inzicht Pink

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet harmonisatie kinderopvang en peuterspeelzaalwerk
- Jeugdwet
- Leerplichtwet

Actiepunten:

- **Ondersteunen en uitwerken pilots samenwerking onderwijs en zorg**
In 2023 wordt gestart met een pilot om de samenwerking tussen onderwijs en zorg te versterken op de school voor speciaal onderwijs De Rietpluim. De verwachting is dat door de inzet van collectief zorgaanbod, geïndiceerde zorg kan worden vervangen en/of voorkomen. Omdat er meer scholen zijn met relatief veel kinderen met geïndiceerde jeugdzorg wordt in 2023 onderzocht of er in 2024 daar ook soortgelijke pilots gestart kunnen worden.
Lasten 2024: € 15.000 (eenmalig)

- **Integraal Huisvestingsplan (IHP)**

In de uitvoeringsagenda, opgenomen in het IHP, is voor de periode 2021–2025 de realisatie van de nieuwbouw voor de Talenter en De Wegwijzer in Enter opgenomen in 2023. Verder willen we in de periode 2024-2027 o.b.v. het IHP werken aan nieuwbouw voor de Widerode en renovatie van Het Laar. In de afgelopen jaren zijn we er door diverse omstandigheden niet in geslaagd om een buffer te creëren om de investeringen die gemoeid zijn met het bouwen van nieuwe scholen op termijn financieel te kunnen dragen. Nu sparen voor toekomstige investeringen heeft tot gevolg dat de kapitaallasten lager zullen worden. Jaarlijks wordt een reservering gedaan voor het uitvoeringsprogramma van het IHP. De uitvoering van het IHP zal ook in de toekomst veel middelen vragen. Nu er wel de financiële mogelijkheden zijn om een buffer te vormen, vindt er eenmalig een extra storting in de reserve IHP plaats. Verder dient het IHP elke vier jaar te worden geactualiseerd. Expertise op gebied van onderwijshuisvesting moet daarvoor worden ingehuurd. Vóór 2025 dient een geactualiseerd IHP vastgesteld te zijn. Dit betekent dat de 4-jaarlijkse actualisatie van het IHP 2021-2037 uitgevoerd dient te worden in 2024.

Lasten 2024: € 15.000 (eenmalig)

Lasten 2024: € 5.000.000 (eenmalig)

Lasten 2024 e.v.: € 500.000 (jaarlijkse reservering)

In het meerjarenperspectief 2024-2027 van het IHP staat de nieuwbouw van de Widerode en de renovatie van het Laar opgenomen. In de meerjarenraming worden de benodigde voorbereidingskredieten opgenomen:

* voorbereiding nieuwbouw Widerode 2025: € 300.000 (10% van investering IHP)

* voorbereiding renovatie Het Laar 2026: € 130.000 (10% van investering IHP)

Dekking van de structurele lasten van deze voorbereidingskredieten uit de reserve IHP.

- **Nieuwbouw scholen Enter**

Het gevoteerde krediet ad € 6,3 miljoen is gebaseerd op prijspeil begin 2019. De bouwkosten zijn gestegen. Uit de door de VNG gepubliceerde normkosten voor scholen blijkt dat de VNG rekent met een indexering van 46 % in de periode 2019-2023.

Aanvullend investeringskrediet en structurele lasten 2025: PM.

Indicatief houden op de stelpost actiepunten rekening met de lastenstijging van de VNG (46%) of € 145.000.

- **Opstellen en uitvoeren regeling Sociaal Medische Indicatie**

Het opstellen en (laten) uitvoeren van een SMI-regeling dient in relatie en afstemming met de beleidsregels jeugdhulp en de peuterregeling te gebeuren. In de SMI-regeling moeten doelgroep, doelstelling en kaders worden aangegeven. De kosten voor de uitvoering en toekenning van de regeling zijn nog niet duidelijk.

Lasten 2024 e.v.: P.M. (structureel)

- **Uitwerken van de JIM- aanpak (jouw ingebrachte mentor)**

De JIM-methodiek kan voor jeugdigen in complexe situaties een oplossing bieden.

Een JIM is een vrijwilligersfunctie binnen de jeugdhulpverlening en kan een familielid,

vriend of bekende van een jongere zijn. De jongere kiest zelf iemand uit zijn/haar netwerk. De JIM kan optreden als vertrouwenspersoon voor de jongere, iemand die meedenkt, meebeslist. Werken met de JIM-aanpak maakt de zorg duurzamer, efficiënter en goedkoper. De uitwerking en implementatie van de JIM-aanpak in een pilot vormgeven.

Lasten 2024 e.v.: P.M. (structureel)

Bestaand beleid:

- De gemeente is vanuit de Jeugdwet verantwoordelijk voor het verstrekken van alle geïndiceerde jeugdzorg. De inkoop van de jeugdzorg gebeurt op het niveau van de 14 Twentse gemeenten. In de Regiovisie Jeugdhulp Twente staat beschreven hoe aanbieders, professionals en gemeenten samenwerken om de jeugdhulp te verbeteren. Hoofddoel is om iedere jeugdige in Twente een toekomstperspectief te bieden. De afspraken en uitgangspunten uit de Regiovisie worden in 2023 in een strategisch inkoopdocument dat wordt gebruikt voor de inkoop jeugdhulp per 1-1-2025.
- Naast de extra taken voor de nieuwe inkoop jeugdhulp zijn de gemeentelijke taken voor jeugd en onderwijs de afgelopen jaren uitgebreid. Denk aan uitvoering van de jeugdwet, voor- en vroegschoolse educatie, regie op doorgaande leerlijnen en de toenemende psychosociale problematiek bij jongeren. Bij al deze taken werken we samen met partners als peuteropvang, onderwijs, jongerenwerk, gezondheidszorg, jeugdzorg en regiogemeenten.
- De gemeente subsidieert de GGD Twente voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en algemene gezondheidszorg. Jeugdgezondheidszorg is gericht op 0-19 jaar en de doelgroep wordt gezien door contactmomenten op de consultatiebureaus en op scholen. Algemene gezondheidszorg richt zich op o.a. infectieziektenbestrijding en reizigersadviesing.
- Vroegtijdige signalering van problemen kan voorkomen dat er iets misgaat met een kind. Het op peil houden van de algemene jeugdvoorzieningen binnen de gemeente, zoals de kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, scholen, sportclubs en het jongerenwerk voorkomt dat te veel jongeren gebruik moeten maken van jeugdzorg. Ook de meer bewust op preventie gerichte jeugdvoorzieningen zijn erg belangrijk in het voorkomen van grotere vragen en problemen met betrekking tot (het opgroeien van) kinderen en jongeren. We blijven middelen beschikbaar stellen voor opvoedingsondersteuning, zoals dat o.a. gebeurt door 'Loes'.
- Jaarlijks overleggen we met de jeugdgezondheidszorg (JGZ) over de uitvoering van het maatwerk jeugdgezondheidszorg in Wierden. In het uitvoeringsplan zijn afspraken opgenomen over de uitvoering van de reguliere werkzaamheden van de JGZ (uitvoering wettelijk vastgelegde basistakenpakket JGZ) en de lokaal wenselijke accenten. Van belang vinden wij dat JGZ proactief signalen deelt vanuit de uitvoeringspraktijk en aansluit bij de lokale initiatieven. Specifiek kopen we extra inzet van de jeugdarts in ten behoeve van de zorgstructuur en nemen we Pedagogische Gezinsbegeleiding Jeugdgezondheidszorg (PGJ) af als onderdeel van onze preventieve laagdrempelige aanpak op (opvoed)ondersteuning.

- In de lokale zorgstructuur van de gemeente Wierden nemen hulpverlenende instanties deel in lokale multidisciplinaire overleggen, waarin alle casussen (gezinnen en kinderen waarbij meervoudige problemen aan de orde zijn) worden besproken.
- Onder het huidige beleid vallen uitgaven voor onderwijs in lichamelijke oefening, voorziening huisvesting basisonderwijs en voortgezet onderwijs, schoolbegeleiding, onderwijsachterstandenbeleid en voor- en vroegschoolse educatie, leerplichtwet, leerlingenvervoer en peuteropvang.
- De 14 Twentse gemeenten en het regionale onderwijs hebben de afgelopen jaren samen gewerkt aan De Twentse Belofte. De Twentse Belofte is een belofte aan alle jongeren in Twente die het niet zelfstandig lukt om hun school af te maken of werk te vinden of te houden. Deze samenwerking zal ook in 2020-2024 verder opgepakt worden. Dit is vastgelegd in een projectplan. Het plan is gericht op het bundelen van de gezamenlijke inspanningen om voortijdig schoolverlaten zoveel mogelijk te voorkomen waarbij diverse 'beloftes' zijn opgenomen die hieraan bijdragen. Een groot deel van die beloftes heeft betrekking op inspanningen die door/vanuit het onderwijs geleverd zullen gaan worden. Bij de Beloftes 3, 4 en 5 zijn gemeenten ook betrokken. Belofte 3 richt zich op begeleiding van schoolverlaters zonder startkwalificatie (met name VSO, PRO en Entree-opleidingen). Belofte 4 betreft meer de reguliere ondersteuning van jongeren met beperkingen die bij werkgevers geplaatst zijn, waarbij de gemeenten zorgt voor loonkostensubsidies en waar nodig jobcoaching. Belofte 5 richt zich met name op inzet vanuit gemeenten op de doelgroep kwetsbare jongeren in de leeftijdscategorie 18-27 jaar die geen startkwalificatie hebben. Deze jongeren gaan ook niet (meer) naar school en hebben geen/weinig inkomen en/of geen uitkering. De inzet is erop gericht deze jongeren zoveel mogelijk weer terug te leiden naar school en/of werk.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Inwoners zijn tevreden over kwaliteit van leven

Wat willen we bereiken?

Doelen
Verhoogde leefbaarheid en sociale samenhang

Monitoring

Indicator	2022	2020	2018	Meetinstrument
Score sociale samenhang van de Leefbaarometer (gemiddelde score is 0 en de richting van de score geeft aan of de gemeente boven of onder het landelijk gemiddelde scoort)	gegevens nog niet bekend	0,064	0,065	Waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Wet gelijke behandeling handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz). Deze wet is aangepast om het VN-gedrag handicap (2016) geldig te maken in Nederland.

Actiepunten:

- **Subsidie voor (boven)lokale culturele initiatieven**
Om van planvorming naar realisatie van culturele projecten met bovenlokale uitstraling tekomen hebben initiatiefnemers (start)budget nodig.
Met het beschikbaar stellen van zo'n budget ondersteunt de gemeente Wierden lokale initiatieven waarmee we ons culturele profiel versterken.
Lasten 2024 t/m 2026: € 50.000 per jaar (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Kunst en cultuur dragen op een unieke wijze bij aan de sociale samenhang in onze gemeente, vitaliteit van het landelijk gebied, creativiteit van onze jeugd en de profilering van onze gemeente. Met de Cultuurvisie Wierden 2020 stimuleren we deze ontwikkelingen door onze organisaties voor kunst, cultuur en erfgoed centraal te

stellen in deze opgave. De cultuurdeelname van onze jongste inwoners vinden we prioriteit. Daarom doen we mee aan de provinciale regeling Cultuur aan de Basis 2.0 2021-2024. Samen met het onderwijs en de gemeente heeft de combinatiefunctionaris onderwijs-cultuur een meerjarenprogramma opgesteld waarbij de realisatie van de binnenschoolse cultuureducatie tot stand komt dankzij de financiële bijdragen van de provincie, scholen en de gemeente.

- We stimuleren vernieuwende cultuuruitingen met een grote creatieve en artistieke kwaliteit. Het ruimte geven aan deze nieuwe kunsten doen we niet alleen maar binnen het samenwerkingsverband van Twentse gemeenten onder de noemer Cultuurregio Twente. Samen met onze partnergemeenten, provincie en rijk genereren we middelen voor de nieuwe makers.
- Onze historische gebouwen, dorpscentra en landschap vormen het decor en podium voor veel culturele activiteiten zoals evenementen en genieten ook een toenemende toeristische belangstelling. Om dit verder aan te jagen werken we samen met andere gemeenten in het project nationaal park de Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal.
- De gemeente werkt actief aan het realiseren van een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijkwaardig meedoet in de maatschappij waarin non-discriminatie, gelijke kansen en toegankelijkheid algemene beginselen zijn. De gemeente geeft een impuls aan bestaande en nieuwe inspanningen gericht op het volwaardig meedoen van inwoners met een beperking in de samenleving.
- We hebben specifieke aandacht voor het thema dementie. Mensen met dementie wonen langer thuis, waardoor de mantelzorg zwaarder wordt. Tegelijkertijd neemt het aantal mensen dat mantelzorg kan bieden af en ze worden ouder. Wij zetten ons daarom samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven actief in voor een dementievriendelijke samenleving, met oog voor de dementerende én zijn/haar omgeving.
- De vraag naar mantelzorg neemt de komende jaren flink toe. In de toekomst wordt verwacht dat meer oudere ouderen (75-plus) mantelzorg gaan bieden aan leeftijdsgenoten. Daarom ondersteunen we mantelzorgers waar we kunnen. Dit doen we bijvoorbeeld door in 2023 en 2024 in samenwerking met de andere Twentse gemeenten en het Zorgkantoor Menzis een pilot logeerszorg uit te voeren.
- Omzien naar elkaar is van groot belang. Het behouden en verder stimuleren van de sociale samenhang is een belangrijke opgave. Gelukkig kent onze gemeente veel vrijwilligers, maar het vrijwilligerspotentieel is daarmee ook bijna benut. Vandaar dat we op zoek zijn naar nieuwe creatieve vormen voor het werven van vrijwilligers, waarbij het werven van jonge(re) vrijwilligers noodzakelijk is.
- Als gemeente blijven we onze vrijwilligers en de mantelzorgers ondersteunen, faciliteren en waarderen.

- Het risico van langer zelfstandig thuis wonen is vereenzaming. Dit moeten we tijdig signaleren en voorkomen. Daarbij hebben naast de gemeente tal van maatschappelijke organisaties en vrijwilligers een rol. Stimuleren van sport voor ouderen, ondersteunen van voorzieningen als Tafeltje Dekje, kookgroepen en dagbesteding zijn hier voorbeelden van. In april 2022 heeft het college het Actieplan Een tegen Eenzaamheid vastgesteld. Dit is een programma van het ministerie van VWS, waarbij een samenwerkingsnetwerk wordt opgebouwd van mensen en organisaties in onze gemeente die gezamenlijk aan 2 sporen van beleid: bewustwording en informeren van inwoners en het netwerk vergroten om keuzes en activiteiten tegen eenzaamheid zo goed mogelijk af te kunnen stemmen. In 2023 brengen we het Actieplan Een tegen Eenzaamheid onder het GALA en zetten we in op het verder uitbreiden en borgen van de coalitie Een tegen Eenzaamheid.
- We zetten volop in op de transformatie, door onze inwoners centraal te stellen, probleemsituaties te normaliseren en zo veel als mogelijk gebruik te maken van de kracht van mensen zelf en hun netwerk. Dit doen we niet alleen, maar in nauwe samenwerking met onze partners, zoals het onderwijs, huisartsen en maatschappelijke organisaties.
- Het college heeft het subsidiebeleid vernieuwd. Eind 2022 zijn de gewijzigde subsidieregelingen vastgesteld en deze worden nu geëffectueerd. De wijzigingen hebben bijvoorbeeld betrekking op de looptijd van subsidies of op de aansluiting van de subsidies op de beleidsdoelen van de gemeente, zoals aandacht voor specifieke doelgroepen.

2.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2020	2021	2022
Absoluut verzuim	Per 1.000 leerlingen	0,0	0,0	0,0
Banen	Per 1.000 inwoners 15-64 jaar	525,6	532,5	672,6
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	580	600	600
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	0,0	0,0	
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren t/m 18 jaar	1,3	1,2	0,9
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	8,8	9,5	9,8
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3		
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen t/m 18 jaar	2,0	2,0	
Lopende re-integratievoorzieningen	Per 10.000 inwoners 15-64 jaar	139,8	132,9	146,0
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	74,0		75,4
Niet sporters	%	52,5		
Personen met een bijstandsuitkering	Per 10.000 inwoners	213,3	183,2	
Relatief verzuim	Per 1.000 leerlingen	12	9	23
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers VO en MBO onderwijs	0,5	1,2	
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	1	

2.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	23.081	29.338	32.222	31.295	30.982	30.767
Baten	-3.964	-4.366	-4.806	-4.806	-5.072	-5.077
Saldo programma	19.117	24.972	27.416	26.489	25.910	25.690

Mutaties reserves:

Storting in reserve	1.003	942	5.512	804	634	504
Onttrekking aan reserve	-1.174	-89	-232	-526	-324	-194
Resultaat programma	18.947	25.822	32.698	26.768	26.223	26.003

Detailtabel programma 2 - Sterke sociale samenleving

(x €1.000,-)		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
4.10.10	Basisonderwijs Lich. oefening	109	135	148	148	148	148
4.20.10	Voorz. in de huisvesting PO	356	405	335	335	335	335
4.20.20	Andere voorz. huisvesting PO	85	85	90	90	90	90
4.20.50	Voorz. in de huisvesting VO	77	126	511	511	511	511
4.20.60	Andere voorz. huisvesting VO	8	10	15	15	15	15
4.30.10	Schoolbegeleiding	5	8	8	8	8	8
4.30.20	Stim. onderwijsvern. / lokaal	170	249	264	249	249	249
4.30.30	Leerplicht- en leerlingenadm.	73	91	108	108	108	108
4.30.40	Leerlingenvervoer	504	492	565	565	565	565
4.30.50	Peuterspeelzalen	85	24	27	27	27	27
5.10.10	Subsidies aan verenigingen	71	72	74	74	74	74
5.10.20	Overige sportaangelegenheden	29	24	23	23	23	23
5.20.10	Zwembaden	476	466	673	673	673	673
5.20.20	Beheersstichting Sport	1.087	1.291	2.109	1.884	1.884	1.884
5.20.30	Gymlokaal en sportzaal	23	132	403	403	403	403
5.30.10	Kunstzinnige vorming	398	417	470	470	470	420
5.30.20	Kunst en kunstuitingen	98	130	130	130	130	130
5.30.30	Sociaal cultureel werk	63	145	71	71	71	71
5.40.10	Subsidiëring musea	25	30	19	19	19	19
5.50.10	Beeldbep. panden/monumenten	48	48	64	64	64	64

5.60.10	Media	515	527	544	544	544	544
5.70.40	Recreatiesubsidies, enz.	3	3	3	3	3	3
6.10.10	Kinderdagverblijven	278	284	314	314	314	314
6.10.20	Opvang/inburgering nieuwkomer	-2.100	349	426	365	331	331
6.10.30	Algemene voorz. Wmo en Jeugd	998	2.317	2.205	2.199	2.199	2.199
6.10.40	Zorg voor gehandicapten	47	48	49	49	49	49
6.10.50	Maatschapp. org. ouderenwerk	25	22	22	22	22	22
6.10.60	Sociaal cultureel werk jonger	79	114	2	2	2	2
6.10.80	Ondersteuning vrijwilligers	14	14	14	14	14	14
6.10.90	Samenhang, wijkopbouw	66	137	144	144	144	144
6.10.91	Algemeen maatschappel. werk	278	254	261	261	261	261
6.10.92	Welzijnsbeleid	517	604	619	619	619	619
6.20.10	Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	281	740	732	717	697	697
6.30.10	Wet Werk en Bijstand (WWB)	3.534	4.112	4.331	4.331	4.331	4.331
6.30.20	Inkomensvoorz. werkloze werkn	156	183	155	155	155	155
6.30.30	Inkomensvoorz. gewezen zelfst.	21	46	31	31	31	31
6.30.40	Minimabeleid	1.550	752	812	812	812	812
6.30.50	Kwijtscheldingsbeleid	122	138	140	140	140	140
6.40.10	Sociale werkplaatsen	1.176	2.568	2.826	2.630	2.392	2.239
6.50.10	Werkgeleg. bevorderend maatrgl	224	220	221	221	221	221
6.60.20	Maatw.voorz. Natura mat. Wmo	520	1.122	1.181	1.181	1.161	1.161
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo	5.134					
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)		2.346	2.641	2.766	2.766	2.766
6.71b	Begeleiding (WMO)		1.049	1.046	1.046	1.046	1.046
6.71c	Dagbesteding (WMO)		566	645	645	645	645
6.72.10	Indiv. Voorz. Natura Jeugd	4.770					
6.72a	Jeugdhulp begeleiding		755	814	814	814	814
6.72b	Jeugdhulp behandeling		861	1.385	1.198	1.198	1.194
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding		617	712	640	640	638
6.72d	Jeugdhulp zonder verbl. overig		141	189	189	189	189
6.73a	Pleegzorg		108	60	60	60	60
6.73b	Gezinsgericht		192	118	118	118	118
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig		740	747	747	747	747
6.74a	Jeugd beh. GGZ zonder verblijf		1.179	984	717	717	711
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ- verbl		164	124	116	116	116

6.74c	Gesloten plaatsing		162	79	79	79	79
6.81.10	Opv. en besch. wonen Wmo	-15					
6.81b	Maatsch.-en vrouwenopvang(WMO)		21	21	21	21	21
6.82a	Jeugdbescherming		320	236	236	236	236
6.82b	Jeugdreclassering		35	38	38	38	38
7.10.10	Overige gezondheidszorg	1.100	1.144	1.246	1.246	1.246	1.246
Totale lasten van het programma		23.083	29.334	32.224	31.297	30.985	30.770
Baten							
4.30.20	Stim. onderwijsvern. / lokaal	-64	-64	-65	-65	-65	-65
4.30.30	Leerplicht- en leerlingenadm.	-20	-16	-18	-18	-18	-18
5.20.30	Gymlokaal en sportzaal	-26	-124	-403	-403	-403	-403
5.30.10	Kunstzinnige vorming	-12	-12	-13	-13	-13	-13
5.30.30	Sociaal cultureel werk	-17	-17	-18	-18	-18	-18
6.10.10	Kinderdagverblijven	-201	-201	-205	-205	-205	-205
6.10.20	Opvang/inburgering nieuwkomer	-12	-102	-17	-17	-17	-17
6.10.30	Algemene voorz. Wmo en Jeugd	-9	-9	-9	-9	-9	-9
6.10.40	Zorg voor gehandicapten	-8	-6	-6	-6	-6	-6
6.30.10	Wet Werk en Bijstand (WWB)	-3.141	-3.430	-3.639	-3.639	-3.639	-3.639
6.30.20	Inkomensvoorz. werkloze werkn	-156					
6.30.30	Inkomensvoorz. gewezen zelfst.	-20					
6.30.40	Minimabeleid	-20	-40	-40	-40	-40	-40
6.40.10	Sociale werkplaatsen	-41	-167	-190	-190	-190	-190
6.60.10	Eig. bijdr. maatwerkvoorz. Wmo	-6	-5	-5	-5	-5	-5
6.60.20	Maatw.voorz. Natura mat. Wmo		-10	-10	-10	-10	-10
6.71.10	Maatw.voorz. Natura imm. Wmo	-211					
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)		-164	-169	-169	-435	-440
Totale baten van het programma		-3.964	-4.367	-4.807	-4.807	-5.073	-5.078
Saldo programma		19.118	24.969	27.418	26.491	25.913	25.693

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

		Begroting		Meerjarenraming	
(x €1.000,-)		2024	2025	2026	2027
Originele begroting	Lasten	-643	-643	-643	-643
	Baten	-7	-7	-7	-7

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenraming	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.20	Toev. reserve IHP	Nee		500	500	500
0.10.20	Aanw.Res. IHP	Nee				
0.10.20	Toev.Res.KL nieuwb/renovat.PO	Nee		300	130	
0.10.20	Toev. reserve IHP	Nee	5.500			
4.30.20	4 jaarlijkse actualis.IHP 2024	Nee	15			
5.30.10	Subs.bov.lok.cult.in.2023-2025	Nee		50	50	
5.30.10	Subs.bov.lok.cult.in.2023-2025	Nee	50			
6.10.20	Voorl.camp.Vlucht./onth. 2024	Nee	10			
6.20.10	Pilot onafh.coach 2023-2025	Nee		20		
6.20.10	Pilot onafh.coach 2023-2025	Nee	20			
6.20.10	Pilot sam.onderw.zrg 2023-2024	Nee	15			
6.60.20	Pilot voorl.Verv.vz. 2024-2025	Nee	20			
6.60.20	Pilot voorl.Verv.vz. 2024-2025	Nee		20		
7.10.10	Kapitaallasten AED	Ja	2	2	2	2
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			5.632	892	682	502

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenraming	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.20	Aanw.Res. IHP	Nee		-300	-130	
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			0	-300	-130	0

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.20	Toev. Res. Gemeent. monumenten	Nee	8			
4.20.10	Kapitaallast. onderw.huisv. PO	Ja	22	22	22	22
5.20.10	Exploitatiesubsidie De Kolk	Ja	193	193	193	193
5.20.20	Subsidie SAWE	Nee	225			
5.20.20	Subsidie SAWE	Ja	45	45	45	45
6.10.20	Inburgeringsvoorzieningen	Ja	6	6	6	6
6.10.30	Bijdrage Regio Twente Samen 14	Nee	6			
7.10.10	Bijdrage Regio Twente	Ja	4	4	4	4
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			509	270	270	270

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.20	Aanw. Eenm. Middelen prog. 2	Nee	-6			
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-6	0	0	0

Verdere toelichting op taakvelden

4.20.10 Voorziening in de huisvesting PO

Het voordeel ad € 92.000 wordt veroorzaakt door met name vrijval van kapitaallasten door afschrijvingen.

4.20.50 Voorziening in de huisvesting VO

De toename van de lasten ten opzichte van 2023 wordt verantwoord doordat in 2023 de kapitaallasten van de nieuwbouw VO De Passie werden gereserveerd ter gedeeltelijke dekking van de hiermee gepaard gaande investering. De kapitaallasten worden in 2024 weer zichtbaar.

4.30.40 Leerlingenvervoer

De raming voor leerlingenvervoer is verhoogd met € 110.000. Dit op basis van de gehouden nieuwe aanbesteding.

5.20.20 Beheerstichting sport

De lasten van beheersstichting sport nemen ten opzichte van 2023 toe vanwege de financiële consequenties van het besluit om een sporthal op de Esrand te realiseren ad € 380.000 (subsidie aan SAWE), gestegen loonkosten € 90.000 en indexering en lasten investeringsonderhoud € 78.000.

5.20.30 Gymlokalen sport

De kapitaallasten van de nieuwbouw van een sporthal komen als last (kapitaallasten) en als bate (verhuur aan SAWE) terug op dit taakveld. Dit verklaart de toename ten opzichte van 2023.

6.10.20 Opvang / Inburgering nieuwkomers.

De toenemende lasten worden veroorzaakt door de afschrijvingslasten van de huisvesting opvang Oekraïners.

Daarnaast zijn de baten en lasten met een gelijk bedrag verlaagd vanwege realisatiecijfers en andere wijze van bekostiging van opvang. Dit is budgettair neutraal gebeurd.

6.30.10 Participatiewet

In de begroting 2024 wordt per saldo rekening gehouden met een tekort op de bijstand van ca. € 177.000. Dit tekort ligt onder het maximale tekort van 5% van het geraamde uitgavenvolume dat voor risico van de gemeente komt. De raming is gebaseerd op een indexering voor 2024 en de BUIG-brief voor 2023 (Budgetten gebundelde uitkeringen). De voorlopige bedragen voor 2024 worden naar verwachting in oktober bekend gemaakt. We verwachten een verdere toename van het aantal mensen dat een beroep doet op de Participatiewet, dit komt onder meer door de statushouders in onze gemeente.

6.40.10 Sociale werkplaatsen (SW)

Met ingang van 1 januari 2021 zijn de oud SW-medewerkers in gemeentelijke dienst getreden met een eigen CAO. De salarislasten worden - behoudens de medewerkers die werkzaam zijn in onze groenploeg - op dit taakveld verantwoord. De groenploeg wordt uiteindelijk op de taakvelden verantwoord waarvoor ze werkzaamheden verrichten (mn. taakveld openbaar groen 5.7). Op basis van een dienstverleningsovereenkomst neemt Wierden diensten af van de Nieuwe uitvoeringsorganisatie Ontplooi. Hieronder valt onder andere salarisadministratie, begeleiding detachering en beschut werk. De netto kosten hiervoor worden ook op dit taakveld verantwoord.

De afwijking ten opzichte van 2022 wordt met namen veroorzaakt door CAO ontwikkelingen en een gedeeltelijke doorbelasting aan de groenploeg van de hogere rijksvergoeding, die via het gemeentefonds wordt ontvangen. Via het Gemeentefonds krijgen gemeenten grotendeels deze kostenstijging gecompenseerd via een integratie uitkering voor mn. de oud SW-ers en nieuw beschut.

Daarnaast neemt het aantal personen die in "Nieuw beschut" worden geplaatst langzaam toe. De hiermee gepaard gaande salarislasten en begeleidingskosten nemen toe met € 83.000. Ook hiervoor wordt via het gemeentefonds een bijdrage ontvangen.

Het dalend verloop in meerjarenperspectief van de lasten wordt veroorzaakt door de afnemende SW populatie.

Diverse taakvelden Wmo en Jeugdzorg (6.71.xx/6.72.xx/6.73.xx/ 6.81.xx / 6.82.xx)

Het begrote uitgavenvolume voor de in 2015 gedecentraliseerde Wmo en jeugdzorg is in 2024 ten opzichte van de begroting 2023 toegenomen met ca. € 433.000. De ramingen zijn gebaseerd op werkelijke aantallen 2022 en 2023 (waar een groei is te zien in de jeugdzorg), de prijsontwikkeling 2023 van 7,5%, de kostenreductie jaarschijf 2024 van de verschillende Berenschot maatregelen (in 2024 een kostenreductie van ca. € 163.500 voor deze taken) en een inschatting van gebruik van de dure specialistische jeugdzorg waarvan het gebruik nogal kan fluctueren (beschikbaarheidsvoorzieningen, Jeugdreclassering en Jeugdbescherming).

Deelbegroting sociaal domein	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Primitief 2024	Prijsindex 7,5%	Berenschot	Begroot 2024
Uitgaven						
* WMO	€ 2.647.449	€ 2.672.035	€ 2.731.951	€ 119.625	€ -28.970	€ 2.822.606
* Jeugd	€ 4.795.080	€ 5.502.000	€ 5.525.644	€ 393.750	€ -134.490	€ 5.784.904
	€ 7.442.529	€ 8.174.035	€ 8.257.595	€ 513.375	€ -163.460	€ 8.607.510
Toename 2024						€ 433.475

Op dit moment loopt een onderzoek naar reële tarieven voor de Jeugdzorg en Wmo. De uitkomsten worden in Q4 van 2023 verwacht en werken terug tot 1 januari 2023. Wij verwachten dat een en ander een kostenverhogend effect zal hebben. Op basis van de eerste gedeelde concept uitkomsten hebben we hiervoor een stelpost opgenomen van € 330.000.

Daarnaast bevat het Berenschot rapport maatregelen voor mn. kostenreductie voor de Huishoudelijke ondersteuning (HO) en vervoersvoorzieningen. Ook deze zijn in de begroting verwerkt.

Andere afwijkingen in de oude Wmo zijn:

- Het budget voor HO is met € 315.000 verhoogd. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een groei van de hulpvraag (aantal cliënten) en anderzijds door tariefaanpassingen. Ondanks dat er gemiddeld minder minuten worden geïndiceerd nemen de kosten toe;
- Vanaf 2026 is de raming voor de eigen bijdrage voor de Wmo (HO) verhoogd. Het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft en in plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 heringevoerd (geraamde opbrengst voor Wierden € 266.000 vanaf 2026). Het rijk heeft hiervoor een korting toegepast op het Gemeentefonds. Door het ophogen van de eigen bijdragen verloopt een en ander voor de gemeente voorsnog budgettair neutraal;
- De raming voor woningaanpassingen is verhoogd met € 45.000. Het budget is gebaseerd op het gemiddelde uitgavenniveau van de afgelopen 3 jaar en kan daardoor fluctueren.

7.10.10 Overige gezondheidszorg

De bijdrage aan de GR SamenTWente neemt op dit onderdeel toe met € 132.000 conform de begroting 2023 van deze GR.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

3 PROGRAMMA DUURZAME ONTWIKKELING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 2,9 miljoen zijn in 2024
- De belangrijkste kostenpost is het taakveld Afvalinzameling en -verwijdering (€ 2,2 miljoen).

Toelichting programma

Wij gaan volop voor duurzaamheid. Wierden wordt een toekomstbestendige gemeente en we bereiken de klimaatdoelen. Daarbij is duurzaamheid niet iets dat op zichzelf staat. Het is verbonden met alle sociaal-economische en ruimtelijke thema's die in de gemeente spelen. Net als bestuurlijke vernieuwing vormt duurzaamheid een rode draad bij alles wat we doen. Het maakt deel uit van al het beleid in Wierden. Bij de manier waarop we duurzaamheid in beleid en plannen uitwerken sluiten we aan bij de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties ('Sustainable Development Goals').

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Duurzame toekomstbestendige gemeente

Wat willen we bereiken?

Doelen
Een duurzame samenleving, zonder gebruik fossiele brandstoffen met oog voor toekomstige generaties, die om kan gaan met het veranderende klimaat.
Met behulp van het programma duurzame ontwikkeling forse stappen zetten in de energietransitie, circulariteit en het ombuigen van de negatieve effecten van klimaatverandering.
Een plattelandsgemeente met meer groen in de kernen.

Monitoring

Indicator	2021	2020	2019	2018	2017	Meetinstrument
Percentage duurzame energieopwekking (elektriciteit, brandstof vervoer en warmte) van het totale energieverbruik	NB	12,8 (incl 4,4% Twence)	11,8 (incl. 4,6% Twence)	9,8 (incl. 3,8% Twence)	8,1 (incl. 3,7% Twence)	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
% woningen met zonnepanelen	28%	21,8 %	16,1%	11,7%	9,1%	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Aantal zonsystemen op daken (niet woningen)	NB	318	253	181	141	Klimaatmonitor Rijksoverheid
Gemiddeld gasverbruik per woning	1730m ³	1620 m ³	1620 m ³	1740 m ³	1770 m ³	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Gemiddeld electriciteitsverbruik per woning	3360K Wh	3280 kWh	3310 kWh	3410 kWh	3470 kWh	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
Totaal opgewekte hoeveelheid zonnestroom TJ	93 TJ	77 TJ	45 TJ	34 TJ	18 TJ	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat
CO2 uitstoot Ton (totaal gas- en elektriciteitsverbruik, exclusief voertuigbrandstoffen)	74.500	69.814	78.652	86.422	88.551	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat

*) NB: er zijn geen gegevens over 2022 bekend.

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Duurzame ontwikkeling Wierden, Sustainable Development Goals
- Duurzame energie in Wierden 2011-2020, bijgesteld in 2017
- Beleidsnotitie mestvergisting
- Warmtevisie d.d. 29 april 2021
- Definitief RES bod Twente 1.0 d.d. 29 juni 2021
- Afwegingskader grootschalige duurzaam opgewekte energie 2020 (tijdelijk on hold)

Actiepunten:

- **Programma Duurzame ontwikkeling**

De gemeente staat voor de opgave de komende jaren uitvoering te geven aan het landelijk klimaatakkoord dat is gesloten tussen Rijk, IPO, VNG en UvW. Tevens dient de gemeente de gemaakte regionale en provinciale afspraken na te komen door uitvoering van de RES Twente. De gemeente heeft daarnaast ook haar eigen duurzaamheidsambities. Deze zijn onder andere vastgelegd in de toekomstvisie, het coalitieprogramma en het gemeentelijk beleid ten aanzien van de energie- en warmte transitie.

We blijven volop inzetten op duurzaamheid. Er zijn ambitieuze maatregelen nodig om ons aan te passen aan de klimaatverandering en tegelijk de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Wij nemen onze verantwoordelijkheid in de aanpak van de klimaatproblematiek. We zetten daarom in op de verduurzaming van de bebouwde omgeving, de grootschalige opwek van duurzame energie, versterking biodiversiteit, kiezen voor duurzame mobiliteit, gaan voor slim gebruik van grondstoffen (circulariteit) en gaan schade door wateroverlast, hitte en droogte zoveel mogelijk tegen (klimaatadaptatie). Het Rijk heeft een forse opgave voor de duurzaamheidsdoelstellingen bij de gemeenten neergelegd. Om de gemeentelijke uitvoering van het klimaat- en energiebeleid te faciliteren heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat aangegeven tot en met 2030 extra middelen te reserveren voor de klimaatdoelen (ongeveer € 440.000,- per jaar). Voor de komende drie jaren is op aanvraag een beschikking afgegeven. Voor de resterende jaren zal dit nog verzekerd moeten worden.

Om de uitvoering van klimaat en energieopgaven goed te kunnen vullen wordt voorgesteld de formatie uit te breiden met een adviseur duurzaamheid en de kosten te dekken uit de middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld. De mogelijke inzet van een trainee uit het Provinciale programma kan ook uit deze middelen gedekt worden.

We werken in 2023 aan het opstellen van een programma duurzame ontwikkeling. Het programma bevat een omschrijving van hoe de gemeente de vertaalslag kan maken van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen naar concrete ruimtelijke acties/maatregelen, participatie, benodigde middelen, planning, sturing en organisatie, kansen en bedreigingen. De meerjarige inzet vanuit het Rijk voor de uitvoering van klimaattaken en de hieraan gekoppelde extra middelen bekijken we dan ook in deze context, integraal en samenhangend binnen de organisatie.

In het programma duurzame ontwikkeling worden de volgende opgaven als urgent benoemd:

- grootschalige opwek van energie via zon, wind, mestvergisting en bodemwarmte waarbij de actuele situatie vraagt om extra inzet in verband met de ontwikkelingen wind- en zonne-energie. Hierbij zal vooral de participatie rondom dit thema een grote en zorgvuldige inzet vragen;
- verkenningen naar een gemeentelijk energiebedrijf in relatie tot grootschalige opwek van zon- en windenergie;
- verduurzaming van de bebouwde omgeving door o.a. de uitvoering van de Warmtevisie en uitvoering van ondersteunende regelingen (o.a. nationaal isolatieprogramma, regeling energiemaatregelen voor inwoners met een laag inkomen, duurzaamheidsleningen, etc.);
- Een circulaire samenleving met een gesloten kringloop, gebaseerd op hernieuwbaarheid en hergebruik;
- communicatie aanpak 'Wierden gaat voor duurzaam'. Onder deze noemer wordt met inwoners, organisaties, scholen en bedrijven over de verduurzaming van Wierden gecommuniceerd en worden deze groepen gestimuleerd om maatregelen te treffen op het gebied van energie, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit.

Eenmalige lasten 2024: € 348.000

Eenmalige lasten 2025: € 352.000

Eenmalige lasten 2026: naar schatting € 350.000

Eenmalige lasten 2027: naar schatting € 350.000

Dekking van deze lasten (inzet en planvorming) kan geschieden door Rijksmiddelen, voor 2026 en 2027 staat de systematiek nog niet vast.

- **Nationaal Isolatie Programma (NIP)**

Vanuit het Rijk is het nationaal isolatie programma in het leven geroepen. In totaal is subsidie aangevraagd voor € 429.240. Het subsidieplafond is door de raad vastgesteld op hetzelfde bedrag en daarbij is het bedrag voor 2023, € 273.020, in kredietvorm beschikbaar gesteld. De schijf die in 2024 ontvangen zal worden, is ook beschikbaar gesteld.

Lasten 2024: € 156.220 (eenmalig)

Dekking geschiedt vanuit ontvangen Rijksmiddelen.

- **RES en grootschalige opwek**

De gemeente Wierden geeft uitvoering aan de Regionale Energiestrategie (RES Twente) en wil dan ook ruimte geven voor de realisatie van grootschalige duurzame energieproductie in de periode 2023 tot en met in eerste instantie 2030 en daaropvolgend in de periode tot 2050. Deze ruimte zat tot op heden vooral op de realisatie van grootschalige zon opwekking.

De provincie Overijssel heeft echter onlangs aan de gemeente Wierden laten weten dat de afgesproken 1,5 TW binnen de Regionale EnergieStrategie Twente (RES Twente) met de huidige Twentse boden niet gehaald wordt en de gemeenten verzocht om voor 1 juli 2023 zoekgebieden en windbeleid vast te stellen.

Op 6 juni 2023 heeft de gemeente Wierden uitstel tot 1 januari 2024 gekregen om een zoekgebied voor windturbines en windbeleid vast te stellen. Dit betekent dat in de periode tot 1 januari 2024 een technische verkenning naar zoekgebieden in Wierden en een beleidsparticipatieproces doorlopen wordt over windenergie. Waarbij gestreefd wordt naar 100 % lokaal eigendom, zo mogelijk door de ontwikkeling van

een gemeentelijk energiebedrijf. Hierdoor kunnen de opbrengsten zoveel mogelijk lokaal landen.

De gemeenteraad heeft naar aanleiding van de ontwikkelingen op het platteland van o.a. de transitie van de agrarische sector besloten om het beleid voor grootschalige opwek van zon energie in te trekken. Nieuw beleid voor grootschalige opwek van zon energie raakt het nieuwe beleid voor windenergie en zal op elkaar afgestemd worden. Eenmalige lasten 2024 en 2025: € 60.000 per jaar (dekking rijksmiddelen)

- **Laadinfrastructuur**

De uitrol van de laadpalen voor personenauto's zetten we de komende drie jaren door.

Lasten 2024 t/m 2026: € 10.000 per jaar (eenmalig)

- **Biodiversiteit in relatie tot verduurzaming bestaande woningen**

Om bestaande woningen duurzamer te maken, zoals met isolatiewerkzaamheden, moeten we beschermde diersoorten zoals huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen beschermen. Dit is in overeenstemming met de Wet natuurbescherming (Wnb). Het opstellen van een Soortenbeheerplan (SMP) en het verkrijgen van een gebiedsontheffing (Pre-SMP) stellen ons in staat om natuurvriendelijke isolatie van woningen in de gemeente Wierden eenvoudiger te maken. Het opstellen van een SMP wordt deels gesubsidieerd door de provincie (50%, maximaal € 70.000). Uit het SMP kunnen collectieve uitvoeringskosten voortkomen, zoals bijvoorbeeld het plaatsen van vleermuiskasten. De kosten hiervoor worden ingeschat op € 40.000. De totale kosten worden ingeschat op € 110.000.

Lasten 2024: € 110.000 (eenmalig)

- **Duurzaamheidsroute N35**

In samenwerking met RWS, de provincie Overijssel, Enexis en de zes gemeenten grenzend aan het traject (Hellendoorn, Wierden, Almelo, Borne, Hengelo en Enschede) is een kostenverdeling gemaakt voor het meedraaien in de PIP (projectbesluit in de nieuwe Omgevingswet) op basis van verwachte opbrengst in MWh per gemeente in de duurzaamheidsroute. Voor de gemeente Wierden ligt dit bedrag naar verwachting rond de € 9.000.

Lasten 2024: € 9.000 (eenmalig)

Bestaand beleid:

- Duurzaamheid staat niet op zichzelf, het is verbonden met alle thema's die in de gemeente spelen, er wordt bij het beleid en de plannen aangesloten bij de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties (de zgn. Sustainable Development Goals).

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezonde circulaire economie

Wat willen we bereiken?

Doelen
De 14 Twentse gemeenten, waaronder Wierden, hebben de ambitie uitgesproken om in 2030 50 kilogram fijn-restafval, per inwoner per jaar, over te houden.

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Hoeveelheid (fijn-)restafval in kg per persoon per jaar	71 kg	72 kg	72 kg	78 kg	Jaarrapportage Twente Milieu

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

Titel 10,4 Wet milieubeheer (zorgplicht inzameling en verwerking gemeente voor huishoudelijke afvalstoffen)

Bestuurlijk kader: Voldoen aan de landelijke/regionale VANG-doelstellingen:

2020: afvalprestatie 75% met dan nog maximaal 100 kg restafval per inwoner op jaarbasis

2030: afvalprestatie 90% met dan nog slechts 30-50 kg restafval per inwoner op jaarbasis

2050: afvalprestatie 100%, oftewel een afvalloze samenleving zonder restafval

Actiepunten:

- **Communicatie gescheiden inzameling groente- fruit- en etensresten (gfe).**
In 2023 is er begonnen met het gescheiden inzamelen van groente-, fruit- en etensresten bij hoogbouw. Twente Milieu heeft hiervoor een handig afvalbakje beschikbaar. Deze kunnen aangeboden worden aan de huishoudens. Om ervaring op te doen met het gericht communiceren over het verminderen van gfe en om de afvalbakjes ter beschikking te stellen, wordt gestart met een campagne. Bij goede resultaten kan dit voortgezet worden in 2025.
Lasten 2024: € 25.000 (eenmalig)
Deze worden opgenomen in de afvalbegroting en komen tot uitdrukking in de afvalstoffenheffing.

Bestaand beleid:

- Wij blijven met afval constant de processen optimaliseren waar mogelijk.

- Toezicht op aanbidding afval en uitvoering afvalinzameling (inclusief afvalbrennpunt Exoo).
- Actief aandeelhouderschap Twence, onze regionale afvalverwerker, herwinning van grondstoffen en energie uit afval.
- Actief aandeelhouderschap Twente Milieu, onze regionale afvalinzamelaar.
- Voor zwerfafval is een jaarprogramma vastgesteld. Tevens wordt er ingezet op bewustwording bij onze jongeren via het basis- en voortgezet onderwijs.

3.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren					
Omschrijving indicator	Eenheid	2020	2021	2022	
Hernieuwbare elektriciteit	%	21,7	26,0		
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	75,3	65,0		

3.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	2.168	2.667	2.969	2.825	2.765	2.755
Baten	-2.189	-2.631	-2.816	-2.791	-2.791	-2.791
Saldo programma	-21	36	153	34	-26	-36

Mutaties reserves:

Storting in reserve	202		25	25	25	25
Onttrekking aan reserve	-137	-82	-85	-85	-25	-25
Resultaat programma	44	-47	94	-25	-25	-35

Detailtabel programma 3 - Duurzame ontwikkeling

(x €1.000,-)		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
2.10.10	Wegen	22	26	26	26	26	26
7.30.10	Afvalverwijd. en verwerking	1.865	2.125	2.254	2.229	2.229	2.229
7.40.30	Duurzaamheid	279	515	689	570	510	500
Totale lasten van het programma		2.166	2.666	2.969	2.825	2.765	2.755
Baten							
7.30.10	Afvalverwijd. en verwerking	-351	-552	-442	-417	-417	-417
7.30.20	Afvalstoffenheffing	-1.837	-2.079	-2.374	-2.374	-2.374	-2.374
Totale baten van het programma		-2.188	-2.631	-2.816	-2.791	-2.791	-2.791
Saldo programma		-21	35	154	35	-25	-35

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting	Meerjarenraming			
		2024	2025	2026	2027	
Originele begroting	Lasten	170	170	170	170	
	Baten	-42	-42	-42	-42	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027	
7.30.10	Comm.scheid.GFE inzamel. 2024	Nee	25				
7.40.30	Laadinfrastructuur 2022/2023	Nee		10	10		
7.40.30	Laadinfrastructuur 2022/2023	Nee	10				
7.40.30	Biodiv.verduurz.Woningen 2024	Nee	110				
7.40.30	Duurzaamheidsroute 2024	Nee	9				
7.40.30	RES grootsch.opwek 2024-2025	Nee	60				
7.40.30	RES grootsch.opwek 2024-2025	Nee		60			
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			214	70	10	0	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027	
0.10.30	Aanw.reserve Duurzaamheid	Nee	-60				
0.10.30	Aanw.reserve Duurzaamheid	Nee		-60			
7.30.10	Onttrekking VZ afvalverwijderg	Nee	-25				
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			-85	-60	0	0	

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027	
0.10.30	Toev. res. Stim.fonds duurzaam	Ja	25	25	25	25	
7.40.30	Stimuleringsfonds Duurzaamheid	Ja	25	25	25	25	
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			50	50	50	50	

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting			
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027	
0.10.30	Aanw.reserve Stim.fonds duurza	Ja	-25	-25	-25	-25	
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-25	-25	-25	-25	

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

730.10 Afval / 730.20 Afvalstoffenheffing

De kosten van afvalinzameling en verwijdering worden zoals gewoonlijk volledig via de afvalstoffenheffing kostendekkend in rekening gebracht. Voor de berekening en bestanddelen wordt verwezen naar paragraaf G in deze begroting. De kosten zijn gestegen door de loon- en prijsstijgingen die de aannemer door gaat berekenen. Verder levert het oud papier substantieel minder op en leidt dit tot aanzienlijk minder opbrengsten op het taakveld Afval.

Per saldo zijn er € 240.000,- meer lasten op dit taakveld. Om kostendekkend te kunnen blijven inzamelen is het wel noodzakelijk dat de afvalstoffenheffing met bijna € 24,- per huishouden verhoogd wordt.

We blijven inzetten op voortdurend onze afvalinzameling te optimaliseren met als doel om de kwaliteit van het materiaal te verbeteren en om de kosten voor onze inwoners zo laag mogelijk te houden.

7.40.30 Duurzaamheid

De verschillen op duurzaamheid worden met name veroorzaakt door de nieuw ingebrachte actiepunten die hiervoor vermeldt zijn.

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalige dekking in het vorige begrotingsjaar.

4 PROGRAMMA EERLIJKE ECONOMIE EN GEBIEDSONTWIKKELING

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 2,6 miljoen zijn in 2023 inclusief de verplichte boekingen naar de voorraadposten grondexploitatie. De geraamde lasten voor grondexploitatie bedrijventerreinen (Esrand) € 1,0 miljoen zijn. Voor opbrengsten kavels bedrijventerreinen is €0,3 mln. begroot.
- De belangrijkste kostenposten de taakvelden grondexploitatie bedrijventerreinen (€ 1,0 miljoen) en economische ontwikkeling (€ 0,4 miljoen) zijn.

Toelichting programma

Wij vinden een eerlijke economie belangrijk, een economie waarin mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten een eerlijk inkomen te verwerven. Dit betekent ook rekening houden met leefbaarheid en de leefomgeving. Ondernemers werken waar dat kan samen met onderwijsinstellingen en overheden. In een eerlijke economie houden we ook rekening met de andere taken die mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals mantelzorg of vrijwilligerswerk. Kortom, wij willen goed zorgen voor wat van waarde is, de lokale economie stimuleren en de werkgelegenheid laten groeien.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezond economisch klimaat

Wat willen we bereiken?

Doelen
De lokale economie is gegroeid en ondernemers kansen hebben benut door meer te focussen op ons groene profiel en een lokale toegevoegde waarde (lokale werkgelegenheid, sociale investeringen, energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit)
Zo veel vruchtbare landbouwgrond behouden als nodig is voor een bedrijfseconomische gezonde agrarische sector
We bij de revitalisering, herstructurering of uitbreiding van bedrijventerreinen zuinig zijn omgegaan met de schaarse ruimte, de uitstraling van de terreinen past bij ons groene profiel en een forse bijdrage is geleverd aan de lokale werkgelegenheid
Samen werken we aan een eerlijke economie, een economie waar mensen kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en de kans krijgen om met hun talenten, ervaringen en inzichten een eerlijk inkomen te verwerven. Daarbij is er oog voor mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben
Samen met de ondernemers gaan wij voor toekomstbestendige, innovatieve en duurzame bedrijventerreinen

Monitoring

Indicator	2023	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Aantal bedrijfsvestigingen		2520	2370	2280	2170	Bedrijven en Instellingen Register Overijssel (BIRO)
Aantal werkzame personen		10130	9680	9550	9120	Bedrijven en Instellingen Register Overijssel (BIRO)
Aantal m2 uit te geven bedrijventerrein	0	6.697	11.420	33.552	43.112	Exploitatieopzetten grondexploitatie
Uitgegeven m2 bedrijventerrein	0	6.697	9.938	22.131	9.559	Exploitatieopzetten grondexploitatie
Ranking op de lijst van MKB vriendelijkste gemeente van Nederland	Geen landelijke peiling meer	-	225	-	170	Onderzoek MKB Nederland (twee jaarlijks)
			20		16	

- Provincie Overijssel			6,6		6,6	
- Score						
Bruto Twents Geluk		7,4	-	-	-	

Er zijn in 2023 geen gemeentelijke bedrijfskavels meer beschikbaar.

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Economische visie 2019-2024 (d.d. 9 juli 2019)

Actiepunten:

- **Voorbereiding nieuwe bedrijventerreinen**
 Uit het Behoefteteonderzoek bedrijventerreinen in de gemeente Wierden (maart 2022) blijkt dat in de gemeente Wierden op korte termijn vraag is naar 8 - 15 hectare nieuw bedrijventerrein. In verband hiermee wordt in 2023 een locatiestudie naar nieuwe bedrijventerreinen in de kernen Wierden en Enter uitgevoerd. Voor de voorbereiding van projecten in Wierden en Enter is een voorbereidingskrediet nodig (ten behoeve van planvorming, onderzoeken en participatie).
 Lasten 2024: € 200.000 (eenmalig)
- **Vrijtijdseconomie**
 In de Omgevingsvisie kan het thema Vrijtijdseconomie prima worden verbonden met andere thema's voortkomend uit de Toekomstvisie zoals pijler 3: Nieuwe kansen voor de lokale economie (versterken van de toeristische kracht en het boerenbedrijf als middelpunt van verandering). Om het thema goed te kunnen verwoorden en op te nemen in de Omgevingsvisie, zullen extra externe kosten gemaakt worden.
 Lasten 2024: € 10.000 (eenmalig)
- **Kwaliteitsimpuls bedrijfsterrein Kluinveen-Violenhoek**
 In 2023 wordt samen met een stedenbouwkundig bureau een aantal scenario's voor het gebied Kluinveen-Violenhoek ontwikkeld. Dit moet uiteindelijk leiden tot het vaststellen van een voorkeursscenario door de raad eind 2023/begin 2024. Ongeacht de uitkomst van het onderzoek zijn investeringen in de openbare ruimte nu al te voorzien. Nog los van de toekomstscenario's voor het gebied is nu al wel duidelijk dat de bovengrondse infrastructuur van de Violenhoeksweg een facelift nodig heeft. Ook is al duidelijk dat in het plangebied sprake is van wateroverlast. Het is nog niet bekend welke maatregelen hiervoor nodig zijn. Om snel te kunnen inspelen op nieuwe subsidieregelingen is het gewenst om hiervoor alvast een bedrag op te nemen.
 Investering 2024 en 2025: € 50.000 per jaar voor infrastructuur
 Lasten 2024 e.v.: € 3.250 (structureel per jaarschijf)
 Investering 2024: € 350.000 voor bovengrondse infrastructuur
 Lasten 2024: € 22.750 (structureel)
 Investering 2025: € 200.000 voor klimaatadaptatie
 Dekking wordt meegenomen in het toekomstig watertakenplan 2025-2030

Bestaand beleid:

- **Economie**

De Economische visie 2019 - 2024 is op 9 juli 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Hieraan is een uitvoeringsagenda gekoppeld, op basis van de 6 hoofdlijnen die in de visie zijn benoemd.

1. De ondernemer centraal
2. Bedrijventerreinen (zie hiervoor bij actiepunten)
3. Dorpscentra
4. Vrijtijdseconomie
5. Arbeidsmarktbeleid en re-integratie
6. Agrarische sector en landelijk gebied

In de uitvoeringsagenda is een eerste aanzet gegeven van diverse projecten, die de komende jaren doorlopen.

- **Twenteboard**

De samenwerking op het terrein van sociaal economische structuurversterking inclusief lobby is medio vorig jaar formeel ondergebracht in een Stichting Twente Board (overheid, onderwijs en ondernemers). In de bestuursovereenkomst wordt de samenwerking aangegeven tussen de Twentse gemeenten, m.u.v. Twenterand, voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente.

In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twenteboard voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld. De Twenteboard heeft in 2022 een nieuw investeringsprogramma als opvolger van de Agenda voor Twente vastgesteld. Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.

De met de Agenda voor Twente gemoeide gelden zijn in de begroting structureel gehandhaafd voor het nieuwe investeringsprogramma.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Sociaal-economisch vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied

Wat willen we bereiken?

Doelen

Verdeling schaarse ruimte: landbouw gaat voor:
Zoveel vruchtbare landbouwgrond behouden als nodig is voor de agrarische sector.
Schaarse ruimte verdelen volgens de prioriteitenladder ruimtelijke claims landelijk gebied.

Boerenbedrijf als middelpunt van verandering:

- Duidelijkheid en perspectief. Nieuwe verdienmodellen met boer als rentmeester van het landschap, bijdrage aan klimaatdoelen en afzet lokaal geproduceerd voedsel. Goede alternatieven (financieel) voor boeren die willen/moeten afbouwen en stoppen;
- Een sociaal-vitaal toekomstbestendig landelijk gebied. Een gebied dat in kan spelen op ontwikkelingen en waar ruimte is voor meerdere functies en gebruikers naast elkaar en met respect voor elkaar.
- Een actueel landschaps- en natuurbeleid waarin gewenste maatschappelijke ontwikkelingen binnen het bestaande landschap mogelijk worden gemaakt zonder dat dit ten koste gaat van de identiteit en kwaliteit van het landschap.

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Aantal landbouwbedrijven	203	207	210	218	CBS

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Plattelandsprogramma Twentse Kracht - Groene Metropool Twente (incl. LEADER)
- Omgevingswet

Actiepunten:

- **Programma landelijk gebied/Integraal plattelandsplan**
De gemeente wil aan de slag met een programma landelijk gebied. Dit willen wij samen doen met de agrariërs in onze gemeente. Dit sluit goed aan op het Manifest 'Boeren dragen bij aan maatschappelijke opgaven'. Samen met boeren zoeken we naar oplossingen voor bovenstaande opgaven en zorgen voor nieuwe, veerkrachtige verdienmodellen voor de boeren. We gaan de huidige situatie van de agrarische sector in de gemeente Wierden in beeld brengen. Dit onderzoek vormt de basis voor het programma landelijke gebied die wij willen opstellen en het onderzoek dient

tevens als inbreng voor het provinciale gebiedsplan. Daarnaast spelen de volgende plannen en processen:

- Samenwerking in de regio via de Groene Metropool Twente, de Land Bouwers (voorheen Mineral Valley Twente) en Leader, alsmede met onze (keten-)partners om gezamenlijk bovenstaande opgaven op te pakken. We werken in clusterverband (West Twente) ook samen met vier buurgemeenten;
- Project Toekomstgerichte erven. Erfcoaches denken samen met ondernemers en bewoners na over de toekomst van hun erf;
- Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Pilot voor het bereiken van een toekomstbestendig watersysteem, bewust bodemgebruik en toekomstbestendige agrarische bedrijven. Alsmede een pilot in Notter gericht op berging/vasthouden en aanvoer van water.

Lasten 2024: € 50.000 (eenmalig)

Lasten 2024 t/m 2026: € 100.000 per jaar voor het programma landelijk gebied/integraal plattelandsplan.

- **Geluidsscherm A1 zone**

De gemeente Wierden faciliteert al jaren een initiatiefgroep in Enter om te komen tot een geluidswerende voorziening bij Enter Oost. De afgelopen jaren heeft de gemeente Wierden geld gereserveerd voor de financiering van deze maatregel (totaal € 500.000). Het overleg over de financiering en realisatie van de voorziening/het scherm is nog gaande. In de zomer 2023 is dit initiatief ingediend bij het project Opwekking Energie op Rijksgronden (OER). Wel is duidelijk dat de investering veel hoger uit zal vallen dan oorspronkelijk ingeschat. Om te verkennen welke financieringen nog meer mogelijk zijn en of ter plekke een zonnewand voor de opwek van elektriciteit gerealiseerd kan worden is eenmalig budget nodig.

Lasten 2024: € 30.000 (eenmalig)

- **Uitvoering landschapsonderhoud door CONZ (Coöperatie Notter Zuna)**

In Notter-Zuna is als pilotproject een gebiedscoöperatie opgericht (CONZ). Inwoners zetten zich op vrijwillige basis in voor o.a. het realiseren en/of onderhouden van landschapselementen in het gebied. De CONZ heeft in de afgelopen jaren door haar inzet en actieve benadering van grondeigenaren een belangrijke bijdrage geleverd aan het tot stand brengen van verbindingen tussen natuurgebieden. De CONZ ontvangt hiervoor subsidie van de provincie, en krijgt in ruil voor inzet de vergoeding van de SGBDO (Stichting Groene en Blauwe Diensten Overijssel) door. Daarnaast heeft de gemeente diverse jaren geholpen met de uitvoering van aanplant- en onderhoudswerkzaamheden via Baanbrekend Landschap (werkvorm om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan een werkritme te helpen). Het lukt sinds 2023 in de praktijk niet om de ploeg van Baanbrekend Landschap met voldoende mensen in te kunnen zetten. Daarom wordt in overleg tussen de CONZ en de gemeente gekeken hoe eventueel op een andere wijze invulling kan worden gegeven aan ondersteuning van de CONZ. We gaan onderzoeken hoe het landschapsonderhoud gewaarborgd kan blijven en welke rol de gemeente hier in kan vervullen. Hier wordt een PM bedrag voor geraamd.

Lasten 2024-2025: P.M. (eenmalig)

Bestaand beleid:

- **Agrarische sector en landelijk gebied**

Het landelijk gebied verandert en wordt multi-functioneler. Belangrijke trends als klimaatverandering (waterbeheer), demografische en economische ontwikkelingen, technologische ontwikkelingen, energieke samenleving en circulaire economie spelen zeker als het gaat om de ontwikkeling van ons buitengebied. Denk aan opgaven als het gaat om klimaatadaptie, de energietransitie, maar ook de achteruitgang van biodiversiteit, het landschap dat onder druk staat.

Binnen de agrarische sector is er ook een transitie gaande, ook in economische zin. Landelijk wordt een meer op kringloop gerichte landbouw nagestreefd. Dat betekent anders werken en meer samenwerken. Deze veranderingen vormen niet alleen een bedreiging, maar bieden ook kansen voor nieuwe verdienmodellen voor agrariërs (gezinsbedrijven) en andere gebruikers van het landelijk gebied.

Daarnaast willen wij mogelijkheden bieden voor nieuwe functies (in vrijkomende schuren) die de werkgelegenheid en leefbaarheid in het landelijk gebied bevorderen. Samen met agrariërs en andere betrokken partijen gaan wij op zoek naar deze nieuwe verdienmodellen.

Wij benutten kansen die zich voordoen vanuit de regionale programma's, zoals de Groene Metropool Twente en de Agenda voor Twente. Proeftuinen die worden uitgevoerd in het kader van "de Land Bouwers" kunnen ook kansen bieden voor onze agrariërs.

Daarnaast kunnen ervencoaches individuele agrariërs helpen met het toekomstbestendig maken van de bedrijfsvoering en het maken van keuzes daarbij.

4.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2020	2021	2022
Demografische druk	%	82,7	82,8	83,0
Funciemenging	%	48,9	49,2	50,4
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners in leeftijd van 15 t/m 64 jaar	151,8	158,8	167,3

4.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	3.487	1.720	2.632	2.352	2.353	2.253
Baten	-2.738	-748	-1.415	-1.415	-1.415	-1.415
Saldo programma	749	972	1.217	937	938	838

Mutaties reserves:

Storting in reserve	415	50				
Onttrekking aan reserve	-1.374	-304	-984			
Resultaat programma	-211	720	234	938	939	839

Detailtabel programma 4 - Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling

(x €1.000,-)		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
3.10.10	Economische zaken	376	437	446	437	438	438
3.20.40	Esrand	1.518	683	1.394	1.394	1.394	1.394
3.20.50	De Weuste Noord	631	7				
3.20.80	Elsmoat binnen EP	444	39				
3.20.90	Algemeen Grex.Bedr.Terrein	196	3	206	14	14	14
3.30.10	Bedrijfscontacten	18	53	38	38	38	38
3.30.20	Weekmarkten	14	25	25	25	25	25
3.30.30	Jaarmarkten	31	24	33	33	33	33
3.40.20	Bevordering toerisme	178	193	234	234	234	234
5.70.10	Landschapsbescherming en ontw	70	128	77	77	77	77
8.10.10	R.O.-aangelegenheden	12	130	180	100	100	
Totale lasten van het programma		3.488	1.722	2.633	2.352	2.353	2.253
Baten							
3.20.40	Esrand	-1.518	-683	-1.394	-1.394	-1.394	-1.394
3.20.50	De Weuste Noord	-631	-7				
3.20.80	Elsmoat binnen EP	-444	-39				
3.20.90	Algemeen Grex.Bedr.Terrein	-129					
3.30.20	Weekmarkten	-12	-12	-12	-12	-12	-12
3.30.30	Jaarmarkten	-4	-8	-9	-9	-9	-9
Totale baten van het programma		-2.738	-749	-1.415	-1.415	-1.415	-1.415
Saldo programma		748	974	1.218	938	939	839

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027	
Originele begroting	Lasten	454	454	454	454	
	Baten	-555	-555	-455	-455	

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027	
3.10.10	Thema vrijetijdseconomie 2024	Nee	10				
3.20.90	Kapitaallasten bedrijventerrein	Ja		8	8	8	
3.20.90	Kapitaallasten bedrijventerrein	Ja	3	3	3	3	
3.20.90	Vorb.nwe.Bedr.terreinen 2024	Nee	200				
8.10.10	Vitaal Landel.Gebied meerjarig	Nee		100	100		
8.10.10	Prog.land.geb/int.plattel.2024	Nee	100				
8.10.10	Verk.geluidssch. A1 zone 2024	Nee	30				
8.10.10	Progr.Land.Gebied Wierden2024	Nee	50				
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			393	111	111	11	

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027	
0.10.40	Aanw. Reserve grondverkoop	Nee	-984				
3.30.20	Marktgeden weekmarkten	Ja	-1	-1	-1	-1	
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-985	-1	-1	-1	

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

3.20.40 Grondexploitatie

De lasten en baten van grondexploitatie; op dit programma de bedrijventerreinen; worden geraamd aan de hand van de jaarschijven uit de exploitatieopzetten. Doordat het bouwrijp maken en de verkopen in de tijd van elkaar verschillen treedt er een verschil op ten opzichte van 2023. Het betreft nu alleen nog het verder bouwrijp - woonrijp maken van de Esrand.

3.20.90 Bedrijventerreinen

Voor de voorbereiding van nieuwe bedrijventerreinen in Wierden en Enter is € 200.000,- opgenomen in 2024.

3.20 / 8.10.10 / 0.10.10 Ruimtelijke ordening / reserves

De verschillen hebben te maken met het ramen van lasten voor het programma landelijk gebied en de A1 zone. Zie hiervoor actiepunten nieuw beleid.

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalige dekking in het vorige begrotingsjaar.

5 PROGRAMMA PRETTIG WONEN EN LEVEN

Wist u dat?

- De begrote uitgaven € 22,6 miljoen zijn in 2024; inclusief de verplichte boekingen naar de voorraadposten grondexploitatie, de echte geraamde lasten voor grondexploitatie woningbouwlocaties zijn € 2,2 miljoen. De begrote inkomsten wegens verkoop kavels op woningbouwlocaties zijn € 7,6 miljoen.
- De belangrijkste kostenposten taakveld Riolering (€ 2,9 miljoen), taakveld Regionale Brandweer (€ 1,8 miljoen), taakveld Wegen en verkeer (€ 3,3 miljoen) en taakveld Openbaar groen (€ 2,0 miljoen) zijn;
- Belangrijkste risico's zitten in de deelneming in de Veiligheidsregio Twente (verbonden partij) en de grondexploitatie woningbouwlocaties.

Toelichting programma

Iedereen in Wierden kan samen prettig en veilig (blijven) wonen. We zien om naar elkaar en kunnen elkaar ontmoeten. Mensen voelen zich verbonden met elkaar, zowel in de kernen als in de buurtschappen. Plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten, zoals de Kulturhusen, hebben hierin een belangrijke functie.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een aantrekkelijke, veilige en toekomstgerichte Leefomgeving

Gezonde en veilige woon- en leefomgeving: Groene en ruime leefomgeving.

Ruimte voor ontmoeting, sport : Meer diversiteit met ruimte voor nieuwe eigentijdse sporten.

Een klimaat neutrale plattelandsgemeente met groene kernen: Plattelandsgemeente met meer groen in de kernen.

Bij iedere locatie- of gebiedsontwikkeling ruimte voor groen en klimaatmaatregelen.

Iedereen zorgeloos en duurzaam mobiel: Openbare ruimte beter toegankelijk voor ouderen en mensen met een beperking.

Verbeteren verkeersveiligheid voor alle doelgroepen: Robuust fiets-, OV- en autonetwerk.

Fietsnetwerk verder uitbreiden. Optimaal gebruik maken van Smart mobility.

Flexibel en circulair bouwen en inrichten: Inrichting openbare ruimte zo veel als mogelijk flexibel en circulair.

Wat willen we bereiken?

Doelen
Een schoon, heel en veilig ingerichte openbare ruimte
Een evenwichtig (beeld)kwaliteit van de openbare ruimte
Wierden is goed ontsloten (bereikbaar).

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	Meetinstrument
Kwaliteit centrumgebied en ontsluitingswegen	A(B)*	A(B)*	A/B	A/B	IBOR
Kwaliteit wijken	B(C)*	B(C)*	B	A/B	IBOR
Kwaliteit industrieterreinen	B(C)*	B(C)*	B	B	IBOR
Dodelijke verkeersslachtoffers	nog niet bekend	3	3	3	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
Gewonde verkeersslachtoffers	nog niet bekend	29	25	33	BLIQ verkeersveiligheid rapportage
UMS (Uitsluitend Materiële Schade) verkeersongevallen	nog niet bekend	140	133	198	BLIQ verkeersveiligheid rapportage

* streefniveau + ondergrens

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag / Bestuurlijk kader:

- Integraal Beheer Openbare Ruimte Gemeente (IBOR)
- Beleidsplan wegen 2022-2026
- Beheerbeleidsplan civiel technische kunstwerken 2012-2016
- Watertakenplan 2020-2024, duurzaam & toekomstgericht
- Beleidsplan Openbare verlichting
- Mobiliteitsplan 2021-2031
- Speelplaatsenbeleidsplan 2023

In de paragraaf B staan een 2-tal overzichten met daarin aangegeven de aanwezige en geplande actualisatie van de beleids- en beheerplannen voor de openbare ruimte.

Actiepunten:

- **Watertakenplan**

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer (Wm) een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater en grondwater. De manier waarop de gemeente invulling geeft aan deze watertaken heeft zij vastgelegd in het Watertakenplan 2020 t/m 2024 dat door de gemeenteraad is vastgesteld. De opvolger van het Watertakenplan in relatie tot de Omgevingswet wordt in 2024 opgesteld, hier zijn eenmalige middelen voor benodigd die gedekt worden uit de rioolheffing. De laatste investeringssschijf uit het huidige plan loopt door tot en met 2025.

Investering 2024: € 714.700 (doorlopend naar 2025)

Lasten 2024 en 2025 voor zorgplichten en onderzoeken: € 46.500 (eenmalig)

- **Watertakenplan 2026-2030**

Het huidige Watertakenplan loopt tot en met 2024. In 2025 wordt verder gewerkt met dit Watertakenplan. Met het opstellen van een nieuw plan wordt in 2024 begonnen, doorlopend in 2025. Besluitvorming door de raad vindt aansluitend plaats. De exploitatie en investeringen voorkomende uit dit nieuwe plan worden meegenomen in de Nota Meerjarenbeleid 2026-2029. De kosten voor het opstellen van het nieuwe Watertakenplan zijn opgenomen in het huidige Watertakenplan en gedekt binnen de rioolheffing.

Lasten 2025: € 25.000 (eenmalig)

De lasten worden bekostigd uit de rioolheffing.

- **Mobiliteitsplan**

Het Mobiliteitsplan is op 30 maart 2021 door de gemeenteraad vastgesteld. Vanuit het mobiliteitsplan staan fietssuggestiestroken gepland (zie investeringen met structurele lasten) en wordt er onderzoek gedaan naar veiligere opstelplekken voor fietsers, veiligheid op schoolroutes en breng/haal gedrag bij scholen (€ 50.000). Tevens wordt er een jaarlijks krediet voor kleine verkeersmaatregelen aangevraagd.

Door fasering van activiteiten zijn de investeringen uit het mobiliteitsplan één jaar doorgeschoven. In onderstaande tabellen worden de financiële effecten voor het begrotingsjaar 2024 en de jaren daarna (2025-2027) weergegeven.

Structurele lasten 2024					
Omschrijving	Investering	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2024	2024	2025	2026	2027
Mobiliteit 11: kleine verkeersmaatregelen	50.000	3.250	3.200	3.150	3.100
Totaal	50.000	3.250	3.200	3.150	3.100

Enmalige lasten 2024	
Omschrijving	Begroting 2024
Onderzoekskosten	50.000
Totaal	50.000

Structurele lasten 2025 -2027				
Omschrijving	Investering	Structurele lasten		
		2025	2026	2027
Investerings met structurele lasten 2025	865.000	56.225	55.360	54.495
Investerings met structurele lasten 2026	425.000		27.625	27.200
Investerings met structurele lasten 2027	50.000			3.250
Totaal	1.340.000	56.225	82.985	84.945

- **Beleidsplan Wegen**

Door fasering van activiteiten zijn de investeringen uit het beleidsplan wegen één jaar doorgeschoven. Vanuit het vastgestelde beleidsplan Wegen worden de volgende investeringen gedaan:

Structurele lasten 2024					
Omschrijving	Investering	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2024	2024	2025	2026	2027
Wegkantverbetering 2024	80.000	5.200	5.120	5.040	4.960
Totaal	80.000	5.200	5.120	5.040	4.960

Structurele lasten 2025 -2027				
Omschrijving	Investering	Structurele lasten		
		2025	2026	2027
Verbreding Zunaweg 2025	440.000	28.600	28.160	27.720
Wegkantverbetering 2025	80.000	5.200	5.120	5.040
Reconstructie Almelosestraat 2026	680.000		44.200	43.520
Wegkantverbetering 2026	80.000		5.200	5.120
Totaal	1.280.000	33.800	82.680	81.400

- **Beleidsplan Openbare Verlichting**

In 2023 is het nieuwe beleidsplan Openbare Verlichting opgesteld en vastgesteld door de gemeenteraad. Het areaal is dermate verouderd dat een investering noodzakelijk is. Besloten is tot het vervangen op basis van technische levensduur.

Investering 2024: € 228.100

Investering 2025: € 489.000

Investering 2026: € 215.400

Investering 2027: € 316.100

De structurele lasten kunnen binnen het taakveld openbare verlichting worden afgedekt.

- **Investering nieuwe verlichting**

Met een budget voor extra openbare verlichting kan gehoor gegeven worden aan de wensen van de inwoners om de (sociale) veiligheid en leefbaarheid in de openbare ruimte te vergroten. Er kunnen met dit budget jaarlijks 10 lichtmasten worden aangebracht.

Investering 2024 t/m 2027: € 10.000 per jaar

Lasten 2024 e.v.: € 625 (structureel per jaarschijf)

- **Biodivers maaibeheer**

Vanaf medio 2023 wordt er biodivers maaibeheer langs de wegen uitgevoerd. In fase 1(2023) wordt circa de helft biodivers gemaaid. Voor fase 2 (2024) staat gepland om volledig biodivers te maaien. Dat kost extra tijd voor de uitvoering. Om hiervoor ruimte te krijgen wordt het slootonderhoud uitbesteed. Daarnaast is er budget voor extra begeleiding door een ecooloog bij het bermen maaien. Om op deze manier te kunnen maaien is een investering nodig in de benodigde machine, een maaizuigcombinatie.

Lasten 2024 e.v.: € 30.500 (structureel) voor uitbesteding en begeleiding

Investering 2024: € 402.000

Kapitaallasten 2024 e.v.: € 50.250 (structureel)

- **Beleidsplan bomen (buiten de bebouwde kom)**

Het bomenareaal is (deels) aan vervanging toe. De gemeente heeft een groot areaal aan bomen, voornamelijk eiken, langs wegen. Dit levert op termijn knelpunten op. Door de monocultuur aan eiken heeft de eikenprocessierups meer de gelegenheid zich te verspreiden. Daarnaast is de verkeersintensiteit op de wegen waar de bomen staan ook verhoogd. De berm waarin de bomen staan is ook belangrijk voor uitwijken en een plek waar kabels en leidingen liggen. Om adequaat en gericht bomen te vervangen is een Bomenbeleidsplan gewenst.

Lasten 2025: € 15.000 (eenmalig)

- **Integraal beheer openbare ruimte plan 2026-2030**

Om de vier jaar wordt de gemeenteraad gevraagd om de kwaliteitsniveaus voor de openbare ruimte bij te stellen. De kosten voor het beheer worden herberekend en de consequenties van kwaliteitskeuzes worden van advies voorzien en voorgelegd.

Lasten 2025: € 15.000 (eenmalig)

- **Uitvoering speelplaatsenbeleidsplan**

Jaarlijks is geld nodig voor het reconstrueren van speelvoorzieningen. Omdat de bestaande locaties niet meer voldoen en de speeltoestellen verouderd zijn moet er geïnvesteerd worden. In lijn met het speelplaatsenbeleidsplan 2023 worden bestaande locaties geschikt gemaakt voor een bredere doelgroep en andere locaties voor een jongere doelgroep.

Investering 2025 t/m 2027: € 156.000 (jaarlijks)

Lasten 2025 e.v.: 15.525 (structureel per jaarschijf)

Bestaand beleid:

- Op basis van een integraal beheer openbare ruimte (IBOR) te komen tot maatwerk in het onderhoud van de openbare ruimte en waarbij gestuurd wordt op beeldkwaliteit. Hierbij de communicatie tussen bestuur, burger en beheerder bevorderen. Uiteindelijk resulteert dit in een positievere bijdrage aan de tevredenheid van de burger. Binnen het integraal beheersplan is per gebied de gewenste beeldkwaliteit op onderhoudsniveau beschreven.
- Het zeker stellen van kwalitatief goede en betaalbare grafruimte voor de toekomst.
- Begraafplaatsen worden kostendekkend door de eigen buitendienst geëxploiteerd.
- **Speelplaatsen:** de jaarlijkse onderhoudsinspectie wordt uitgevoerd door een onafhankelijk bedrijf. De gemeente voert jaarlijks (afhankelijk van het gebruik) gemiddeld drie keer een visuele controle uit per speelplaats. Om het onderhoudsniveau op peil te houden en de kwaliteit van de speeltoestellen te waarborgen worden het huidige onderhoudsbudget en bestaande kredieten gebruikt. In deze begroting is de 1e jaarschijf van het vastgestelde speelplaatsenbeleidsplan verwerkt. Er wordt er naar toegewerkt om de speelplekken aantrekkelijker te maken voor oudere doelgroepen en te veranderen in sociale ontmoetingsplekken waar jong en oud elkaar ontmoeten.
Bij het (her)inrichten van een speelplaats worden omwonende ouders aangeschreven met het verzoek de speelplaats in buurtbeheer te nemen. In samenwerking met de gemeente wordt de speelplaats aangelegd en onderhouden. Als omwonenden kiezen om de speelplek niet in buurtbeheer te nemen worden de speelplekken sober of niet heringericht. Bij de inrichting van speelplaatsen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de leeftijd van kinderen uit de buurt en de verkeersveiligheid.
- Er moeten voldoende, schone en veilige speel- en trapveldjes in nieuwe wijken worden gerealiseerd en in de bestaande wijken behouden blijven.

- Belangrijkste activiteiten m.b.t. groen hebben betrekking op beleid, beheer, klachten en toezicht, regulier onderhoud van het openbaar groen, omvormingen en onderhoud van bomen. De werkzaamheden worden nagenoeg volledig uitgevoerd door de buitendienst.
- Het beheer van bomen is een zorgplicht. Door klimatologische omstandigheden en waarschijnlijk ook vanwege uitbreiding van waterwinning staat de kwaliteit van het bomenareaal onder druk. Dit resulteert in kap en vervanging en extra snoei en controle.
- Met betrekking tot riolering spitst het beleid zich toe op de drie zorgplichten, te weten: Grond- hemel & afvalwater. Het huidige beleid is met name gericht op beheer, klachten en toezicht en regulier onderhoud van het gemeentelijk rioleringsnetwerk. Voor rioolreparaties, vervanging van riolering, vervanging van pompen en gemalen en taken vanuit de zorgplicht worden jaarlijks kredieten beschikbaar gesteld. Alle jaarlijkse lasten worden gedekt door de opbrengst uit de rioolheffing. Deze heffing is 100% kostendekkend. Het Watertakenplan 2020-2024 is op 9 juli 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. De rioolheffing wordt tot 2040 jaarlijks met 1% verhoogd exclusief de inflatoire aanpassing.
- Doelstelling uit Nota bodembeheer, Bodemkwaliteitskaart buitengebied en Bodemfunctiekaart: op milieuhygiënisch verantwoorde en kostenefficiënte wijze de toepassing van grond en baggerspecie mogelijk maken.
- Het verbod op asbest is door de regering uitgesteld. Lokaal gaan we toe werken naar een gerichte lokale aanpak. Binnen de gemeente Wierden is sprake van circa 400.000 m² asbest. In combinatie met onze aanpak op gebied van duurzaamheid. Asbest eraf en zon erop. Dit project vorm geven samen met lokale ondernemers.

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Een gezonde en toegankelijke woningmarkt voor iedereen

Wat willen we bereiken?

Doelen
De woningmarkt is gezond en toegankelijk voor iedereen Samen gezond en veilig wonen, werken en leven (bron: toekomstvisie)
Het is prettig wonen en leven in 'de woongemeente' Wierden Samen werken aan goed en betaalbaar wonen (bron: Lokale Woonagenda) Een woning voor nu en later (bron: Toekomstvisie)

Monitoring

Indicator	2022	2021	2020	2019	2018	Meet-instrument
Aantal huishoudens	9759	9689	9633	9532	9482	CBS
Aantal gerealiseerde nieuwbouw woningen	77	64	78	133	67	CBS/RWP Monitor Provincie
Aantal verkochte woningen	218	285	nb	243	256	CBS
Ontwikkeling gemiddelde koopsom	€426.593	€373.414	€ 346.843	€311.147	€277.318	CBS/Provinciale monitor
Ontwikkeling huurlasten	nb	nb	nb	€758,-	€740,-	CBS/Provinciale monitor
Positie beste woongemeente NL (Overijssel)	20e (2) als gevolg van andere meetmethode kan de positie over de afgelopen jaren niet vergeleken worden met de uitkomst van 2022	11e (1e)	13e (1e)	11e (1e)	17e (1e)	Elsevier/Bureau Bouters

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag / Bestuurlijk kader:

- Woningwet
- Lokale Woonagenda 2022-2026

Actiepunten:

- **Lokale woonagenda 2022-2026**

Onze, in het voorjaar van 2022 door de raad vastgestelde, woonvisie met de titel "Lokale Woonagenda 2022-2026" geeft antwoord op de vraag wat voor gemeente we willen zijn qua wonen en welke woonvraagstukken prioriteit hebben. Hierbij houden we rekening met de huidige ontwikkelingen op de woningmarkt. De hoofdthema's zijn "Betaalbaarheid en beschikbaarheid", 'Wonen en zorg', Toekomstbestendigheid en "Leefbaarheid". De komende jaren wordt volop ingezet op deze thema's. Hierin heeft de realisatie van nieuwbouwprojecten om het tekort op de woningmarkt te verminderen, de hoogste prioriteit. Tot 2031 voorzien we het toevoegen van minimaal 860 woningen. De komende jaren zetten we vooral in op de realisatie van nieuwbouw in de De Berghorst, Zuidbroek, De Klomphof en Zenderink. Ook zetten we gemeentebreed in op nieuwe woonconcepten en collectief particulier opdrachtgeverschap. Komend jaar zullen we ook een nadere invulling geven aan de wonen en zorgvisie. Dit is een wettelijke verplichting.

NB voorbereiding woningbouwlocaties staan onder Ruimtelijke Ontwikkeling Dorpen en Buurtschappen.

Voor het (tussentijds) monitoren en uitvoeren van de nieuwe Lokale Woonagenda 2022-2026 worden de volgende eenmalige budgetten opgenomen:

Eenmalige lasten 2024 -2026			
Omschrijving	Eenmalige lasten		
	2024	2025	2026
Monitoring (tussentijds) Lokale Woonagenda 2022-2026	7.500		
Onderzoek en voorbereiding nieuwe woonvormen	20.000	20.000	
Herijking woningmarktonderzoek		15.000	
Evaluatie Lokale Woonagenda 2022-2026		10.000	
Ontwikkeling Woonagenda 2027-2031			30.000
Totaal	27.500	45.000	30.000

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Prettige woon en leefomgeving in Dorpen en Buurtschappen

Wat willen we bereiken?

Doelen

Als gevolg van ruimtelijke projecten is het prettig wonen en leven in alle dorpen en buurtschappen.

Het is prettig wonen en leven in 'de woongemeente' Wierden

Samen werken aan goed en betaalbaar wonen (bron: Lokale Woonagenda)

Een woning voor nu en later (bron: Toekomstvisie)

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader

- Structuurvisie Wierden d.d. 5 oktober 2010

Actiepunten

Nieuwe locaties woningbouw

De doelstelling om voldoende woningen te bouwen is vastgelegd in de (dynamische) lokale woonagenda. De hoofdpoging is gemiddeld genomen 100 woningen per jaar te realiseren. Deze bouwopgave loopt door tot en met 2030 en is ook afgesproken met het Rijk en de provincie Overijssel in de regionale woondeal Twente eind 2022. In overleg met de marktpartijen dient er aandacht te zijn voor een goede fasering van de woningbouwprojecten, zodat vraag en aanbod op de lokale woningmarkt (zowel kwantitatief als kwalitatief) goed op elkaar blijft aansluiten, om te voorkomen dat de verschillende bouwprojecten elkaar gaan beconcurreren.

- **Flexwoningen tweede fase**

Na realisatie van ca. 25 flexwoningen aan de Snoekweg samen met Reggewoon zal in 2024 een mogelijk volgende locatie met 25 flexwoningen ontwikkeld gaan worden. Lasten 2024: € 50.000 (voorbereidingskrediet)

- **Kern Wierden - Vervolg Zuidbroek (Klumpershoek)**

In 2023 wordt het laatste gedeelte van Zuidbroek in Wierden bouwrijp gemaakt (deelgebied 3). De komende jaren worden hier woningen voor alle doelgroepen gebouwd. Om voor te sorteren op de toekomstige woningbouwbehoefte in Wierden, is het gewenst om in 2026 een onderzoek te starten naar een mogelijke woningbouwuitbreiding van Wierden in het gebied rondom de Klumpershoek. Lasten 2026: € 100.000 (voorbereidingskrediet)

- **Verkenning woningbouwmogelijkheden Hoge Hexel**

De ontwikkeling van woningbouw in Hoge Hexel is afhankelijk van marktsituatie, grondpositie en personele capaciteit en zal uiterlijk in 2026 moeten starten om aan de lokale behoefte te voldoen (op basis van het meest recente woningmarktonderzoek). Voor een zorgvuldige voorbereiding is een krediet nodig.
Lasten 2026: € 50.000 (voorbereidingskrediet)

- **Kern Enter - De Berghorst fase 3**

Op 20 september 2023 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan voor De Berghorst fase 2 vastgesteld. Om in te kunnen spelen op de toekomstige woningbouwbehoefte in Enter, is het gewenst om in 2026 te starten met de voorbereiding voor de ontwikkeling van de laatste fase van De Berghorst, fase 3.
Lasten 2026 € 100.000 (voorbereidingskrediet)

Verkenning mogelijkheden nieuwe gebiedsontwikkeling

We hebben een aantal gebieden in beeld die in de toekomst om een andere invulling vragen. We gaan de ontwikkelingsmogelijkheden voor de volgende gebieden verkennen.

- **Kern Wierden - Ontwikkelvisie Anjelierstraat-Tulpenstraat**

Op 31 januari 2023 heeft de gemeenteraad het Plan van Aanpak ontwikkelvisie Anjelierstraat-Tulpenstraat vastgesteld. Dit gebied is al enkele jaren in beeld als mogelijke inbreidings-, herstructureringslocatie in Wierden met focus op woningbouw. In 2023 wordt de lopende inventariserende fase afgerond. Daarbij is veel aandacht voor participatie. De volgende fases worden gestart nadat de uitkomsten van het onderzoek Verplaatsing gemeentewerf en onderzoek gemeentelijk vastgoed bekend zijn.

Voor het opstellen van de ontwikkelvisie is een krediet van € 50.000,- beschikbaar voor onder meer de inhuur van een stedenbouwkundig bureau en directe projectuitgaven, bijvoorbeeld rond participatie. Vanwege oplopende kosten bij bureaus en voor de in dit stadium benodigde onderzoeken (bijv. verkeer) is het nodig om het budget op te plussen met eenzelfde bedrag.

Lasten 2024 : € 50.000 (eenmalig)

- **Herontwikkeling Wilhelminastraat**

De herontwikkeling van de locatie gymlokaal Wilhelminastraat wordt afgestemd op einde van het gebruik van de gymzaal in 2025.

Lasten 2026: € 50.000 (eenmalig)

- **Kern Enter - Vrijkomende schoollocaties Enter**

Rekening houdend met de ontwikkeling van een nieuwe schoollocatie in Enter, onderzoeken we welke herontwikkelingsmogelijkheden er zijn op de vrijkomende schoollocaties. Uiteraard dienen we hierbij rekening te houden met de voorwaarden vanuit het Didam arrest bij mogelijke ontwikkelingen op deze locaties.

Lasten 2026: € 100.000 (eenmalig)

BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Veilige gemeente

Wierden wil een veilige en prettige gemeente zijn om in te wonen, werken, ondernemen en recreëren. Daar vloeit uit voort dat wij inzetten op het voorkomen en bestrijden van criminaliteit en ondermijning, samen met onze partners. Ook is er daarbij aandacht voor digitale veiligheid, een fenomeen dat zich steeds meer doet gelden.

De crisisbeheersing, regionaal georganiseerd, is goed geregeld en Wierden draagt daar haar steentje aan bij.

Wat willen we bereiken?

Doelen
Ondermijning wordt teruggedrongen en zo mogelijk een halt toegeroepen
Het wordt voor criminelen onaantrekkelijk gemaakt om zich in Wierden te vestigen
Door intensieve interne en externe samenwerking krijgen criminelen binnen het grondgebied van de gemeente Wierden geen kans zich te ontwikkelen.
Drempels opwerpen om jeugd uit criminaliteit te houden
Bewustwording bevorderen bij inwoners en ondernemers
Vergroten digitale weerbaarheid inwoners en ondernemers
Vergroten Omgevingsveiligheid in het kader van de Omgevingswet
Vergroten Spoorveiligheid
Verminderen Cybercriminaliteit

Monitoring

- Veilige woon en leefomgeving
- Zorg en Veiligheid
- Jeugd en Veiligheid
- Ondermijnende Criminaliteit
- Bedrijvigheid en Veiligheid
- Gedigitaliseerde Criminaliteit
- Reactietijd Hulpdiensten
- Informatieveiligheid

Bron van alle monitoringspunten is waarstaatjegemeente.nl

Wat gaan we er voor doen?

Wettelijke grondslag en bestuurlijk kader:

- Kadernota integraal veiligheidsbeleid 2013-2016.
- Extern veiligheidsbeleid gemeente Wierden 2015-2019.
- Programma Hoogfrequent Spoorvervoer-Goederenvervoer Oost Nederland(PHS-GON).

Actiepunten:

- **Kenniscentrum Mensenhandel Twente**

In de aanpak Mensenhandel Twente heeft het college haar ambities vastgelegd om regionaal mensenhandel aan te pakken. De ambities zijn vastgelegd in een uitvoeringsplan en zijn grotendeels ondergebracht bij het Kenniscentrum Mensenhandel Twente. In de aanpak Mensenhandel Twente is aangegeven dat de kosten voor het Kenniscentrum Mensenhandel voor 2023 volledig bekostigd worden vanuit de DUVO gelden. Of de huidige subsidie voor 2024 en verder voldoende is op dit moment niet te garanderen. Daarnaast is er geen volledig zicht op de uitwerking van de aanpak Mensenhandel Twente op het lokale beleid. Door de komst van het Kenniscentrum Mensenhandel Twente neemt de casuïstiek toe. Dit kan betekenen dat er in de toekomst extra lokale middelen nodig zijn. In de begroting houden we hier rekening mee.

Lasten 2024 e.v.: € 15.000 (structureel)
- **Spoorveiligheid**

Met het Basisnet wordt een duurzaam evenwicht beoogd tussen het vervoer van gevaarlijke stoffen, ruimtelijke ontwikkelingen en veiligheid. Het vervoer van gevaarlijke stoffen is mogelijk, maar er worden grenzen gesteld aan de risico's waarbij ruimtelijke ontwikkeling langs infrastructuur verantwoord moet plaatsvinden. Het zit in de planning dat de bevoegdheid over het Basisnet bij de burgemeester komt te liggen. Het is verstandig om een risicoanalyse te maken over de gevolgen hiervan.

Lasten 2024: € 10.000 (eenmalig)
- **Trillingen**

Op dit moment ondervinden inwoners klachten van trillingen in en om hun woning. Deze kunnen veroorzaakt worden door verschillende bronnen. Denk bijvoorbeeld aan spoortrillingen, geluidstrillingen, rijdend en stilstaand vrachtverkeer. Op dit moment ontbreekt het aan duidelijke wetgeving hierin. De gemeente Wierden wil zicht krijgen op de toename van deze trillingen (nu gericht op het spoor) en daarvoor dient men vanuit een nulmeting zichtbaar te kunnen maken of er een toename of juist een afname wordt geconstateerd.

Lasten 2024: € 25.000 (eenmalig)
- **Stikstofproblematiek**

Per project is er een verplichting om onderzoek te doen naar gevolgen van de uitstoot van stikstof. Gezien de complexiteit van het onderwerp en de invloed die dit heeft op gewenste ontwikkelingen, is het wenselijk om bij bepaalde vraagstukken een contra-expertise aan te kunnen vragen. Het hebben van een ontoereikende stikstofmeting kan grote gevolgen hebben voor de toekomst.

Lasten 2024 e.v.: € 20.000 (structureel)
- **Overheidsloket gevolgen trillingen**

Op initiatief van het Ministerie en Prorail is de gemeente Wierden benaderd met de vraag of men wil mee werken aan een pilot gericht op de bewoners aan het spoor. Via dit loket wil men de burgers, die aan het spoor wonen en klachten hierover

hebben, gaan helpen. Dit kan gaan om gezondheidsklachten, geluidsklachten of anderzijds. Hierdoor zou je nog meer zicht krijgen op de gevolgen van het wonen aan het spoor. Er wordt, samen met IenW en ProRail, gekeken naar een loket waar inwoners terecht kunnen met vragen dan wel zorgen over het woongenot aan het spoor.

Lasten 2024: € 5.000 (eenmalig)

- **Omgevingsveiligheid/Spoor ov/vervoer gevaarlijke stoffen**

De Omgevingswet, die per 1 januari 2024 wordt ingevoerd, geeft nieuwe eisen aan omgevingsveiligheid nieuwbouw en niet aan bestaande bouw. Omgevingsveiligheid biedt de kaders waarmee een gebied zo ingericht kan worden, dat mensen die er wonen of werken voldoende beschermd zijn bij ongevallen met gevaarlijke stoffen. Hiervoor is onderzoek nodig naar nieuwe projecten, zoals alle ontwikkeling aan het spoor (denk aan woningbouw).

Lasten 2024 e.v.: € 5.000 (structureel)

- **BRO**

De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is een centrale registratie met publieke gegevens over de Nederlandse ondergrond. Vanuit één plek kunnen gebruikers binnenkort digitaal gegevens opvragen over bodem en ondergrond. Iedere overheidsorganisatie heeft een BRO-coördinator. Om al deze data te kunnen borgen, wordt dit omgezet naar 1 systeem boven- en ondergrond.

Lasten 2024: € 25.000 (eenmalig)

- **Luchtkwaliteit**

Luchtverontreiniging kent geen grenzen en wordt door vele bronnen in en rondom Overijssel beïnvloed. Met de aanpak van de binnenlandse bronnen streven we naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. De maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord werken we uit in themagroepen en we sluiten waar mogelijk aan bij lopende initiatieven. In alle sectoren starten overheden in samenspraak met bedrijven en burgers initiatieven en acties voor schonere lucht. Er zal in samenspraak waarschijnlijk een campagne worden opgezet.

Lasten 2024: € 5.000 (eenmalig)

- **Integrale veiligheid, Openbare veiligheid, Veilig buitengebied**

In 2023 is het ondermijningsproject Veilig Buitengebied opgestart. Hierbij is het de bedoeling dat in het buitengebied signalen van ondermijning worden opgepakt en acties hierop worden ondernomen.

Lasten 2024 en 2025: € 5.000 per jaar (eenmalig)

- **Opvang diverse stromen vluchtelingen en ontheemden**

Voor de veiligheid rondom de diverse locaties voor opvang van ontheemden en vluchtelingen is het noodzakelijk dat een BOA dagelijks de verschillende locaties bezoekt. Dit om de relatie tussen de ontheemden/vluchtelingen, maar ook tussen gemeente, omwonenden en andere instanties goed te houden.

Lasten 2024: € 10.000 (eenmalig voor voorlichting en campagnes)

Bestaand beleid:

De volgende thema's / prioriteiten zijn benoemd voor het komende 2 jaar:

- 1) Beleid op orde, waarbij de volgende beleidsterreinen als eerste worden aangepakt:
 - A) BIBOB beleid, en mede organiseren dat dit onderdeel wordt van de werkprocessen;
 - B) Beleidsplan kinderopvang opstellen, gekoppeld aan bouwkundige eisen/inzet Brandweer.
- 2) Ondernijning:
 - A) Lokaal ondernijningsoverleg opstarten;
 - B) Deelname aan Regionale samenwerkingsverbanden ondernijning;
 - C) 3 maal per jaar week van de ondernijning;
 - D) Actiepunten vanuit de Weerbaarheidsscan uitvoeren;
 - E) Interne bewustwording organiseren.
- 3) Cybercriminaliteit en bedrijf continuïteit plan, zorgen met andere afdelingen dat bewustwording van deze thema's georganiseerd wordt.
- 4) Jeugd en veiligheid, aandacht voor hangjongeren en regie oppakken om samen met de jeugdzorgmedewerkers preventie voorrang te geven.
- 5) Omgevingsveiligheid:
 - A) Spoorveiligheid;
 - B) Opstellen van een visie op de ondergrond (asbest, munitie, drinkwaterverontreiniging etc.)
- 6) Integraal Veiligheidsplan op hoofdlijnen, gekoppeld aan (tweejaarlijkse) operationele plannen en een uitvoeringsagenda.
- 7) Aanpak zorgfraude in samenwerking met het sociaal domein.
- 8) Zorgstructuur opzetten voor de afstemmingsoverleggen en de signaleringsfunctie Zorg en Veiligheid.
- 9) Aanpak verwarde personen.
- 10) Risicoanalyse invullen voor Ruimtelijke ontwikkeling, Bouw en APV.
- 11) Een pilot uitvoeren voor de implementatie van de Wet kwaliteitsborging.
- 12) Samenwerking met de Veiligheidsregio Twente stabiliseren.
- 13) Interne Veiligheid:
 - A) Agressieprotocol;
 - B) Gebouw/toegangsbeleid;
 - C) Risico inventarisatie en evaluatie.

De Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle veertien Twentse gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, andere overheden en Openbaar Ministerie.

De VRT heeft een beleidsplan opgesteld voor de jaren 2021-2024.

De speerpunten van dit beleidsplan (2021-2024) zijn:

1. continuïteit en stabiliteit, het goed blijven doen, zoals ze dat nu doen, met voldoende mensen en middelen;
2. een nieuwe meldkamerlocatie in Apeldoorn;
3. aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren;

4. Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen;
5. anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering;
6. anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op de taken van de VRT.

5.1 HOE GAAN WE DIT METEN?

Beleidsindicatoren				
Omschrijving indicator	Eenheid	2020	2021	2022
Demografische druk	%	82,7	82,8	83,0
Diefstallen uit woning	Per 1.000 inwoners	1,0	0,8	1,4
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	755	798	863
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	781	825	892
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	278	297	338
Geweldsmisdrijven	Per 1.000 inwoners	1,0	1,6	1,6
Nieuw gebouwde woningen	Per 1.000 woningen	7,9	6,4	7,7
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Per 1.000 inwoners	1,8	2,9	2,6
Verwijzingen Halt	Per 1.000 jongeren (12-17 jr)	4	4	5
Winkeldiefstallen	Per 1.000 inwoners	0,8	0,4	0,6

5.2 WAT MAG HET KOSTEN?

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	11.240	12.944	22.722	22.738	23.161	22.784
Baten	-5.266	-5.572	-14.280	-14.372	-14.353	-14.390
Saldo programma	5.974	7.372	8.442	8.366	8.808	8.394

Mutaties reserves:

Storting in reserve	1.325	542	542	542	542	542
Onttrekking aan reserve	-535	-568	-567	-567	-567	-567
Resultaat programma	6.764	7.346	8.417	8.342	8.783	8.370

Detailtabel programma 5 - Prettig wonen en leven

(x €1.000,-)		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
1.10.10	Brandkranen	15	20	19	19	19	19
1.10.20	Regionale brandweer	1.530	1.625	1.829	1.829	1.829	1.829
1.10.30	Rampenbestrijding	41	36	34	34	34	34
1.20.10	Dierenbescherming	15	17	17	17	17	17
1.20.20	Overige maatregelen	30	31	44	44	44	44
1.20.30	Openbare orde en veiligheid		17	62	22	17	17
2.10.10	Wegen	1.691	2.160	2.321	2.391	2.438	2.441
2.10.20	Verlichting	165	319	321	322	322	323
2.10.30	Bruggen	22	118	176	176	176	176
2.10.40	Gladheidbestrijding	83	108	69	69	69	69
2.10.60	Verkeersregulerende voorz.	142	164	197	197	197	197
2.10.70	Verkeersveiligheid algemeen	189	200	236	236	236	236
3.40.10	Volksfeesten	33	37	24	24	24	24
5.70.10	Landschapsbescherming en ontw		30	30	30	30	30
5.70.20	Wandelplaatsen, plantsoenen ed	1.753	1.861	2.036	2.036	2.036	2.036
5.70.30	Volkstuinen	1	1	1	1	1	1
5.70.50	Speelplaatsen voor de jeugd	88	95	92	105	118	131
6.10.70	Buurt-, clubhuiz., kulturhus.	41	47	50	50	50	50
7.20.10	Rioolbeheer	2.517	2.495	2.896	2.981	2.963	3.000
7.40.10	Milieuaangelegenheden	677	733	963	933	933	933
7.40.20	Overige zaken	1	2	2	2	2	2

7.50.10	Begraven	279	276	289	289	289	289
8.10.10	R.O.-aangelegenheden	875	939	968	868	1.268	868
8.20.10	Algemeen bouwgrondexpl.	212	63	82	82	82	82
8.20.20	Zenderink		-767	2.973	2.973	2.973	2.973
8.20.40	Zuidbroek DG2		10				
8.20.50	Kleen Esch	531	98				
8.20.60	De Berghorst		131				
8.20.70	De Berghorst 2		59	4.023	4.023	4.023	4.023
8.20.80	Zuidbroek DG3	178	1.909	2.787	2.787	2.787	2.787
8.30.10	Woningexploitatie	32	26	42	42	42	42
8.30.20	Volkshuisvesting	102	83	116	133	118	88
8.30.30	Bouwtoezicht			25	25	25	25
Totale lasten van het programma		11.243	12.943	22.724	22.740	23.162	22.786
Baten							
2.10.10	Wegen	-38	-24	-24	-24	-24	-24
2.10.60	Verkeersregulerende voorz.	-24	-23	-23	-23	-23	-23
2.10.70	Verkeersveiligheid algemeen	-26	-27	-27	-27	-27	-27
5.70.20	Wandelplaatsen, plantsoenen ed	-38	-30	-33	-33	-33	-33
6.10.70	Buurt-, clubhuiz., kulturhus.	-5	-5	-5	-5	-5	-5
7.20.10	Rioolbeheer	-163	-149	-106	-112	-40	-40
7.20.20	Rioolheffing	-3.209	-3.365	-3.652	-3.738	-3.791	-3.828
7.50.20	Baten Begraafplaatsrechten	-233	-345	-360	-360	-360	-360
8.10.10	R.O.-aangelegenheden	-102	-90	-165	-165	-165	-165
8.20.10	Algemeen bouwgrondexpl.	-713					
8.20.20	Zenderink		767	-2.973	-2.973	-2.973	-2.973
8.20.40	Zuidbroek DG2		-10				
8.20.50	Kleen Esch	-531	-98				
8.20.60	De Berghorst		-190				
8.20.70	De Berghorst 2			-4.064	-4.064	-4.064	-4.064
8.20.80	Zuidbroek DG3	-178	-1.972	-2.828	-2.828	-2.828	-2.828
8.30.10	Woningexploitatie	-9	-10	-21	-21	-21	-21
Totale baten van het programma		-5.269	-5.571	-14.281	-14.373	-14.354	-14.391
Saldo programma		5.974	7.372	8.442	8.367	8.808	8.395

Nieuw en gewijzigd beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming	
		2024	2025	2026	2027
Originele begroting	Lasten	244	244	244	244
	Baten	-195	-137	-137	-137

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenraming	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
1.20.30	Kenniscentr.Mensenhand.Twente	Ja	15	15	15	15
1.20.30	Nulmeting trill.oz.spoor 2024	Nee	25			
1.20.30	Pilot overh.loket trill. 2024	Nee	5			
1.20.30	Veil.Buiten.ond.proj.2024-2025	Nee	5			
1.20.30	Spoorveilig.risicoanalys.2024	Nee	10			
1.20.30	Veil.Buiten.ond.proj.2024-2025	Nee		5		
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja		90	167	170
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja	31	31	31	31
2.10.10	Mob.plan div.oz veil.2024-2027	Nee	50			
2.10.10	Klein onderhoud bermen, derden	Ja	30	30	30	30
2.10.10	Uren voert./mater. bermen	Ja	50	50	50	50
2.10.10	Inv. Mobiliteitsplan meerjarig	Nee		30		
2.10.20	Kapitaallasten OV	Ja		28	43	66
2.10.20	Stroom OVL	Ja	-15	-15	-15	-15
2.10.20	Stroom OVL	Ja		-28	-42	-64
2.10.20	Kapitaallasten OV	Ja	16	16	16	16
5.70.50	Kapitaallasten speelplaatsen	Ja		13	26	39
5.70.50	Onderhoud speelwerktuigen	Ja		2	2	2
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee				
7.20.10	Zorgplicht watertakenplan 2024	Nee	7			
7.20.10	Kapitaallasten,enz rioolbeheer	Ja	25	25	25	25
7.20.10	Storting voorziening riolering	Ja		-5	-5	-5
7.20.10	Bew.Initiativ.klimaatadap.2024	Nee	20			
7.20.10	Stim. Maatregel Inw. 2024	Nee	25			
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee				
7.20.10	Onderz.Maatr.Watertakenpl.2024	Nee	14			
7.20.10	Onderz.Maatr.Watertaken meerja	Nee		46		
7.20.10	Storting voorziening riolering	Ja	-25	-25	-25	-25
7.20.10	Watertakenplan 2025	Nee		25		

7.40.10	Schone Lucht Akkoord 2024	Nee	5			
7.40.10	Basisreg. ondergr. 2023-2024	Nee	25			
7.50.10	Kapitaallasten, enz. Begraven	Ja	1	1	1	1
8.10.10	Onderz. Visie Anj-Tulpstr. 2024	Nee	50			
8.10.10	Voorber. Flex wonen II 2024	Nee	50			
8.10.10	Enter Vrijk.school. 2026-2027	Nee			100	
8.10.10	Hoge Hexel Verk.woningb. 2026	Nee			50	
8.10.10	Kern Enter-Berghor.3 2026-2027	Nee			100	
8.10.10	Herontw.Wilhelmstr. 2026-2027	Nee			50	
8.10.10	Wierd.verk.zuidbr.Klump.26-27	Nee			100	
8.30.20	Monitor.Lok.Woonag. 2022-2026	Nee	8			
8.30.20	Herijking woningmarktoz. 2025	Nee		15		
8.30.20	Lok.Woonagenda evaluatie 2025	Nee		10		
8.30.20	Ontwik. Woonagenda 2027-2031	Nee			30	
8.30.20	Oz.vorb.nwe.woonvor.2024-2025	Nee	20			
8.30.20	Oz.vorb.nwe.woonvor.2024-2025	Nee		20		
8.30.30	Stikstofprobl.contra expertise	Ja	20	20	20	20
8.30.30	Omgevingsveiligheid nieuwbouw	Ja	5	5	5	5
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			472	404	774	361

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenraming		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee	-66			
7.20.10	Onttrekking voorziening rioler	Nee		-72		
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			-66	-72	0	0

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
1.20.20	Kapitaallasten openbare orde	Ja	7	7	7	7
1.20.20	Onderhoud Camera Stationsomg.	Ja	4	4	4	4
2.10.10	Kapitaallasten,enz. Wegen	Ja	20	20	20	20
7.40.10	Uitv.plan Twentse VTH Samenwer	Ja	20	20	20	20
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			51	51	51	51

(x €1.000,-)			Begroting	Meerjarenbegroting		
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
7.50.20	Begrafenisrechten	Ja	-16	-16	-16	-16
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-16	-16	-16	-16

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

8.20.20/ 8.20.70/ 8.20.80 Grondexploitatie

De lasten en baten van grondexploitatie; op dit programma de woningbouwlocaties; worden geraamd aan de hand van de jaarschijven uit de exploitatieopzetten. Doordat het bouwrijp maken en de verkopen gedurende de jaren fluctueren treedt er een verschil op ten opzichte van 2023.

1.10.20 Veiligheidsregio Twente

De bijdrage aan de Veiligheidsregio Twente (VRT) neemt toe met ca. € 200.000 en is conform de vastgestelde begroting 2024 van de VRT. Deze stijging is het gevolg van loon- en prijscompensatie, de benodigde inflatiecorrectie van de beschikbare ruimte aan kapitaallasten ter dekking van vervangingsinvesteringen en de herijking van de verdeelmaatstaven in het Gemeentefonds die als basis dient voor de verdeling van de kosten over de deelnemende gemeenten. De prijscompensatie is in lijn met de richtlijnen en kaders die met de gemeenten zijn afgestemd.

2.10.10 Wegen

De lasten van de maatregelen voortkomend uit het Mobiliteitsplan zijn wegens fasering 1 jaar doorgeschoven. Het bio divers maaien brengt € 30.000 aan extra kosten met zich mee. Daarnaast wordt voorgesteld hiervoor een maaizuigcombinatie aan te schaffen die structureel € 50.000,- kapitaallasten heeft. Een voordeel van € 30.000 treedt op op het programma overhead wegens het niet vervangen van een 2 tal voertuigen. De lasten van het vastgestelde beleidsplan openbare verlichting zijn opgenomen in de begroting.

5.70.20 Plantsoenen

Op dit taakveld is per saldo € 71.000 extra geraamd wegens areaaluitbreiding in verband met het overgaan van het onderhoud van afgesloten complexen van de grondexploitatie naar normaal onderhoud binnen de "algemene dienst". Verder worden in toenemende mate machines gebruikt die voor een bedrag van € 100.000 door zijn belast naar dit taakveld.

7.20.10 Riolering

Er wordt gewerkt met het Watertakenplan 2020-2024. De hiermee gemoeide kosten en opbrengsten voor 2024 zijn geraamd in deze begroting. Het verschil met 2023 wordt voornamelijk veroorzaakt door minder rentetoerekening ter grootte van € 190.000,- en meer opbrengsten wegens meer aansluitingen ad. € 300.000,- Daardoor is de storting in de

rioolvoorziening aanzienlijk hoger geworden. De middelen in de voorziening zijn bestemd voor onderhoud en investering in riolering. Zie ook paragraaf G van deze begroting.

7.40.10 Milieuaangelegenheden/ bijdrage Omgevingsdienst Twente

De geraamde bijdrage aan de ODT neemt toe met ca. € 200.000,-. Dit is conform de vastgestelde begroting 2024 van de ODT.

Zoals bekend wordt met ingang van 2024 uitgegaan van outputfinanciering. Ter voorbereiding hierop heeft er in 2022 een traject voor de herijking van de financiering plaatsgevonden. Dit traject is in nauw overleg met het ODT en de gemeenten doorlopen. De gemeenten hebben hierbij een hoge mate van betrokkenheid gehad en er is per gemeente gesproken over de individuele effecten van de herijking. Basis hiervoor is een evenwichtige inbreng van taken door alle deelnemers aan de hand van het vastgestelde regionale ambitieniveau, het inrichtingenbestand en een geactualiseerde Product-Diensten-Catalogus waarbij de nadruk ligt op een zorgvuldige bepaling van kentallen per product. We gaan dus betalen voor wat we gaan afnemen aan uren.

De toename van kosten wordt veroorzaakt door een hogere afname van uren, de reguliere loon- en prijscompensatie en overige zaken (m.n. huisvesting en bedrijfskosten).

Overig

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en indien van toepassing door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in het vorige begrotingsjaar.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

TOELICHTING

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen geeft inzicht in een aantal algemene inkomstenbronnen van de gemeente, zoals de algemene uitkering, de gemeentelijke belastingen en beleggingen.

Dit overzicht is geen raadsprogramma maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

FINANCIËEL OVERZICHT

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	33	1.123	2.176	2.198	2.155	2.071
Baten	-47.367	-45.987	-52.883	-53.751	-48.609	-48.725
Saldo programma	-47.334	-44.864	-50.707	-51.553	-46.454	-46.654

Mutaties reserves:

Storting in reserve	6.049	972	40	34	34	34
Onttrekking aan reserve	-3.166	-2.769	-6.018	-466	-1.751	-1.181
Resultaat programma	-44.451	-46.660	-56.687	-51.985	-48.172	-47.802

Detailtabel Algemene dekkingsmiddelen

(x €1.000,-)		Werkelijk		Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
0.50.20	Rente	-25	-3	-167	-167	-167	-167
0.50.30	Rente verstrekte geldleningen	193	173	163	163	163	163
0.80.30	Overige stelposten	-135	1.363	2.589	2.611	2.568	2.484
0.80.40	Onderuitputting		-410	-410	-410	-410	-410
Totale lasten van het programma		33	1.123	2.175	2.197	2.154	2.070
Baten							
0.20.40	Gemeent. basisadm. personen	-56	-52	-56	-56	-56	-56
0.50.10	Beleggingen	-1.094	-1.051	-1.068	-1.068	-697	-697
0.50.20	Rente	-98					
0.50.30	Rente verstrekte geldleningen	-194	-173	-163	-163	-163	-163
0.61.20	Baten ozb woningen	-3.478	-3.520	-3.658	-3.746	-3.801	-3.839
0.62.10	Baten ozb niet woningen	-1.561	-1.606	-1.767	-1.767	-1.767	-1.767
0.64.40	Baten reclamebelasting	1	-60	-60	-60	-60	-60
0.70.10	Uitkeringen gemeentefonds	-40.453	-36.624	-42.249	-43.157	-39.633	-39.811
0.70.20	Uitk. deelfonds sociaal domein		-2.006	-2.076	-1.971	-1.828	-1.753
0.80.30	Overige stelposten	-22	-540	-1.372	-1.347	-190	-165
0.80.40	Lichtmastreclame	-3	-3	-2	-2	-2	-2
3.40.50	Baten forensenbelasting	-96	-117	-116	-116	-116	-116
3.40.60	Baten toeristenbelasting	-313	-236	-298	-298	-298	-298
Totale baten van het programma		-47.367	-45.988	-52.885	-53.751	-48.611	-48.727
Saldo programma		-47.334	-44.864	-50.708	-51.553	-46.456	-46.656

Nieuw en wijziging van beleid

Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027	
Originele begroting	Lasten		250	180	-13	-13
	Baten		-2.364	-2.096	-1.402	-1.402

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming		
		Structureel	2024	2025	2026	2027
0.80.30	Stelpost te treffen voorzienin	Ja	145	145	145	145
0.80.30	BTW compensatiefonds	Ja		-6	-17	-31
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			145	139	128	114

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.95	Toev. tbv eenm.in exploitatie	Nee	40	34	34	34
0.80.30	Stelpost vrijval kapitaalst	Ja		-1	-1	-2
0.80.30	Stelpost vrijval kapitaalst	Ja				-6
0.80.30	Stelpost te treffen voorzienin	Ja	5	5	5	5
0.80.30	Voorz. prijsstijging/sal.maatr	Ja	239	239	239	239
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			284	277	277	270

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.95	Aanw. Algemene reserve	Nee	-6.018	-466	-1.751	-1.181
0.20.40	Secretarieleges	Ja	-3	-3	-3	-3
0.61.20	OZB woningen	Ja	-96	-96	-96	-96
0.62.10	OZB niet-woningen Gebruiker	Ja	-19	-19	-19	-19
0.62.10	OZB niet-woningen Eigenaar	Ja	-28	-28	-28	-28
0.70.10	Algemene uitkering	Ja	-249	112	510	79
0.70.10	Algemene uitkering	Ja	-244	-244	-244	-244
0.80.30	Stelpost dekkingsmaatregelen	Nee	-1.372	-1.347	-190	-165
3.40.50	Opbrengst forensenbelasting	Ja	-3	-3	-3	-3
3.40.60	Opbrengst toeristenbelasting	Ja	-8	-8	-8	-8
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-8.040	-2.102	-1.832	-1.668

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.50.20 Rente

Er wordt in 2024 een renteresultaat begroot van ca. €167.000 tegen over € 3.000 in 2023. De rentedruk in de begroting 2024 is met € 53.000 afgenomen ten opzichte van 2023. Het rentepercentage dat aan investeringen wordt doorbelast als rentelasten - deze maken onderdeel uit van de kapitaallasten - wordt afgerond. Vanwege deze afronding is er in 2024 € 114.000 meer rentelasten doorbelast. Per saldo een voordeel van € 167.000. Het feitelijk voordeel bedraagt echter € 53.000.

0.61.20/0.62.10 Baten ozb

Naast de inflatoire verhogingen van de gemeentelijke belastingen wordt ook rekening gehouden met de uitbreiding onroerende zaken binnen de gemeente Wierden (woningbouw en bedrijven).

0.70.10/20 Algemene uitkeringen incl. sociaal domein

De ramingen zijn gebaseerd op de meicirculaire 2023. In de Nota van aanbidding worden de consequenties van de septembercirculaire 2023 inzichtelijk gemaakt.

Op 0.70.20 staan enkel de nog niet integreerbare delen van deze Integratie-uitkeringen. In de nota van aanbidding wordt verder een toelichting gegeven op de algemene uitkering.

0.80.30 Stelposten

Op dit taakveld staan met name de volgende stelposten geraamd:

- budgetruimte voor salarissen in het zorgdomein jeugd en Wmo (zie ook bestuursrapportage 2022), de Wet goed verhuurderschap en vervanging van onze vm. Sw-ers die werkzaam zijn in de groenploeg. Per saldo in 2024 € 118.000;
- deze stelpost neemt vanaf 2025 toe vanwege met name de reguliere salarisontwikkeling binnen de organisatie (periodieken);
- € 943.000 voor nog naar taakvelden toe te delen inzet van medewerkers vanwege vacatureruimte;
- voor loon- en prijsontwikkelingen is in de begroting 2024€ 1.312.000 opgenomen. Hiervan is reeds € 482.000 primitief geraamd als salarisontwikkeling 2024 en € 66.000 primitief voor toename automatiseringskosten. Er resteert derhalve nog te ramen bedrag ad € 764.000 op deze stelpost;
- voor de nog niet te begroten consequenties van het onderzoek naar reële tarieven Jeugzorg en Wmo wordt een stelpost aangehouden van € 330.000;
- er wordt een stelpost opgenomen voor de nieuwbouw scholen Enter ad € 145.000. Dit op basis van de gestegen VNG normbedragen voor onderwijshuisvesting in de periode 2019 - 2023 met 46%;
- daarnaast wordt zoals gebruikelijk op deze post de vrijval van kapitaallasten (lagere rentelasten vanwege afnemende boekwaarden door afschrijvingen) verantwoord vanaf 2025.

Verdere oude stelposten, die in 2023 geraamd stonden, zijn komen te vervallen en zijn waar nodig verwerkt in de begroting.

3.40.60 Toeristenbelasting

Mede op basis van realisatiecijfers is de raming voor opbrengst toeristenbelasting verhoogd met € 53.000.

Overig:

De inflatoire verhogingen van de gemeentelijke belastingen wordt hier ook vermeld.

Voor een toelichting op de mutatie in de reserves verwijzen wij op dit punt naar de nota van aanbidding. Met de vermelde onttrekkingen aan de algemene reserve wordt de begroting in de eenmalige sfeer sluitend gemaakt.

De onder Nota Meerjarenbeleid vermelde bedragen betreft een uitsluitend administratieve verantwoording van nieuwe investeringen die met eenmalige bijdragen worden gedekt. Hetzelfde geldt voor de gemelde bedragen onder de Nota van aanbidding die betrekking hebben op de eenmalig af te dekken exploitatie uitgaven (zie ook "Nota van aanbidding"). Dit geldt ook voor de verdere corresponderende bedragen in het meerjarenperspectief.

De eenmalige onttrekkingen aan reserves wordt hierdoor op de verschillende programma's zichtbaar.

OVERHEAD, ONVOORZIEN EN VENNOOTSCHAPSBELASTING

TOELICHTING

Het overzicht is geen programma maar meer een opsomming van een aantal geldstromen die vanuit hun onderlinge samenhang zijn geordend.

Overhead

De kosten van overhead worden niet op de producten en programma's verantwoord maar in een apart overzicht opgenomen. Het doel hiervan is om uw raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Hierdoor komt er inzicht in de kosten van het primair proces in het algemeen en de overhead in het bijzonder, wat kan leiden tot een betere beheersing van deze kosten. Bovendien neemt de vergelijkbaarheid toe van de kosten van overhead en de kosten van het primair proces. Onder de kosten van overhead behoren de volgende elementen:

- Financiën, Toezicht en Controle gericht op de eigen organisatie;
- Personeelszaken en organisatie;
- Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie;
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning (exclusief de griffie);
- Informatievoorziening en automatisering van personeels-, organisatie- en informatie-systemen;
- Facilitaire zaken en Huisvesting (inclusief beveiliging);
- Documentaire informatievoorziening (DIV);
- Managementondersteuning primair proces.

Het gevolg hiervan is dat er geen kosten meer van overhead op de producten afval, riolering en begraaftplaatsen worden geraamd. Deze producten worden bekostigd door lokale heffingen. Om tot juiste kostendekkende tarieven te komen is er een verdeelsleutel voor toerekening van de kosten van overhead bepaald.

Onvoorziene uitgaven

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een bufferfunctie. De raming bevat een incidentele en structurele component van respectievelijk 75% en 25%.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Overheden zijn vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Deze Vpb-plicht heeft financiële, organisatorische en administratieve gevolgen. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van alle gemeentelijke activiteiten en hierin is een clustering aan gebracht. Per cluster van samenhangende activiteiten is beoordeeld of er sprake is van een ondernemersactiviteit.

Wat gaan we er voor doen?

Actiepunten:

INFORMATISERING EN AUTOMATISERING

- **Verhoging onderhoud, licentiekosten 2024-2027**

Wij voorzien dit jaar (2023) de migratie naar een Microsoft omgeving; daarbij nemen we gefaseerd een aantal stappen waarbij de eerste zal zijn de overgang naar AzureAD, Exchange/Outlook en MS Teams. Hiertoe moeten we bij Microsoft op abonnementsbasis licenties afnemen. In lijn met de vorige begroting budgetteren we ook structureel middelen voor een jaarlijkse cyberoefening en een abonnement op een detectiedienst voor ons netwerkverkeer. In het fysieke domein willen we het applicatielandschap voor de afdeling Ruimtelijke Beheer en Realisatie optimaliseren. In lijn met eerdere aankondigingen willen we datawarehouse en business intelligence software aanschaffen waarmee we dashboards voor diverse teams kunnen ondersteunen. Voor het sociale domein is de planning om de applicaties in het softwarelandschap meer te gaan koppelen aan elkaar, zodat we een geïntegreerd systeem van een burgerportaal, een regiesysteem, een administratie en een archief krijgen. Ook zullen nieuwe modules aangeschaft worden om de organisatie beter te ondersteunen, zoals een calculatiemodule voor Wmo huishoudelijk ondersteuning.

Lasten voor verhoging onderhoud- en licentiekosten 2024 e.v.: € 251.000 (structureel)

- **Aanschaf diverse hardwarecomponenten 2024-2027**

Voor de reguliere vervanging van iPhones, iPads en laptops hebben middelen nodig. Door de relatief hoge in-, door- en uitstroom in de afgelopen jaren is deze vervanging echter structureel hoger van aard.

Lasten 2024: € 245.000 (investering) en € 67.375 (kapitaallasten)

Lasten 2025: € 331.000 (investering) en € 152.570 (kapitaallasten)

Lasten 2026: € 302.500 (investering) en € 230.420 (kapitaallasten)

Lasten 2027: € 285.000 (investering) en € 305.590 (kapitaallasten)

- Ondersteuning implementatie, conversie**

Voor toekomstige projecten hebben we middelen nodig om externe kennis in te kunnen huren om ons te helpen bij onze hoge ambities, steeds verder toenemende complexiteit van software, kennisoverdracht en innovaties, zoals de overgang naar Microsoft productsuite en nieuwe BI tooling.

Lasten 2024 t/m 2027: € 150.000 per jaar (eenmalig)
- Vervanging zelfbouwapplicaties**

In verband met de pensionering van een medewerker en toegenomen beveiligingseisen hebben we eenmalig voor 2024 middelen nodig voor vervanging van zelfgebouwde software door oplossingen die in de markt worden aangeboden.

Lasten 2024: € 50.000 (eenmalig)
- Doorontwikkeling geo-informatie en implementatie innovatieve ontwikkelingen beheersystemen**

Om de data op orde te krijgen en te houden is een investering nodig. Het ontwikkelen van kaartmateriaal is voor de toekomst belangrijk om gericht- en gemechaniseerd het werk te kunnen uitvoeren. Vooralsnog gaat het om het up- to date krijgen van het beheersysteem en een verkenning van de toekomstige mogelijkheden.

Lasten 2024: € 20.000 (eenmalig)
- Aanstellen archivaris in het kader van de nieuwe archiefwet**

De nieuwe 'Archiefwet 2021' zal waarschijnlijk op 1 juli 2024 in werking treden. Eén van de wijzigingen ten opzichte van de oude wet is de verplichting om een archivaris (toezicht) te benoemen, dit ter voorkoming van het 'keuren van eigen vlees'. Wierden heeft geen eigen archivaris. In regionaal verband wordt onderzocht of een archivaris door meerdere Twentse gemeenten gedeeld (ingeleend) kan worden. Om vervolgens deel te kunnen nemen aan deze regionale ontwikkeling is budget nodig.

Lasten 2024 e.v.: € 18.000 (structureel)

PERSONEEL

- Flexibele schil voor projectmatige kansen/mogelijkheden**

De fasering van plannen en ambities in de NMB is het uitgangspunt. We passen de inzet van capaciteit en middelen aan zodra dit mogelijk of nodig is. Op deze manier blijven we flexibel in ons programmeren. Dit kan ook betekenen dat we moeten temporiseren omdat we onvoldoende gekwalificeerd personeel kunnen aanstellen (vast of inhuur), door vertraging in de ontwikkeling en operationalisering van rijks- en provinciaal beleid (zoals het stikstofdossier) of onvoorziene financiële tegenvallers. Dit zijn belangrijke disclaimers waar wij u vooraf op wijzen.

Echter de realiteit is dat voornemens, hoe goed doordacht ook, soms ingehaald worden door kansen die idealiter met beide handen aangegrepen dienen te worden. In dat geval moet het mogelijk zijn dat het college een andere afweging maakt ten aanzien van hetgeen was voorgenomen. We stellen daarom voor om op dat moment dat zich deze situatie voordoet het college, na ontvangst van een plan van aanpak, een afgewogen keuze maakt. Die keuze kan zijn dat bijvoorbeeld extra inzet van capaciteit en middelen noodzakelijk is om een gouden kans te kunnen verzilveren. Om dat te kunnen faciliteren dient het college te kunnen beschikken over een tijdelijk

voorziening ter hoogte van € 350.000 per jaar in de periode 2024-2027. Het college besluit dan ook exclusief over dit budget welke integraal onderdeel uitmaakt van het eerder genoemd plan van aanpak. Het college informeert de raad hier periodiek over. Lasten 2024 t/m 2027: € 350.000 per jaar (eenmalig)

- **Inhuur capaciteit**

Voor de inhuur van specialistische expertise op gebied van ruimte, infra, verkeer, juridisch, financieel en milieu ramen we een bedrag voor de jaren 2024 tot en met 2027, omdat onvoldoende formatie beschikbaar is voor deze (aanvullende) werkzaamheden.

Lasten 2024 t/m 2027: € 150.000 per jaar (eenmalig)

- **Medewerker administratie vergunningen**

De accounthouders vergunningen komen al langere tijd onvoldoende toe aan hun primaire expertise: het zorgen voor een goede en klantvriendelijke dienstverlening naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties die plannen indienen waarvoor vergunningen of andersoortige toestemming nodig is van de gemeente. Door het verschuiven van een aantal administratieve werkzaamheden uit hun takenpakket en deze onder te brengen in een administratief ondersteunende functie kan de werkdruk verlaagd worden. Hiervoor is een extra formatie van 20 uur per week nodig.

Lasten voor 2024 e.v. voor 0,56 fte: € 36.100 (structureel)

- **Medewerker frontoffice Burgerzaken**

Binnen het team burgerzaken is sprake van een knellende situatie, omdat veel kennis gelijktijdig is uitgestroomd, waardoor nu veel energie gestoken wordt in kennisopbouw. Binnen nu en vijf jaar stromen naar verwachting meerdere medewerkers uit als gevolg van pensionering. Voor tijdige kennisoverdracht is het goed rekening te houden met de aankomende uitstroom. Bovendien wordt voorzien dat in 2024 een grote hoeveelheid aanvragen van reisdocumenten zal plaatsvinden, omdat in 2014 de geldigheidsduur van een reisdocument is verlengd van vijf naar tien jaar. Dat heeft geleid tot uitstel-aanvragen die allemaal in 2014 zijn aangevraagd en dus in 2024 verlengd moeten worden. Alle gemeenten bereiden zich hierop voor.

Lasten 2024 e.v. voor 0,56 fte: € 36.100 (structureel)

- **Medewerker functioneel beheer Burgerzaken**

Voor het beheer van onze applicaties bij burgerzaken wordt een externe functioneel beheerder ingezet voor 16 uur per week. Dankzij deze inzet kunnen nieuwe functionaliteiten worden uitgerold, wat de (digitale) dienstverlening aan onze inwoners ten goede komt. Daar bovenop komt dat de verwachting binnen burgerzaken is dat de dienstverlening verder zal digitaliseren. De behoefte aan functioneel beheer binnen burgerzaken is dan ook structureel.

Lasten 2024 e.v. voor 0,44 fte: € 32.000 (structureel)

- **Medewerker KCC**

In 2023 zijn we gestart met het inrichten van een KCC. Voor 2024 en verder moet deze formatie structureel geborgd worden. Een goed functionerend KCC zorgt ervoor dat de werkdruk in andere functies teruggebracht kan worden. Om te kunnen

versnellen in het optimaliseren van onze dienstverlening is een uitbreiding van 1 fte bovenop de aanwezige 1,5 fte gewenst. We zetten in op een incidentele investering voor 2024 en bezien volgend jaar of een structureel karakter gerechtvaardigd dan wel haalbaar is.

Lasten 2024 e.v. voor 1,5 fte: € 96.600 (structureel)

Lasten 2024 en 2025 voor 1 fte: € 64.400 (eenmalig)

- **Regisseur bestuurlijke ontwikkeling**

In het coalitieprogramma 2022-2026 “Ruimte voor Iedereen” is als speerpunt opgenomen dat de gemeente Wierden serieuze stappen wenst te zetten naar een interactief participatieve overheid. Daarom hebben we in de gemeente Wierden formatie beschikbaar gesteld voor een specialistische functie; de regisseur Bestuurlijke ontwikkeling. We hebben ervoor gekozen om deze eerst in tijdelijke vorm in te vullen. Per 2025 zetten we de tijdelijke formatie om in structurele formatie. De regisseur Bestuurlijke ontwikkeling is hét centrale aanspreekpunt binnen de gemeentelijke organisatie als het gaat om bestuurlijke ontwikkeling. Als aanjager en initiator is de regisseur verantwoordelijk om alle processen op het gebied van bestuurlijke ontwikkeling, waaronder participatievraagstukken, in de organisatie te introduceren, in werkprocessen te vervatten en te implementeren in het dagelijkse denken en doen van een ieder binnen de gemeente Wierden.

Lasten 2024 voor 0,78 fte: € 74.000 (eenmalig)

Lasten 2025 e.v. voor 0,78 fte: € 74.000 (structureel)

- **Accountmanager bedrijven**

In het afgelopen jaar is vanuit het taakveld Economie en Ondernemers, naast diverse lokale en regionale beleidsmatige werkzaamheden, ingezet op een betere verbinding tussen de gemeente Wierden en de ondernemers. Zo is er onder meer een Ondernemersloket opgericht voortkomend uit de Economische Visie 2019-2024. Via een nieuw ontwikkelde ondernemerspagina op de gemeentelijke website kunnen ondernemers informatie vergaren en contact leggen met de accountmanagers. Ook kunnen ondernemers rechtstreeks contact opnemen met de accountmanagers die vervolgens zorg dragen voor een adequate afhandeling van vragen, het gezamenlijk optrekken in projecten en of het gezamenlijk organiseren van bijeenkomsten. De basis is herijkt en op orde gebracht, maar er zijn nog diverse stappen te zetten om daadwerkelijk aansluiting te krijgen bij de doelen en ambities die staan omschreven in de Visie op Dienstverlening 2022 - 2026 en het Koersdocument Expeditie Wierden. De huidige bezetting is al zeer krap en leidt nu al tot het maken van keuzes in werkzaamheden in relatie tot de doelen en ambities die zijn bepaald in de diverse beleids- en visiestukken. Om het geschetste knelpunt in beschikbare arbeidscapaciteit structureel op te lossen wordt voorgesteld om de functie van parttime Accountmanager Bedrijven uit te breiden en om te zetten in een structurele formatie. Het gaat dan om een extra formatie van 32 - 36 uur per week.

Lasten 2024 e.v. voor 1,0 fte: € 96.600 (structureel)

- **Tijdelijke inzet op piekbelasting diverse inkooptrajecten en verder implementatie binnen Jeugd en Wmo (inclusief doelgroepenvervoer)**

De beleidsmedewerkers en de contractmanager zijn zowel lokaal als regionaal intensief betrokken bij de inkooptrajecten Jeugd en Wmo en bij de implementatie

ervan. Tevens is er naar verwachting extra capaciteit nodig van de contractmanagers voor het vooraf screenen en toetsen van de aanbieders met het oog op toezicht op kwaliteit en het tegengaan van zorgfraude. Ook nadat de contracten zijn afgesloten is er sprake van regelmatig regulier overleg en afstemming met de diverse aanbieders. Het uitvoeren van deze (tijdelijke) extra inkoop- en implementatietaken gaat deels ten koste van de reguliere taken. Het is essentieel dat de huidige contractmanager (per direct) zitting neemt in de regionale werkgroepen contractmanagement/-beheer en implementatie doelgroepenvervoer. Dit naast het lokale contractmanagement. Dit vergt echter ruim meer inzet dan de huidige 4 uur per week. Voor de jaren 2024 en 2025 betekent dit een incidentele uitbreiding van 20 uur per week:

- 8 uur per week voor inkoop en implementatie Jeugd
 - 8 uur per week voor inkoop en implementatie Wmo
 - 4 uur per week contractmanagement en implementatie doelgroepenvervoer.
- Lasten voor 2024 en 2025 voor 0,56 fte: € 50.700 per jaar (eenmalig)

- **Uitbreiding formatie beleidsadviseur Werk& Inkomen met aandachtsgebied armoede en schuldhulpverlening**

Het beleidsterrein armoede en schulden vraagt structurele inzet en aandacht. Want alleen door structurele inzet en aandacht kunnen zowel op beleidsniveau als uitvoeringsniveau kansen worden benut om de bestaanszekerheid van inwoners te versterken en financiële problemen zoveel als mogelijk te voorkomen. Om pro-actief invulling te geven aan de samenwerking intern (beleid en uitvoering) en met de externe maatschappelijke partners is een inzet van 20 uur op beleid noodzakelijk. Lasten 2024 e.v. voor 0,44 fte: € 39.900 (structureel)

- **Regisseur vroegsignalering schulden/preventieve schuldhulpverlening structureel borgen**

Dankzij een motie van de Raad zijn in de NMB 2021 – 2024 tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een regisseur vroegsignalering schulden tot 1 augustus 2023 voor 16 uur per week. In de NMB 2023-2026 is het project met 2 jaar verlengd tot 1 augustus 2025 voor 18 uur per week. Het is wenselijk om dit structureel te maken. Op basis van de evaluatie en positieve ervaringen van andere gemeenten (o.a. Twenterand en Deventer) is het voorstel om een inloopspreekuur geldzorgen te organiseren. Dit betreft een aanvulling van 2 uur per week op de wettelijke taak voor de vroegsignalering van schulden (het proactief bieden van hulp bij betalingsachterstanden). Lasten 2024 e.v. voor 0,56 fte: € 45.700 (structureel)

- **Tijdelijke uitbreiding formatie beleidsadviseur sport en bewegen**

De omvang van het takenpakket van de beleidsadviseur sport is te groot voor het aantal beschikbare uren. De beleidsadvisering sport en bewegen, kunst en cultuur, gezondheid en leefstijl gebeurt op dit moment door één medewerker voor 34 uur per week. Er zal de komende jaren geïnvesteerd moeten worden om lokale projecten uit te voeren en om samen met maatschappelijke organisaties, sportverenigingen en -stichtingen een aanpak te ontwikkelen die past bij de huidige maatschappelijke tijdsgeest. Daarom is er budget nodig voor een tijdelijke urenuitbreiding van 16 uur gevraagd voor de functie beleidsadviseur sport en bewegen. Lasten voor 2024 en 2025 voor 0,44 fte: € 39.900 per jaar (eenmalig)

- Uitbreiding formatie beleidsadviseur jeugd en onderwijs**
 Door landelijke ontwikkelingen en regionale en lokale ambities heeft de gemeente er de afgelopen jaren meer taken bij gekregen op jeugd en onderwijs. Het uitvoeren van al deze extra taken zorgt voor een steeds grotere druk binnen de huidige formatie. Er zijn veel ontwikkelingen waarbij extra inzet nodig is en die vragen om innovatieve capaciteit. Om aan ons ambitieniveau te voldoen is extra formatie noodzakelijk.
 Lasten 2024 e.v. voor 0,44 fte: € 39.900 (structureel)
- Verlenging inzet van coördinatie externe verwijzingen**
 De interventie door de inzet van coördinatie op externe verwijzingen wordt succesvol uitgevoerd sinds november 2020. In de NMB 2023-2026 zijn middelen beschikbaar gesteld voor verlenging van deze aanpak voor 2023 en 2024. Eind 2023 wordt de inzet van de coördinator externe verwijzingen geëvalueerd, waarna een voorstel voor een eventueel vervolg ná 2024 wordt voorgelegd.
 Lasten voor 2024 voor 0,78 fte: € 63.700 (eenmalig)
- Verlenging project Kansrijke Start**
 In de NMB 2023-2026 zijn middelen beschikbaar gesteld voor verlenging van de pilot Kansrijke Start in 2023 en 2024. Kansrijke Start is het stimuleringsprogramma vanuit de landelijke overheid om lokale en/of regionale coalities te vormen rond de eerste 1000 dagen(-9 maand tot 2 jaar) van een kind. Omdat vanuit Kansrijke Start kwetsbare (zwangere) vrouwen aantoonbaar beter ondersteund worden, heeft het rijk deze pilot onderdeel gemaakt van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De rijksbijdrage voor Kansrijke Start binnen het GALA is echter beperkt, vandaar dat we budget beschikbaar stellen om de regisseur Kansrijke Start ook in 2024 in te zetten.
 Lasten voor 2024 voor 0,67 fte: € 54.700 (eenmalig)
- Adviseur duurzaamheid**
 De gemeente staat voor de opgave de komende jaren uitvoering te geven aan het landelijk klimaatakkoord dat is gesloten tussen Rijk, IPO, VNG en UvW. De gemeente heeft daarnaast ook haar eigen duurzaamheidsambities. Deze zijn onder andere vastgelegd in de toekomstvisie, het coalitieprogramma en het gemeentelijk beleid ten aanzien van de energie- en warmtetransitie. Op dit moment liggen er concrete opgaven, projecten en klussen die opgepakt moeten worden. Om hier invulling aan te kunnen geven breiden we de formatie uit met een adviseur duurzaamheid en de kosten hiervan worden gedekt uit de middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld voor klimaatdoelen.
 Lasten 2024 e.v. voor 1,0 fte: € 96.600 (structureel)
 Dekking geschiedt vanuit ontvangen Rijksmiddelen.
- Medewerker administratieve ondersteuning Ruimtelijk beheer en realisatie**
 In de afgelopen jaren is het aantal taken en ambities waar de gemeente verantwoordelijk voor is, fors toegenomen. Daarbij verwachten onze inwoners ook dat er een goede kwaliteit geleverd wordt. Dit zorgt voor extra 'druk' op de bestaande organisatie en het huidige takenpakket van Ruimtelijk Beheer en Realisatie. Op diverse plekken in de organisatie is de afgelopen jaren de formatie aangepast om de toename van taken, wensen en ambities te kunnen uitvoeren. Dit geldt echter niet

voor de formatie van het team Ruimtelijke Beheer en Realisatie. Deze is de afgelopen jaren ongewijzigd gebleven, waardoor achterstand op het uitvoeren van bestaand beleid is ontstaan. Om dit op te lossen is er budget beschikbaar gesteld voor de uitbreiding van de formatie voor administratieve ondersteuning.

Lasten voor 2024 en 2025 voor 1,0 fte: € 64.400 (eenmalig)

- **Civiel ontwerper**

Binnen de afdeling Ruimtelijk Beheer en Realisatie is de functie van civiel technisch medewerker tijdelijk ingevuld voor een periode van twee jaar. Gelet op de toekomstige ontwikkelingen, en het inlopen van achterstanden is het noodzakelijk deze functie structureel in te vullen.

Lasten 2024: € 81.700 (eenmalig)

Lasten 2025 e.v. voor 1,0 fte: € 81.700 (structureel)

- **Medewerker ondersteuning RO**

Het aantal taken en ambities waar de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling (RO) uitvoering aan geeft is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Denk onder andere aan de woningbouwopgave, de energietransitie en de ontwikkelingen in het landelijk gebied. Naast het behalen van de ambities en doelen wordt het steeds belangrijker dat ook het proces van participatie goed en zorgvuldig doorlopen wordt. Dit vraagt extra tijd en inzet. Om de vakspecialisten beter in hun kracht te zetten en te faciliteren is het noodzakelijk om budget beschikbaar te stellen voor extra formatie voor administratieve ondersteuning.

Lasten 2024 en 2025 voor 0,5 fte: € 32.200 (eenmalig)

Lasten 2026 en 2027 voor 1,0 fte: € 64.400 (eenmalig)

- **Projectleider RO**

Het aantal taken en ambities waar de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling (RO) uitvoering aan geeft is de afgelopen jaren sterk toegenomen. In verband met diverse actuele ruimtelijke en economische ontwikkelingen is het noodzakelijk om de functie projectleider RO voort te zetten.

Lasten 2024 t/m 2027 voor 1,0 fte: € 96.900 (eenmalig)

- **Adviseur omgevingsveiligheid**

Met de komst van de Omgevingswet wordt het onderdeel omgevingsveiligheid binnen de gemeente alleen maar groter en complexer. De inzet voor het vergroten van de veiligheid van het goederenvervoer per spoor zal aanzienlijk zijn. Veiligheid bij verduurzamingsprojecten zoals bio-vergisting speelt mede een grote rol. Daarnaast zal inzet op de stikstofproblematiek ook toenemen. Afgelopen jaar is aangetoond dat structurele inzet echt noodzakelijk is.

Lasten 2024: € 96.600 (eenmalig)

Lasten 2025 e.v. voor 1,0 fte: € 96.600 (structureel)

- **Bijzonder opsporingsambtenaar (BOA)**

Ten behoeve van het toezicht en de handhaving aangaande de verschillende opvanglocaties, die de gemeente Wierden rijk is, is tijdelijk extra capaciteit nodig. De inzet van een extra BOA gedurende drie jaren verloopt budgettair neutraal vanwege de aanwezige rijksmiddelen die we ontvangen voor de bekostiging van de opvang.

Lasten 2024 t/m 2026 voor 1,0 fte: € 83.100 per jaar (eenmalig)
Dekking geschiedt vanuit ontvangen Rijksmiddelen.

- **Medewerker belastingen**

Ook binnen het team belastingen zien we dat in de afgelopen jaren de hoeveelheid werkzaamheden geleidelijk aan is toegenomen zonder dat de formatie daarop is aangepast. Zo is bijvoorbeeld het aantal adressen waarvoor het team werkzaamheden verricht in de loop van een aantal jaren met ca. 15% gegroeid. Daarbij komt dat de Rijksoverheid steeds hogere kwaliteitseisen stelt aan de verschillende basisregistraties. Verder zien we de laatste jaren dat het aantal bezwaarschriften tegen de WOZ-waarde flink is gestegen. Om invulling te kunnen blijven geven aan genoemde werkzaamheden en kwaliteitseisen is uitbreiding van de formatie noodzakelijk.

Lasten 2024 e.v. voor 1,0 fte: € 81.700 (structureel)

- **Arbo**

Binnen onze organisatie moeten we uiteraard voldoen aan de Arbo-wetgeving. Hiervoor hebben ons gemeentelijk arbobeleid. Als werkgever zijn wij verplicht een arbo verantwoorde werkomgeving te creëren. Ons jaarlijkse budget van € 10.000 wordt uitgegeven aan jaarlijks terugkerende zaken zoals werkplekonderzoeken, beschermende kleding voor personeel die ook deels buiten taken uitvoeren en uitvoerende maatregelen vanuit verbeteracties uit de RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie). Daarnaast moeten we vanuit arbo-wetgeving zorg dragen om alle werkplekken te optimaliseren.

Lasten 2024 : € 10.000 (eenmalig)

MATERIEEL BEHEER

- **Voertuigen en machines buitendienst**

Voor de uitvoering van de werkzaamheden van de buitendienst beschikken we over diverse soorten auto's, tractoren, aanhangers en machines. Door slijtage moeten deze worden vervangen. Er worden geen vaste vervangingstermijnen gehanteerd. Materieel wordt alleen vervangen als dat écht nodig is. Daarbij wordt kritisch gekeken of vervanging inderdaad nodig is of kan worden uitgesteld. Hiermee is geen rekening gehouden met de aanschaf van elektrische aangedreven voertuigen, dit kan kostenverhogend werken.

Lasten 2024: € 420.000 (investering) en € 22.550 (kapitaallasten)

Lasten 2025: € 262.000 (investering) en € 99.160 (kapitaallasten)

Lasten 2026: € 10.000 (investering) en € 97.900 (kapitaallasten)

Lasten 2027: € 0 (investering) en € 94.450 (kapitaallasten)

De aanschaf van de maaizuigcombinatie is opgenomen onder programma 5 en is om die reden in de financiële vertaling in de bijlage niet hier, maar onder programma 5 opgenomen.

GEMEENTELIJKE GEBOUWEN

Onderhoud Gemeentehuis

- **Vervangen personen- en goederenlift**

De huidige twee liften zijn verouderd en voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd.

Daarnaast is onderhoud aan de liften nauwelijks meer mogelijk, omdat materialen niet meer leverbaar zijn.

Investering 2024: € 75.000
Lasten 2024 e.v.: € 5.625 (structureel)

- **Vervangen van binnen zonwering, raambekleding**

De huidige raambekleding in een groot deel van het gemeentehuis is ca. 30 jaar oud en aan vervanging toe. Onderdelen zijn nauwelijks meer te krijgen en veel lamellen functioneren niet meer naar behoren. Gelet op de huidige renovatie, is vervangen van deze lamellen een logische vervolgstap.

Investering 2024: € 90.000
Lasten 2024 e.v.: € 5.850 (structureel)

- **Keuken en burgerzaal vernieuwen**

De huidige burgerzaal sluit qua uitstraling en sfeer niet meer aan bij de rest van het gerenoveerde gemeentehuis. Om die reden is het noodzakelijk ook de burgerzaal aan te pakken. Daarnaast is het huidige keukenblok aan vervanging toe.

Investering 2024: € 65.000
Lasten 2024 e.v.: € 4.225 (structureel)

- **Publieksplein inrichten en herstel vloer**

Om het publieksplein beter multifunctioneel bruikbaar te maken is er extra spreekruimte benodigd. Daarnaast zorgt een frisse nieuwe aankleding voor een fijne verblijfsomgeving.

Investering 2024: € 35.000
Lasten 2024 e.v.: € 3.210 (structureel)

Begraafplaatsen

- **Creëren en aanpassen interne omkleedruimte**

Op de begraafplaats in Enter is voor de collega's van de buitendienst op dit moment geen omkleedruimte aanwezig. Om de benodigde werkzaamheden uit te kunnen voeren, is een dergelijke omkleedruimte wél noodzakelijk.

Investering 2024: € 15.000
Lasten 2024 e.v.: € 975 (structureel)

Maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed

De bouwkwaliteit en duurzaamheid van het maatschappelijk en gemeentelijk vastgoed wordt inzichtelijk gemaakt in 2023. Er wordt een inventarisatie gemaakt wat nodig is. Omdat sommige gebouwen verouderd zijn en de isolatiewaarde gering is zijn veel maatschappelijke instellingen een deel van de subsidie kwijt aan energiekosten. Nut en noodzaak van de maatregelen wordt in beeld gebracht en er komt een uitvoeringsplan. De verwachting is dat in 2025 tot uitvoering kan worden overgegaan.

Lasten 2025: P.M. (eenmalig)
Lasten 2025 e.v.: P.M. (structureel)

FINANCIËEL OVERZICHT

Totale lasten en baten

Samenvatting cijfers programma

(x €1.000,-)	Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	9.523	9.704	11.130	11.057	10.959	11.036
Baten	-18	-26	-28	-28	-28	-28
Saldo programma	9.505	9.678	11.102	11.029	10.931	11.008

Mutaties reserves:

Storting in reserve	162					
Onttrekking aan reserve	-545	-161	-161	-148	-134	-134
Resultaat programma	9.120	9.518	10.941	10.882	10.797	10.874

Detailtabel Overhead, Onvoorzien en Vennootschapsbelasting

(x €1.000,-)		Werkelijk	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten							
0.40.10	Bestuursondersteuning algemeen	610	815	1.269	1.270	1.271	1.272
0.40.50	Overhead	7.434	6.898	7.477	7.404	7.299	7.379
0.40.60	Administratie / Alg. overhead	711	1.124	1.458	1.446	1.439	1.424
0.40.70	Gemeentehuis	628	638	695	695	695	695
0.40.80	Garage Anjelierstraat	127	180	171	171	171	171
0.40.90	Steunpunt Mettenkampsweg	9	9	9	9	9	9
0.80.10	Onvoorziene uitgaven		35	45	57	68	80
0.90.10	Vennootschapsbelasting (VpB)	3	5	5	5	5	5
Totale lasten van het programma		9.522	9.704	11.129	11.057	10.957	11.035
Baten							
0.40.50	Overhead	-2					
0.40.60	Administratie / Alg. overhead	-1	-4	-4	-4	-4	-4
0.40.70	Gemeentehuis	-15	-22	-24	-24	-24	-24
Totale baten van het programma		-18	-26	-28	-28	-28	-28
Saldo programma		9.504	9.679	11.102	11.029	10.931	11.008

Nieuw en wijziging van beleid
Overzicht wijzigingen

(x €1.000,-)		Begroting		Meerjarenraming		
		2024	2025	2026	2027	
Originele begroting	Lasten		973	973	973	973
	Baten		-107	-74	-20	-20

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenraming	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	545	545	545	545
0.40.50	Overhead kostenplaats	Nee	719			
0.40.50	Ond.implem/conversie 2024-2027	Nee	150			
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja		281	282	282
0.40.50	Overhead kostenplaats	Nee		348	161	161
0.40.50	Alg. Informatie & Automatiserin	Ja		87	168	249
0.40.50	Alg. Informatie & Automatiserin	Ja	318	318	318	318
0.40.50	Verv. zelfbouwapplicaties 2024	Nee	50			
0.40.50	Doorontw.GEO-info/beheer 2024	Nee	20			
0.40.50	Ond.implem/conversie 2024-2027	Nee		150	150	150
0.40.60	Inhuur capaciteit	Nee		150	150	150
0.40.60	Inhuur capaciteit	Nee	150			
0.40.60	Arbo-maatregelen 2024	Nee	10			
0.40.60	Flex.schil proj.matige kansen	Nee		350	350	350
0.40.60	Flex.schil proj.matige kansen	Nee	350			
0.40.70	Kapitaallasten gemeentehuis	Ja	19	19	19	19
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota Meerjarenbeleid			2.331	2.248	2.143	2.224

Een toelichting op deze actiepunten is gegeven bij de beoogde maatschappelijke effecten van dit programma.

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	7	7	7	7
0.40.50	Overhead kostenplaats	Ja	91	91	91	91
Totaal lasten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			98	98	98	98

(x €1.000,-)			Begroting		Meerjarenbegroting	
Taakveld	Omschrijving	Structureel	2024	2025	2026	2027
0.10.96	Aanw. Eenm. Middelen OVZ96	Nee	-34	-34	-34	-34
Totaal baten nieuwe actiepunten Nota van Aanbieding			-34	-34	-34	-34

Voor de toelichting op de baten en lasten voortkomend uit de actiepunten uit de Nota van aanbidding verwijzen wij op deze plaats naar de gegeven toelichting in Nota van aanbidding.

Verdere toelichting op taakvelden

0.40.10 Bestuursondersteuning algemeen

Naast hogere door belaste salarislaster (formatie-uitbreiding en CAO-ontwikkelingen) worden de hogere uitgaven in 2024 veroorzaakt door een hogere raming voor de bijdrage aan de VNG van € 30.000. Als onderdeel van de VNG voert VNG Realisatie projecten, programma's en structurele diensten uit vanuit de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). De GGU is een krachtig instrument waarmee gemeenten grote voordelen behalen door samen opgaven te organiseren.

0.40.50 Overhead

De salarislaster zijn geraamd conform de laatst afgesloten CAO gemeenten verhoogd met 3% voor 2024 (de huidige CAO loopt eind 2023 af) en de voorgestelde uitbreidingen van de formatie genoemd in bijlage 7 en de Nota van aanbidding.

Ook de stijgende automatiseringskosten zijn debet aan de toename van de lasten (zie ook de hierboven genoemde actiepunten).

0.40.70 Gemeentehuis

De lasten nemen met name toe vanwege de nieuwe aanbesteding voor schoonhouden en hogere doorbelasting van salarislaster. Per saldo een nadeel van € 57.000.

0.80.10 Onvoorziene uitgaven

De raming stijgt jaarlijks met het structurele gedeelte (75%) van dit budget.

De overige verschillen op de taakvelden worden met name veroorzaakt door een wijziging in inzet van onze medewerkers en door beschikbaar gestelde kredieten met eenmalig dekking in de begrotingsjaren.

PARAGRAAF A: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

ALGEMEEN

Het wettelijk kader in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) stelt dat de paragraaf betreffende Weerstandsvermogen en risicobeheersing ten minste moet bevatten:

- A. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- B. Een inventarisatie van de risico's;
- C. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
- D. Een kengetal voor de:
 - o Netto schuldquote;
 - o Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - o Solvabiliteitsratio;
 - o Grondexploitatie;
 - o Structurele exploitatieruimte;
 - o Belastingcapaciteit;
- E. Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen van de gemeente Wierden om financiële risico's/tegevallen op te kunnen vangen. Dit vermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken, en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is.

De nota Risicomanagement is het beleidskader voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De weerstandscapaciteit kan worden opgedeeld in incidentele- en structurele weerstandscapaciteit.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene reserve	X	
Bestemmingsreserves	X	
Stille reserves	X	
Onvoorzien	X	
Reserve grondbedrijf	X	
Reserve sociaal domein		
Onvoorzien (structureel)	X	X
Begrotingsruimte		X
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie		X

Incidentele weerstandscapaciteit

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt het vermogen bedoeld om calamiteiten en

andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de hoogte van het voorzieningenniveau van de programma's.

Algemene Reserve

De algemene reserve is tot een bedrag van € 3.000.000 beschikbaar als buffer voor het opvangen van incidentele risico's. Dit bedrag wordt dus niet ingezet in de eenmalige sfeer. Volledigheidshalve wordt vermeld dat het gebruikelijk is dat het bedrag boven de buffer wordt ingezet in de eenmalige sfeer. In de Nota meerjarenbeleid is dit gedeelte ook weer maximaal beschikbaar voor het invullen van actiepunten, die met éénmalige middelen kunnen worden afgedekt.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden in aanmerking genomen als incidentele weerstandscapaciteit zolang de gemeenteraad de bestemming nog kan wijzigen en de besteding geen invloed heeft op de exploitatie. Het betreft een aantal reserves genoemd in rubriek D van het overzicht Reserves en Voorzieningen (bijlage 2).

In 2024 gaat het om een totaalbedrag van € 1.250.000.

De reserves zijn:

- Reserve opleidingen € 14.000
- Reserve Kunst € 112.000
- Raadsaangelegenheden € 34.000
- Reserve Corona € 490.000
- Reserve Energiecrisis € 600.000

Stille reserves

Onder stille reserves wordt verstaan activa, waarvan de boekwaarde lager is dan de actuele waarde, maatschappelijk verhandelbaar en op korte termijn verkoopbaar is. Bovendien geldt dat activa niet duurzaam aan de bedrijfsuitvoering verbonden zijn of een maatschappelijke functie hebben.

Hiertoe behoren een aantal woningen die in eigendom zijn van de gemeente en worden verhuurd. Verder zijn nog enkele garageboxen in eigendom. Doel is om deze onroerende zaken bij beëindiging van de lopende huurovereenkomst te verkopen. Daarnaast zijn de panden Anjelierstraat 2 en 4 in eigendom. Doel is om de woningen en garageboxen op een goed moment te verkopen. De panden Anjelierstraat 2 en 4 worden betrokken bij de planontwikkeling Anjelierstraat-Tulpenstraat. De Woz-waarden bedragen € 2.117.000. De boekwaarde bedraagt ca. € 417.000. Per saldo bedraagt de stille reserve € 1.700.000. Uiteraard moeten deze stille reserves wel eerst te gelde worden gemaakt voordat ze daadwerkelijk als weerstandsvermogen beschikbaar zijn.

Reserve grondexploitatie

Omdat de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert en daarbij als ondernemer optreedt, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. De buffer (het weerstandsvermogen) is in 2023 vastgesteld op maximaal € 376.000. De begrote stand is per 1 januari 2024 hoger. Het meerdere is vrij besteedbaar en wordt betrokken bij het dekken van de eenmalige lasten. Zie ook de Nota van aanbidding en bijlage 1 "Financiële positie".

Reserve Sociaal Domein

In 2015 hebben de decentralisaties plaatsgevonden van Jeugdzorg, Wmo en Participatie. De gemeenteraad heeft besloten om hiervoor een apart weerstandsvermogen te gaan vormen. De stand van deze reserve per 1-1- 2024 wordt geraamd op € 2 miljoen.

Onvoorzien incidenteel

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven.

De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, ca. € 45.000, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Incidentele weerstandscapaciteit

Vrij aanwendbaar deel algemene reserve	€ 3.000.000
Bestemmingsreserves	€ 1.250.000
Stille reserves	€ 1.700.000
Reserve Grondexploitatie	€ 376.000
Reserve sociaal domein	€ 2.000.000
Onvoorzien incidenteel	€ 34.000
Totaal	€ 8.360.000

Structurele weerstandscapaciteit

Met structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de exploitatie (van de gemeentebegroting) op te vangen.

Onvoorzien

In de jaarbegroting wordt een bedrag van € 1,80 per inwoner geraamd voor onvoorziene uitgaven. De raming heeft een zuivere bufferfunctie. Het bedrag, ca. € 45.000, is voor een kwart structureel en voor driekwart incidenteel.

Begrotingsruimte

De jaren 2024 en 2025 sluiten met een batig saldo. Het voorstel is om dit bedrag te reserveren voor toekomstige voorzienbare ontwikkelingen. Er resteren nog steeds onzekerheden op diverse terreinen die van invloed zullen zijn op deze begrotingsuitkomst (m.n. het "ravijn" in 2026 in het Gemeentefonds, vergrijzing, jeugdzorg, inflatie, energie, aangekondigde rijksbezuinigingen etc.). De meerjarenraming 2024-2027 laat zien dat er op dit moment geen structurele begrotingsruimte aanwezig is.

Onbenutte belastingcapaciteit

Onder onbenutte belastingcapaciteit verstaan we de ruimte die we hebben om de gemeentelijke belastingen en heffingen te verhogen. Leges en retributies mogen maximaal 100 % kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgelden (weekmarkt) zijn alle tarieven 100 % kostendekkend.

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit is, alhoewel dit niet bij de gemeente Wierden speelt, aansluiting gezocht met de normering OZB die voor een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet wordt gehanteerd. Het normtarief voor toelating tot artikel 12 is in procenten 0,1614%. Als met dit tarief rekening gehouden wordt voor de berekening van de onbenutte capaciteit, dan komt de vrije ruimte uit op € 1.772.000.

Kostenreductie

Kostenreductie op bestaand beleid is in principe een doorlopend proces.

Verder wordt hier melding gemaakt van het feit dat in de begroting een bedrag van € 410.000 is opgenomen als onderuitputting. We gaan er dus op voorhand al vanuit dat een zeker bedrag aan uitgaven niet gerealiseerd zal worden.

Structurele weerstandscapaciteit	
Onvoorzien structureel	€ 11.000
Begrotingsruimte 2024	€ 0
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 1.772.000
Kostenreductie	€ 0
Totaal	€ 1.783.000

RISICO'S

Jaarlijks dient als toelichting bij de begroting een risicoparagraaf te worden opgesteld en dient in de toelichting bij de rekening van baten en lasten, informatie over de ontwikkeling van de risico's te worden opgenomen.

Onder risico's worden verstaan alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

De benoemde risico's zijn niet altijd te kwantificeren in geld of dienen, om bijvoorbeeld onderhandelingsredenen, niet in geld zichtbaar gemaakt te worden.

Risico-categoriën (bijvoorbeeld financiële-, veiligheids-, aansprakelijkheids-, strategische- en imagerisico's) en risicogebieden (bijvoorbeeld grote projecten, grondbeleid, bedrijfsvoering, openbare orde en veiligheid, inkomensoverdrachten en subsidies, open einde regelingen en inkoop en aanbesteding) zijn in onze organisatie benoemd en dragen bij tot een groter risicobewust.

Waar stoppen we energie in?

Erg belangrijk is om in de ramingen van de begroting zo actueel en realistisch mogelijk te zijn. We proberen zoveel mogelijk risico's 'aan de voorkant', dus in de jaarbegroting, af te dekken.

Binnen de Planning- en Control-cyclus stellen we de risico's jaarlijks bij. Dat geldt zowel voor de algemene dienst als voor het grondbedrijf.

Tussentijds wordt via de bestuursrapportage gerapporteerd over risico's en welke maatregelen genomen worden. Hoe groter het risico, hoe meer aandacht. Denk daarbij aan de grondexploitatie, grote investeringskredieten, de decentralisaties Jeugd en Wmo en de sociale werkvoorziening. Bij (investerings)projecten wordt, naast een risicoparagraaf, altijd rekening gehouden met een post onvoorzien in het krediet.

Bewustwording in de organisatie is belangrijk. Dat gebeurt via projecten/projectgroepen, in overleg met leidinggevendenden, werkoverleg e.d. Ook zijn intern cursussen financiën georganiseerd waarin het onderwerp "risico's en weerstandsvermogen" aan de orde is gesteld.

Verder is er aandacht voor het gestructureerd presenteren van risico's door in sjablonen/formats een paragraaf daarvoor op te nemen in nota's en projectvoorstellen aan het college en de raad.

In de uitvoering van onze begroting werkt de PenC-cyclus prima en zijn we, volgens de accountant, in control. In de doorontwikkeling van de interne controles kunnen we een stap

maken naar een meer risicogerichte benadering. Dus ook in de praktijk van alle dag meer aandacht voor processen met een hoger risicoprofiel.

Het inzetten van weerstandsvermogen is altijd een incidentele oplossing. Het geeft tijd om beleid aan te passen en structurele maatregelen te nemen.

Tot slot geeft het totaalbeeld dat onze accountant heeft over onze manier van omgaan met risico's binnen de algemene dienst geen aanleiding om nadere eisen te stellen.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeente Wierden wordt mede bepaald aan de hand van het uitgavenvolume van de begroting gecombineerd met specifieke kenmerken van de gemeente zoals ambitie, sociale structuur, fysieke structuur, centrumfunctie en de wijze van bedrijfsvoering. Daarnaast speelt rijksbeleid een rol.

In de hieronder opgenomen tabel zijn de meest actieve risico's in beeld gebracht. De kans dat een risico zich voordoet is ingedeeld in L(aag), M(iddel) en H(oog). De inschatting is arbitrair (hoewel meer personen onafhankelijk van elkaar een oordeel hebben gevormd) en sterk afhankelijk van het moment van samenstelling. Juist nu het rijksbeleid op diverse beleidsterreinen nog veel onzekerheden biedt.

Het risicoprofiel dat uit de risicotabel is af te leiden varieert van € 3,6 miljoen bij L(aag), € 7,2 miljoen bij M(idden) en € 10,8 miljoen bij H(oog). Onze inschatting (prognose in groen) komt uit op € 8,1 miljoen.

Risicotabel (bedragen in €)

	Activiteit	Risico	Impact	Kans		
				Laag	Midden	Hoog
				25%	50%	75%
1	Gemeentefonds	Rijk gaat € 1 miljoen niet repareren	€ 1.000.000	250.000	500.000	750.000
2	Rijksbudget bijstand	Budget-overschrijding	5% = € 176.000 (max. is 5%)	44.000	88.000	132.000
3	Rijksbezuinigingen	Rijk gaat oo bezuinigen op Gemeentefonds	€ 1.700.000	425.000	850.000	1.275.000
4	Dividend	Lagere uitkeringen	Totaalopbrengst ca. € 1.068.000 minus vervallen extra dividend Cogas in 2026 ad € 370.000	174.500	349.000	523.500
5	Onderuitputting	Lager resultaat door benutting begrotingsposten	De geraamde onderuitputting van € 410.000	102.500	205.000	307.500
6	Grondexploitatie	Risico's tot een bedrag van € 376.000 zijn afgedekt. Verdere vertraging uitgifte afwaardering gronden en prijsverlaging.	De risico-inschatting van voorjaar 2023 is in de begroting 2024 voldoende afgedekt	-	-	-

7	Grondexploitatie. Het "scenario terugtreden en hanteren dumprijzen"	De boekwaarde van alle in exploitatie genomen gronden.	Maximaal risico is het verkoop tegen dumprijzen en de boekwaarden in gebieden waar de gemeente passieve grondpolitiek voert of € 728.000	182.000	364.000	546.000
8	Bedrijfsvoering en organisatie	Organisatie ontwikkeling en arbeidsmarkt	Toename loonsom	315.000	630.000	945.000
9	Sociaal domein	Tekorten in Sociaal Domein. Naast de gevolgen van nieuw of gewijzigd rijksbeleid blijven vraag- en prijsontwikkeling een risico.	De aannames in de begroting zijn naar huidige inzichten gedaan. Een goede inschatting van dit risico is niet te maken. We houden rekening met een bedrag van € 1,75 miljoen.	437.500	875.000	1.312.500
10	De Passie	De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Risico bestaat dat leerlingaantallen dalen tot onder de opheffingsnorm.	Via algemene uitkering ontvangen we jaarlijks ca. € 273.000 ter dekking van de kapitaallasten. Uitgaande van 5 jaar geen rijksbijdrage via de algemene uitkering is € 1,36 miljoen	341.000	682.000	1.023.000
11	Informatie-beveiliging	Het weglekken of het onjuist/ongewild verspreiden van informatie (privacy en datalekken)	Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is. Recente gevallen bij overheden en onderwijsinstellingen tonen aan dat de mogelijke schade fors kan zijn. We schatten de impact op € 1,5 miljoen	500.000	1.000.000	1.500.000
12	Vennootschapsbelasting (VpB)	Gemeenten zijn met ingang van 1-1-2016 VpB plichtig	Wierden heeft in overleg met een fiscalist een bepleitbaar standpunt ingenomen. Wij schatten het maximale risico in op € 700.000.	175.000	350.000	525.000
13	Onderhoud kapitaalgoederen (groen wegen en riolering)	Integrale projecten/ invalswegen	Budget in begroting bedraagt ca. € 5.780.000; risico 20% of € 1.156.000	289.000	578.000	867.000

14	Inflatie bij inkoop en projecten	Als gevolg van de mondiale ontwikkelingen is er een hogere inflatie dan gebruikelijk. Ook de energieprijzen liggen nog op een hoger niveau dan voor de crisissen. Het risico van een (lichte) economische recessie lijkt reëel.	Een goede inschrijving van dit risico is niet te maken. We houden hier rekening met een bedrag van € 1 miljoen.	250.000	500.000	750.000
15	Overige risico's * organisatie gebonden * verbonden partijen * open-eind regelingen	* regelgeving, processen, ziekteverzuim, automatisering. * deelnemingen en Gem. regelingen. Regelingen waarbij een hogere wetgever in meer of mindere mate de gemeente verplichtingen oplegt zonder budgettair plafond	De overige risico's zijn niet uitputtend, maar benoemd zijn wel de belangrijkste. Het benoemen van een bedrag is arbitrair. Ingeschat wordt een bedrag van € 500.000	125.000	250.000	375.000

Totaal scenario's	3.610.500	7.221.000	10.831.500
--------------------------	------------------	------------------	-------------------

Totaal prognose (zie groene velden)	8.058.000
--	------------------

De verhouding risico en weerstandsvermogen kan ook in een kengetal uitgedrukt worden door het weerstandsvermogen te delen door risico's.

Uiteindelijk is de toets:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In dit verhoudingsgetal komt de eigen beleidsvrijheid tot uitdrukking om te bepalen in welke mate de gemeente de risico's wil afdekken. Algemene normen zijn er niet. Als referentiekader kan wel dienen de door de Universiteit Twente in samenwerking met het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) opgestelde waarderingstabel, die in meerdere gemeenten gebruikt wordt:

Ratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Als we op basis van bovenstaande werkwijze deze tabel toepassen, dan komen we uit op een ratio van 1,3 ofwel voldoende (theoretisch beschikbaar is € 10.143.000 gedeeld door de prognose van de risico's € 8.058.000).

In onderstaande matrix zijn ook de scenario's L, M en H gegeven. Wanneer we alle risico's zouden waarderen zoals in de kolom Midden, dan komt het ratio uit op 1,4. Dat is ruim voldoende.

Risicomatrix (in miljoenen)

Risicomatrix (in miljoenen)	Laag	Midden	Hoog	Prognose
Risico o.b.v risicotabel	-3,6	-7,2	-10,8	-8,1
Weerstandsvermogen	10,1	10,1	10,1	10,1
Ruimte/tekort	6,5	2,9	-0,7	2,1
Ratio weerstandsvermogen	2,8	1,4	0,9	1,3

Inschatting van risico's is een momentopname. Verder doen niet alle risico's zich (tegelijk) voor.

Toelichting risicotabel

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds, inclusief de middelen voor de decentralisaties, draagt voor 60% bij aan de baten van de gemeente. Tot nog toe was de accres ontwikkeling van het Gemeentefonds het grootste risico dat gemeenten liepen. Echter het volume accres is bevroren voor de jaren 2024 en 2025 in afwachting van de nieuwe financierings-systematiek van het Gemeentefonds. Wel is duidelijk geworden dat vanaf 2026 de oude systematiek van "trap op - trap af" wordt losgelaten. Dit risico is er dan ook niet meer. De onlangs verschenen Meicirculaire 2023 geeft nog geen duidelijkheid over de gevolgen van de nieuwe financieringssystematiek. Vooruitlopend hierop heeft het Rijk de € 1 miljard, die voor 2026 eenmalig was toegezegd, vanaf 2027 structureel gemaakt. Deze structurele bijdrage is in de begroting verwerkt maar wordt door het Ministerie van Financiën nu weer als potentiële besparingsmogelijkheid aangemerkt.

2. Rijksbudgetten voor uitkeringen in het kader van de PW

Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.

Een overschrijding van 5% van deze rijksbudgetten is het maximale gemeentelijk risico. Dat is circa € 176.000. Daarboven is het nadeel voor het rijk mits aan voorwaarden voldaan wordt.

3. Rijksbezuinigingen

Het volgende kabinet zal de broekriem flink moeten aanhalen. Daarvoor waarschuwen topambtenaren in de zogenoemde Stuurgroep Begrotingsruimte. De ambtenaren begrijpen dat de grote uitdagingen van deze tijd, op het gebied van bijvoorbeeld Defensie, stikstof en klimaat, om investeringen vragen, maar is ook streng: "Niet alle doelen kunnen worden bereikt met overheidsuitgaven."

Een 'flinke koerscorrectie', zo noemen de topambtenaren het. Waar het geld voor het kabinet de afgelopen jaren af en toe niet op leek te kunnen, is die tijd nu echt voorbij zijn.

"De afgelopen kabinetsperiode zijn onvoldoende scherpe keuzes gemaakt en is ervoor gekozen om maatschappelijke uitdagingen veelal met extra geld op te lossen", schrijven ze kritisch. Als het aan de Studiegroep ligt, gaat het kabinet € 17 miljard besparen.

Dit zal consequenties hebben voor de gemeentelijke financiën. We gaan voor deze paragraaf voorlopig uit van een risico van € 1.700.000.

4. Dividend van deelnemingen

Dividend wordt uitgekeerd wanneer de bedrijfsresultaten dat toelaten. In de baten is voor ca. € 1.0680.000 aan dividend opgenomen. Er is dus sprake van een zekere mate van afhankelijkheid met name op de langere termijn. In de meerjarenraming is in 2026 rekening gehouden met het vervallen van extra dividend van de Cogas - reden verkoop Cogas Kabel - groot € 370.000. Het risicobedrag bedraagt derhalve € 698.000 structureel.

In de nutssector speelt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) een belangrijke rol in het 'reguleren van de winst' door een aantal bepalende indicatoren te normeren (o.a. tarieven en rendement eigen vermogen). Dat kan gevolgen hebben voor de omvang van het dividend.

5. Onderuitputting

Onderuitputting kan alleen gerealiseerd worden als de uitgaven achterblijven bij de ramingen. De raming van de post onderuitputting bedraagt € 410.000.

6. Grondexploitatie risicoanalyse

Voor de wijze van benadering van de risico's van het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf F "Grondbeleid".

Voor het opvangen van risico's is in 2023 aan de hand van het de jaarlijkse risico-inventarisatie de maximale buffer bepaald op € 376.000. De inschatting is gebaseerd op aannames waarbij scenario's van een prijsverlaging tot het terugtreden uit grondposities een rol spelen. Uit de begroting 2024 blijkt dat de stand van deze reserve hoger is dan de gewenste buffer. Het meerdere wordt aangewend ter dekking van eenmalige lasten in 2024 (zie ook Nota van aanbidding).

7. Grondexploitatie dumprijzen

In een 'scenario dumprijzen' is het maximale risico ca. € 1,1 miljoen van de in bezit zijnde gronden. Onder punt 7 is hiermee tot een bedrag van € 376.000 al rekening gehouden. Het restrisico bedraagt dan ook € 728.000.

8. Bedrijfsvoering en organisatie

De gemeente groeit in omvang en in takenpakket. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is een verandering in de ambtelijke organisatie.

Net zoals zo velen heeft ook de gemeente Wierden te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. Onze organisatie heeft inmiddels meerdere maatregelen getroffen om in te spelen op deze krapte, zoals het investeren in zittend en toekomstig talent, het bevorderen van de interne doorstroom van medewerkers, het voeren van het goede gesprek en het toekennen van financiële prikkels. Naar het zich laat aanzien, zijn deze maatregelen onvoldoende om de krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden. Het is echter van groot belang, dat medewerkers wendbaar blijven, onze organisatie toekomstbestendig is en we als werkgever aantrekkelijk blijven. Ook is het tijdig inspelen op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van belang om het ziekteverzuim en de werkdruk beheersbaar te krijgen. Als organisatie is het van belang om aanvullende maatregelen te blijven zoeken om te kunnen blijven inspelen op de krapte op de arbeidsmarkt. Ook hierbij is het noodzakelijk om als werkgever aantrekkelijk te blijven en te investeren in zittend en toekomstig talent en hen aan de organisatie te binden.

Het risico wordt per saldo ingeschat op € 1.260.000.

9. Sociaal Domein

Nieuwe of veranderde wetgeving, decentralisaties, kortingen op subsidies, specifieke uitkeringen en cofinancieringsregelingen van het rijk zonder adequate compensatie is een nauwelijks te beïnvloeden risico in met name het sociale domein.

Zo betekenen de decentralisaties van de jeugdzorg en de Wmo een grote uitdaging. Van gemeenten wordt verwacht dat er zorg en ondersteuning wordt georganiseerd en daarvoor zijn te weinig middelen beschikbaar. Er is structureel meer geld nodig om de zorg te kunnen blijven leveren. Inmiddels zijn er extra middelen voor Jeugdzorg toegezegd met daarbij de opgave om kosten terug te dringen. Daar is een hervormingsagenda voor Jeugd aan gehangen, echter hierin zijn door het rijk bezuinigingen opgenomen. Er zijn afspraken gemaakt hoe een en ander in de gemeentelijke (meerjaren)begrotingen moet worden verwerkt.

We worden geconfronteerd met hogere kosten op de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning. Dit komt enerzijds door een hogere indexatie door reële tarieven en anderzijds doordat het abonnementstarief en vergrijzing een aanzuigende werking hebben op de vraag naar Wmo voorzieningen. Het risico bestaat dat er onvoldoende wordt gecompenseerd door het Rijk met betrekking tot de volumestijgingen die het gevolg zijn van vergrijzing. Het afschaffen van het abonnementstarief en de herinvoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage staat op de agenda van het rijk. Deze is naar huidige informatie voorzien per 1 januari 2026.

Het belang van de transformatie blijft daarmee nog steeds onverminderd van belang. In de aanpak waarvoor de gemeente Wierden heeft gekozen, onder meer aan de hand van onze "Berenschot" maatregelen, staat deze transformatie dan ook centraal. Daarbij merken wij op dat de samenleving niet maakbaar is en zich ook externe effecten voordoen die van invloed zijn.

Het verlies van koopkracht en toename van armoede en schuldenproblematiek door de inflatie en stijgende kosten aan energie is ook een risico. Het rijk heeft weliswaar middelen verstrekt om de minimagroep te compenseren bij de energiekosten echter daarmee is het vraagstuk niet opgelost.

Verder zijn de aannames die voor de begroting zijn gedaan voor het sociale domein gebaseerd op de inzichten die we op dat moment hadden. De reeds genoemde onzekerheden en de vraag- en prijsontwikkelingen blijven een risico. De omvang van dit risico is moeilijk in te schatten. We houden rekening met een risico van € 1.750.000.

10. Voortgezet onderwijs 'de Passie'

De Passie heeft recht op permanente huisvesting. Het risico dat hier in beeld wordt gebracht is het risico dat gedurende een periode van 5 jaar geen rijksbijdrage wordt ontvangen indien de leerlingenaantallen van de school tot onder de opheffingsnorm dalen en de school moet sluiten. De gemeente heeft dan een gebouw met een boekwaarde zonder dekking van de lasten uit rijksmiddelen. Na sluiting stopt de jaarlijkse rijksbijdrage ter grootte van ca.€ 273.000 op basis van de nieuwe verdeelsystematiek van het Gemeentefonds.

11. Informatiebeveiliging

Datalekken kunnen leiden tot (hoge) boetes maar ook tot herstelmaatregelen waarvoor extra personeel dan wel apparatuur/software nodig is. Recente gevallen bij overheidsinstellingen en onderwijsinstellingen tonen aan dat de impact mogelijk fors kan zijn. Wij schatten de impact op € 2 miljoen.

12. Vennootschapsbelastingplicht (VpB)

Vanaf 2016 vallen de gemeenten voor ondernemersactiviteiten onder de VpB. Indien in fiscaal opzicht winst wordt gemaakt moet daarover belasting worden afgedragen aan de fiscus. Op dit gaan we ervan uit dat er geen winst wordt gemaakt, dit kan echter in de toekomst wijzigen. Wij schatten het maximale risico op € 700.000.

13. Onderhoud kapitaalgoederen, groen en wegen

In de begroting voor 2024 gaat in het beleidsveld wegen, riolering en groen circa € 5,8 miljoen om. Daarnaast zijn in de eenmalige sfeer kredieten beschikbaar. We houden rekening met een risico van calamiteiten tot 20% van het exploitatiebudget ofwel € 1.156.000.

14. Risico van inflatie bij inkoop en projecten

Bij inkoop en projecten van de gemeente zien we risico's vanwege de hoge inflatie. Kosten worden hoger en prijzen in offertes hebben soms maar een korte geldigheidsduur. Projecten vertragen (vanwege tekort aan materialen), worden duurder dan de beschikbaar gestelde budgetten of er moeten concessies gedaan worden in kwaliteit. Deze risico's zijn grotendeels extern. Daarnaast zien we dat de gas- en energieprijzen na de sterke stijging in de afgelopen 2 jaren wel weer zijn gedaald maar niet meer tot het niveau van voor de crisissen. Volgens het Centraal Planbureau ligt een (lichte) economische recessie op de loer.

Een goede inschatting van het risico is niet te maken. Voor deze paragraaf houden we rekening met een aanvullend risico van € 1.000.000.

15. Overige risico's

- *Organisatiegebonden risico's*

- De wetten, regels en voorschriften waarmee gewerkt wordt, worden steeds complexer. Zorgvuldigheid in procedures en besluitvorming luisteren nauw. Anderzijds is er een behoorlijke werkdruk. Daar waar het afbreukrisico groot is, wordt uiteraard de grootste inspanning geleverd om fouten te voorkomen.
- De gemeente kan zich niet verzekeren tegen bedrijfsschade. Bij ernstige calamiteiten (bijvoorbeeld bij uitval van automatisering) zou het voor kunnen komen dat de bedrijfsvoering voor langere tijd stil ligt. Een inhaalslag zal dan extra loonkosten met zich meebrengen.
- Uit de schadepraktijk blijkt dat de gemeente op het gebied van vergunningverlening en de kwaliteit van de handhavingsorganisatie aansprakelijkheidsrisico's loopt.

- *Verbonden partijen*

In de paragraaf Verbonden partijen worden de deelnemingen en gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, uitgebreid beschreven inclusief de risico's van deze partijen. Hiernaar wordt verwezen.

- *Open-eind regelingen*

Onder risico's van open-eind regelingen worden verstaan die regelingen waarbij een hogere wetgever in meer of mindere mate de gemeente verplichtingen oplegt. Als voorbeelden kunnen worden genoemd het leerlingenvervoer, de Participatiewet, de Wmo, de jeugdwet, het kwijtscheldingsbeleid en -beperkt- andere bijstandsgerateerde uitgaven zoals minimabeleid. Het beheersen van de uitgaven kan tot op zekere hoogte worden geregeld via eigen beleid. Doel is in elk geval deze regelingen qua lasten zoveel mogelijk te beheersen.

We waarderen de 'overige risico's' op € 500.000.

KENGETALLEN

Ingevolge artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) moeten in deze paragraaf kengetallen worden opgenomen voor: de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit. De kengetallen maken het de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun provincie of gemeente.

Netto schuldquote: de netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Solvabiliteitsratio: dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte: Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en

lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Grondexploitatie: voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit: de ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in De Lokale Lastencalculator. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden te vergelijken met het landelijk gemiddelde en uit te drukken in een percentage.

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen					
	2022-W	2023-B	2024-B	2025-B	2025-B	2027-B
netto schuldquote	8,4%	59,5%	45,8%	57,9%	62,7%	63,6%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-4,1%	49,0%	37,0%	50,0%	55,3%	57,0%
solvabiliteitsratio	38,8%	28,2%	40,4%	32,6%	31,3%	29,1%
structurele exploitatieruimte	3,6%	0,2%	1,4%	2,7%	-2,0%	-1,6%
grondexploitatie	2,3%	5,0%	-2,2%	4,4%	7,6%	11,1%
belastingcapaciteit	98,6%	96,9%	97,5%	97,5%	97,5%	97,5%

De eerste twee kengetallen geven aan dat Wierden de schuldpositie van de gemeente vanaf 2022 toeneemt. Reden hiervoor zijn de (geplande) investeringen. Ter financiering van deze investeringen zijn in de begroting langlopende geldleningen aangetrokken. Hierdoor stijgt de netto schuldquote.

Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat de boekwaarden van de in exploitatie genomen gronden schommelen. Deze schommeling in het kengetal worden veroorzaakt door de normale activiteiten in de grondexploitatie zijnde bouw- en woonrijpmaken van gronden en grondverkoop.

Het solvabiliteitsratio laat een dalend verloop zien aan hetgeen enerzijds wordt veroorzaakt door de inzet van de algemene reserve en het uitgangspunt dat de reserve investering éénmalige dekking in 2022 volledig wordt besteed en anderzijds door het aantrekken van langlopende geldleningen ter financiering van de geplande investeringen en de ontwikkeling van het financieringstekort. Hierdoor neemt het vreemd vermogen en het balanstotaal toe. Het kengetal structurele begrotingsruimte laat de verwachte ontwikkeling zien en sluit aan met de begrotingsuitkomsten 2024 - 2027.

Bij het kengetal belastingcapaciteit moet worden opgemerkt dat de referentiewaarde vanaf 2024 de belastingdruk is welke in de meicirculaire 2023 als gemiddelde lastendruk is weergegeven voor 2023 verhoogd met ons indexcijfer. Immers ook andere gemeenten zullen de OZB inflatoir verhogen.

Tevens moet wel worden opgemerkt dat de vergelijkbaarheid afneemt doordat gemeenten op verschillende manieren hun tarief voor de afvalstoffenheffing differentiëren.

Duiding ratio's

Om de financiële positie van Nederlandse gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken, heeft de accountantsorganisatie BDO een financiële ranking gemaakt:

Waarderingscijfer	Minst risicovol (%)	Neutraal (%)	Meest risicovol (%)
Nettoschuldquote	<90	90-130	>130
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90	90-130	>130
Solvabiliteitsrisico	>50	20-50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte (begroting)	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	<95	95-105	>105

De ratio's 2024 geven het volgende beeld met signaleringswaarden:

- Netto schuldquote 45,8% Minst risicovol
- Solvabiliteit 40,4% Neutraal risico
- Grex -2,2% Minst risicovol
- Structurele exploitatieruimte 1,4% Minst risicovol
- Belastingcapaciteit 97,5% Neutraal risico

PARAGRAAF B: ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

INLEIDING

Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting. Een goed overzicht is daarom van belang voor een juist inzicht in de financiële positie. In deze paragraaf maken we voor de genoemde categorieën kapitaalgoederen inzichtelijk op welke wijze we uitvoering geven aan het vastgestelde beleid en dat de hiervoor opgenomen budgetten toereikend zijn.

In artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat deze paragraaf een toelichting op de gemeentelijke kapitaalgoederen bevat, in onze gemeente betreft dit:

- a) Openbaar groen;
- b) Wegen en civieltechnische kunstwerken;
- c) Riolering/watertaken;
- d) Gebouwen.

Voor elk van deze kapitaalgoederen moet worden aangegeven:

- a) Het beleidskader;
- b) De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- c) De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Onder omstandigheden kan de verleiding bestaan om onderhoud uit te stellen of in het geheel niet meer uit te voeren. Op korte termijn levert dit uiteraard besparingen op. Op de wat lange(re) termijn heeft het uitstellen of niet uitvoeren van onderhoud nadelige effecten. Deze nadelige effecten kunnen dan waarschijnlijk slechts met grote aanvullende uitgaven ongedaan worden gemaakt. Wij kiezen er nadrukkelijk voor om het kwaliteitsniveau te handhaven en de hiervoor benodigde middelen beschikbaar te stellen.

Om te komen tot een doelmatige besteding van middelen voor nieuwe en bestaande zaken in de openbare ruimte is beleid nodig. Hoe gaan we om met groen, water, wegenonderhoud, openbare verlichting en speelvoorzieningen?

Hiertoe worden de komende jaren volgens onderstaand schema nieuwe beleidsplannen opgesteld voor de openbare ruimte, elk jaar minimaal één plan gezien de beschikbare capaciteit en middelen.

In de beleidsplannen staat de langjarige visie beschreven op een strategisch niveau.

Overzicht beleidsplannen

Beleidsplan	Vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Watertakenplan	09-07-2019	31-12-2024	Ja	raadsbesluit
Mobiliteitsplan	30-3-2021	31-12-2031	Ja	raadsbesluit
IBOR* plan 2021-2024	02-03-2021	31-12-2024	Ja	raadsbesluit
Wegenbeleidsplan	31-5-2022	31-12-2025	Ja	raadsbesluit
IBOR plan 2025	2025 (beoogd)			
Openbare verlichting	04-03-2023			
Speelbeleidsplan	11-7-2023	2031(EV**)		raadsbesluit
Biodivers maaien	06-09-2022	continue	Ja	collegebesluit
Civiele kunstwerken	2023 (beoogd)			
Groenbeleidsplan	2024 (beoogd)	2028		
Bomenbeleidsplan	2025 (beoogd)	2029		
Watertakenplan	2024-2025 (beoogd)	31-12-2029	Nee	

* IBOR= Integraal beheer openbare ruimte

**EV=Evaluatie

De gevolgen van de vastgestelde plannen zijn verwerkt in deze begroting. De gevolgen van de nog niet vastgestelde plannen zijn nog niet verwerkt in deze begroting. Met betrekking tot de riolering is het opstellen van het nieuwe Watertakenplan uitgesteld. De bedoeling is om in 2025 een nieuw Watertakenplan te laten vaststellen door de gemeenteraad. Hierdoor

ontstaat op taakveld riolering een hiaat in de beschikbare middelen. Daarom wordt voor kalenderjaar 2025 buiten het Watertakenplan om middelen aangevraagd in de Nota Meerjarenbeleid 2025-2028. Voor de overige genoemde beleidsplannen zijn in de Nota Meerjarenbeleid in de jaren 2024 tot en met 2026 middelen opgenomen.

Naast beleidsplannen worden ook beheerplannen opgesteld. Beheer wordt vormgegeven in een cyclus van plan – do – check – act. Aan de hand van de doelstellingen uit het IBOR beleidsplan wordt een vertaling gemaakt naar beheer per onderdeel.

In dat (jaar-)plan worden de resultaten vergeleken met de doelstelling en worden trends en ontwikkelingen gesignaleerd. Hierdoor houden we de vinger aan de pols (check).

De doelen worden vertaald naar concrete beelden en maatregelen. Per onderdeel wordt een financiële vertaling gedaan (plan). Hierdoor kan gestuurd worden op prestatie en budget (act).

Overzicht beheerplannen

Beheerplannen	Vastgesteld d.d.	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Bermen en sloten	06-09-2023		Ja	Biodivers maaien
Groenrenovatie	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Bomen	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Speelplaatsen	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Gras	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Plantsoenen	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Mechanisch riolsysteem	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Vrijerval riolsysteem	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Recreatieve fietspaden	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Zand- puinwegen	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Wegkanten	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Verkeersvoorzieningen	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Openbare verlichting	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Verhardingen	21-02-2023	31-12-2023	Ja	
Civiltechnische kunstwerken	21-04-2023	31-12-2023	Ja	

OPENBAAR GROEN

Beleidskader

Onze directe (groene) omgeving wordt in toenemende mate belangrijker om in te bewegen. Hierdoor worden er andere eisen aan groen gesteld. Verblijven in het groen wordt belangrijker en de aanwezigheid van siergroen wordt minder belangrijk.

Daarnaast willen we de biodiversiteit verhogen en grondstoffen (waaronder biomassa) hergebruiken.

Al deze aspecten roepen om een nieuw maar vooral flexibeler en innovatiever groenbeleid.

Integraal beheer

Binnen de kaders van het IBOR-plan wordt het groenonderhoud uitgevoerd. Integraal beheer van de openbare ruimte beoogt te komen tot kwaliteit gestuurd beheer van de openbare ruimte. Naast de technische waarde worden hierbij ook de belevings- en gebruikswaarden meegenomen. Het beleid is geëvalueerd, de resultaten hiervan laten zien dat het moeilijk is om het beoogde kwaliteitsniveau te behalen. In 2023 zijn nieuw opgestelde beheerplannen gemaakt die vertaald zijn in de begroting 2024. Ook zullen in 2024 vanzelfsprekend de beheerplannen worden geactualiseerd.

Het areaal bedraagt ca. 21.500 bomen en ca. 1.300.000 m² groen.

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting

Op basis van de financiële vertaling van het vastgesteld groenbeleid zijn de volgende bedragen in de begroting opgenomen. Deze bedragen zijn afgestemd op het gewenste kwaliteitsniveau, de urentoerekening, de onderhoudsplannen/beeldbestekken en de bezuinigingen waartoe de gemeenteraad heeft besloten.

Categorie (Bedragen x €1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Groen onderhoud	925	937	1.096	1.096	1.096	1.096
Reconstructies	214	259	217	217	217	217
Boom onderhoud	338	333	392	392	392	392
Straatmeubilair	9	25	17	17	17	17
Totaal	1.486	1.554	1.722	1.722	1.722	1.722

WEGEN EN CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN

Beleidskader

Het wegbeheer is een samenhangend geheel van activiteiten die gericht zijn op het ontwikkelen, onderhouden en managen van de functies van het wegennetwerk ten dienste van de gebruikers. De gemeente heeft als wegbeheerder de zorgplicht om de wegen die binnen haar gebied liggen in een goede staat te laten verkeren. De basis voor het beheer van wegen is gelegen in het Beleidsplan Wegen 2022-2026. Reconstructies van wegen vallen buiten het planmatig onderhoud.

Oppervlaktes aan wegen per verhardingstype binnen en buiten de bebouwde kom

Gebied	Elementen (m ²)	Asfalt (m ²)	Beton (m ²)	Totaal
Centrumgebied	100.981	3.943		104.925
Woonwijken	618.042	96.254	807	715.103
Invalswegen	35.919	67.842	1.125	104.886
Bedrijfsterreinen	48.937	42.569	2.734	91.540
Begraafplaatsen	4.416	3.160		7.575
Buitengebied	56.571	762.580	35.283	854.434

Bron: IBOR

Financiële consequenties en vertaling naar de begroting

Op basis van de financiële vertaling van het wegenbeheersplan zijn de volgende bedragen benodigd en in de begroting opgenomen. De bedragen zijn gebaseerd op de onderhoudsplanning, urenrekening en het gewenste kwaliteitsniveau.

Categorie (Bedragen x €1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Beheer verharde wegen	655	916	880	880	880	880
Beheer semi-verharde wegen	86	67	92	92	92	92
Beheer recreatieve fietspaden	31	58	62	62	62	62
Beheer wegwijkverbetering	350	365	436	436	436	436
Onderhoud bruggen	22	98	176	176	176	176
Totaal	1.144	1.504	1.646	1.646	1.646	1.646

RIOLERING/WATERTAKEN

Beleidskader

De gemeenteraad heeft op 9 juli 2019 het Watertakenplan 2020-2024 vastgesteld. Op het gebied van water heeft gemeente Wierden in het Watertakenplan 2020-2024 haar visie vastgelegd met betrekking op de gemeentelijke watertaken in de waterketen (afvalwater, hemelwater en grondwater). Met betrekking tot de visie staat de gemeente Wierden voor een toekomstbestendige waterketen waarbij nu geanticipeerd wordt op toekomstige veranderingen. Naast de visie is in het Watertakenplan per "watertaak" de strategie en de daaruit voort komende maatregelen verankert om invulling te geven aan de visie. De invulling is afgestemd met de overige beleidsterreinen van de gemeente en het beleid van het waterschap en de provincie.

Strategie zorgplicht afvalwater

- Doelmatig inzamelen van het in het gemeentelijke gebied geproduceerde afvalwater;
- Doelmatig transport van het ingezamelde afvalwater naar een geschikt lozingspunt;
- Voorkomen van vuil-uitwerp naar bodem, grond- en oppervlaktewater;
- Minimale overlast voor de omgeving;
- Effectief rioleringsbeheer;
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven.

Strategie zorgplicht hemelwater

- Doelmatig omgaan met de inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater;
- Voorkomen van vuil-uitwerp naar bodem-, grond- en oppervlaktewater;
- Minimale overlast voor de omgeving;
- Effectief rioleringsbeheer;
- Informeren en betrekken van inwoners en bedrijven: gemeente wil inwoners betrekken bij klimaatadaptatie. Gemeente faciliteert, stimuleert en geeft het goede voorbeeld. Kernwaarde is dat gebouwen geen hemelwater lozen op de gemeentelijke riolering.

In kader van het goede voorbeeld wordt bij rioolvervangingsprojecten het gemengde riool vervangen door een gescheiden riolering. Faciliteren doet de gemeente door gelijktijdig met de afkoppeling van openbaar gebied ook (deels) de particuliere verharding af te koppelen. Deze afkoppeling van de voorzijde van de woningen (straatzijde) gebeurt in opdracht en op kosten van de gemeente.

Er is tevens een Stimuleringsregeling voor het afkoppelen van hemelwater, (bijv. regentonnen) en vergroenen van de bestaande bebouwing (achterzijde woningen). Hiervoor is vanaf 2022 t/m 2024 jaarlijks € 25.000,- beschikbaar.

Bij monitoring van de subsidieregeling over 2022 en 2023 zien we dat het beschikbare budget subsidieregeling ruim voldoende is en dat aanvragen achter blijven. Het College wil de beschikbare middelen naast het stimuleren ook inzetten in het voortraject middels een afkoppelcoach bij de reconstructie Prins Hendrikstraat/Jacobsonstraat. De afkoppelcoach zet zich in op begrip, draagvlak en meewerken aan afkoppeling op de percelen (o.a. door het stimuleren om van de subsidieregeling gebruik te gaan maken). Daarbij kijkt de afkoppelcoach samen met de bewoners naar een doelmatige afkoppeling van de percelen (voorzijde en achterzijde woning). Bij de behandeling van de Nota Meerjarenbeleid 2024-2027 is een motie aangenomen om het percentage subsidie voor het afkoppelen van regenpijpen of erfverhardingen te verhogen van 25% naar 35%. De subsidieregeling moet hier nog op worden aangepast.

Strategie zorgplicht grondwater

- Invulling geven aan de grondwaterzorgplicht;
- Drinkwaterwinning en bescherming.

Financiële consequenties en vertaling naar begroting

Door vaststelling van het Watertakenplan in 2019 heeft de gemeenteraad ook ingestemd met de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing. Om de investeringen en exploitatie-uitgaven ten behoeve van de zorgplichten kostendekkend te laten zijn, stijgt de rioolheffing exclusief de jaarlijkse index met 1 % tot 2040.

Op basis van de financiële vertaling van het Watertakenplan zijn de volgende bedragen gemoeid met rioleringszorg:

Categorie (Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Exploitatieuitgaven	1170	1335	1377
Toevoeging voorziening	1094	1010	1431
Onttrekking voorziening			
Bijdragen	-18		-19
Opbrengst rioolheffing	-3209	-3365	-3652
De volgende lasten worden toegerekend aan riolering:			
Aandeel kosten kwijtschelding	61	59	59
Aandeel kosten straatreiniging	58	58	70
Overhead kwijtschelding/ straatreiniging	10	13	16
Onkruidbestrijding	9	8	8
Aandeel bladkorven	4	7	4
Overhead RBR	104	126	135
Overhead buitendienst	22	33	36
Overhead overig	3	1	1
BTW Compensabel	141	140	148
Correctie rentenotitie BBV	551	575	386
Totaal	0	0	0

Al een aantal jaren worden de overheadkosten niet meer via tijdsverantwoording, maar afzonderlijk toegerekend aan het taakveld. Exploitatiesaldi worden verrekend met de egalisatie voorziening riolering. Er is dan ook sprake van een “gesloten financieel circuit”. De voorzieningen voor rioleringen kennen per 1 januari 2023 een saldo van ca. € 2,7 miljoen.

GEBOUWEN

Beleidskader

Conform het geldende beleidsplan Beheer en Onderhoud gemeentelijke gebouwen wil de gemeente de gebouwen technisch in stand houden op een aanvaardbaar onderhoudsniveau. Van alle gemeentelijke gebouwen is bepaald welk onderhoudsniveau wordt nagestreefd. Hierbij worden 3 niveaus onderkend (optimaal, basis en minimaal) waarbij in algemene zin geldt dat voor de publieksruimten een hoger niveau wordt nagestreefd.

De gemeentelijke gebouwen worden jaarlijks geïnspecteerd. De gegevens uit deze inspectie worden gerelateerd aan het gewenste onderhoudsniveau en verwerkt in de meerjarenonderhoudsplanning.

Financiële consequenties en vertaling naar begroting

Om pieken in de exploitatielasten te voorkomen zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Door een jaarlijkse storting in de onderhoudsvoorzieningen worden alle onderhoudsactiviteiten zeker gesteld. De financiële gevolgen zijn verwerkt in deze programmabegroting. Uitgangspunt is dat het actualiseren van de stortingen om de 5 jaar plaatsvindt.

Op basis van de financiële vertaling van de meerjarenonderhoudsplanning geven de onderhoudsvoorzieningen het volgende beeld te zien:

	2024				2025	2026	2027
	saldo aan het begin van het dienstjaar	vermeerderingen (zoals stortingen in reserve/voorziening, bijboeking wegens rente)	verminderingen zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve/voorziening)	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar	saldo aan het eind van het dienstjaar
Onderhoudsfonds gemeentehuis	199.156	139.000	76.500	261.656	151.656	193.656	258.656
Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	169.887	35.900	28.950	176.837	167.997	184.997	191.697
Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	171.882	68.700	43.540	197.042	152.322	185.522	204.162
Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	17.360	12.600	10.075	19.885	21.935	24.385	24.155
Onderhoudsfonds huurwoningen	8.224	5.000	5.000	8.224	8.224	8.224	8.224

De accountant stelt bij de controle van de jaarrekening jaarlijks vast of de onderhoudsvoorzieningen toereikend zijn. De accountant beoordeelt daarbij jaarlijks het structurele verloop van de voorzieningen en de toereikendheid en wijst op het belang van actualisatie. Voor de volledigheid wordt vermeld dat de voorzieningen voor onderhoud van de gebouwen in werkelijkheid € 540.000,- bedragen per 1 januari 2023. Jaarlijks bij het opmaken van de jaarrekening wordt de toereikendheid van de fondsen beoordeeld.

ALGEMEEN

Voortvloeiende uit artikel 212 Gemeentewet is de Nota Vaste Activabeleid 2022 opgesteld. Er is aangesloten bij de nieuwe regelgeving uit het Besluit Begroting en Verantwoording. Verder is er een ondergrens van € 5.000,- ingesteld waar beneden investeringen niet geactiveerd worden.

PARAGRAAF C: FINANCIERING

Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido)

De Wet Fido stelt kaders voor een verantwoorde, professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt. Voor het beheersen van renterisico's bevat deze wet 2 concrete richtlijnen, te weten:

- de renterisiconorm: deze norm beoogt spreiding aan te brengen in de looptijd van de vaste schulden. De norm geeft aan hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar. Door het Rijk is bepaald dat de norm 20% van het begrotingstotaal bedraagt.
- de kasgeldlimiet: deze norm beoogt het risico van het aangaan van te veel kortlopende geldleningen te beperken. De norm geeft aan hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal 1 jaar. Door het Rijk is bepaald dat de norm 8,5% van het begrotingstotaal bedraagt.

Op grond van de Wet FIDO werken we momenteel met het Treasurystatuut 2022.

Renterisiconorm 2024

Begrotingstotaal 2024 (de som van alle lasten van de primitieve begroting)	€ 84.388.000
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%
Renterisiconorm	€ 16.877.600
Renterisico op vaste schuld	€ -
Onderschrijding renterisiconorm	€ 16.877.600

Kasgeldlimiet 2024

Begrotingstotaal 2024 (de som van alle lasten van de primitieve begroting)	€ 84.388.000
Kasgeldlimiet in % van de grondslag	8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	€ 7.172.980
Gemiddelde vlottende schuld	€ 5.175.000
Gemiddelde vlottende middelen	€ -
Toets voor kasgeldlimiet	€ 5.175.000
Toegestane kasgeldlimiet	€ 7.172.980
Onderschrijding kasgeldlimiet	€ 1.997.980

Op begrotingsbasis laat zich een onderschrijding van de kasgeldlimiet zien; of dit zich ook daadwerkelijk voordoet, is afhankelijk van het uitgavenpatroon gedurende het jaar. Een financieringsbehoefte wordt voor een groot deel veroorzaakt door aflossingen op geldleningen, besteding van reeds gevoteerde kredieten met éénmalige dekking en geplande investeringen.

In de begroting is de rente over het financieringstekort per 1-1-2024 (€ 4,0 mln.), € 65.000,-, als structurele rentelast opgenomen.

Verder is er een stelpost rentelasten opgenomen ter grootte van € 239.000,- .

Uitzettingen kasgeld

In het treasurystatuut 2022, artikel 6, is bepaald dat kasgeld, dat niet direct nodig is voor de eigen organisatie uitsluitend uitgezet mag worden bij de Nederlandse staat (schatkistbankieren) of bij medeoverheden.

In de begroting 2024 wordt een financieringstekort begroot en derhalve worden op begrotingsbasis geen uitzettingen van kasgeld voorzien. Daarnaast heeft de gemeente diverse uitzettingen/beleggingen bij o.a. BNG, Kredietbank, Essent, Cogas, WMO en Twente Milieu uit hoofde van haar publieke taak. De totale boekwaarde van deze aandelen bedraagt € 713.000,-.

Schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht tot het aanhouden van hun overtollige banktegoeden bij het Rijk. De drempel die daarbij aangehouden wordt is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt.

Voor de gemeente Wierden komen we bij een begrotingstotaal van € 84,1 mln. op een aan te houden banktegoed van € 1,7 mln.

Financiering

Onderstaand wordt inzicht verschaft in de begrote financieringspositie per 1 januari 2024 en de verwachte financieringsbehoefte van de gemeente in 2024.

Financieringsbehoefte

De begrote financieringspositie in 2024 is als volgt:

Boekwaarde investeringen		€ 74.076.000
Vaste financieringsmiddelen		
- Eigen vermogen(reserves en voorzieningen)	€ 38.636.000	
- Langlopende geldleningen	€ 31.455.000	
		€ 70.091.000
Financieringstekort begroot per 1 januari 2024		€ 3.985.000

Begrote bestedingen in 2024

- Jaarlijkse aflossing op en gehele aflossing van		
- Langlopende geldleningen	€ 2.468.000	
- Investerings begroting 2024(zie nota van aanbidding)	€ 3.243.000	
- Ontwikkeling reserves en voorzieningen	€ 5.235.000	
		€ 10.946.000
		€ 14.931.000

Begrote vrijkomende middelen in 2024:

- Grondexploitatie	€ -5.187.000	
- Afschrijvingen/aflossingen	€ -3.105.000	
		€ -8.292.000

Totale financieringsbehoefte in 2024		€ 6.639.000
---	--	--------------------

Op basis van de huidige inzichten wordt de financieringsbehoefte voor 2024 geraamd op ruim € 6,6 miljoen. Mocht op enig moment de noodzaak ontstaan om meer vaste financieringsmiddelen aan te trekken, dan kunnen de hieruit voortvloeiende rentelasten worden opgevangen zonder structurele consequenties voor de begroting (zie ook hetgeen onder "Kasgeldlimiet" staat vermeld).

Op begrotingsbasis wordt er van uitgegaan dat de investeringen volledig gerealiseerd worden. In dit geval gaat het om investeringen in de openbare ruimte, het onderwijs en de sportaccommodatie op de Esrand. Ook nog niet uitgevoerde investeringen en aflossingen op geldleningen veroorzaken een behoefte in middelen.

In werkelijkheid is dit niet het geval en worden investeringen veelal in meerdere jaren uitgegeven (regel is in maximaal 2 jaar). Zo blijkt uit de staat van reserves en voorzieningen dat er per 1 januari 2023 € 2,8 miljoen aan investeringen met eenmalige dekking resteerde. De begrote financieringsbehoefte zal zich dan ook in werkelijkheid niet tot dat niveau voordoen.

Leningenportefeuille

Het restantbedrag aan geldleningen wordt per 1 januari 2024 begroot op € 31,5 miljoen. De verwachting is dat in 2024 geen aanvullende leningen benodigd zullen zijn.

Kredietrisico's

Per 1 januari 2024 staat de gemeente garant voor een bedrag van ca. € 53.368.000,-. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

* geldleningen Reggevoon (garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	€ 52.608.000
* garantiestelling Veiligheidsregio	€ 760.000

Rente

Toerekening rente

Er wordt geen rente meer toegevoegd aan reserves en voorzieningen. Dit brengt risico's met zich mee omdat deze ook dienst doen als financieringsmiddel. Om dit te ondervangen is afgesproken om een bepaalde rentedruk in de begroting aan te blijven houden. Afgesproken is om een stelpost herfinanciering te hanteren waarvan de omvang afhankelijk is van het eigen vermogen. Omdat nooit het volledige eigen vermogen zal worden aangewend, de gemeente zal altijd reserves en voorzieningen hebben, wordt de stelpost in 2023 vastgesteld op 1,6 % van 50% van het eigen vermogen.

Schema rentetoerekening Begroting 2024

a.	De externe rentelasten over de lange financiering	€ 484.154	
	Idem korte financiering	€ 64.508	
			€ 548.662
b.	De externe rentebaten		€ -162.151
	Saldo rentelasten en rentebaten		€ 386.511
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ -16.006	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (voorbeeld riolering)	€ -45.285	
			€ -61.291
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 325.221
d.1	Rente over eigen vermogen		€ -
	Rente stelpost herfinanciering eigen vermogen		€ 239.755
d.2	Rente over voorzieningen		€ -
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 564.976
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)		

* rente staat C	€ -955.113	
* grondexploitatie	€ 16.006	
* renteprojectfinanciering	€ 45.285	
* rente verstrekte geldleningen	€ 162.151	
		<u>€ -731.672</u>

f. Verwacht renteresultaat op het taakveld Treasury **€ 166.696**

Afwijking bedraagt:

<u>Renteresultaat</u>	€ 166.696	29,5%
Toe te rekenen rente aan taakvelden	€ 564.976	

Als de afwijking van dit laatste percentage groter is dan 25% moet er op grond van de BBV op werkelijke basis een her-rekening plaatsvinden met een nieuwe verdeling van de rente naar de taakvelden.

Voor investeringen waar een extern tarief tegenover staat is gekozen voor een vast rentepercentage met afschrijving op annuïteitenbasis. Deze rente wordt daadwerkelijk aan de taakvelden toegerekend. Voor de rentebijbeschrijving op boekwaarden grondexploitatie wordt aangesloten bij de voorschriften die in het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording aangegeven worden. Dat betekent dat er ca. 1% rente aan de boekwaarden van de grondexploitatie wordt toegerekend.

PARAGRAAF D: BEDRIJFSVOERING

ALGEMEEN

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt in overeenstemming met artikel 14 van het BBV inzicht gegeven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Onderstaand wordt ingegaan op de stappen die eerder zijn gezet en ook in 2024 en volgende jaren volop aandacht van de organisatie vragen. Ook in de onlangs door de raad vastgestelde Nota meerjarenbeleid 2024-2027 is hier al uitvoerig aandacht aan gegeven.

PERSONEEL

In de begrotingen van voorgaande jaren is uitvoerig ingegaan op de formatie en met name de mutaties en ontwikkelingen daarin. In onderstaande tabel is de formatie (exclusief raadsleden, schaduwfractieleden, commissieleden, ambtenaren burgerlijke stand, stagiairs en voormalige wethouders) van de laatste jaren met daaronder enkele relevante toelichtingen opgenomen. De uitgebreidere toelichtingen kunnen uiteraard nog in de begrotingen van voorgaande jaren worden nagelezen.

Begrotingsjaar	Formatie in Fte's
2021	171,15
2022	174,50
2023	185,32
2024	195,68

In de begroting 2022 is een formatie van 174,50 fte opgenomen. Een toename ten opzichte van het jaar ervoor die met name veroorzaakt wordt door de uitbreiding van de samenwerking op het terrein van de salarisadministratie en e-hrm. Vanaf medio 2020 is het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Wierden, Rijssen-Holten, Twenterand en Hof van Twente uitgebreid met de Regio Twente en Haaksbergen. De formatie is hierdoor in

2022 met 2,5 fte toegenomen. De kosten hiervan worden in rekening gebracht bij genoemde organisaties.

De formatie in de begroting 2023 bedraagt 185,32 fte. Hierin begrepen is de uitbreiding die heeft plaatsgevonden door de overname van een aantal ambtelijke Ontplooi-medewerkers na het opheffen van de GR Soweco. Ook de in de NMB 2022-2025 en begroting 2022 opgenomen uitbreiding van de formatie is hierin verwerkt. De in de begroting 2024 opgenomen formatie bedraagt 195,68 fte. De toename ten opzichte van 2023 wordt veroorzaakt door de in de NMB 2023-2026 en begroting 2023 opgenomen uitbreidingen van de formatie.

Vanwege de liquidatie van de GR Soweco zijn vanaf 2021 de voormalige SW-medewerkers in dienst getreden bij de gemeente Wierden. Het gaat hierbij om 71 medewerkers (61,35 fte) die nog niet in genoemde formatie zijn opgenomen. Van deze 71 zijn 17 personen werkzaam in de groenploeg van onze buitendienst. De overige 54 personen zijn werkzaam bij of via Ontplooi (beschut werk of gedetacheerd). Daarnaast heeft de gemeente 8 personen (6,17 fte) van de nieuwe doelgroep in dienst, waarvan 2 werkzaam in onze groenploeg van de buitendienst en 6 die een "nieuw beschutte" werkplaats hebben bij Ontplooi. De gemeente Wierden ontvangt hiervoor zelf een loonkostensubsidie.

In genoemde formatie 2024 is nog geen rekening gehouden met eventuele voorstellen tot formatie uitbreiding uit de NMB 2024-2027 en begroting 2024.

DIENSTVERLENING

Onze inwoners, ondernemers en instellingen verwachten een hoge kwaliteit van dienstverlening. Wij werken daarom klantgericht en hebben oog voor de menselijke maat. Hierbij is het van belang om actief in te spelen op de veranderende behoeften van de samenleving, óók op het gebied van publieke dienstverlening. Met de visie op dienstverlening hebben we hiervoor een koers uitgezet die sturing geeft aan onze service richting onze inwoners, ondernemers en instellingen.

Onze website www.wierden.nl is up-to-date, toegankelijk en gebruiksvriendelijk. Wij hanteren ruime openingstijden, waarbij wij ook tussen de middag geopend te zijn. Daarnaast hebben wij op de woensdag een avondopenstelling.

Per 1 februari 2023 functioneert het nieuwe klantcontactcentrum (KCC) en het zal aankomende periode verder doorontwikkeld worden. Tevens werken we aan projecten om dichter bij onze servicenormen te komen, denk bijvoorbeeld aan een aanmeldzuil en een telefooncentrale die beter geschikt is voor het KCC. Hiervoor zijn kleine investeringen nodig. Het verbeteren van onze dienstverlening gaat immers gepaard met o.a. investeringen in onze ICT en personeel. Het inrichten van het KCC en de daarmee samenhangende scheiding tussen telefonie en receptie kent ook een formatieve impact.

Onze visie op dienstverlening staat in verbinding met het koersdocument 'Expeditie Wierden'. 'Investeren in onze toekomst met, in en voor de samenleving' vormen daarbij onze de draad.

INFORMATISERING EN AUTOMATISERING

In 2023 hebben we het Informatiebeleidsplan 2023-2026 vastgesteld en zijn we gestart met uitvoering van diverse meerjarenprogramma's. We blijven daarmee werken aan een veilige en betrouwbare IT omgeving. Naast de reguliere beheertaken en jaarlijks terugkerende audits, zullen we ons in 2024 richten op onderstaande projecten.

Informatiebeveiliging

Volgend jaar actualiseren we ons Informatiebeveiligingsbeleid. NIS2 wetgeving (Europese wetgeving die van ons - als kritische infrastructuur - op het vlak van informatiebeveiliging vergaande maatregelen vergt) zal de komende jaren grote impact hebben op zowel de organisatie als het bestuur.

We nemen de eerste stappen naar een SIEM/SOC oplossing (het geautomatiseerd beoordelen van logbestanden en erop acteren) in een nog relatief jonge markt.

We gaan structureel cyberoefeningen organiseren met focus op crisis en wederopbouw. We doen dit in nauwe samenwerking met de raadscommissie Informatiebeveiliging.

Op het vlak van sturing leggen we een doorlopende focus op beleid en controle ervan (uitvoering is veelal wel al aanwezig). Regie op ketenpartners en leveranciers zal een prominente plek krijgen mede ingegeven door de genoemde NIS2 wetgeving.

I-organisatie

De stroom nieuwe (Europese) digitale wetgeving blijft op ons afkomen. Deze vraagt van ons vergaande digitalisering van onze dienstverlening. Om ons huis op orde te hebben en snel te kunnen reageren, zullen we Informatie lifecycle beheer inrichten: hoe we van creatie, verwerking, publicatie tot vernietiging met onze informatie omgaan.

De vervanging van ons zaakstelsel krijgt in dit jaar uiteindelijk vorm nadat we in 2023 ons bestaande zaakstelsel grondig hebben opgeschoond.

Voor het ruimtelijke domein gaan we bezig met inrichting van een integrale suite voor alle ruimtelijke processen en de ondersteuning om de binnen- en buitendienst beter samen te laten werken.

In het sociale domein hebben we de nodige uitdaging om de softwarepakketten naar de cloud te krijgen en de dienstverlening weer op niveau te krijgen.

Verder zien we het belang van het combineren van datasets om datagedreven werken te ondersteunen. We willen het eigenaarschap daarvan bij de decentrale functioneel beheer organisatie onderbrengen maar wel met een inhoudelijke centrale sturing.

Tot slot ronden we dit jaar de vervanging van eerder zelfgebouwde applicaties af.

Automatisering

In 2023 hebben we onze infrastructuur (servers, aanloggen, mail/agenda) gemigreerd naar Microsoft365; in 2024 gaan we door met de uitrol van o.a. Teams, Office, Azure cloud, etc.

In verband met pensionering van een collega staat dit jaar de overdracht van het beheer van certificaten, URL's en telefonie naar onze supportorganisatie op het programma.

De primaire rol van het support-team blijft het beheren van ons netwerk zodat we een veilige betrouwbare werkplek aan onze medewerkers kunnen bieden.

Middelen

In de begroting 2024 zijn middelen opgenomen voor ondersteuning bij aanpassingen van software en hardware op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Een en ander conform eigen planning en voor de reguliere vervanging van infrastructuur componenten (werkplekken, mobiele devices, MS365 licenties, etc.). Tevens houden we rekening met een sterk gestegen prijsniveau.

Software en diensten worden tegenwoordig uitsluitend nog aangeboden op abonnementsbasis per gebruiker. Met een substantieel gestegen aantal medewerkers; laten onze I&A kosten ook deze stijgende lijn zien.

Omdat we kritisch naar onze uitgaven blijven kijken, zullen we in 2024 ook weer meedoen aan de I&M benchmark voor gemeenten.

Archief

Voormalig minister Slob van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in juni 2018 een modernisering van de Archiefwet 1995 aangekondigd. De oude wet wordt gemoderniseerd zodat deze beter aansluit bij het digitale informatiebeheer. De 'Archiefwet 2021' zal waarschijnlijk op 1 juli 2024 in werking treden.

Eén van de wijzigingen ten opzichte van de oude wet is de verplichting om een archivaris (toezicht) te benoemen, dit ter voorkoming van het 'keuren van eigen vlees'. Wierden heeft geen eigen archivaris. In regionaal verband wordt onderzocht of een archivaris door meerdere Twentse gemeenten gedeeld (ingeleend) kan worden. De benodigde middelen zijn opgenomen in de begroting 2024. We brengen vraag en aanbod in kaart en proberen samen met Twentse Kracht afspraken te maken over de invulling van deze verplichting.

Wet Open Overheid (Woo)

Met ingang van 2022 zullen we in de planning- en controlcyclus aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en doen we in de jaarlijkse verantwoording verslag van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Na een voorstudie in 2021 zijn we in 2022 gestart met een aantal onderdelen van de Woo. In de eerste plaats is voor de Woo-verzoeken (passieve openbaarmaking) een contactpersoon aangewezen. De Woo is voor dit deel per 1 mei 2022 ingegaan.

Hiernaast zijn we in 2022 voor de twee nieuwe onderdelen van de wet gestart met een plan van aanpak om te komen tot:

- Een informatiehuishouding die op orde is. Dit betekent dat we al onze informatiestromen - van creatie tot vernietiging/eDepot - in kaart willen brengen in de komende 5 tot 8 jaar.
- Actieve openbaarmaking: Dit betekent dat we in de komende jaren de in de wet genoemde 11 gemeentelijke informatiecategorieën actief gaan openbaar maken.

Omdat het op orde krijgen van onze informatiehuishouding een complexe en tijdsintensieve operatie is (meer dan 400 processen en navenant aantal informatiebronnen) hebben we in 2023 vanuit de daarvoor beschikbaar gestelde middelen een informatie-adviseur voor de coördinatie ervan aangetrokken.

De Woo zal in fases worden geïmplementeerd, waarbij de het Rijk de indeling van categorieën aangeeft. In 2030 moeten alle categorieën geïmplementeerd zijn en moet de informatiehuishouding op orde zijn. Om hiertoe te komen zal 'Informatie Lifecycle Management' (ILM) worden toegepast. De informatiehuishouding moet zo worden ingericht dat (digitale) informatie die nodig is om het handelen van overheidsorganisaties te kunnen

reconstrueren van meet af aan, maar ook na verloop van tijd duurzaam toegankelijk is en blijft.

In 2024 zal fase 2 van start gaan en deze fase richt zich op de volgende onderdelen:

- Het verder uitwerken van een aantal categorieën uit fase 1
 - Wet- en regelgeving
 - Organisatiegegevens
 - Raadsstukken
 - Bestuursstukken
 - Woo verzoeken
- Het uitwerken van twee nieuwe categorieën:
 - Adviezen van adviescolleges
 - Jaarplannen en –verslagen
- Uitwerken scenario's ILM

Omdat de ontwikkeling van Het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI) is gestopt voor het publicatiegedeelte, moeten we zelf iets ontwikkelen om Woo informatie te kunnen publiceren. Hiertoe willen we de Woo-module bij de leverancier van onze huidige website aanschaffen.

COMMUNICATIE

Dienstverlening is voor de gemeente en ook voor Team Communicatie het belangrijkste uitgangspunt. Wet- en regelgeving, maatschappelijke ontwikkelingen spelen echter ook een dominante rol en bepalen vaak de prioritering van werkzaamheden. Terugkijkend op 2023 zijn bijvoorbeeld de Opvangcrisis en de Omgevingswet dossier die van de organisatie en Team Communicatie veel aandacht en prioritering vragen. Dit zijn vraagstukken die ook in 2024 veel aandacht vragen. Daarnaast zijn er op alle afdelingen veel projecten opgepakt die ondersteuning vragen vanuit Team Communicatie. Een duurzaamheidstraject, nieuw schoolgebouw, nieuwe website, kinderraad, banenmarkt en verkiezingen. Zomaar een aantal voorbeelden waar Team Communicatie bij betrokken is.

We merken dat maatschappelijke-, maar ook digitale ontwikkelingen steeds meer vragen om een integrale benadering. Participatie en (e)dienstverlening zijn van die voorbeelden waarbij verschillende disciplines betrokken (moeten) zijn. Een ICT vraagstuk kan niet altijd alleen door de bril van een ICT-er benaderd worden, maar moet ook worden bekeken vanuit dienstverlenings- of gebruikersaspect. Andersom geldt dit uiteraard net zo. Het werken aan de hand van de participatieverordening leidt tot een verhoogde werkdruk bij het Team Communicatie.

Dit jaar zijn, op gebied van elektronische dienstverlening, mooie stappen gezet en komen er steeds meer diensten elektronisch beschikbaar. In het eerste kwartaal van 2024 willen we onze e-dienstverlening communicatief verder uitlichten. Naast communicatieve aandacht willen we inwoners meenemen in de digitale ontwikkeling en hen kennis laten maken met de mogelijkheden. In samenwerking met de bibliotheek wordt hiervoor een programma uitgewerkt dat we in 2024 graag willen uitrollen.

Er liggen nog genoeg mooie uitdagingen en deze gaan we graag aan, maar het is en blijft noodzakelijk om prioriteiten te stellen. Projecten die invulling hebben gekregen zijn een

nieuwe website en een sociaal intranet. Verdere optimalisatie is een continu proces waar we komend jaar ook zeker focus op leggen.

Volgend project dat voor 2024 op de rol staat is Project Duidelijke Taal. Het projectplan wordt in het eerste kwartaal 2024 opgesteld en verder uitgerold in 2024/2025. Dit is een omvangrijk project dat de gehele organisatie raakt.

Bij dit programma zal ook een beroep gedaan worden op (een deel) van de inwoners. We gaan aan de slag met een klankbordgroep die verschillende uitingen toetst op begrijpelijke taal en informatiekkanalen/tools toetst op toegankelijkheid. Een panel bestaande uit inwoners en of stakeholders die verschillende doelgroepen representeren.

Mooie projecten en uitdagingen, dus ook in 2024 vervolgen we vol energie onze Expeditie. We gaan er vanuit ook dan samen weer mooie stappen voorwaarts te kunnen zetten.

PLANNING & CONTROL

Planning en control

Binnen de Planning en controlcyclus van de gemeente Wierden kennen we de volgende documenten die alle aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter vaststelling:

- Nota Meerjarenbeleid
- Begroting inclusief meerjarenraming
- Bestuursrapportage
- Jaarstukken bestaand uit jaarverslag en jaarrekening

De Nota Meerjarenbeleid (NMB) markeert de jaarlijkse start van de planning- en controlcyclus. Hierin worden de beleidsprioriteiten voor de komende jaren benoemd. Deze prioriteiten zijn gelieerd aan het coalitieprogramma en de vastgestelde toekomstvisie. De NMB is met name bedoeld om de raad in de gelegenheid te stellen jaarlijks keuzes te maken aan de hand van de doelstellingen zoals vastgelegd in het 4-jaarlijkse coalitieprogramma. Deze keuzes samen met het bestaande beleid en de wettelijke taken krijgen hun beslag in de begroting die voor 15 november door de raad moet worden vastgesteld.

Gedurende het begrotingsjaar worden budgetten en investeringskredieten gemonitord door het College en daarbij wordt één keer per jaar een bestuursrapportage vervaardigd die in september in de gemeenteraad aan de orde komt.

De jaarstukken worden in het voorjaar samengesteld en samen met het oordeel van de accountant aangeboden aan de raad. De raad moet de jaarstukken voor 15 juli vaststellen. De begroting en jaarrekening worden ook in verkorte vorm weergegeven, genoemd "IN ÉÉN OOGOPSLAG".

Interne controle en accountantscontrole

In het VNG-rapport 'Vernieuwing accountantscontrole gemeenten' is benadrukt dat het college primair verantwoordelijk is voor de naleving van wet- en regelgeving en dat de gemeenteraad verantwoordelijk is voor het toezicht hierop. In de huidige situatie, waarin de accountant de rechtmatigheidsverklaring afgeeft, lijkt die verantwoordelijkheid bij de accountant te liggen of lijkt het erop dat het college zich moet verantwoorden aan de accountant. Om daar verandering in aan te brengen heeft de commissie Depla de aanbeveling gedaan dat het college een rechtmatigheidsverklaring in de jaarrekening opneemt.

Inmiddels is duidelijk geworden dat de invoering hiervan zal plaatsvinden in 2023. Dit betekent dat in de jaarstukken 2023, die in het voorjaar van 2024 worden opgesteld en vastgesteld, voor het eerst de verplichte rechtmatigheidsverantwoording door het college zal zijn opgenomen.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is de afgelopen jaren diverse keren uitgesteld. Omdat de invoering eerder was voorzien waren de voorbereidingen hierop door de organisatie al grotendeels gedaan. Hierdoor waren we in staat om over 2021, ondanks dat er nog geen wettelijke verplichting is, een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen in de jaarstukken over 2021. Ook over 2022 is dit gelukt. Omdat we dan twee jaar hebben 'proefgedraaid' zijn we naar verwachting klaar voor de verplichte invoering over 2023. Overigens betekent de wijziging in de verantwoordelijkheden ten aanzien van de rechtmatigheid niet dat er door de accountant minder rechtmatigheidscontroles worden uitgevoerd. Het college moet organiseren dat deze door de organisatie worden uitgevoerd zodat het college hierover in de jaarrekening verantwoording kan afleggen. De accountant moet deze werkzaamheden vervolgens toetsen en verklaren dat de rechtmatigheidsverklaring van het college een getrouw beeld geeft.

Doelmatigheid

In maart 2017 heeft de raad de herziene verordening op grond van artikel 213a van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin is geregeld dat het college met behulp van het interne controleproces periodiek de doelmatigheid van (onderdelen van) organisatie-eenheden van de gemeente en de uitvoering van taken door de gemeente onderzoekt. Verder toetst het college minimaal eens per raadsperiode de programma's op doeltreffendheid. In de begroting 2024 is een budget van € 10.000 opgenomen om, indien daartoe aanleiding is, te ondersteunen bij het uitvoeren van de werkzaamheden.

PARAGRAAF E: VERBONDEN PARTIJEN

ALGEMEEN

De Gemeente Wierden werkt op veel verschillende manieren samen met anderen. “Verbonden partijen” zijn die rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake indien de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn in geval van faillissement van de verbonden partij. Ook is sprake van een financieel belang als financiële problemen bij een verbonden partij op de gemeente kunnen worden verhaald.

Partijen die subsidies ontvangen (maar waarin de gemeente niet bestuurlijk deelneemt) zijn volgens deze definitie geen verbonden partijen. Hoewel ook gesubsidieerde instellingen worden ingezet voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen komen zij in deze paragraaf verder niet aan de orde. Datzelfde geldt voor instellingen en organisaties waarbij de gemeente weliswaar garant staat voor een correcte betaling van rente en aflossing van opgenomen geldleningen, maar evenmin bestuurlijke zeggenschap heeft.

De deelname van de gemeente Wierden in rechtspersonen is voor een belangrijk deel historisch gegroeid. De diverse rechtspersonen passeren hierna kort de revue. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in vier categorieën:

- gemeenschappelijke regelingen, waarbij twee of meer gemeenten op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen een samenwerkingsverband aangaan ter behartiging van bepaalde belangen van die gemeenten;
- deelnemingen, waarbij de gemeente vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang in het bezit is van aandelen van een aantal vennootschappen;
- verenigingen en stichtingen, waarbij de gemeente zitting heeft in het bestuur, jaarlijks een financiële bijdrage verstrekt en financieel aansprakelijk is bij eventuele tekorten;
- overige verbonden partijen.

BELEID OP VERBONDEN PARTIJEN

Het beleid van de gemeente is gebaseerd op het uitgangspunt dat alleen verbonden partijen worden aangehouden waarmee een expliciet publiek belang wordt gediend. Het verwerven van inkomsten alleen is onvoldoende reden.

[Nota verbonden partijen \(2019\)](#)

Gemeenten kunnen in beginsel op verschillende manieren hun taken (laten) uitvoeren namelijk zelf doen, uitbesteden en deelname aan een verbonden partij. Verbonden partijen nemen een belangrijke plaats in als het gaat om openbaar bestuur (verlengd lokaal bestuur). We doen dat via gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen, soms met enkele gemeenten en in een aantal gevallen met alle 14 gemeenten.

De Nota verbonden partijen is in 2019 geactualiseerd. De nota geeft informatie over wat verbonden partijen zijn, hoe we er praktisch mee omgaan en welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden aan welk bestuursorgaan toekomen.

De nota kan dienen als kader voor zowel de gemeenteraad, het college als de ambtelijke organisatie. Het is een handvat om sturing te geven aan, en toezicht te houden op verbonden partijen. Een kader voor deelname aan, het oprichten van en het sturen op de verbonden partijen van de gemeente, om zo te komen tot verbonden partijen die een maximale bijdrage leveren aan de lokale bestuurlijke ambities. Met dit kader beogen wij bovendien helderheid te bieden over interne rollen, taken en verantwoordelijkheden.

Verplichte onderdelen BBV

De paragraaf verbonden partijen is een verplichte paragraaf en kent een aantal vaste onderdelen. Deze staan voorgeschreven in artikel 15 van het BBV. Het BBV kent verplichte onderdelen van de verbonden partijen. Het gaat naast de wijze waarop de gemeente belang heeft in de partij en het openbaar belang dat daarmee gepaard gaat om de informatie over de omvang van het eigen vermogen, vreemd vermogen en het resultaat van het rapportagejaar. Niet bij alle verbonden partijen wordt de balans en het resultaat voor het komende jaar geprognoseerd. Voor deze verbonden partijen zal de informatie beperkt blijven tot de meest recente jaarrekening.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN**Overzicht verbonden partijen**

Bedragen x € 1.000

1 GR SamenTwente			
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 1.549
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Hoog
EV begin boekjaar	€ 4.774	EV eind boekjaar	€ 4.729
VV begin boekjaar	€ 16.219	VV eind boekjaar	€ 13.999
Resultaat 2022	€ 31	Begroot resultaat 2024	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
2 GR Recreatieschap Twente			
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 153
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,86	Risico	Gemiddeld
EV begin boekjaar	€ 871	EV eind boekjaar	€ 871
VV begin boekjaar	€ 3.960	VV eind boekjaar	€ 3.805
Resultaat 2022	€ 147	Begroot resultaat 2024	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
3 Twente Board			
Type	Stichting	Bijdrage	€ 230
Zeggenschap %	3,86	Risico	Gemiddeld
EV begin boekjaar 2022	€ 1	EV eind boekjaar 2022	€ 14
VV begin boekjaar 2022	€ 8.998	VV eind boekjaar 2022	€ 9.972
Resultaat 2022	€ 13	Begroot resultaat 2024	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
4 Veiligheidsregio Twente			
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 1.829
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,80	Risico	Hoog
EV begin begrotingsjaar	€ 463	EV eind begrotingsjaar	€ 55
VV begin begrotingsjaar	€ 69.585	VV eind begrotingsjaar	€ 82.076
Resultaat 2022	€ 749	Begroot resultaat 2024	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester is afgevaardigd in het Algemeen Bestuur.		
5 Crematorium (OLCT)			
Type	Gemeenschappelijke Opbrengst		€ 3
	Regelingen		
Zeggenschap %	4,30	Risico	Laag
EV begin begrotingsjaar	€ 1.611	EV eind begrotingsjaar	€ 1.611
VV begin begrotingsjaar	€ -	VV eind begrotingsjaar	€ -
Resultaat 2022	€ 136	Begroot resultaat 2024	€ 359
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder is voorzitter van het bestuur van de GR		

6 Stadsbank Oost Nederland			
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 134
	Regelingen		
Zeggenschap %	4,55	Risico	Gemiddeld
EV begin boekjaar	€ nb	EV eind boekjaar	€ 1.290
VV begin boekjaar	€ nb	VV eind boekjaar	€ 5.790
Resultaat 2022	€ 362	Begroot resultaat 2024	€ 360
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder vertegenwoordiging gemeente in het Algemeen Bestuur		
7 Omgevingsdienst Twente			
Type	Gemeenschappelijke Bijdrage		€ 771
	Regelingen		
Zeggenschap %	3,80	Risico	Gemiddeld
EV begin begrotingsjaar	€ 1.089	EV eind begrotingsjaar	€ 1.089
VV begin begrotingsjaar	€ 715	VV eind begrotingsjaar	€ 824
Resultaat 2022	€ 458	Begroot resultaat 2024	€ -
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Eén wethouder vertegenwoordigt gemeente in Algemeen Bestuur		
8 Twence BV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 220
Zeggenschap %	3,60	Risico	Gemiddeld
EV begin boekjaar 2022	€ 149.605	EV eind boekjaar 2022	€ 175.964
VV begin boekjaar 2022	€ 168.137	VV eind boekjaar 2022	€ 163.228
Resultaat 2022	€ 32.490	Begroot resultaat 2024	€ nb
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
9 NV BNG			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 52
Zeggenschap %	0,04	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2022	€ 5.062.000	EV eind boekjaar 2022	€ 4.615.000
VV begin boekjaar 2022	€ 143.995.000	VV eind boekjaar 2022	€ 107.459.000
Resultaat 2022	€ 300.000	Begroot resultaat 2024	€ nb
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
10 Vitens NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 0
Zeggenschap %	0,40	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2022	€ 600.300	EV eind boekjaar 2022	€ 649.500
VV begin boekjaar 2022	€ 1.387.800	VV eind boekjaar 2022	€ 1.446.600
Resultaat 2022	€ 8.200	Begroot resultaat 2024	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		

11 Cogas NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		747
Zeggenschap %	7,40	Risico	Gemiddeld
EV begin boekjaar 2022	€ 144.771	EV eind boekjaar 2022	€ 141.841
VV begin boekjaar 2022	€ 116.694	VV eind boekjaar 2022	€ 110.955
Resultaat 2022	€ 2.159	Begroot resultaat 2024	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
12 Enexis NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 14
Zeggenschap %	0,01	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2022	€ 4.241.000	EV eind boekjaar 2022	€ 5.441.000
VV begin boekjaar 2022	€ 5.154.000	VV eind boekjaar 2022	€ 4.907.000
Resultaat 2022	€ 1.300.000	Begroot resultaat 2024	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging.		
13 Wadinko Beheer NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 31
Zeggenschap %	2,10	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2022	€ 74.147	EV eind boekjaar 2022	€ 82.569
VV begin boekjaar 2022	€ 6.922	VV eind boekjaar 2022	€ 8.542
Resultaat 2022	€ 12.923	Begroot resultaat 2024	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
14 Twente Milieu NV			
Type	Vennootschappen en Opbrengst coöperaties		€ 0
Zeggenschap %	5,50	Risico	Gemiddeld
EV begin boekjaar 2022	€ 12.576	EV eind boekjaar 2022	€ 12.660
VV begin boekjaar 2022	€ 18.083	VV eind boekjaar 2022	€ 15.678
Resultaat 2022	€ 84	Begroot resultaat 2024	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
15 Euregio			
Type	Overige verbonden partijen	Bijdrage	€ 11
Zeggenschap %		Risico	Laag
EV begin boekjaar 2023	€ 2.532	EV eind boekjaar 2023	€ 2.442
VV begin boekjaar 2023	€ 1.555	VV eind boekjaar 2023	€ 1.613
Resultaat 2022	€ 8 (begr)	Begroot resultaat 2024	€
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Een raadslid en de burgemeester zijn afgevaardigd in het Algemeen Bestuur.		

TOELICHTING VERBONDEN PARTIJEN

Gemeenschappelijke regelingen

1. GR SamenTwente

Deze gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de Twentse gemeenten en heeft tot doel het in zijn rechtsgebied bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid van en zorg verlenen aan de bevolking of specifieke groepen daarvan.

Ter verwezenlijking van dit doel behartigt de GR de belangen op de volgende terreinen:

- Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente;
- Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning, onder de naam Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT);
- Advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, onder de naam Veilig Thuis Twente (VTT).

2. GR Recreatieschap Twente

Deze gemeenschappelijke regeling is een samenwerking tussen de Twente gemeenten en heeft tot doel het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van recreatieve voorzieningen in zijn rechtsgebied.

Taken van deze GR zijn onder meer:

- a. bevordering van totstandkoming en instandhouding van publieke recreatieve/toeristische infrastructuur in Twente;
- b. aanleg, onderhoud en beheer van publieke recreatieve/toeristische voorzieningen die hetzij op zichzelf, hetzij in routeverband, hetzij door opname in arrangementen, een bovenlokaal karakter hebben.

3. Twente Board

Stichting Twente Board is een samenwerking tussen de Twentse gemeenten, m.u.v. Twenterand, voor het versterken en verbreden en het uitzetten van een gezamenlijke koers van en voor de sociaal economische structuur van Twente.

In het bestuurlijk overleg wordt gezamenlijk de inbreng in het bestuur van de Stichting Twente Board voorbereid, afgestemd en teruggekoppeld.

Daarnaast wordt overleg gevoerd en afgestemd over het lobbyen van de gemeenten bij provincie, Rijk, de Europese Unie en andere (semi)overheden en haar organisaties ten behoeve van de sociaal economische structuurversterking en andere door het bestuurlijk overleg gekozen onderwerpen.

In 2022 is de nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gepresenteerd. Dit is de gezamenlijke investeringsagenda van de overheid, kennis- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven in Twente. Samen maken partijen zich sterk voor sterke economie, voldoende werkgelegenheid én voldoende talenten om alle vacatures in te vullen. Maar ook voor slimme technologie, duurzaamheid, schone energie, een goede bereikbaarheid en een mooie woon-, werk- en leefomgeving. Gelukkige mensen presteren beter, zowel in hun werk als in hun sociale leven. Daarom wil Twente Board vanuit de Agenda voor Twente 2023 - 2027 samen werken aan het vergroten van het Bruto Twents Geluk. Dit doen ze door te investeren in een economie die draait om brede welvaart. Een economie waarin ondernemerschap geen waarde onttrekt, maar waarde creëert: waarde voor mens, natuur en

maatschappij. In Twente draait de economie van de toekomst niet alleen om financiële groei, de Twentse economie draait ook om welzijnsbloei.

4. Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle veertien Twentse gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, andere overheden en het Openbaar Ministerie.

De VRT is een netwerkpartner en werkt veel samen om publieke en private partners, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen rondom het thema veiligheid en innovatie bijeen te brengen en vernieuwing mogelijk te maken ten gunste van 'meer' veiligheid en een hoger maatschappelijk rendement. Samenwerking met bedrijfsleven en kennisinstututen is daarbij het uitgangspunt.

De VRT heeft een beleidsplan opgesteld voor de jaren 2021-2024. De speerpunten van het dit beleidsplan (2021-2024) zijn:

7. continuïteit en stabiliteit, het goed blijven doen, zoals ze dat nu doen, met voldoende mensen en middelen;
8. een nieuwe meldkamerlocatie in Apeldoorn;
9. aansluiting blijven vinden en behouden bij de Twentenaren;
10. Technologische veranderingen: kansen benutten en proactief reageren op potentiële bedreigingen;
11. anticiperen op crisistypen gerelateerd aan klimaatverandering;
12. anticiperen op de wijziging van meerdere wetten die invloed hebben op de taken van de VRT.

5. Openbaar Lichaam Crematorium Twente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging. Met het oog hierop is de Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT) opgericht. Dit is een samenwerkingsverband van de gemeenten Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Wierden en Winterswijk.

6. Stadsbank Oost Nederland

De Stadsbank Oost-Nederland is een samenwerkingsverband waaraan 21 gemeenten in Twente en de Achterhoek deelnemen. Als "gemeentelijke kredietbank" biedt de Stadsbank een, zowel vanuit maatschappelijk als ook bedrijfseconomische optiek gezien, verantwoord pakket van financiële dienstverlening aan, aan met name minder financieel draagkrachtigen. Het betreft onder andere (sociale) kredietverlening, schuldenregeling, voorlichting en budgetbeheer. De stadsbank biedt haar diensten aan vanuit haar vestigingen in Almelo, Enschede en Hengelo.

7. Omgevingsdienst Twente

De Omgevingsdienst Twente (ODT) is een samenwerkingsverband waaraan de 14 gemeenten in Twente deelnemen. De missie van de ODT is een veilige, gezonde omgeving voor alle inwoners in haar werkgebied. Om dat te bereiken wordt intensief samengewerkt met tal van partijen. Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving spelen een belangrijke rol bij het waarborgen en ontwikkelen van een goede leefomgeving. De ODT ziet toe op de naleving van de milieuregels bij zo'n 18.500 bedrijven in het werkgebied.

De ODT wordt vanaf 2024 gefinancierd op basis van outputfinanciering met als doel een evenwichtige inbreng van taken door alle deelnemers aan de hand van het regionale VTH-beleid, het inrichtingenbestand en een geactualiseerde Product-Diensten-Catalogus waarbij de nadruk ligt op een zorgvuldige bepaling van kentallen per product.

Vennootschappen en coöperaties

8. Twence B.V.

Twence heeft een nieuw strategische beleidsplan 2024 - 2027. Deze is inmiddels gedeeld met de aandeelhouders en zal volgens planning in december 2023 in de AvA worden vastgesteld. Het beleidsplan is een logisch vervolg op het vorige beleidsplan en een voortzetting van de ingezette koers. Twence verwerkt afval tot bruikbare grondstoffen en energie en warmte. Daarmee draagt het bij aan de energiedoelstelling van de gemeente Wierden. Verbranding van restafval is nog steeds nodig omdat volledig recyclen nog niet lukt. De verwachting is dat verbranding nodig blijft en dat we daarbij blijven streven naar een zo laag mogelijke milieu belasting en een maximale bijdrage aan de energiedoelstellingen. Twence slaagt hierin door:

- a. een deel van de CO₂ af te vangen,
- b. warmtenet
- c. exploiteren en aanleggen van zonneparken.

Twence werkt ons groente-, fruit- en tuinafval (en etensresten) op tot een bruikbare grondstof (compost). Twence is volop in ontwikkeling en investeert in duurzame energie. Ook voor Wierden kan Twence een partner worden voor de realisatie van duurzame initiatieven binnen het Wierdens-grondgebied. Wierden ziet Twence als duurzaamheidsbevorderaar.

Het verbranden van afval blijft discussie opleveren vanwege de uitstoot alsmede het importeren van afval uit het buitenland. Twence opereert binnen het Euregio gebied en werkt samen met stad Munster. Twence is voor een deel van verbranden en het leveren van energie afhankelijk van afval van derden en ook uit Duitsland. Twence is voor zijn inkomsten steeds meer afhankelijk van energieprijzen.

De gemeente Wierden bezit 3,6% van de aandelen (30.668 aandelen A).

Aandeelhouders van Twence zijn: Regio Twente, Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen en de gemeenten Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holtten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Op dit moment is een serieuze poging gestart om gemeenten die al eerder hun aandelen wilden verkopen (Almelo, Oldenzaal en Twenterand) optimaal te faciliteren om hun wens te realiseren zonder de belangen van zittende aandeelhouders te schaden.

Er speelt nog een dagvaarding van Twence en de aandeelhoudende gemeenten door AVR, een concurrent. De rechtmatigheid van de inhouse aanbesteding wordt betwist. Twence geeft aan dit aspect te kunnen borgen.

9. NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

De aandeelhouders van de BNG zijn de Staat der Nederlanden (voor 50%) en provincies en gemeenten (gezamenlijk eveneens 50%). Gemeten naar balanstotaal is de BNG de grootste overheidsbank van Nederland. De bank heeft een triple-A rating. Deze “beste rating” in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.

Klanten van de BNG zijn overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking (PPS).

10. Vitens N.V.

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Vitens levert drinkwater aan 5,9 miljoen mensen en bedrijven in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. Vitens is een publiek bedrijf. De aandelen van Vitens zijn voor 100% in handen van provinciale en gemeentelijke overheden. Naast de provincies Utrecht, Gelderland, Overijssel, Flevoland en Friesland gaat het daarbij om 106 gemeenten in het verzorgingsgebied. Wettelijk is vastgelegd dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven.

Speerpunten van Vitens zijn:

- Water voor nu en later
Om de leveringszekerheid van drinkwater te garanderen moet Vitens haar productie- en transportcapaciteit uitbreiden. Op de korte termijn staat die echter onder druk vanwege de bestuurlijke en technische maakbaarheid. Veranderingen en uitdagingen, zoals klimaatverandering, de stikstofproblematiek, waterkwaliteit die onder druk staat, natuurdoelstellingen en de woningbouwopgave hebben forse invloed op de toekomstige drinkwatervoorziening.
- Water vasthouden
Om een watertransitie te realiseren is het belangrijk het water beter vast te houden in natte tijden, in plaats van het zo snel mogelijk af te voeren. Daarnaast moeten we de functies die we aan een gebied geven, zoals landbouw of natuur, aanpassen aan het beschikbare water.
- Bewustwordingscampagne "Wijs met drukwater"
Bewustwording over drinkwater is een belangrijk middel om het gebruik van drinkwater naar beneden te brengen. Vitens zet daarom in op samenwerking met stakeholders, zoals provincies, gemeenten en belangenorganisaties om duurzaam drinkwaterverbruik te stimuleren.

Gezien de financiële positie van Vitens en de investeringsopgave voor de komende jaren, is versterking van het eigen vermogen essentieel om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten financiering aan te kunnen trekken. Op termijn staat als, gevolg van de investeringsopgave, de financiële gezondheid van Vitens bij ongewijzigd WACC-beleid onder druk. Vitens ziet de komende jaren, geen ruimte om dividend uit te keren aan onze

aandeelhouders. Vitens blijft er naar streven om haar (financiële) performance te verbeteren. Door het voortzetten van de gezamenlijke WACC-lobby wordt ingezet op een andere invulling van de WACC vanaf 2025 die beter aansluit bij de investeringsopgave binnen onze sector of in ieder geval meer maatwerk mogelijk maakt. Deze invulling van de WACC moet leiden tot versterking van het eigen vermogen (continuïteitsdoelstelling) en gezonde financiële ratio's waardoor weer ruimte ontstaat om dividend uit te keren.

11. Cogas

Cogas is een onafhankelijk netbeheerder in Oost-Nederland. Op de infrastructuur voor gas zijn ruim 142.000 huishoudens aangesloten en op elektriciteit ruim 56.000 huishoudens.

De missie van Cogas is om samen met onze maatschappelijke partners te zorgen voor een toekomstbestendige energie- en datainfrastructuur, de energietransitie te versnellen en bij te dragen aan de leefbaarheid in onze regio. Cogas wil het duurzame netwerkbedrijf zijn dat zich vanuit haar maatschappelijke rol en regionale positionering actief richt op zowel excellent netbeheer als op het versnellen van de energietransitie in de regio.

Strategische pijlers van Cogas zijn:

- Excellent netbeheer
Klanten kunnen rekenen op een veilige, betrouwbare en betaalbare energie- en datainfrastructuur.
- Versnellen energietransitie
Met onze kennis en ervaring, ons regionale karakter en onze positie in de samenleving ondersteunen we onze klanten en aandeelhouders bij het verduurzamen van de energievoorziening in de regio.
- Duurzame bedrijfsvoering is in 2023 herzien

Aandeelhouders van de Cogas zijn de gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand, Wierden. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.

De maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de energiebranche geven aanleiding om het huidige dividendbeleid van Cogas te heroverwegen. Onlangs is besloten om met ingang van het dividenduitkeringsjaar 2027 (gebaseerd op het nettoresultaat van het boekjaar 2026), het jaarlijks dividend resultaatafhankelijk vorm te geven in de vorm van een jaarlijks vaste progressieve staffel:

1. 50% over de eerste € 4,0 miljoen;
2. 70% over de volgende € 2,0 miljoen nettoresultaat;
3. 80% over het meerdere nettoresultaat

12. Enexis Holding N.V.

Enexis onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van

het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan.

Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om solvabel te blijven. Wij hebben daar naar rato bijgedragen door het verstrekken van een hybride converteerbare geldlening aan Enexis. Om verdere financiering te borgen heeft Essent tezamen met de andere regionale netbeheerders eind 2022 een onderhandelingsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als de kapitaalsbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt. Indien het Rijk daadwerkelijk toetreedt als aandeelhouder zal het Rijk mogelijk ook eisen stellen aan gemeenten in het kader van financiering en zal de financieringsstructuur en ons aandeel in Enexis en in het dividend wijzigen.

13. Wadinko Beheer N.V.

Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid – en daarmee de werkgelegenheid – wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe. De Gemeente Wierden is participant als gevolg van aandeelhouderschap in de WMO (Vitens) waarbinnen (Wavin) deze onderneming is ontstaan. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, zijn bij Wadinko aan het juiste adres. De bedrijven waar Wadinko bij voorkeur in participeert, behoren tot de maakindustrie en de zakelijke dienstverlening. Omdat deze bedrijven veel aandacht besteden aan diverse vormen van innovatie hebben zij ontwikkelingsmogelijkheden en groeipotentie. Daarmee dragen ze in belangrijke mate bij aan de bevordering van de regionale economische structuur.

14. Twente Milieu

Twente Milieu is een afvalverwerkingsbedrijf, die haar diensten aanbiedt aan negen gemeenten in Twente, die tevens aandeelhouder zijn: Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal en Wierden.

Voor een deel van de gemeenten voert ze tevens beheer van de openbare ruimte en/of overige taken uit, zoals b.v. gladheids- of ongediertebestrijding.

Twente Milieu is voor de gemeente Wierden de inzamelaar voor afval en verricht werkzaamheden op het gebied van riolering en ongedierte- bestrijding. Twente Milieu wil samen met ons een belangrijke rol gaan vervullen om de biodiversiteit en circulariteit in Twente te vergroten.

In 2023 er een nieuw Meerjarenstrategie 2024-2027 vastgesteld. Het beleidsplan is een logisch vervolg op het vorige beleidsplan en een voortzetting van de ingezette koers. Twente Milieu wil van betekenis blijven in het voorkomen van afval wat past binnen de doelstellingen die we gezamenlijk met de samenwerkende gemeenten hebben afgesproken. Ze willen ons helpen bij het maken van de juiste keuzes.

Door het kostprijs-plus-systeem kunnen gemeenten rekenen op goede tarieven. Winsten zijn daarom niet te verwachten, tenzij bijzondere omstandigheden de bedrijfsvoering positief beïnvloeden. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.

Overige verbonden partijen

15. EUREGIO

De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. De EUREGIO is actief in de opbouw en de versterking van de structuren en de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duitse grensgebied. Het gaat erom, de economische kracht en de levenskwaliteit in de regio te verhogen en de integratie van het gebied verder te verbeteren. Aan Duitse kant strekt de regio zich uit over delen van de deelstaten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen. In Nederland maken de Regio Achterhoek en de Regio Twente, de gemeenten Ommen, Hardenberg en Coevorden deel uit van het EUREGIO-gebied.

PARAGRAAF F: GRONDBELEID

INLEIDING

In onze gemeente zijn er vaste momenten waarop over de grondexploitaties gerapporteerd wordt, namelijk bij de vaststelling van de jaarrekening, in de bestuursrapportage en bij de begroting.

Het economisch herstel dat zich inzet na de coronacrisis heeft samen met de zeer lage rente tot een ongekennde krapte op de woningmarkt en de bedrijfskavelmarkt geleid.

Nu de rente is opgelopen en onzekerheid over de toekomst is toegenomen, o.a. als gevolg van de oorlog in Oekraïne, hoge inflatie, energieprijzen en bouwkosten, vindt weer een geringe ontspanning op de vastgoedmarkten plaats.

De onzekerheden blijven voorspellingen echter lastig maken.

Begin april 2023 gaat de gemeente Wierden 14 vrije sector woningbouw kavels uitgeven in plan De Berghorst fase 2 in Enter op basis van loting. De overige woningbouw kavels worden hoofdzakelijk door ontwikkelaars in het gebied ontwikkeld en verkocht. De eerste bouwplannen worden aangeboden in de markt. Totaal is er ruimte in het plan voor 118 woningen in verschillende woningbouw categorieën.

In Zuidbroek DG3 fase 1, 2, 3 en 4 worden momenteel woningbouwplannen aangeboden door een ontwikkelaar in diverse woningbouw categorieën.

Voor de gemeente is er ruimte om in DG3 fase 2, 3 en 4 nog 4 woningbouw kavels in de vrije sector uit te geven. Daarna is er nog ruimte in DG3 fase 5 om woningbouw kavels voor verschillende woningbouw categorieën uit te geven.

De gemeente Wierden is uitverkocht als het gaat om bedrijfslocaties. Voor wat betreft de behoefte aan bedrijventerreinen is in 2022 een behoefteonderzoek door STEC-groep uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt er een locatie-onderzoek uitgevoerd dat in 2023 wordt afgerond.

GRONDBELEID

2.1 Wat is grondbeleid?

In de Handreiking grondbeleid voor raadsleden (Ministerie van Binnenlandse zaken, 2013) wordt hierover het volgende geschreven:

“Grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel. Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken, en is dus niet leidend maar volgend op deze ruimtelijke doelstellingen.”

In structuurvisies, beleidsnota's, en bestemmingsplannen legt de gemeente haar ruimtelijk beleid vast. Welke verdere verstedelijking staat de gemeente in de komende jaren voor? Welke voorzieningen moeten daartoe worden aangelegd? Welke ruimte krijgt de natuur in de gemeente?

RISICO'S IN GRONDEXPLOITATIE

Bij ontwikkelingen (projecten) wordt mogelijk een grondexploitatie opgesteld. Bij de opstelling van een grondexploitatie wordt uitgegaan van op dat moment realistische uitgangspunten en aannames. In het geval de grondexploitatie bij die uitgangspunten en aannames een tekort laat zien wordt voor dat tekort een voorziening getroffen. Het is echter mogelijk dat de uitgangspunten en aannames in de praktijk toch niet de waarheid blijken te zijn. Dit zijn risico's die niet in de voorziening van dat complex (project) zijn opgenomen, maar die wel financiële gevolgen kunnen hebben.

Risico's kunnen worden onderscheiden in kostenrisico's en opbrengstenrisico's.

Kostenrisico's zijn met name gelegen in de "productie" van de bouwgrond, zoals onverwachte bodemverontreinigingen of hogere aankoopkosten dan verwacht.

Opbrengstenrisico's zijn risico's die zijn gelegen in de markt. Daardoor komen inkomsten bijvoorbeeld later binnen waardoor de rentelasten beduidend hoger worden als geraamd, of er komen minder inkomsten binnen.

Gelijktijdig met de actualisatie van de grondexploitatie-complexen wordt er jaarlijks ook een risicoanalyse gemaakt. Op dat moment wordt bezien in hoeverre er nog geld onttrokken of gestort moet worden in de reserve winst grondverkoop (zie ook onderdeel "*Financiële positie van het grondbedrijf*").

STAND VAN ZAKEN COMPLEXEN GRONDEXPLOITATIE

Algemeen

De doelstelling om voldoende woningen te bouwen is vastgelegd in de lokale woonagenda. Uitgangspunt daarbij is dat wij adaptief programmeren en de ontwikkelingen op de woningmarkt volgen. Hoofdoopgave is dat wij 100 woningen per jaar realiseren. Echter de algemene tendens van een hogere hypotheekrente en de algehele economische onzekerheid heeft ook zijn effect in het daadwerkelijk realiseren van woningen. Vooral nog wordt er volop gebouwd in Zuidbroek en De Berghorst 2.

In de gemeente zijn geen bedrijfskavels meer beschikbaar. In het najaar van 2022 is een onderzoek gedaan naar de behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen. Hieruit blijkt wel

behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen voor de lokale markt te bestaan. Op dit moment wordt een locatie-onderzoek uitgevoerd naar de meest geschikte locaties.

Bouwgrond in exploitatie

Per 31-12-2022 zijn de exploitatieopzetten van de lopende complexen herzien en door de gemeenteraad bij besluit van 11 juli 2023 vastgesteld. De exploitatieopzetten geven de navolgende verwachte resultaten aan het einde van de looptijd.

Complex	Netto contant geprognosticeerd resultaat (N = Nadeel, V = Voordeel) *1)	Nominale waarde	Looptijd
Zenderink	€ 212.000 N	€ 403.000 V	2030
Zuidbroek 1e fase deelgebied 3	€ 5.891.000 V	€ 6.867.000 V	2027
De Berghorst 2 ^e fase	€ 2.464.000 V	€ 3.190.000 V	2026
De Esrand	€ 1.743.000 N	€ 1.646.000 N	2026

*1) Hierin zijn verwerkt de winstnemingen die op basis van de POC(Percentage Of Completion - methode verplicht moesten worden genomen.

Zuidbroek deelgebied 3

Deelgebied 3 van Zuidbroek is het afgelopen jaar bouwrijp gemaakt. In totaal kunnen in dit deelgebied 180 woningen worden gebouwd. In 2023 is een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van 80 woningen en is gestart met de bouw. Deze woningen worden in het voorjaar van 2024 opgeleverd. De overige 100 woningen zullen de komende jaren in fasen worden gerealiseerd.

Zenderink

Zenderink fase 1 is grotendeels afgerond. Momenteel wordt gewerkt aan de 5e herziening van het exploitatieplan. Deze wordt z.s.m. in procedure gebracht. Hiernaast wordt ook gewerkt aan het bestemmingsplan voor Zenderink Oost zodat ook deze in procedure kan. Voor Zenderink West volgt nadere uitwerking van de plannen.

De Berghorst fase 2

Op 29 december 2022 is het bestemmingsplan De Berghorst fase 2 voor de realisatie van 118 woningen onherroepelijk geworden. In juni 2023 is het plangebied bouwrijp opgeleverd. Vanaf dat moment worden/is in fasen gronden afgenomen door de verschillende ontwikkelaars. De laatste kavels worden in Q1 van 2024 geleverd. Daarnaast is gestart met de verkoop van de 14 gemeentelijke kavels waarvan er (op het moment van schrijven) 2 zijn verkocht en 9 in optie zijn genomen.

Esrand

In dit project wordt ruimte voor de middelbare school De Passie, een sportvoorziening, en maatschappelijke voorzieningen en/of kantoren gerealiseerd. Het noordelijke deel (tussen De Passie en de sportvoorziening) wordt in 2024 bouw- en grotendeel woonrijp gemaakt. Op die

manier kan De Passie, die momenteel in aanbouw is, in de eerste helft van 2024 het gebouw het pand in gebruik nemen. Het zuidelijke deel wordt op een later moment woonrijp gemaakt.

Overige gronden

In het verleden zijn een aantal gronden buiten de grondexploitaties aangekocht waarvoor binnen een afzienbare tijd geen ontwikkeling meer wordt voorzien.

De boekwaarde is op balansdatum maximaal gelijk aan de marktwaarde in de huidige bestemming. Dit is in de praktijk de agrarische waarde van de gronden (€ 5 per m²). In verband met wijziging van de BBV voorschriften zijn de boekwaarden overgebracht naar de materiële vaste activa. De rentelasten, opbrengsten aan pachten en huren komen tot uitdrukking in de begroting. Hiermee is in 2024 een bedrag gemoeid van € 15.500,-.

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 1-1-2024
Lageveld	€ 377.000,-
Zuidbroek	€ 305.000,-
Bedrijventerrein na De Weuste Noord	€ 238.000,-
Anjelijsstraat grond parkeerterrein en nr. 4	<u>€ 516.000,-</u>
Totale boekwaarde	€ 1.436.000,-

FINANCIËLE POSITIE VAN HET GRONDBEDRIJF

Zoals we nog maar enkele jaren ondervonden hebben, kleven er risico's aan het voeren van een actieve grondpolitiek. Om de risico's op te kunnen vangen moet het weerstandsvermogen voldoende groot zijn.

Risicoafdekking in exploitatie genomen gronden

Daar de gemeente in beginsel een actieve grondpolitiek voert, moet ter wille van de continuïteit het weerstandsvermogen voldoende groot zijn om financiële risico's op te kunnen vangen. Het benodigde weerstandsvermogen is gebaseerd op de volgende 3 risico-typen:

1. *Afschrijven c.q. afstoten van gronden.*
2. *Verlenging van de looptijd.*
3. *Prijsverlaging.*

Vervolgens is hier een inschatting van de kans aan toegevoegd (kans x risico is gevolg). Mocht deze buffer op enig moment ontoereikend zijn dan komt het meerdere voor rekening van de algemene dienst.

Jaarlijks worden bij de actualisaties van de exploitaties ook de risico's gewaardeerd en de gewenste hoogte van het weerstandsvermogen bepaald. Per 1-1-2023 is het risico gewaardeerd op € 376.000,-. In de reserve winst grondverkopen zijn deze middelen aanwezig.

WINST- EN VERLIESNEMING

Een verantwoord financieel beleid en beheer vereist dat binnen de Grondexploitatie principieel winsten pas worden genomen wanneer deze gerealiseerd zijn en verliezen worden genomen wanneer deze te voorzien zijn.

Van winstneming kan pas sprake zijn wanneer de winst gerealiseerd is in een plan of in een fase van een plan. Voorwaarden voor tussentijdse winstneming zijn dat de exploitatieopzet voorziet in duidelijke herkenbare fasen, de winst in die fase is gerealiseerd en in vervolgfases geen verliezen worden verwacht, tenzij daarvoor voldoende voorzieningen zijn getroffen.

Winstneming vastgelegd in onze eigen Nota Grondbeleid, aangevuld bij vaststelling van de Begroting 2014

Met ingang van 2014 kan winst als gerealiseerd worden beschouwd wanneer minimaal 90% van de verkopen en de kosten gerealiseerd zijn, de onderliggende exploitatieopzet reëel is en er geen risico's worden voorzien of dat deze financieel zijn afgedekt.

Zoals reeds gesteld zullen verliezen op het moment dat deze te voorzien zijn genomen moeten worden. Jaarlijkse herziening van de exploitatieopzetten van lopende complexen is derhalve noodzakelijk. Indien verliezen niet meer binnen de desbetreffende exploitatieopzetten opgevangen kunnen worden zullen deze ten laste worden gebracht van de reserve winst grondverkoop (zie ook het onderdeel "Financiële positie van de grondexploitatie).

Winstneming op basis van de POC (Percentage of Completion) methode

In de notitie Grondexploitaties van de commissie BBV is opgenomen: "Indien het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, tussentijdse winst dient te worden genomen". Dit moet gebeuren volgens de POC methode.

De gemeente is genooddaakt om winst te nemen volgens bovenstaande methode, deze gaat wettelijk boven onze eigen vastgestelde regels. Kort gezegd houdt dit in dat er op elk complex gekeken moet worden naar de mate van verkoop van de kavels en de kosten die daarmee gemoeid zijn. Uit de berekening volgt een percentage wat als winst genomen moet worden.

Omdat deze minder voorzichtige methodiek niet aansluit bij het gemeentelijk grondbeleid heeft de raad besloten het resultaat volgens de POC-methode te storten in een nieuw gevormde reserve voorlopige resultaten grondexploitatie. De winst kan, in overeenstemming met de door de raad vastgestelde nota reserves en voorzieningen en het gemeentelijke grondbeleid, worden aangewend indien minimaal 90% van de gronden in een complex is verkocht.

De stand van deze reserve is per 31 december 2022 € 79.000,-. Dit betreft de gecalculeerde voorlopige winst van Zuidbroek 3.

De reserve winst grondverkoop heeft per 1-1-2023 een saldo van € 1,6 mln.

Bij de begroting 2023 is hiervan € 0,3 mln. ingezet als algemeen dekkingsmiddel. Wegens de eerder genoemde risico-analyse dient er € 0,4 mln in de reserve aanwezig te blijven voor het afdekken van risico's. Bij deze begroting 2024 wordt daarom voorgesteld € 984.000 te onttrekken aan deze reserve en in te zetten als eenmalig dekkingsmiddel.

PARAGRAAF G: LOKALE HEFFINGEN

ALGEMEEN

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. De uitgangspunten van het beleid, de tarieven, de kostendekkendheid, kwijtschelding en 'lastenoverzichten' zijn de centrale onderwerpen van dit onderdeel.

Wettelijk kader

Het grootste deel van de middelen voor de uitvoering van de gemeentelijke taken ontvangen gemeenten van de rijksoverheid. Een groot deel daarvan, afhankelijk van het aantal inwoners, de oppervlakte en enkele specifieke omstandigheden, komt uit het Gemeentefonds. Daarnaast worden doelgerichte bijdragen van het Rijk ontvangen, die gekoppeld zijn aan een specifiek doel waaraan de gelden besteed moeten worden. Naast de middelen van de Rijksoverheid ontvangen gemeenten ook geld van haar inwoners, bedrijven die er gevestigd zijn en bezoekers in de vorm van belastingen. Het belangrijkste doel van belastingheffing is het bijeenbrengen van geld voor de uitvoering van gemeentelijke taken. De gemeente Wierden bepaalt binnen de wettelijke kaders (gemeentewet) de hoogte van de tarieven.

De algemene belastingen komen ten goede aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn, maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet.

De wetten regelen niet alleen welke belastingen gemeenten kunnen heffen. Meestal bevat de wetgeving ook voorschriften voor de uitwerking van de belastingen. Zo bepaalt de Gemeentewet bijvoorbeeld voor de onroerendezaakbelastingen dat deze belastingen over de WOZ-waarde moeten worden geheven. Daarnaast bepaalt de Gemeentewet voor bestemmingsheffingen en retributies dat de opbrengst van deze heffingen niet meer dan kostendekkend mag zijn.

In deze paragraaf gaan we verder in op de lokale lasten zoals deze in de Gemeente Wierden van toepassing zijn.

HET BELANG VAN PLAATSELIJKE BELASTINGEN EN RETRIBUTIES

Bij een belasting is er geen sprake van een rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. Bij retributies (rechten en leges) is daar wel sprake van.

De Gemeente Wierden kent de volgende belastingen:

- Onroerende Zaakbelasting (OZB);
- Toeristenbelasting;
- Forensenbelasting;
- Reclame belasting.

En verder kennen we de volgende heffingen en leges:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffingen;
- Begrafenisrechten;
- Marktgeden;
- Leges (secretarieleges, burgerzaken, APV en bijzondere wetten);
- Leges Omgevingsvergunningen.

De lokale gemeentelijke belastingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting, forensenbelasting en baatbelasting) vormen een belangrijk onderdeel (ca. 14%) van de inkomsten van de gemeente.

Bij de retributies gaat het ook om een aanzienlijk bedrag (ca. 2,5%) van de inkomsten van de gemeente. Hierbij gaat het om de marktgeden, de leges (leges omgevingsvergunning, secretarieleges, leges rijbewijzen, leges reisdocumenten en de begrafenisrechten. De tarieven mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. Met uitzondering van de marktgeden (weekmarkten) is sprake van een 100% dekking.

Beleidsuitgangspunten voor het heffen en innen van lokale heffingen

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

1. Kritisch om blijven gaan met bestaande uitgaven, zo mogelijk bezuinigingen blijven nastreven om daarmee ruimte te scheppen voor nieuw beleid en nieuwe activiteiten ;
2. Bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling zal definitief worden bekeken in hoeverre dekking middels reserves en fondsen tot de mogelijkheden behoort;
3. Het streven blijft de gemeentelijke belastingen jaarlijks niet meer te verhogen dan met het algemeen geldende inflatiepercentage. Dit geldt niet voor kosten die van buiten op ons afkomen vanwege niet te beïnvloeden zaken; als de raad voor specifieke zaken hiertoe besluit of bezuinigingen te fors ingrijpen in het voorzieningenniveau in onze gemeente ;
4. Als uiterste middel om financiële tegenslagen op te vangen, heeft de gemeenteraad een bodem gelegd in de algemene reserve. Dit bedrag (€ 3,0 miljoen) mag niet worden ingezet om een begroting sluitend te maken;

5. Het verrichten van diensten voor derden behoort in de regel plaats te vinden tegen de gemaakte kosten;
6. Wanneer zich in de tussenliggende periode, tot vaststelling van de begroting, tegenvallers mochten voordoen dan kan hieruit een extra verhoging van de onroerende zaakbelasting voortvloeien.

Overhead

In verband met wijziging van de voorschriften (BBV) mogen de kosten van overhead niet meer op de taakvelden en programma's worden verantwoord.

Het gevolg hiervan is dat er geen kosten meer van overhead rechtstreeks op de producten afval, riolering en begraafplaatsen worden geraamd. Deze producten worden bekostigd door lokale heffingen. Om tot juiste kostendeckende tarieven te komen is er een verdeelsleutel voor toerekening van de kosten van overhead bepaald. De totale kosten van overhead worden gedeeld door de totale direct productieve uren. Dit resulteert in een tarief van € 32,- per uur voor de "binnendienst". De "buitendienst" is hierbij buiten beschouwing gelaten. Het tarief voor overhead van de buitendienst is bepaald op € 12,- per uur. Eén tarief voor de gehele organisatie zou voor de buitendienst tot een te hoog tarief hebben geleid en zou daardoor o.a. ongewenste effecten op de lokale heffingen hebben gehad.

ONTWIKKELING LOKALE BELASTINGDRUK

Overzicht belastingdruk Twentse gemeenten

Uitgaande van het gemiddeld betaald bedrag OZB (woningen) per individuele gemeente is de belastingdruk van de Overijsselse gemeenten in 2023 berekend.

Naast de OZB is rekening gehouden met de verschuldigde afvalstoffenheffing (vergelijkbaar gemaakt en als uitgangspunt is genomen dat de woning door drie personen wordt bewoond) en de rioolheffing. De cijfers zijn geactualiseerd per eind augustus 2023 hieronder opgenomen. In een overzicht (bron: Coelo lokale lasten 2023 Rijksuniversiteit Groningen) ziet dit er als volgt uit:

Gemeente	Belastingdruk
Almelo	€ 1.011
Borne	€ 967
Dinkelland	€ 890
Enschede	€ 966
Haaksbergen	€ 1.039
Hellendoorn	€ 937
Hengelo	€ 928
Hof van Twente	€ 1.003
Losser	€ 1.059
Oldenzaal	€ 892
Rijssen-Holten	€ 708
Tubbergen	€ 807
Twenterand	€ 981
Wierden	€ 915
Gemiddeld Provincie Overijssel	€ 895
Gemiddelde aangegeven gemeenten	€ 936

BELASTINGEN

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

OZB is een algemene belasting waarbij enerzijds de eigenaren van een onroerende zaak en anderzijds de gebruikers van de niet-woningen worden belast met als basis de vastgestelde WOZ waarde van de onroerende zaak.

Er is hier sprake van een algemeen dekkingsmiddel. Van een onbenutte belastingcapaciteit kan hier dan ook in feite niet gesproken worden. Wanneer aansluiting wordt gezocht met de drempeltarieven die worden gehanteerd bij een artikel 12-aanvraag Financiële Verhoudingswet dan zijn hier nog extra inkomsten te verwezenlijken. Zoals bekend is de maximering van het OZB tarief losgelaten en zijn gemeenten in principe dus vrij.

Het tarief is mede afhankelijk van de waardeontwikkelingen van de grondslag voor de aanslagen OZB, de vastgestelde waarde van de onroerende zaak (WOZ-waarde). Bij het bepalen van de uiteindelijke tarieven wordt hiermee rekening gehouden.

Het tarief wordt daarnaast jaarlijks aangepast als gevolg van de optredende inflatie met een inflatiepercentage (inclusief nacalculatie). De basis hiervoor is de door het Centraal Planbureau vast te stellen prijsmutatie in het prijsindexcijfer van de netto materiële overheidsconsumptie. Bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt hier ook vanuit gegaan. Het aangegeven inflatiepercentage in de meicirculaire wordt hierbij aangehouden. Wat de nacalculatie betreft wordt de informatie gehaald uit de jaarlijkse septembercirculaire.

Tenslotte merken wij nog op dat er sprake is van een tariefdifferentiatie tussen woningen en niet-woningen.

OZB tarieven

Het Coelo geeft voor de Twentse gemeenten de volgende informatie over de OZB tarieven 2023 voor woningen en niet-woningen:

Gemeente	% eigenaar woningen	% eigenaar niet-woningen	% gebruiker niet-woningen
Almelo	0,1189	0,4342	0,3389
Borne	0,1319	0,4279	0,3410
Dinkelland	0,1080	0,2663	0,2106
Enschede	0,1083	0,4732	0,3809
Haaksbergen	0,1108	0,3520	0,2706
Hellendoorn	0,1085	0,2956	0,2411
Hengelo	0,1102	0,4582	0,3536
Hof van Twente	0,1109	0,2546	0,2208
Losser	0,1133	0,2717	0,1990
Oldenzaal	0,0986	0,3416	0,2672
Rijssen-Holten	0,0796	0,2380	0,1901
Tubbergen	0,0916	0,2093	0,1615
Twenterand	0,1294	0,2563	0,2621
Wierden	0,0917	0,2154	0,1723
Gemiddelde aangegeven gemeenten	0,1080	0,3210	0,2578

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst OZB	-5.039.175	-5.125.890	-5.424.932	-5.512.902	-5.567.672

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van personen die meer dan 90 dagen van het jaar voor zichzelf of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden (naast vakantiebungalows gaat het hierbij ook om stacaravans). Het gaat hierbij namelijk om het belasten van personen die niet in de gemeente wonen, maar die wel profiteren van de gemeentelijke voorzieningen. Het tarief is bij de besluitvorming over de bezuinigingen afgestemd op het niveau van de buurgemeenten. Er is voorts afgesproken om de tarieven jaarlijks aan te passen aan de inflatie. Het tarief voor 2023 is € 355,80.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst forensenbelasting	-96.434	-116.723	-116.051	-116.051	-116.051

Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting is bepalend het gelegenheid geven van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels, vakantie-onderkomens, enz. Het tarief is bij de besluitvorming over de bezuinigingen afgestemd op het niveau van de buurgemeenten. Er is voorts afgesproken om de tarieven jaarlijks aan te passen aan de inflatie. Het tarief voor 2023 is € 1,20 per overnachting.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst toeristenbelasting	-312.664	-235.688	-297.830	-297.830	-297.830

Reclamebelasting

De reclamebelasting wordt door de ondernemersverenigingen gezien als een instrument om het probleem van de "free-riders" te beteugelen en gezamenlijk (meer) activiteiten te organiseren, waaraan een ieder meewerkt en meebetaalt. Verder is het doel om collectieve belangenbehartiging bij investeringen in promotie en in stimulering van het ondernemersklimaat te waarborgen. Het tarief voor 2023 is € 319,80.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst reclamebelasting	514	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000

HEFFINGEN EN LEGES

In deze paragraaf wordt in hoofdlijnen informatie opgenomen over de kostendekkendheid van de heffingen. Baten en lasten van overhead moeten centraal onder een taakveld worden opgenomen. Deze mogen dan worden toegerekend aan taken en diensten waarvoor de gemeente kostendekkende tarieven mag berekenen. Voor de meeste leges en heffingen geldt dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt geheven voor het verhaal van de kosten van het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen, op grond van de Wet Milieubeheer. Inmiddels hanteren we al een aantal jaren diftar. Dit houdt in dat er een vast bedrag wordt geheven. Daarnaast wordt er per aanbidding van restafval een bedrag achteraf in rekening gebracht.

Overzicht kosten en baten Afval

Taakveld 7.30 Afval

De geraamde netto kosten bedragen in 2024(inclusief kapitaallasten, prijsindex)				2.252.345
Opbrengsten				-416.740
Toe te rekenen overhead:				
Uren buitendienst	2003	12,-		24.036
Overige uren	1515	32,-		48.480
Toe te rekenen 50% van de kosten straatreiniging (incl. overhead)				69.871
Toe te rekenen 50% van de kosten kwijschelding (incl. overhead)				74.880
Toe te rekenen BTW				344.213
Mutatie egalisatievoorziening afvalverwijdering				<u>-23.217</u>
Totale netto kosten				2.373.868
Opbrengst taakveld 7.30 Afvalstoffenheffing				2.373.868

Conclusie: er worden kostendekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst afval	-1.837.319	-2.078.895	-2.373.868	-2.373.868	-2.373.868

Rioolheffing

De rioolheffing is vastgelegd in artikel 228a van de Gemeentewet. In dit artikel staat dat de gemeente een belasting mag heffen om kosten van de inzameling en transport van afvalwater, inzameling en verwerking van hemelwater en het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast, te bestrijden. In de gemeente Wierden wordt een recht geheven van de gebruiker van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Ook hier gaat het om een bestemmingsheffing.

Ingaande 2020 wordt gewerkt met het Watertakenplan 2020-2024. Door vaststelling van dit plan heeft de gemeenteraad o.a. ingestemd met de voorgestelde ontwikkeling van de rioolheffing.

Een en ander houdt in dat binnen de planperiode van het Watertakenplan de rioolheffing behoudens de jaarlijkse inflatie jaarlijks verhoogd wordt met 1% tot en met 2040 om de investeringen in afval- hemel- en grondwaterzorg kostendekkend te houden.

Toerekening rente in tarieven riolering

De commissie BBV heeft een rentenotitie uitgebracht waarin aangegeven wordt hoe rente toegerekend moet worden. Dit heeft tot gevolg dat de rente die ten laste van het taakveld riolering gebracht wordt lager is dan in het verleden. Het is echter toegestaan om een redelijk deel van de daadwerkelijke rentelasten die voortkomen uit investeringen in riolering mee te

nemen in de tarifiering. Het is redelijk en billijk om de historische rente van de oude investeringen in riolering toe te rekenen in de tarifiering. Op dit moment wordt nog steeds gebruik gemaakt van de toen gedane investeringen. En een uitgangspunt is dat aanpassing van de voorschriften niet mag leiden tot aanpassing van de tarieven.

Overzicht kosten en baten riolering

Taakveld 7.20 Riolering			
De geraamde netto kosten bedragen in 2024 (inclusief kapitaallasten en bijdrage derde gemeente)			1.358.225
Toe te rekenen overhead:			
Uren buitendienst	2.994	12,-	35.928
Overige uren	4.233	32,-	135.456
Overhead straatreiniging, kwijschelding, bladkorvencampagne			16.498
Verder toe te rekenen:			
50% van de kosten straatreiniging	59.071		
50% van de kosten kwijschelding	69.760		
10% van de kosten onkruidbestrijding	7.832		
10% aandeel bladkorvencampagne	3.612		
BTW	148.762		
Correctie blijvende rentetoerekening	<u>386.022</u>		675.059
Storting in rioolvervangingsfonds			<u>1.430.972</u>
Totale kosten			3.652.138
Opbrengst taakveld 7.20 Riolering			3.652.138

Conclusie: er worden kostendekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst riolering	-3.208.841	-3.364.993	-3.652.138	-3.737.520	-3.790.684

N.B. De opbrengst 2024 in bovenstaand overzicht is inclusief de inflatoire aanpassing. In het geval van riolering is deze ook weer in de voorziening riolering gestort.

Begrafenisrechten

Begrafenisrechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en de diensten die daarbij worden geleverd. De basis voor het heffen van begrafenisrecht is gelegen in artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet en in de Wet op de lijkbezorging. Hiernaar verwijzend is de "Verordening op de heffing en invordering van rechten voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen etc." vastgesteld. Het verschuldigde recht wordt ontleend aan deze verordening.

Overzicht kosten en baten Begraafplaatsen

Taakveld 7.50 Begraafplaatsen			
De geraamde kosten bedragen in 2024 (inclusief kapitaallasten)			287.958
Toe te rekenen overhead:			
Uren buitendienst	2780	12,-	33.360
Overige uren	1020	32,-	32.640
Totale kosten 2024			353.958
Opbrengst taakveld 7.50 Begraafplaatsen			360.387

Conclusie: er worden inclusief de inflatoire prijsindex kostendeekkende tarieven gehanteerd.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst begraafplaatsen	-232.550	-344.559	-360.387	-360.387	-360.387

N.B. De opbrengst 2024 in bovenstaand overzicht is inclusief de inflatoire aanpassing.

Marktgeden

Tijdens de markten wordt onder de naam "marktgeld" een recht geheven voor de geleverde diensten en de standplaats die benodigd zijn voor het uitoefenen van markthandel.

Categorie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Opbrengst marktgeden	-15.863	-19.856	-20.830	-20.830	-20.830

Leges

De legesverordening bestaat uit een drietal titels. Hieronder zijn deze aangegeven.

Titel I: Algemene dienstverlening

Hierin worden o.a. de huwelijken, reisdocumenten en rijbewijzen behandeld.

Huwelijken

De kosten voor een huwelijksvoltrekking bestaan uit personeelskosten, kosten van de buitengewoon ambtenaar burgerlijke stand en overige kosten. De inkomsten bestaan uit diverse tarieven. Naast een regulier tarief is er sprake van een tarief op bijzondere dagen en trouwen op een andere locatie die door de gemeente specifiek voor dit doel eenmalig wordt vastgesteld .

Reisdocumenten

Hiervoor hanteert de Gemeente Wierden maximumtarieven (rijksleges) die door het Rijk zijn vastgesteld. Dit houdt in dat naast de rijkskosten voor het reisdocument, een bijdrage voor de gemeente wordt gevraagd. Daarnaast is het mogelijk om een reisdocument met spoed aan te vragen. De kosten die een burger hiervoor betaalt zijn landelijk vastgesteld. De gemeente mag naast dit vastgestelde bedrag geen extra kosten voor een spoedlevering in rekening brengen.

Rijbewijzen

Voor het aanvragen van een rijbewijs wordt door het Rijk een vastgesteld maximumtarief gevraagd. Tevens is een spoedlevering mogelijk, maar net zoals bij de reisdocumenten mag de gemeente hiervoor geen extra kosten bovenop het vastgestelde tarief in rekening brengen.

Algemeen

Voor de berekening van de leges van de diverse producten verstrekt door het loket Burgerzaken wordt periodiek een arbeidsanalyse gemaakt om zo te kunnen bepalen hoeveel tijd er met de afgifte van één document gemoeid is

Titel II: Omgevingsvergunningen

De Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) treden tegelijkertijd in werking op 1 januari 2024. Beide wetten hebben gevolgen voor het heffen van leges. Zo biedt de Omgevingswet bijvoorbeeld de mogelijkheid om milieuleges te heffen. En de Wkb zorgt ervoor dat een deel van het werk door een private partij wordt uitgevoerd, waardoor we minder leges kunnen heffen. We staan stil bij deze veranderingen. Daarnaast formuleren we uitgangspunten, die we gebruiken om de legesverordening aan te passen. Het daadwerkelijk aanpassen van de legesverordening gebeurt in de reguliere procedure voor de legesverordening 2024. Deze ligt in december 2023 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.

Ondanks de onduidelijkheid in de jurisprudentie is het uitgangspunt het dekkingspercentage voor dit onderdeel ook op titel niveau te willen aangeven. Dit betekent dat niet alle tarieven voor vergunningen maximaal kostendekkend zullen zijn. Daarentegen zullen er ook tarieven zijn die boven het maximale dekkingspercentage van 100% uitkomen. De grote projecten betalen op deze manier mee aan de kleine projecten.

Titel III: Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Het gaat hier o.a. om de onderwerpen horeca, evenementen en markten

Drank- en Horecawet

Binnen de gemeente vindt over het algemeen geen uitbreiding van horeca plaats. Het aantal aanvragen voor een drank of horeca vergunning is daarom afhankelijk van wisseling binnen het bestaande horecabestand.

Evenementen

Het gaat hier hoofdzakelijk om vergunningen voor kleine en grote evenementen. De kosten van vergunningverlening zijn via de leges te verhalen, de kosten die het evenement zelf met zich meebrengt kan de gemeente niet via de leges op de organisatie verhalen.

Kwijtschelding

Ons kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd op de wettelijke regelgeving. Indien de belastingplichtige een minimuminkomen en weinig vermogen heeft verlenen wij in principe

kwijtschelding. Kwijtschelding kan betrekking hebben op de volgende belastingen en heffingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerende zaakbelasting (eigenaren). Aan het eind van elk jaar voeren we een toets uit of de belastingplichtige ook in het volgende jaar nog recht heeft op kwijtschelding. Als dit zo is, wordt er automatisch kwijtschelding verleend.

In de begroting 2024 is rekening gehouden met een totaal bedrag voor kwijtschelding van € 120.000,-. Het bedrag is gebaseerd op 250 geheel of gedeeltelijke toewijzingen.

BIJLAGE 1: FINANCIËLE POSITIE

ALGEMEEN

Met betrekking tot de ontwikkeling van het eigen vermogen / financiële positie merken wij het volgende op. Binnen de financiële positie van de gemeente speelt het eigen vermogen (algemene reserves en bestemmingsreserves) een belangrijke rol. Het eigen vermogen wordt namelijk gebruikt als bufferfunctie, bestedingsfunctie en inkomensfunctie. Daarnaast wordt het eigen vermogen ingezet voor de financiering van de geactiveerde kapitaaluitgaven. Naast het eigen vermogen kennen wij dan het vreemde vermogen. De voorzieningen zijn vreemd vermogen en zijn er ter dekking van de te kwantificeren financiële verplichtingen of financiële risico's. Daarnaast wordt evenals bij het eigen vermogen ook het vreemd vermogen ingezet voor de financiering van geactiveerde kapitaaluitgaven.

Verder merken wij op dat het reserve- en voorzieningenbeleid integraal is geëvalueerd en op 1 februari 2022 opnieuw is vastgesteld. Het ligt in de bedoeling om dit 1 maal in de 4 jaar te herhalen (eerstvolgende gepland in eind 2025).

ONTWIKKELING

De vermogenspositie per 31 december 2021 (jaarrekening 2021) en per 31 december 2022 (jaarrekening 2022 ten opzichte van die per 1 januari 2023 (begroting 2023 en 1 januari 2024 (begroting 2024) ziet er als volgt uit.

Omschrijving	Werkelijk 31-12-2021	Werkelijk 31-12-2022	Begroot 1-1-2023	Begroot 1-1-2024
EIGEN VERMOGEN:				
- Algemene reserves	7.254.889	12.757.032	9.735.390	16.918.264
Bij/af: rekeningresultaat	3.641.000	8.681.000		
	10.895.889	21.438.032	9.735.390	16.918.264
- Reserves grondexploitatie	2.307.222	1.743.582	966.222	1.439.582
- Financieel techn. reserves	2.816.241	3.100.990	3.100.900	3.933.343
	5.469.244	5.972.742	5.616.318	7.619.077
- Bestemmingsreserves				
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	21.488.596	32.255.346	19.418.830	29.910.266
VREEMD VERMOGEN:				
- Voorzieningen	9.907.951	10.309.622	9.030.524	8.725.123
TOTAAL EIGEN MIDDELEN (Incl. rekeningresultaat)	31.396.547	42.564.968	28.449.354	38.635.389
Correcties i.v.m. claims In de éénmalige sfeer 1)	1.541.919	2.872.511	1.246.119	2.326.911

Toelichting:

- 1) *Kredieten die met éénmalige middelen worden afgedekt en nog niet zijn afgesloten leggen een claim (verwezen wordt naar de reserve investeringen éénmalige dekking). Bij het beoordelen van de vermogenspositie moet hier wel rekening mee worden gehouden.*
-

Met betrekking tot de ontwikkeling van het eigen vermogen zouden wij op deze plaats, onder verwijzing naar de "Nota reserves & voorzieningen 2022" willen volstaan met de constatering dat het eigen vermogen door de jaren heen is toegenomen tot € 29,91 miljoen per 1-1-2024. Hiervan kan het volgende kan worden gesteld:

• reeds bestemd (bestemmingsreserves vermeerderd met de Reserve investeringen eenmalige dekking)	9,95 milj.
• Financieel technische reserves	3,93 milj.
• gedeelte bestemd voor het opvangen van boekverliezen	0,60 milj.
• buffer voor de algemene dienst	3,00 milj.
• benodigde buffer voor het grondbedrijf	0,38 milj.
• reserve voorlopige winstneming Grex	0,08 milj.
• afronding	-/- <u>0,00 milj.</u>
Resteert	11,97 milj.

Geconstateerd kan dan ook worden dat er € 11,97 miljoen aan algemene reserves kan worden ingezet in de éénmalige sfeer. Van dit bedrag heeft € 0,98 miljoen betrekking op de reserve winst grondverkopen, € 10,99 miljoen op de algemene reserves.

Dit bedrag komt overeen met het beeld dat in de Nota Meerjarenbeleid (NMB) 2024 - 2027 op blz. 13 is weergegeven.

BIJLAGE 2: RESERVEPOSITIE

RESERVEPOSITIE 2024

		Dienstjaar 2024			
		saldo aan het begin van het dienstjaar	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar
Nr, naam, reserve/voorziening					
<u>RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst</u>					
1	Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	13.991.353	3.500	6.017.728	7.977.125
2	Reserve investeringen eenmalige dekking	2.326.911	0	2.326.911	0
3	Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	600.000	0	0	600.000
Subtotaal rubriek A		16.918.264	3.500	8.344.639	8.577.125
<u>RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie</u>					
11	Reserve winst grondverkoop	1.360.289	0	984.000	376.289
13	Reserve voorlopige winstneming Grex	79.293	0	0	79.293
Subtotaal rubriek B		1.439.582	0	984.000	455.582
<u>RUBRIEK C, financieel technische reserves</u>					
21	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	773.500	0	77.350	696.150
22	Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	21.760	0	4.352	17.408
23	Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	817.318	0	31.435	785.883
24	Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	316.800	0	15.840	300.960
25	Reserve afschr.brandvl.scholen	117.101	0	3.165	113.936
26	Reserve afschrijving Klomphof	229.974	0	9.199	220.775
27	Reserve afschrijving Corona	41.491	0	27.680	13.811
28	Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	144.198	0	18.025	126.173
29	Reserve huisvesting VO	900.000	0	0	900.000
30	Reserve afschrijving opvang Oekraïne	571.200	139	142.835	428.504
31	Reserve KL nieuwb/renovat. PO	0	0	0	0
Subtotaal rubriek C		3.933.342	139	329.881	3.603.600
<u>RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves</u>					
32	Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	23.525	8.475	8.000	24.000
33	Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
34	Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
35	Reserve Kunst (0,5% regeling)	112.269	0	0	112.269
36	Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	2.000.000
37	Reserve asielinstream (in 4 jaar leeg)	72.413	0	35.000	37.413
38	Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
39	Reserve mobiele podia	62.560	0	8.300	54.260
40	Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	14.436	0	0	14.436
41	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	0	0	0	0

42	Reserve SAWE (plafond € 170.000)	0	0	0	0
43	Reserve Duurzaamheid	145.000	0	60.000	85.000
44	Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000
45	Reserve Corona	489.561	0	0	489.561
46	Reserve onderhoud bruggen	172.045	42.000	42.000	172.045
47	Reserve onderhoud wegen	383.659	500.000	500.000	383.659
48	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	1.000.000	5.500.000	0	6.500.000
49	Reserve energiecrisis	600.000	0	0	600.000
50	Reserve opvang ontheemden Oekraïne	1.495.000	0	0	1.495.000
Subtotaal rubriek D		7.619.077	6.053.975	656.800	13.016.252
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
51	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
52	Voorz. vetrekbemiddeling personeel	93.000	0	93.000	0
53	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	1.830	1.500	0	3.330
54	Voorz. personeel (spaar)verlof	820.000	0	0	820.000
55	Voorziening Wethouderpensioenen	2.631.080	175.000	90.000	2.716.080
56	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	78.933	0	78.933	0
57	Voorziening af te rekenen winst Grex	64.745	0	64.745	0
58	Voorziening verlies onderhanden werk	1.955.562	0	0	1.955.562
59	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitaties	400.470	0	400.470	0
60	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		6.045.620	176.500	727.148	5.494.972
<u>RUBRIEK F, egalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	199.156	139.000	76.500	261.656
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	169.887	35.900	28.950	176.837
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	171.882	68.700	43.540	197.042
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	17.360	12.600	10.075	19.885
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	8.224	5.000	5.000	8.224
Subtotaal rubriek F		566.509	261.200	164.065	663.644
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	1.545.891	1.405.842	1.776.200	1.175.533
82	Voorziening egalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening egalisatie afvalverwijdering	188.249	1.783	155.000	35.032
86	Voorziening platteland RvR/KGO	234.854	0	0	234.854
Subtotaal rubriek G		2.112.994	1.407.625	1.931.200	1.589.419

TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

Rubriek A, reserves van de algemene dienst

1. Algemene reserve

De Algemene reserve dient als bufferfunctie, inkomensfunctie en is voor het opvangen van rekeningresultaten. De minimale omvang van de algemene reserve is € 3.000.000.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 13.991	€ 4	€ 6.018	€ 7.977

Vermeerdering:

Afroming Reserve glas en vandalisme (plafond € 20.000)	€ 3.500
	€ 3.500

Vermindering:

Eenmalig benodigd voor sluitend maken 2024	€ 6.017.728
	€ 6.017.728

2. Reserve investeringen eenmalige dekking

Het doel van de reserve is het verschaffen van een juiste weergave van de vermogenspositie op de balansdatum van het betreffende jaar.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 2.327	€ -	€ 2.327	€ -

Vermeerdering van deze reserve wordt veroorzaakt door overboeking van te besteden eenmalige middelen bij de vaststelling van de begroting (swijzigingen). De verwachting is dat per 1 januari 2024 nog ca. € 2,33 miljoen openstaat op restant kredieten met eenmalige besteding. Voor de begroting gaan we er van uit dat de kredieten in het begrotingsjaar worden besteedt.

3. Reserve opvang boekverliezen

Het doel van de reserve is het opvangen van boekverliezen van zowel onroerende als roerende zaken. De minimale buffer voor deze reserve bedraagt € 390.000.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 600	€ -	€ -	€ 600

Vermindering:

Eenmalig benodigd voor sluitend maken 2024	€ 0
	€ 0

Rubriek B, reserves m.b.t. grondexploitatie

11. Reserve winst grondverkoop

Deze reserve is ingesteld om uit met name de grondverkoop exploitatieresultaten op te vangen. Zodoende dient de reserve als een buffer. De maximale omvang is middels een risico-inventarisatie begin 2023 bepaald op € 376.000.

Soort: Reserve m.b.t. grondexploitatie				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.360	€ -	€ 984	€ 376

Vermindering:

Aanwending sluitend maken begroting 2024	€ 984.000
	€ 984.000

13. Reserve voorlopige winstneming Grex

Doel van de Reserve voorlopige winstnemingen Grex is het opnemen van voorlopige resultaten grondexploitatie volgens de Poc-methode. Deze reserve valt vrij naar de reserve winst grondverkoop indien minimaal 90% van de gronden in het complex zijn verkocht.

Soort: Reserve m.b.t. grondexploitatie				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 79	€ -	€ -	€ 79

Rubriek C, financieel technische reserves

21. Reserve nieuwbouw gemeentehuis

De reserve is bestemd voor de gedeeltelijke jaarlijkse dekking van de kapitaallasten betreffende de (ver)nieuwbouw van het gemeentehuis in 1994.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 774	€ -	€ 77	€ 697

De vermindering is veroorzaakt door een onttrekking van € 77.350,- voor dekking van de afschrijvingen in 2024.

22. Reserve eenmalige dekking gemeentelijke gebouwen/gemeentehuis/garage

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van de kapitaallasten van investeringen in gemeentelijke gebouwen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 22	€ -	€ 4	€ 18

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 4.352,-.

23. Reserve eenmalige dekking sociaal culturele accommodaties

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten van de bouw van het Kulturhus Hoge Hexel.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 817	€ -	€ 31	€ 786

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 31.435,-.

24. Reserve eenmalige dekking investering maatschappelijk nut

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de reconstructie van wegen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 317	€ -	€ 16	€ 301

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 15.840,-.

25. Reserve afschrijving brandveiligheid scholen

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de brandveiligheid van scholen.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 117	€ -	€ 3	€ 114

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 3.165,-.

26. Reserve afschrijving Klomphof

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten Klomphof.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 230	€ -	€ 9	€ 221

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 9.199,-.

27. Reserve afschrijving Corona

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor investeringslasten inzake Corona (met name automatisering).

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 41	€ -	€ 28	€ 13

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 27.680,-.

28. Reserve aanpassing gemeentegarage

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor de gemeentegarage van de buitendienst.

Soort: Bestemmingsreserves (ter dekking van kapitaallasten)				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 144	€ -	€ 18	€ 126

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van de afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 18.025,-.

29. Reserve huisvesting VO

Het doel van deze reserve is om de via het gemeentefonds ontvangen gelden voor leerlingen VO met ingang van 2022 te reserveren ter gedeeltelijke dekking van de kosten permanente huisvesting van De Passie.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 900	€ -	€ -	€ 900

30. Reserve afschrijving opvang Oekraïne

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor investeringslasten inzake opvang van Oekraïners.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 571	€ -	€ 143	€ 428

De vermindering wordt veroorzaakt door dekking van afschrijvingslasten 2024 ter grootte van € 142.835,-.

31. Reserve kapitaallasten nieuwbouw/renovatie PO

De reserve is bestemd voor de jaarlijkse dekking van kapitaallasten voor investeringslasten inzake de huisvesting van primair onderwijs.

Soort: Algemene reserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -		€ -	€ -

Rubriek D, overige bestemmingsreserves

32. Reserve subsidie gemeentelijke monumenten

Doel van de reserve is middelen te kunnen inzetten voor het behoud van gemeentelijke monumenten.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 24	€ 8	€ 8	€ 24

De vermindering in 2024 is ter dekking van het budget voor de uitvoering van de subsidieregeling gemeentelijke monumenten. Een over- dan wel onderschrijding van dit krediet komt ten laste dan wel ten gunste van deze reserve.

33. Reserve Glas- en vandalismeschade

Het doel van deze reserve is het afdekken van claims inzake glasschade en overige calamiteiten.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 20	€ 4	€ 4	€ 20

Wanneer de stand van de reserve hoger is dan het plafond van € 20.000,- dan wordt het meerdere jaarlijks afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve. Over 2024 is er een bedrag afgeroomd van € 3.500,-.

34. Reserve leningen SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten)

Het doel van deze reserve is om de startersleningen en duurzaamheidsleningen te kunnen financieren.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 495	€ -	€ -	€ 495

Deze gelden zijn gestald bij de SVN en zijn geactiveerd (zie ook staat C).

35. Reserve kunst (0,5% regeling)

Het doel van deze reserve is om de mogelijkheid te hebben om kunstopdrachten te geven.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 112	€ -	€ -	€ 112

36. Reserve Sociaal Domein

Deze reserve is in 2015 ingesteld als egaliseringsreserve voor de deelbegroting sociaal domein.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 2.000	€ -	€ -	€ 2.000

37. Reserve asielinstream

Besteding van gelden voor het uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 72	€ -	€ 35	€ 37

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 35.000
	<u>€ 35.000</u>
	<u><u>€ 35.000</u></u>

38. Reserve raadsaangelegenheden

In de bestuursrapportage van april 2011 heeft de gemeenteraad besloten om het niet uitgegeven bedrag van het budget "Overige uitgaven Duaal" aan het einde van het jaar te storten in een reserve voor extra kosten Dualisering gemeenteraad.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 34	€ -	€ -	€ 34

Wanneer de stand van de reserve hoger is dan het plafond van € 40.000,- dan wordt het meerdere jaarlijks afgeroomd en toegevoegd aan de algemene reserve.

39. Reserve mobiele podia

Het doel van deze reserve is het huren van mobiele podia door verenigingen etc. mogelijk te maken.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 63	€ -	€ 8	€ 55

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 8.300
	<u>€ 8.300</u>
	<u><u>€ 8.300</u></u>

40. Reserve opleidingen

Deze reserve is in 2013 ingesteld om niet uitgegeven gelden voor opleidingen te reserveren voor studietrajecten de komende jaren.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 14	€ -	€ -	€ 14

41. Egalisatievoorziening de Kolk

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten (soort bufferfunctie).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

42. Reserve SAWE

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten (soort bufferfunctie).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

43. Reserve Duurzaamheid

Het doel van de reserve is de eind 2019 via het gemeentefonds ontvangen gelden voor duurzaamheid te reserveren voor duurzaamheidsmaatregelen.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 145	€ -	€ 60	€ 85

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 60.000
	€ 60.000
	<hr/> <hr/>

44. Reserve gebiedsvisie A1-zone

Het doel van deze reserve is gelden te reserveren voor uitvoering van de visie op de A1-zone.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 500	€ -	€ -	€ 500

45. Reserve Corona

Het doel van de reserve is om een buffer aan te leggen voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige Coronacrisis.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 490		€ -	€ - € 490

46. Reserve onderhoud bruggen

De reserve is ingesteld om het bedrag dat in 2020 vrij is gevallen uit de onderhoudsvoorziening bruggen beschikbaar te houden voor het doel waarvoor het is bestemd.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 172	€ 42	€ 42	€ 172

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 42.000
	<u>€ 42.000</u>

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 42.000
	<u>€ 42.000</u>

47. Reserve onderhoud wegen

De reserve is ingesteld om het bedrag dat in 2020 vrij is gevallen uit de onderhoudsvoorziening wegen beschikbaar te houden voor het doel waarvoor het is bestemd.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 384	€ 500	€ 500	€ 384

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 500.000
	<u>€ 500.000</u>

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 500.000
	<u>€ 500.000</u>

48. Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Het doel van deze reserve is gelden te reserveren voor het uitvoeringsprogramma van het IHP.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.000	€ 5.500	€ -	€ 6.500

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 5.500.000
	€ 5.500.000
	€ 5.500.000

49. Reserve energiecrisis

Het doel van deze reserve is om een buffer aan te leggen voor het opvangen van huidige en toekomstige nadelen van de huidige energiecrisis.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 600	€ -	€ -	€ 600

50. Reserve opvang ontheemden Oekraïne

Het doel van deze reserve is om de van het Rijk ontvangen middelen te reserveren voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne.

Soort: Bestemmingsreserve				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.495	€ -	€ -	€ 1.495

Rubriek E, voorzieningen (voor verplichting risico's)

51. Voorziening WW voormalig personeel

Het doel van de voorziening is het afdekken van (toekomstige) wettelijke verplichtingen voortvloeiende uit het feit dat voormalig gemeentelijk personeel hier gebruik van maakt.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

52. Voorziening vertrekbemiddeling personeel

Het doel van de voorziening is het afdekken van verplichtingen die gemaakt zijn i.v.m. het vertrek van personeelsleden.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 93	€ -	€ 93	€ -

53. Voorziening Personeelsvereniging

Het doel van de voorziening is bijdragen in lustrumactiviteiten van de personeelsvereniging.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 2	€ 2	€ -	€ 4

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 1.500
	<u>€ 1.500</u>
	<u><u>€ 1.500</u></u>

54. Voorziening personeel (spaar)verlof

Het doel van de voorziening is het afdekken van toekomstige verplichtingen aangaande nog niet opgenomen (spaar)verlof personeel.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 820	€ -	€ -	€ 820

55. Voorziening wethouderspensioenen

Het doel van de voorziening is het afdekken van toekomstige verplichtingen aangaande wethouderspensioenen.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 2.631	€ 175	€ 90	€ 2.716

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 175.000
	<u>€ 175.000</u>
	<u><u>€ 175.000</u></u>

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 90.000
	<u>€ 90.000</u>
	<u><u>€ 90.000</u></u>

56. Voorziening wachtgeld voormalige wethouders

Het doel van de voorziening is het afdekken van de kosten van uit dienst getreden wethouders.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 79	€ -	€ 79	€ -

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 0
	€ 0
	<u>€ 0</u>

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 78.933
	€ 78.933
	<u>€ 78.933</u>

57. Voorziening af te rekenen winst Grex

Resultaten van grondexploitaties komen volgens de POC methode in deze reserve. Pas wanneer volgens ons eigen beleid winst genomen kan worden (bij realisatie van 90%), komt deze in de reserve winst grondverkoppen terecht.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 65	€ -	€ 65	€ -

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 64.745
	€ 64.745
	<u>€ 64.745</u>

58. Voorziening verlies onderhanden werk (OHW) Grondexploitaties

Het doel van deze voorziening is het opvangen van te voorziene verliezen op gronden die in exploitatie zijn genomen als onderhanden werk (OHW).

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.956	€ -	€ -	€ 1.956

59. Voorziening afgewerkte complexen grondexploitaties

Het doel van de voorziening is voor nog uit te voeren werken met betrekking tot uit te voeren werken afgesloten complexen grondexploitatie.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 400	€ -	€ 400	€ -

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 400.470
	€ 400.470
	<u>€ 400.470</u>

60. Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen

Doel van de voorziening is het opvangen van te voorziene verliezen op toekomstige GREX complexen.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ -	€ -	€ -	€ -

Rubriek F, onderhouds (egalisatie) voorzieningen

71 t/m 75 onderhoudsvoorzieningen

71 t/m 75 onderhoudsvoorzieningen

Naam voorziening (x € 1.000)	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
Onderhoudsfonds gemeentehuis	€ 199	€ 139	€ 77	€ 261
Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	€ 170	€ 36	€ 29	€ 177
Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	€ 172	€ 69	€ 44	€ 197
Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	€ 17	€ 13	€ 10	€ 20
Onderhoudsfonds huurwoningen	€ 8	€ 5	€ 5	€ 8
Totalen	€ 566	€ 262	€ 165	€ 663

Deze onderhoudsvoorzieningen zijn ingesteld om onderhoudsactiviteiten zeker te stellen. Doel is gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. Lasten vinden hun oorsprong in het huidige of een voorafgaand jaar.

Rubriek G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen

81. Voorziening riolering

Het doel van de voorziening is inzet van deze gelden voor de vervanging van riolering.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 1.546	€ 1.406	€ 1.776	€ 1.176

Vermeerdering:

Begrote storting 2024	€ 1.405.842
	<u>€ 1.405.842</u>

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024	€ 1.776.200
	<u>€ 1.776.200</u>

82. Voorzieningen egalisatie riolering (plafond € 144.000)

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 144	€ -	€ -	€ 144

83. Voorziening egalisatie afvalverwijdering

Het doel van de voorziening is het opvangen van nadelige exploitatieresultaten.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 188	€ 2	€ 155	€ 35

Vermeerdering:

Begrote storting 2024

€ 1.783

€ 1.783

Vermindering:

Begrote onttrekking 2024

€ 155.000

€ 155.000

86. Voorziening platteland RvR/KGO

Het doel van de voorziening is ontvangsten van derden in te zetten voor het landschap.

Soort: Voorziening				
x € 1.000	Saldo 1/1	vermeerdering	vermindering	saldo 31/12
	€ 235	€ -	€ -	€ 235

RESERVEPOSITIE 2025

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2025	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar	
	saldo aan het begin van het dienstjaar				
RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst					
1	Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	7.977.125	0	465.585	7.511.540
2	Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0
3	Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	600.000	0	115.250	484.750
Subtotaal rubriek A		8.577.125	0	580.835	7.996.290
RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie					
11	Reserve winst grondverkopen	376.289	0	0	376.289
13	Reserve voorlopige winstneming Grex	79.293	0	0	79.293
Subtotaal rubriek B		455.582	0	0	455.582
RUBRIEK C, financieel technische reserves					
21	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	696.150	0	77.350	618.800
22	Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	17.408	0	4.352	13.056
23	Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	785.883	0	31.435	754.448
24	Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	300.960	0	15.840	285.120
25	Reserve afschr.brandvl.scholen	113.936	0	3.165	110.771
26	Reserve afschrijving Klomphof	220.775	0	9.199	211.576
27	Reserve afschrijving Corona	13.811	0	13.811	0
28	Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	126.173	0	18.025	108.148
29	Reserve huisvesting VO	900.000	0	22.500	877.500
30	Reserve afschrijving opvang Oekraïne	428.504	0	142.835	285.669
31	Reserve KL nieuwb/renovat. PO	0	300.000	0	300.000
Subtotaal rubriek C		3.603.600	300.000	338.512	3.565.088
RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves					
32	Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	24.000	0	8.000	16.000
33	Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
34	Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
35	Reserve Kunst (0,5% regeling)	112.269	0	0	112.269
36	Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	2.000.000
37	Reserve asielinstroom (in 4 jaar leeg)	37.413	0	37.413	0
38	Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
39	Reserve mobiele podia	54.260	0	8.300	45.960
40	Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	14.436	0	0	14.436
41	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	0	0	0	0
42	Reserve SAWE (plafond € 170.000)	0	0	0	0

43	Reserve Duurzaamheid	85.000	0	60.000	25.000
44	Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000
45	Reserve Corona	489.561	0	0	489.561
46	Reserve onderhoud bruggen	172.045	42.000	42.000	172.045
47	Reserve onderhoud wegen	383.659	500.000	500.000	383.659
48	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	6.500.000	500.000	300.000	6.700.000
49	Reserve energiecrisis	600.000	0	0	600.000
50	Reserve opvang ontheemden Oekraïne	1.495.000	0	0	1.495.000
Subtotaal rubriek D		13.016.252	1.045.500	959.213	13.102.539
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
51	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
52	Voorz. vetrekbemiddeling personeel	0	0	0	0
53	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	0	0	0	0
54	Voorz. personeel (spaar)verlof	3.330	1.500	0	4.830
55	Voorziening Wethouderpensioenen	820.000	0	0	820.000
56	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	2.716.080	175.000	90.000	2.801.080
57	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0
58	Voorziening verlies onderhanden werk	0	0	0	0
59	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	1.955.562	0	0	1.955.562
60	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		5.494.972	176.500	90.000	5.581.472
<u>RUBRIEK F, equalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	261.656	139.000	249.000	151.656
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	176.837	35.900	44.740	167.997
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	197.042	68.700	113.420	152.322
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	19.885	12.600	10.550	21.935
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	8.224	5.000	5.000	8.224
Subtotaal rubriek F		663.644	261.200	422.710	502.134
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	1.175.533	1.486.144	200.000	2.461.677
82	Voorziening equalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening equalisatie afvalverwijdering	35.032	0	0	35.032
86	Voorziening platteland RvR/KGO	234.854	0	0	234.854
Subtotaal rubriek G		1.589.419	1.486.144	200.000	2.875.563
Totaal Generaal		33.400.594	3.269.344	2.591.270	34.078.668

RESERVEPOSITIE 2026

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2026	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar	
	saldo aan het begin van het dienstjaar				
<u>RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst</u>					
1	Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	7.511.540	0	1.750.585	5.760.955
2	Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0
3	Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	484.750	0	0	484.750
Subtotaal rubriek A		7.996.290	0	1.750.585	6.245.705
<u>RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie</u>					
11	Reserve winst grondverkopen	376.289	0	0	376.289
13	Reserve voorlopige winstneming Grex	79.293	0	0	79.293
Subtotaal rubriek B		455.582	0	0	455.582
<u>RUBRIEK C, financieel technische reserves</u>					
21	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	618.800	0	77.350	541.450
22	Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	13.056	0	4.352	8.704
23	Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	754.448	0	31.435	723.013
24	Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	285.120	0	15.840	269.280
25	Reserve afschr.brandvl.scholen	110.771	0	3.165	107.606
26	Reserve afschrijving Klomphof	211.576	0	9.199	202.377
27	Reserve afschrijving Corona	0	0	0	0
28	Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	108.148	0	18.025	90.123
29	Reserve huisvesting VO	877.500	0	22.500	855.000
30	Reserve afschrijving opvang Oekraïne	285.669	0	142.835	142.834
31	Reserve KL nieuwb/renovat. PO	300.000	130.000	0	430.000
Subtotaal rubriek C		3.565.088	130.000	324.701	3.370.387
<u>RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves</u>					
32	Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	16.000	0	8.000	8.000
33	Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
34	Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
35	Reserve Kunst (0,5% regeling)	112.269	0	0	112.269
36	Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	2.000.000
37	Reserve asielinstroom (in 4 jaar leeg)	0	0	0	0
38	Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
39	Reserve mobiele podia	45.960	0	8.300	37.660
40	Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	14.436	0	0	14.436
41	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	0	0	0	0
42	Reserve SAWE (plafond € 170.000)	0	0	0	0

43	Reserve Duurzaamheid	25.000	0	0	25.000
44	Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000
45	Reserve Corona	489.561	0	0	489.561
46	Reserve onderhoud bruggen	172.045	42.000	42.000	172.045
47	Reserve onderhoud wegen	383.659	500.000	500.000	383.659
48	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	6.700.000	500.000	130.000	7.070.000
49	Reserve energiecrisis	600.000	0	0	600.000
50	Reserve opvang ontheemden Oekraïne	1.495.000	0	0	1.495.000
Subtotaal rubriek D		13.102.539	1.045.500	691.800	13.456.239
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
51	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
52	Voorz. vetrekbemiddeling personeel	0	0	0	0
53	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	0	0	0	0
54	Voorz. personeel (spaar)verlof	4.830	1.500	0	6.330
55	Voorziening Wethouderpensioenen	820.000	0	0	820.000
56	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	2.801.080	175.000	90.000	2.886.080
57	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0
58	Voorziening verlies onderhanden werk	0	0	0	0
59	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	1.955.562	0	0	1.955.562
60	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		5.581.472	176.500	90.000	5.667.972
<u>RUBRIEK F, equalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	151.656	139.000	97.000	193.656
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	167.997	35.900	18.900	184.997
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	152.322	68.700	35.500	185.522
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	21.935	12.600	10.150	24.385
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	8.224	5.000	5.000	8.224
Subtotaal rubriek F		502.134	261.200	166.550	596.784
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	2.461.677	1.539.308	200.000	3.800.985
82	Voorziening equalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening equalisatie afvalverwijdering	35.032	0	0	35.032
86	Voorziening platteland RvR/KGO	234.854	0	0	234.854
Subtotaal rubriek G		2.875.563	1.539.308	200.000	4.214.871
Totaal Generaal		34.078.668	3.152.508	3.223.636	34.007.540

RESERVEPOSITIE 2027

Nr, naam, reserve/voorziening	Dienstjaar 2027	overige vermeerderingen	verminderingen (zoals beschikkingen over en bijdragen uit reserve voorziening.	saldo aan het einde van het dienstjaar	
	saldo aan het begin van het dienstjaar				
<u>RUBRIEK A, reserves van de algemene dienst</u>					
1	Algemene reserve (minimale buffer € 3.000.000,-)	5.760.955	0	1.180.725	4.580.230
2	Reserve investeringen eenmalige dekking	0	0	0	0
3	Reserve ter opvang van boekverliezen (min € 390.000, max. € 600.000)	484.750	0	0	484.750
Subtotaal rubriek A		6.245.705	0	1.180.725	5.064.980
<u>RUBRIEK B, reserves m.b.t. grondexploitatie</u>					
11	Reserve winst grondverkopen	376.289	0	0	376.289
13	Reserve voorlopige winstneming Grex	79.293	0	0	79.293
Subtotaal rubriek B		455.582	0	0	455.582
<u>RUBRIEK C, financieel technische reserves</u>					
21	Reserve nieuwbouw gemeentehuis	541.450	0	77.350	464.100
22	Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	8.704	0	4.352	4.352
23	Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	723.013	0	31.435	691.578
24	Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	269.280	0	15.840	253.440
25	Reserve afschr.brandvl.scholen	107.606	0	3.165	104.441
26	Reserve afschrijving Klomphof	202.377	0	9.199	193.178
27	Reserve afschrijving Corona	0	0	0	0
28	Reserve aanpassing gem. garage integratie SW-personeel	90.123	0	18.025	72.098
29	Reserve huisvesting VO	855.000	0	22.500	832.500
30	Reserve afschrijving opvang Oekraïne	142.834	0	142.834	0
31	Reserve KL nieuwb/renovat. PO	430.000	0	0	430.000
Subtotaal rubriek C		3.370.387	0	324.700	3.045.687
<u>RUBRIEK D, overige bestemmingsreserves</u>					
32	Reserve subsidie gemeentelijke monumenten	8.000	0	8.000	0
33	Reserve glas en vandalisme (bodem € 10.000, plafond € 20.000)	20.000	3.500	3.500	20.000
34	Reserve leningen SVn	495.000	0	0	495.000
35	Reserve Kunst (0,5% regeling)	112.269	0	0	112.269
36	Reserve Sociaal Domein	2.000.000	0	0	2.000.000
37	Reserve asielinstream (in 4 jaar leeg)	0	0	0	0
38	Reserve raadsaangelegenheden (max 40.000)	33.608	0	0	33.608
39	Reserve mobiele podia	37.660	0	8.300	29.360
40	Reserve opleidingen (plafond € 45.000)	14.436	0	0	14.436
41	Egalisatievoorziening "De Kolk" (plafond: € 160.000)	0	0	0	0
42	Reserve SAWE (plafond € 170.000)	0	0	0	0

43	Reserve Duurzaamheid	25.000	0	0	25.000
44	Reserve gebiedsvisie A1-zone	500.000	0	0	500.000
45	Reserve Corona	489.561	0	0	489.561
46	Reserve onderhoud bruggen	172.045	42.000	42.000	172.045
47	Reserve onderhoud wegen	383.659	500.000	500.000	383.659
48	Reserve Integraal Huisvestingsplan (IHP)	7.070.000	500.000	0	7.570.000
49	Reserve energiecrisis	600.000	0	0	600.000
50	Reserve opvang ontheemden Oekraïne	1.495.000	0	0	1.495.000
Subtotaal rubriek D		13.456.239	1.045.500	561.800	13.939.939
<u>RUBRIEK E, voorzieningen (voor verplichting risico's)</u>					
51	Voorziening WW voormalig personeel	0	0	0	0
52	Voorz. vetrekbemiddeling personeel	0	0	0	0
53	Voorziening Personeelsvereniging (plafond € 15.000)	0	0	0	0
54	Voorz. personeel (spaar)verlof	6.330	1.500	0	7.830
55	Voorziening Wethouderpensioenen	820.000	0	0	820.000
56	Voorziening voormalige wethouders (wachtgeld)	2.886.080	175.000	90.000	2.971.080
57	Voorziening af te rekenen winst Grex	0	0	0	0
58	Voorziening verlies onderhanden werk	0	0	0	0
59	Voorziening afgewerkte complexen grondexploitatie	1.955.562	0	0	1.955.562
60	Voorziening voorzien verlies toek. Grex complexen	0	0	0	0
Subtotaal rubriek E		5.667.972	176.500	90.000	5.754.472
<u>RUBRIEK F, equalisatie voorzieningen</u>					
71	Onderhoudsfonds gemeentehuis	193.656	139.000	74.000	258.656
72	Onderhoudsfonds garages en werkplaatsen, zoutloods	184.997	35.900	29.200	191.697
73	Onderhoudsfonds sociaal culturele accommodaties	185.522	68.700	50.060	204.162
74	Onderhoudsfonds torens, markten en begraafplaatsen, EXOO	24.385	12.600	12.830	24.155
75	Onderhoudsfonds huurwoningen	8.224	5.000	5.000	8.224
Subtotaal rubriek F		596.784	261.200	171.090	686.894
<u>RUBRIEK G, voorzieningen voor derden bekleemde middelen</u>					
81	Voorziening riolering	3.800.985	1.576.360	200.000	5.177.345
82	Voorziening equalisatie exploitatie riolering (plafond 15% exploitatielasten = € 144.000)	144.000	0	0	144.000
83	Voorziening equalisatie afvalverwijdering	35.032	0	0	35.032
86	Voorziening platteland RvR/KGO	234.854	0	0	234.854
Subtotaal rubriek G		4.214.871	1.576.360	200.000	5.591.231
Totaal Generaal		34.007.540	3.059.560	2.528.315	34.538.785

BIJLAGE 3: RESERVES EENMALIGE DEKKING VS BOEKWAARDEN EENMALIGE DEKKING

Uit staat C geactiveerde kapitaaluitgaven	Boekwaarde per 1 januari 2024	Afschrijving 2024
Terugkoop gemeentehuis 2004	773.500	77.350
Noodstroomvoorziening 2004 gemeentehuis/garage	21.760	4.352
Bouw Kulturhus Hoge Hexel	817.318	31.435
Reconstructie Nijverdalsestraat 2017	316.800	15.840
Reconstructie en bouwrijp De klomphof 2013 en 2016	229.974	9.199
Investerings Automatisering Corona	41.491	27.680
Aanpassing gemeentegarage tbv SW-ers	144.198	18.025
Bouw De Passie 2021 eenmalig	900.000	-
Aanschaf chalets/huisv. Oekraïners	571.339	142.835
Brandveiligheid basisscholen 2018	117.101	3.165
	3.933.481	329.881

Uit staat D Reserves en voorzieningen	Stand per 1 januari 2024	Onttrekking 2024
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	773.500	77.350
Reserve eenm.dekking gem.gebouwen gemeentehuis/garage	21.760	4.352
Reserve eenm. dekking sociaal culturele accommodaties	817.318	31.435
Reserve eenm. dekking investering maatschappelijk nut	316.800	15.840
Reserve eenm. Dekking Klomphof	229.974	9.199
Reserve inv. automatisering Corona	41.491	27.680
Aanpassing gemeentegarage tbv SW-ers	144.198	18.025
Reserve huisvesting VO	900.000	0
Reserve chalets/huisv. Oekraïners	571.339	142.835
Reserve eenm. dekking brandveiligheid basisscholen	117.101	3.165
	3.933.482	329.881

Conclusie: De reserves zijn toereikend voor de te dekken afschrijvingslasten gedurende de looptijd van de kredieten.

BIJLAGE 4: GEPROGNOSTICEERDE BALANS

ACTIVA	2027	2026	2025	2024	2023	2022
	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Werk. 31-12
VASTE ACTIVA						
MATERIELE VASTE ACTIVA						
Investerings met economisch nut	67.157.211	68.408.845	68.446.996	68.308.877	57.595.379	18.678.647
Investerings met economisch nut waarvoor heffing kan worden geheven						13.826.188
Investerings met maatschappelijk nut						3.299.859
FINANCIELE VASTE ACTIVA						
Kapitaalverstrekking deelnemingen	675.340	675.340	675.340	675.340	675.340	675.340
Kapitaalverstrekking gemeen- schappelijke regelingen	37.278	37.278	37.278	37.278	37.278	37.278
Overige langlopende geldleningen u/g	4.845.537	5.495.127	6.144.717	6.794.307	7.073.381	7.956.382
TOTAAL VASTE ACTIVA	72.715.366	74.616.590	75.304.331	75.815.802	65.381.378	44.473.694
VLOTTENDE ACTIVA						
VOORRADEN						
Gereed product en handelsgoederen	pm	pm	pm	pm	pm	1.733
Bouwgronden in exploitatie	8.163.380	5.598.535	3.447.343	-1.739.769	3.424.670	1.483.670
UITZETTINGEN < 1 JAAR						
Vorderingen op openbare lichamen	pm	pm	pm	pm	pm	392.502
Overige vorderingen	pm	pm	pm	pm	pm	595.126
LIQUIDE MIDDELEN	pm	pm	pm	pm	pm	26.621.248
OVERLOPENDE ACTIVA	pm	pm	pm	pm	pm	9.535.446
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	8.163.380	5.598.535	3.447.343	-1.739.769	3.424.670	38.629.725
TOTAAL GENERAAL	80.878.746	80.215.125	78.751.674	74.076.033	68.806.048	83.103.419

PASSIVA	2027	2026	2025	2024	2023	2022
	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Begroot 1-1	Werk. 31-12
EIGEN VERMOGEN						
ALGEMENE RESERVES	6.245.705	7.996.290	8.577.125	16.918.264	9.735.390	14.500.615
BESTEMMINGSRESERVES	17.282.208	17.123.209	17.075.434	12.992.002	9.683.530	9.073.731
GEREALISEERD RESULTAAT	-	-	-	0	0	8.681.333
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	23.527.913	25.119.499	25.652.559	29.910.266	19.418.920	32.255.679
TOTAAL VOORZIENINGEN	10.479.627	8.959.169	7.748.035	8.725.123	9.030.524	8.354.061
VASTE SCHULDEN > 1 JAAR						
Onderhandse leningen	40.049.956	39.518.202	38.986.448	31.454.694	33.905.211	33.905.219
TOTAAL VASTE PASSIVA	74.057.496	73.596.870	72.387.042	70.090.083	62.354.655	74.514.959
VLOTTENDE PASSIVA						
VLOTTENDE SCHULD < 1 JAAR						
Kasgeldleningen	pm	pm	pm	pm	pm	0
Overige schulden	6.821.250	6.618.255	6.364.632	3.985.950	6.451.393	3.228.171
LIQUIDE MIDDELEN	pm	pm	pm	pm	pm	0
Banksaldi						
OVERLOPENDE PASSIVA	pm	pm	pm	pm	pm	5.360.289
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	6.821.250	6.618.255	6.364.632	3.985.950	6.451.393	8.588.460
TOTAAL GENERAAL	80.878.746	80.215.125	78.751.674	74.076.033	68.806.048	83.103.419

BIJLAGE 5: BEGROTINGSUITGANGSPUNTEN 2024

Argumenten

De Financiële Verordening schrijft voor dat het college elk jaar begrotingsuitgangspunten vaststelt.

De volgende begrotingsuitgangspunten worden gebruikt ten behoeve van :

- a) Meerjarenperspectief
- b) Financieel toezichthouder Provincie Overijssel
- c) Bestaand beleid
- d) Loon- en prijsindex
- e) Areaal uitbreiding
- f) Aantal inwoners / wooneenheden
- g) Gesubsidieerde instellingen
- h) Onderuitputting (stelposten/ rentevoeding/ kapitaallasten/ personeel)
- i) Overige kaders
- j) Behandelschema

Hieronder volgt een toelichting op de genoemde begrotingsuitgangspunten:

a) Meerjarenperspectief

De gemeente Wierden heeft nog steeds te maken met grote onzekerheden. Onzekerheden worden veroorzaakt door de moeilijk voorspelbare zorgkosten voor de Jeugd, de hoogte en de Wmo, de rijkscompensatie hiervoor inclusief de aangekondigde kortingen op het Gemeentefonds in 2024 en 2025 en de nieuwe financieringssystematiek van het Gemeentefonds inclusief het ravijn vanaf 2026. Daarnaast zijn er ontwikkelingen die op ons af komen vanuit onze eigen beleidsplannen (mobiliteits-, integraal huisvestingsplan en de diverse beleidsplannen vanuit de afdeling Ruimtelijk beheer en realisatie). Vanuit een verantwoord financieel beleid blijft het streven om een structureel sluitend meerjarenperspectief 2024 – 2027 te presenteren. Het moge duidelijk zijn dat de haalbaarheid hiervan op dit moment zeer onzeker is.

b) Financieel toezichthouder Provincie Overijssel

De Provincie Overijssel hanteert voor het financieel toezicht diverse toetsingsaspecten en aandachtspunten. Deze uitgangspunten geven aan wanneer een gemeente in aanmerking komt voor repressief toezicht. Repressief toezicht houdt in dat de gemeente zonder voorafgaande goedkeuring van de provincie de begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren. De begroting dient hiervoor in materieel evenwicht te zijn. Hiervan is sprake indien, op basis van het bestaande beleid en het aanvaarde vastgestelde nieuwe beleid, de structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten. Daarbij dienen de begrotingen/meerjarenramingen uiteraard volledig en reëel te zijn.

c) Bestaand beleid

Onder bestaand beleid wordt verstaan de voorafgaande begroting inclusief wijzigingen met een structureel karakter. In de cijfers van de primitieve begroting voor 2024 en verder worden de raadsbesluiten tot en met juni 2023 meegenomen. Gevolgen van besluitvorming na juni 2022 worden verwerkt via de Nota van Aanbieding.

d) Loon- en prijsindex

De salarissen en sociale lasten worden voor 2024 geraamd op het niveau van 2023 vermeerderd met 3% en er is rekening gehouden met het laatste CAO-akkoord. Mutaties van het zogenaamde "incidentele loon" zoals jubilea worden meegenomen. Verder is de doorbelasting van de salariskosten, inclusief overheadkosten, naar de taakvelden gedurende de jaren 2025 tot en met 2027 constant gehouden.

Het prijspeil 2024 is gelijk aan het prijspeil 2023. Hiervan kan alleen op basis van argumenten worden afgeweken. De huidige mondiale en nationale ontwikkelingen hebben hun invloed op de samenstelling van de begroting 2024. Voor de beoordeling van de toereikendheid van budgetten wordt jaarlijks gekeken naar de uitputting van de budgetten in het lopend jaar en de daaraan voorafgaande 2 jaren.

In de begroting 2023 wordt een stelpost opgenomen voor loon- en prijsontwikkelingen. Er is gerekend met gelijkblijvende prijzen voor het meerjarenperspectief. Het loon- en prijspeil voor 2024 wordt ook aangehouden voor de overige jaren.

6. Areaaluitbreiding

Areaaluitbreiding is de verwerking in de begroting van de financiële gevolgen van de ontwikkelingen in de fysieke infrastructuur, die effecten hebben op de omvang van de uit te voeren taken. Areaaluitbreiding wordt meegenomen in de begrotingsramingen 2024 en verder en moet worden gespecificeerd.

7. Aantal inwoners/ woonruimten

Voor het aantal inwoners wordt uitgegaan van de volgende aantallen (werkelijk 1-1-'23 24.822):

1. Per 1 januari 2024 - 25.040 (24.835 in Begroting 2023)
2. Per 1 januari 2025 - 25.290 (24.935 in Begroting 2023)
3. Per 1 januari 2026 - 25.440 (24.855 in Begroting 2023)
4. Per 1 januari 2027 - 25.540

Voor het aantal woonruimten, incl. recreatiewoningen, wordt uitgegaan van de volgende aantallen

(werkelijk 1-1-'23 10.694):

1. Per 1 januari 2024 - 10.930 (10.815 in Begroting 2022)
2. Per 1 januari 2025 - 11.195 (10.925 in Begroting 2022)
3. Per 1 januari 2026 - 11.360 (11.035 in Begroting 2022)
4. Per 1 januari 2027 - 11.475

g) Gesubsidieerde instellingen

Bij instellingen die wij subsidiëren wordt onderscheid gemaakt tussen instellingen met formatie en instellingen zonder formatie. Uitgangspunt bij instellingen met formatie is dat de compensatie van loon- en prijsstijging vooraf (bij de subsidieverlening) plaatsvindt op basis van de prijsindex uit de meicirculaire van het Gemeentefonds. Eventuele afwijkingen, ten voordele of ten nadele, zijn voor rekening van de gesubsidieerde instelling. Voor zgn. B3 instellingen compenseren wij de goedgekeurde subsidiabele formatie conform de van toepassing zijnde cao. De vaststelling van personele lasten is op basis van nacalculatie. De prijscompensatie voor alle gesubsidieerde partijen is ook conform de prijsindexcijfers uit meicirculaire Gemeentefonds. Hierop vindt geen nacalculatie plaats. De gehanteerde prijsindexen zijn "loonvoet sector overheid" en "netto materiële overheidsconsumptie".

h) Onderuitputting

Onderuitputting is het niet alles uitgeven wat volgens de goedgekeurde begroting mag worden uitgegeven. De voedingsbronnen voor onderuitputting zijn: loon- en prijscompensatie, rente, afschrijvingen en vacatures. Deze stelpost bedraagt op dit moment € 410.000,-. Uit de jaarrekening blijkt dat dit niveau op dit moment reëel is. Voor 2024 en volgende jaren wordt de onderuitputting derhalve op dit niveau geraamd.

i) Overige kaders

Bij het opstellen van de begroting zijn de volgende financiële kaders van belang:

- **Rentebeleid:** De begrotingsrente bedraagt op dit moment 2,5%. De rente op de kapitaalmarkt is bepalend voor de hoogte van de begrotingsrente. Wij hanteren tot nog toe een risico-opslag van een 0,5% bovenop de rente op de kapitaalmarkt. De kapitaalmarkt is de markt waar middelen met een langere looptijd (2 jaar en langer) worden uitgezet en aangetrokken. De belangrijkste graadmeter voor deze rente is in Nederland de rente op een 10-jarige staatslening. Deze bedraagt op dit moment ca. 2,79%. De begrotingsrente zou hierdoor uitkomen op 3,25%. Voorgesteld wordt echter om de begrotingsrente niet te verhogen. Redenen hiervoor zijn:
 - de huidige liquide middelen van de gemeenten zijn van een dusdanige omvang dat wij verwachten dat in 2024 geen externe financiering zal worden aangetrokken;
 - de onzekere economische situatie voor 2024, een recessie is voor 2024 niet uitgesloten. In geval van een recessie zal waarschijnlijk de rente weer dalen;
 - verhoging van de begrotingsrente levert extra structurele lasten op. De opgave om te komen tot een structureel sluitende (meerjaren)begroting wordt hierdoor vergroot.

Wij achten het verantwoord om de begrotingsrente voor de begroting 2024 te handhaven op 2,5%. Dit percentage wordt ook gebruikt voor nieuwe investeringen. Voor de begroting 2025 zal een nieuwe afweging worden gemaakt.

- **Activabeleid:** Wanneer er wordt afgeweken van dit beleid is een specifiek raadsbesluit nodig en zal dit moet worden toegelicht.
- **Tariefaanpassingen:** De prijsindex (inflatie) uit de meicirculaire van het Gemeentefonds wordt gehanteerd voor de aanpassing van tarieven, belastingen, rechten en huren voor 2024.
- 100% kostendekkendheid bij retributies (o.a. afval, riolering en begraafplaatsen).
- Het college vraagt de raad bij de behandeling van de begroting waakzaamheid te betrachten door geen moties en amendementen te accepteren die direct leiden tot hogere uitgaven zonder dat hiervoor reële dekking is aangegeven. De uitvoerbaarheid (o.a. financieel) dient bij voorkeur vooraf ambtelijk getoetst te worden op haalbaarheid. Dit bevordert de soepelheid van de besluitvorming.

j) Behandelschema begroting

Datum

26 september

17 oktober

7 november

Voor 15 november

Actie

Besluit door college van burgemeester en wethouders

Gecombineerde informatieronde BFMO en GG

Raadsvergadering

Programmabegroting bij provincie Overijssel

BIJLAGE 6: EMU-SALDO

Centraal Bureau voor de Statistiek

www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst

Berekening EMU-saldo
Gemeente Wierden
(0189)

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	Gemeente
Berichtgevernaam:	Wierden
Berichtgevernnummer:	0189
Jaar:	2024
Naam contactpersoon:	J.Heuvink
Telefoon:	0546-580800
E-mail:	j.heuvink@wierden.nl
Bestandsnaam:	EMU240060189.XLS

Omschrijving	2023	2024	2025
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2025
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.248	1.829	-897
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	6.219	10.713	138
3. Mutatie voorzieningen	2.106	-305	-977
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-2.629	-5.164	5.187
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-236	-4.025	-7.199

Ruimte voor uw toelichting

BIJLAGE 7: NIEUWE ACTIEPUNTEN

Taak- veld	Actiepunten	Investering	Jaarlijks lasten			
			2024	2025	2026	2027
Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie						
Programma 2 Sterke sociale samenleving						
7.1	Vervanging AED en AED-kasten 2024	10.000	1.500 N	1.470 N	1.440 N	1.410 N
6.72	Pilots samenwerking onderwijs en zorg			P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.72	Opstellen en uitvoeren regeling Sociale Medische Indicatie		P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
6.72	Uitwerken van de JIM- aanpak (jouw ingebrachte monitor)		P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
4.2	Nieuwbouw scholen Enter, stijgende bouwkosten 46% volgens VNG norm	indicatief	145.000 N	143.000 N	141.000 N	139.000 N
5.1	Verplaatsen kunstgrasveld	PM	P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
2.1	Bornerbroekseweg verkeersmaatregelen	PM	P.M. N	P.M. N	P.M. N	P.M. N
4.2	Vorbereidingskrediet nieuwbouw Widerode 2025	300.000		B.N.	B.N.	B.N.
4.2	Vorbereidingskrediet renovatie Het Laar 2026	130.000			B.N.	B.N.
Programma 3 Duurzame ontwikkeling						
Programma 4 Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling						
3.2	Bovengrondse infrastructuur Violenhoeksweg 2024	350.000	22.750 N	22.400 N	22.050 N	21.700 N
3.2	Herstructurering/revitalisering bedrijventerreinen 2024	50.000	3.250 N	3.200 N	3.150 N	3.100 N
3.2	Herstructurering/revitalisering bedrijventerreinen 2025	50.000		3.250 N	3.200 N	3.150 N
7.2	Klimaatadaptie Violenhoeksweg 2025	200.000	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N
Programma 5 Prettig wonen en leven						
<i>Mobiliteitsplan</i>						
2.1	Investerings 2024	50.000	3.250 N	3.200 N	3.150 N	3.100 N
2.1	Investerings 2025	865.000		56.225 N	55.360 N	54.495 N
2.1	Investerings 2026	425.000			27.625 N	27.200 N
2.1	Investerings 2027	50.000				3.250 N
<i>Beleidsplan wegen:</i>						
2.1	Verbreding Zunaweg 2025	440.000		28.600 N	28.160 N	27.720 N
2.1	Reconstructie Almlosestraat 2026	680.000			44.200 N	43.520 N
2.1	Wegkantverbetering 2024	80.000	5.200 N	5.120 N	5.040 N	4.960 N
2.1	Wegkantverbetering 2025	80.000		5.200 N	5.120 N	5.040 N
2.1	Wegkantverbetering 2026	80.000			5.200 N	5.120 N
<i>Openbare verlichtingsplan:</i>						
2.1	Investerings OVL 2024	267.500	B.N. N	B.N. N	B.N. N	B.N. N
2.1	Investerings OVL 2025	562.500		B.N. N	B.N. N	B.N. N
2.1	Investerings OVL 2026	267.500			B.N. N	B.N. N
2.1	Investerings OVL 2027	267.500				B.N. N
2.1	Extra investeringen in lichtmasten 2024-2027 € 10.000 per jaar		625 N	1.235 N	1.830 N	2.410 N
2.1	Biodivers maaibeheer		30.500 N	30.500 N	30.500 N	30.500 N
2.1	Maaizuigcombinatie 2024 (bermbeheer)	402.000	50.250 N	49.250 N	48.240 N	47.240 N

5.7	Speelplaatsenbeleidsplan onderhoud			19.000 N	19.000 N	19.000 N
5.7	Speelplaatsenbeleidsplan 2025	156.000		13.075 N	12.845 N	12.615 N
	Speelplaatsenbeleidsplan 2026	156.000		N	13.075 N	12.845 N
	Speelplaatsenbeleidsplan 2027	156.000				13.075 N
	Minus reeds geraamde budgetten			-16.550 V	-16.550 V	-16.550 V
7.2	Investerings afvalwaterzorgplicht jaarlijks 2024, doorlopend 2025	580.700	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N
7.2	Investerings hemelwaterzorgplicht jaarlijks 2024, doorlopend 2025	134.000	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N	Voorziening N
1.2	Kenniscentrum Mensenhandel Twente		15.000 N	15.000 N	15.000 N	15.000 N
8.3	Stikstofproblematiek, contra expertises		20.000 N	20.000 N	20.000 N	20.000 N
8.3	Omgevingsveiligheid nieuwbouw		5.000 N	5.000 N	5.000 N	5.000 N
	Bedrijfsvoering					
	Personeel					
	Van uit Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie					
0.4	Mdw administratie vergunningen		36.100 N	36.100 N	36.100 N	36.100 N
0.4	Mdw frontoffice Burgerzaken		36.100 N	36.100 N	36.100 N	36.100 N
0.4	Mdw Functioneel beheer Burgerzaken		32.000 N	32.000 N	32.000 N	32.000 N
0.4	Medewerkers KCC 1,5 fte		96.600 N	96.600 N	96.600 N	96.600 N
0.4	Regisseur bestuurlijke ontw.(v.a. 2025)		- N	74.000 N	74.000 N	74.000 N
0.4	Accountmanager Bedrijven		96.600 N	96.600 N	96.600 N	96.600 N
	Van uit Programma 2 Sociaal Domein					
0.4	Regisseur vroegsignalering schulden / preventie schuldhulpverlening		45.700 N	45.700 N	45.700 N	45.700 N
0.4	Beleidsmdw jeugd en onderwijs		39.900 N	39.900 N	39.900 N	39.900 N
0.4	Beleidsmdw Werk en inkomen schuldhulpverlening en armoede		39.900 N	39.900 N	39.900 N	39.900 N
	Van uit Programma 3 Duurzaamheid					
0.4	Adviseur Duurzaamheid		96.600 N	96.600 N	96.600 N	96.600 N
	Dekking duurzaamheidsmiddelen		-96.600 V	-96.600 V	-96.600 V	-96.600 V
	Van uit Programma 4 Eerlijke economie					
	Van uit Programma 5 Prettig wonen en					
0.4	Civiel ontwerper		- N	81.700 N	81.700 N	81.700 N
0.4	Adviseur Omgevingsveiligheid		- N	96.600 N	96.600 N	96.600 N
	Bedrijfsvoering					
0.4	Medewerker Belastingen		81.700 N	81.700 N	81.700 N	81.700 N
X	Aansluiten bij een e-depot		PM	PM	PM	PM
0.4	Deelname inzet regionale archivaris		18.000 N	18.000 N	18.000 N	18.000 N
	Informatisering					
0.4	Verhoging onderhoud, licentie kosten 2024-2027		251.000 N	251.000 N	251.000 N	251.000 N
0.4	Aanschaf diverse hardware componenten 2024-2027		67.375 N	152.570 N	230.420 N	305.590 N
	Materieel beheer					
0.4	Machines, aanhangers 2024-2027		32.300 N	50.620 N	50.810 N	49.760 N
0.4	Pick-ups- bestelauto's 2024-2027		19.750 N	28.630 N	28.020 N	27.460 N
0.4	Tractoren 2024 (niet vervangen)		-8.250 N	-8.090 N	-7.920 N	-7.760 N
0.4	Vrachtwagen 2024 (niet vervangen)		-21.250 V	-21.250 V	-21.250 V	-21.250 V
	Gemeentelijke gebouwen					
0.4	Gemeentehuis,vervanging liften 2024	75.000	5.625 N	5.530 N	5.435 N	5.340 N
0.4	Gemeentehuis, publieksplein 2024	35.000	3.210 N	3.150 N	3.090 N	3.030 N
0.4	Gemeentehuis, raambekleding 2024	90.000	5.850 N	5.760 N	5.670 N	5.580 N
0.4	Gemeentehuis, keuken,kantine 2024	65.000	4.225 N	4.160 N	4.095 N	4.030 N
0.4	Aanpak (maatschappelijk) vastgoed 2025	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
7.5	Begraafplaats Enter, omkleedruimte 2024	15.000	975 N	960 N	945 N	930 N
	Totaal actiepunten		1.185.735 N	1.656.115 N	1.818.850 N	1.902.510 N

Taak- veld	Actiepunten	Jaarlijks lasten			
		2024	2025	2026	2027
Programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie					
0.4	Diverse verbeteringen dienstverlening	50.000 N			
0.2	Organiseren verkiezingsdebat gemeenteraad			5.000 N	
8.1	Implementatie Omgevingswet en omgevingsplan	300.000 N			
8.1	Dekking rijksmiddelen	-200.000 V			
8.1	Opstellen MER Omgevingswet	100.000 N			
Programma 2 Sterke sociale samenleving					
4.2	4 jaarlijkse actualisatie van het IHP	15.000 N			
0.10	Reservering IHP	500.000 N	500.000 N	500.000 N	500.000 N
0.10	Eenmalige reservering IHP	5.000.000 N			
5.3	Subsidie voor (boven)lokale culturele initiatieven	50.000 N	50.000 N	50.000 N	
6.71	Pilot onafhankelijke coach	20.000 N	20.000 N		
6.71	Pilot voorliggende vervoersvoorzieningen	20.000 N	20.000 N		
6.72	Pilots samenwerking onderwijs en zorg	15.000 N			
Programma 3 Duurzame ontwikkeling					
7.4	Programma duurzaamheid 2024 e.v.	348.000 N	352.000 N	350.000 N	350.000 N
7.4	Dekking ontvangen rijksmiddelen	-348.000 V	-352.000 V	-350.000 N	-350.000 N
7.4	Nationaal Isolatie Programma (NIP)	156.220 N			
7.4	Dekking ontvangen rijksmiddelen	-156.220 V			
7.4	RES en grootschalige opwek	60.000 N	60.000 N		
0.10	Dekking ontvangen rijksmiddelen duurzaamheid	-60.000 V	-60.000 V	-	-
7.4	Laadinfrastructuur	10.000 N	10.000 N	10.000 N	-
7.4	Biodiversiteit in relatie tot verduurzaming woningen	110.000 N			-
7.3	Communicatie scheiding GFE inzameling	25.000 N			
7.3	Opbrengst afvalstoffenheffing	-25.000 V			
7.4	Duurzaamheidsroute	9.000 N			
Programma 4 Eerlijke economie en gebiedsontwikkeling					
3.2	Voorbereiding nieuwe bedrijventerreinen	200.000 N			
3.1	Opstellen thema vrijetijdseconomie 2024	10.000 N			
8.1	Programma landelijk gebied Wierden 2024	50.000 N			
8.1	Programma landelijk gebied/Integraal plattelandsplan 2024	100.000 N			
	Programma landelijk gebied/Integraal plattelandsplan 2025		100.000 N		
	Programma landelijk gebied/Integraal plattelandsplan 2026			100.000 N	
8.1	Verkenning geluidsschermb A1 zone	30.000 N			
5.7	Groene en blauwe diensten				P.M.
5.7	Uitvoering landschapsonderhoud CONZ	P.M.	P.M.		
Programma 5 Prettig wonen en leven					
	Mobiliteitsplan				
2.1	Onderzoekskosten 2024-2027	50.000 N			
2.1	Opstellen beleid RBR / Bomenbeleidsplan 2025		15.000 N		
5.7	Integraal beheer openbare ruimte planvorming 2026-2030		15.000 N		
7.2	Zorgplichten watertakenplan 2024 t/m 2025	32.000 N	32.000 N		
7.2	Onderzoeken en maatregelen watertakenplan 2024 t/m 2025	14.500 N	14.500 N		
7.2	Opstellen beleid Leefomgeving/ Watertakenplan 2025-2029 2024		25.000 N		
7.2	Onttrekking aan voorziening riolering 2024 t/m 2025	-46.500 V	-71.500 V		
8.1	Tussentijdse monitoring Lokale Woonagenda 2022-2026 (2024	7.500 N			
8.1	Herijking woningmarktonderzoek 2025		15.000 N		
8.1	Onderzoek en voorbereiding nieuwe woonvormen	20.000 N	20.000 N		
8.1	Evaluatie Lokale Woonagenda 2022-2026		10.000 N		
8.1	Ontwikkeling Woonagenda 2027-2031			30.000 N	
8.1	Onderzoek, ontwikkelvisie Anjelierstraat-Tulpenstraat 2024	50.000 N			
8.1	Voorbereiding Flex wonen II	50.000 N			
8.2	Kern Wierden- Verkenning Zuidbroek (Klumpershoek) 2026-2027			100.000 N	
8.2	Kern Hoge Hexel - Verkenning nieuwbouw 2027			50.000 N	
8.2	Kern Enter - Berghorst III 2026-2027			100.000 N	
8.2	Kern Enter - Vrijkomende schoollocaties 2026-2027			100.000 N	
8.1	Herontwikkeling locatie Wilhelminastraat 2026-2027			50.000 N	

1.1	Spoorveiligheid, opstellen risico-analyse 2024	10.000	N			
1.1	Nulmeting tbv trillingonderzoek spoor 2024	25.000	N			
1.1	Pilot overheidsloket trillingen 2024	5.000	N			
7.4	Omzetten Basisregistratie ondergrond 2024	25.000	N			
7.4	Schone Lucht Akkoord 2024	5.000	N			
1.1	Veilig Buitengebied ondermijningsproject 2024/2025	5.000	N	5.000	N	
6.1	Voorlichting en campagnes vluchtelingen en ontheemden 2024	10.000	N			
Bedrijfsvoering						
	Personeel					
	Vanuit programma 1 Vernieuwing lokale democratie, bestuur en organisatie					
0.4	Medewerkers KCC uitbreiding 1 fte	64.400	N	64.400	N	
0.4	Regisseur Bestuurlijke ontwikkeling (NMB 2023-2026)	74.000	N			
	Vanuit programma 2 Sociaal domein					
0.4	Inkooptrajecten WMO en jeugd	50.700	N	50.700	N	
0.4	Beleidsmdw sport en bewegen	39.900	N	39.900	N	
0.4	Verlenging coördinator externe verwijzingen (NMB 2023-2026)	63.700	N			
0.4	Verlenging project Kansrijke Start (NMB 2023-2026)	54.700	N			
	Vanuit programma 5 Prettig wonen en leven					
0.4	Medewerker ondersteuning RO	32.200	N	32.200	N	64.400 N
0.4	Medewerker administratieve ondersteuning RBR	64.400	N	64.400	N	
0.4	Projectleider RO (NMB 2023-2026)	96.600	N	96.600	N	96.600 N
0.4	Inhuur projecten (NMB 2023-2026, doorgezet naar 2024-2027)	150.000	N	150.000	N	150.000 N
0.4	Flexibele schil voor projectmatige kansen, mogelijkheden	350.000	N	350.000	N	350.000 N
0.4	Civiel ontwerper (NMB 2023-2026)	81.700	N			
0.4	BOA (Vluchtelingen / ontheemden)	83.100	N	83.100	N	83.100 N
0.4	Dekking rijksmiddelen	-83.100	V	-83.100	V	-83.100 V
0.4	Adviseur omgevingsveiligheid (NMB 2023-2026)	96.600	N			
	Vanuit Bedrijfsvoering					
0.4	Arbo	10.000	N			
	Informatisering					
0.4	Ondersteuning implementatie/conversie 2024-2027	150.000	N	150.000	N	150.000 N
0.4	Vervanging zelfbouwapplicaties 2024	50.000	N			
0.4	Doorontwikkeling GEO-info en beheersystemen	20.000	N			
	Gemeentelijke gebouwen					
0.4	Aanpak (maatschappelijk) vastgoed 2025	P.M.				
Totaal actiepunten		€ 13.095.600	8.100.400 N	1.778.200 N	1.906.000 N	1.311.000 N

BIJLAGE 8: SUBSIDIEPLAFONDS

Overzicht vast te stellen subsidieplafonds 2024

Sport

Jaarlijkse subsidies	
Sawe	€ 1.190.680
De Kolk	€ 695.895

2-jaarlijkse subsidies: voor de periode 2024 - 2025

Subsidieregeling Sport en bewegen	€ 30.000
-----------------------------------	----------

Cultuur

Jaarlijkse subsidies	
Bibliotheek	€ 556.915
Kaliber Kunstenschool	€ 371.365
Culturele Raad	€ 14.855
Historische Kring Wederden	€ 12.415
Stichting Oudheidskamer	€ 7.880

2-jaarlijkse subsidies: voor de periode 2024 - 2025

Subsidieregeling Amateurkunst muziek	€ 30.000
Subsidieregeling Amateurkunst toneel en zang	€ 7.500

4-jaarlijkse subsidies: voor de periode 2024 - 2027

Stichting Cultureel Erfgoed Hoge Hexel	€ 645
Stichting Cultureel Erfgoed De Barkel	€ 645
Oranjevereniging Hoge Hexel	€ 1.195
Oranjevereniging Enter	€ 1.730
Oranjevereniging Wierden	€ 3.725

WMO/voorveld

Jaarlijkse subsidies	
De Welle	€ 509.740
Avedan	€ 359.435
MEE IJsseloevers	€ 200.440
Evenmens	€ 95.895
Humanitas Twente	€ 40.000
Stichting De Klup	€ 37.865
Stichting 't Zumpke	€ 28.520
Stichting Kandjoli	€ 23.215
Stichting Kulturhus Hoge Hexel	€ 15.250
Stichting 't Leijerweerd	€ 2.810

4-jaarlijkse subsidies WMO/voorveld: voor de periode 2024 - 2027

MEE Reizen	€ 385
Zonnebloem Enter	€ 655
Zonnebloem Wierden	€ 655

Eetcafé De Ontmoeting	€ 1.120
Jeugdwerk Hervormd Enter	€ 1.500
C.J.V. Timotheüs – Enter	€ 1.500
Stichting Jong Nederland – Enter	€ 1.500
KBO Enter	€ 2.230
Ouderenvereniging Wierden	€ 2.315
PCOB Wierden/Enter	€ 3.695
Tiedverdrief	€ 4.610
Nederlandse Patiëntenvereniging	€ 5.575
Maaltijdvoorziening Enter	€ 5.685

Maatschappelijke voorzieningen

Jaarlijkse subsidies	
Subsidieregeling peuteropvang en VE	€ 254.300
Stichting Bowie	€ 12.970
Stichting Vizier	€ 12.025
Stichting Slachtofferhulp	€ 7.505
HALT-bureau	€ 6.260

4-jaarlijkse subsidies maatschappelijke voorzieningen: voor de periode 2024 - 2027

EHBO Notter	€ 1.400
EHBO Wierden	€ 1.400
EHBO Enter	€ 1.400
Bijhoudersvereniging V.B.B.N. afd. Wierden/Enter	€ 210
Stichting Natuur en Milieuzorg Wierden	€ 350
Katoelenkickers	€ 350
IVN afdeling Rijssen-Enter	€ 350
Stichting Landschap en Natuur Overijssel	€ 1.610

Belangenorganisaties

4-jaarlijkse subsidies belangenorganisaties: voor de periode 2024 - 2027

Plaatselijk Belang Hoge Hexel e.o.	€ 400
Plaatselijk Belang Rectum Ypelo	€ 400
Plaatselijk Belang Zuidermaten-Bullenaarshoek	€ 400
Overijsselse Vereniging van Krachtige Kernen	€ 400

Overige jaarlijkse subsidies

Winkeliersverenigingen	€ 57.250
Gastvrij Wierden Enter	€ 55.000
Twente FM	€ 12.425

Overige subsidieregelingen

Subsidieregeling evenementen	€ 18.500
Subsidieregeling "tijdelijke regeling huur mobiele podia"***	€ 8.300

***Voorgesteld wordt om de looptijd van deze subsidieregeling te verlengen met 2 jaar.*

BIJLAGE 9: OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

		Begroot
(x €1.000,-)		2024
Lasten		
Taakveld	Omschrijving	
0.1	Bestuur	993
0.10	Mutaties reserves	6089
0.2	Burgerzaken	572
0.3	Beheer overige gebouwen gronde	45
0.4	Overhead	8244
0.5	Treasury	180
0.61	OZB woningen	289
0.64	Belastingen overig	17
0.8	Overige baten en lasten	521
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	5
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1639
1.2	Openbare orde en veiligheid	339
2.1	Verkeer en vervoer	3108
3.1	Economische ontwikkeling	336
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4201
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsrege	40
3.4	Economische promotie	223
4.1	Openbaar basisonderwijs	111
4.2	Onderwijshuisvesting	636
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzak	790
5.1	Sportbeleid en activering	117
5.2	Sportaccommodaties	1501
5.3	Cultuurpresentatie, productie	591
5.4	Musea	19
5.5	Cultureel erfgoed	31
5.6	Media	519
5.7	Openbaar groen(openlucht)recr	1880
6.1	Samenkracht en burgerparticipa	2511
6.2	Wijkteams	287
6.3	Inkomensregelingen	6721
6.4	Begeleide participatie	2417
6.5	Arbeidsparticipatie	220
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	360

6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5929
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5880
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	53
7.1	Volksgezondheid	1078
7.2	Riolering	2315
7.3	Afval	1743
7.4	Milieubeheer	1117
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	294
8.1	Ruimte en leefomgeving	1108
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijf)	8583
8.3	Wonen en bouwen	774
Totale lasten		74.426

		Begroot 2024
		(x €1.000,-)
Baten		
Taakveld	Omschrijving	
0.10	Mutaties reserves	7509
0.2	Burgerzaken	267
0.3	Beheer overige gebouwen gronde	14
0.4	Overhead	26
0.5	Treasury	1236
0.61	OZB woningen	3520
0.62	OZB niet-woningen	1586
0.64	Belastingen overig	60
0.7	Algemene uitkering en ov.uitk.	37428
0.8	Overige baten en lasten	148
1.2	Openbare orde en veiligheid	2
2.1	Verkeer en vervoer	74
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4201
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsrege	19
3.4	Economische promotie	324
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzak	80
5.2	Sportaccommodaties	26
5.3	Cultuurpresentatie, productie	29
5.7	Openbaar groen(openlucht)recr	30
6.1	Samenkracht en burgerparticipa	415
6.3	Inkomensregelingen	3258
6.4	Begeleide participatie	31
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	164
7.2	Riolering	3277
7.3	Afval	2124
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	318
8.1	Ruimte en leefomgeving	90
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijv)	8583
8.3	Wonen en bouwen	519
Totale baten		75.363

VASTSTELLING BEGROTING

ONDERTEKENING BEGROTING

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de gemeenteraad van Wierden
d.d. 7 november 2023

namens de raad van de gemeente Wierden,
de griffier,

Walter Wienk

de voorzitter,

Doret Tigchelaar